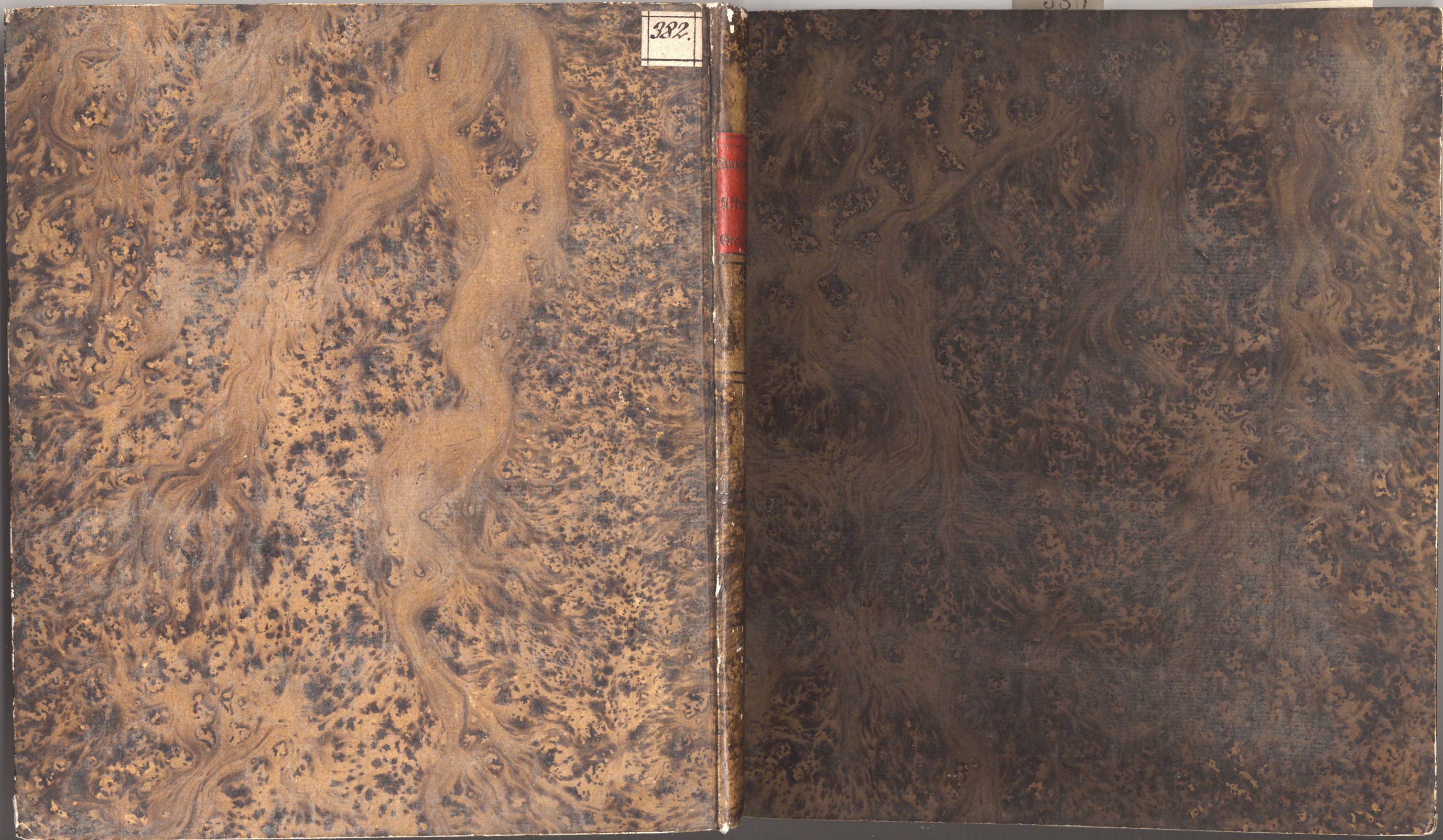

382.

Amesbury
Mass.
Oct 1880

380

PÄRBAUNTS 1. 4. G.

Comp. 365
380, ix

94

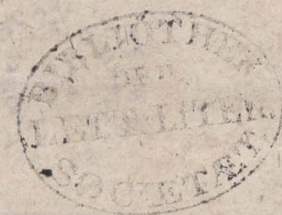
Likkumu = Grammata

p a r

Kursemmeš Semneefem,

u š

pauehleschanu tahš wiſſaugſtafi eezeltas Kommiſſiones
par eewefchanu ſcho likkumu Latweefchu wallodâ
pahrtulkota.

1818

Telgawâ 1818,
pee Jahna Wridriſa Steffenhagen un Dehla.

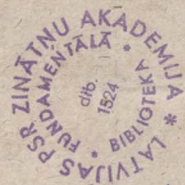
L i f f u m i

par

Rursemes Semneefem

us

to eetaififchanas laifu.

MR

34 (47.4) (003)

933 (474.3) 47-203

Leetu - Rahditaib.

Grunta liffumi. I — IX.

Liffumi us to eetaifichanas laiku.

1mais Kapitels. Liffumi ka Kursemmes Semneekem pa kahrtahm buhs peewesteem tapf pee tahs jaunās buhschanas.

1ma Nodakla. Liffumi kahda teefa Kursemmes Semneekem pawiffam buhs, par to eetaifichanas laiku. S. 1 — S. 8.

2tra Nodakla. Sawadi liffumi, ka gaddu no gadda fcho pahreijamu buhschanu ta eetaifichanas laika, pee Kursemmes Semneekem buhs eezelt. S. 9 — S. 117.

2trais Kapitels. No lauschu Pagastu eezelichanas. S. 118 — S. 121.

3fchais Kapitels. Pollices-teesu eezelichana. S. 122.

4tais Kapitels. Pagastu-teesu eezelichana. S. 123.

5tais Kapitels. Pawehleschana, ka Kursemmes Semneekem us pahreijamu laiku Kursemne japaleek. S. 124.

6tais Kapitels. No mahju Inventariuma. S. 125 — S. 145.

7tais Kapitels. Preekschrafsis us pirmu atdohschanu to mahju. S. 146 — S. 154.

8tais Kapitels. No Semneeku klausichanas. S. 155 — S. 168.

Prohti labbi. Tas wahrds Kapitels stahw gan drihs weenlihs ar to wahrdu Nodakla.

Tas wahrds Inventariums eefihme grahmatu jeb rukki, kur wiffas pee kahdas muishas, jeb pee kahdam mahjam peederramas leetas, ehlas, lauki, plawas, sirgi, leeli un fihli lohpi, arrami rihki un ta jo prohjam teek eerafsitas.

Us teem grunta = raksteem stahw ar paschas Keisariskas Majestetes rohku rakstihis:

Tam ta buhs buht.

A l e k s a n d e r s.

Zarskoje Selo,

fanni 25ta August mehneshu deend, fanni 1817ta gadda.

L i f f u m i

par

K u r s e m m e s S e m n e e k e e m.

Grunta = liffumi (eefsch kurreem wiffi zitti liffumi sa = eet) no fluddina = schanas un isdarrichanas to Kursemmes Semneeku liffumu.

I.

Rohna Walsts un Kursemmes Muishneeki atfakka wiffahm tahm teefahm, kas winneem lihds schim bija, un kas dibbinajhs us lauschu dsintu buhschanu, un zaur to winni arri teek atlaihti no tahm gahdashanahm un dohschanahm preeksch semneekem, kas ar schahm teefahm bija saweenotas, un abbejas schahs atfazzichanas noteek ta, ka tee fche pehnahkami liffumi par semneeku buhschanu to isteiz, un to winni itt ihpafchi ferim paturr, ka tas grunts un ta femne winneem peederr, ka tas teem muishneekem zaur wezzeem liffumeem irr dohts, prohti: zaur teem Padohschanas Kuntrakteem *) ta 1561ta gadda, zaur to Muishneeku Privilegiuma **) ta 1561ta gadda, zaur (zit = kahrtiga Leelfunga) Gattarta Privilegiuma ta 1570ta gadda, zaur to faderreschanas grahmatu un Walsts = buhschanu ta 1776ta gadda un zaur tahm schehlastibas grahmatu, tahs wiffuugstafajas nelaika Keisereenes, Katrihnes II., ta wiffuugstaka nelaika Keisara Pahwila I., kas augsta gohda peeminnejams, un tahs Keisariskas Majestetes, muhsu wiffuschehliga Kunga un Keisara Aleksandra ta Ima, ta ka tee drihwi atlaihti semneeki, eefsch nahkamu laiku, ne zittadi ar Rohna Walsti un ar teem kungeem, kam muishas peederr, turretees un dsihwohs, ka ta, ka abbeji (prohti kungs un laudis) sawa stapa buhs falihgufchi, un schihs falihgschanas, jeb Kuntraktus buhs turreht un ismekleht ta ka fchee liffumi to pawehl.

Gefsch tahs augscham isteiktas atfazzichanas, ka semneeki wairs ne peederrehs par dsintu saweem kungeem, un eefsch tahs, grunta un semmes paturreschanas, irr eenemts, wiffi tee kungi, kurreem jebfchu muishneeki newaid, tatschu dsinti laudis irr, ar grunti un semni, jeb bes semmes.

*) Kuntrakt, prohti labbi, eefihme, kad diwi ko sohlahs weens ohtram un par to derribu derr.

**) Privilegiums, irr Walla un sawadas wehleschanas, kas wiffieem zitteem naw dohtas un wehletas.

II.

Za pahrweschana to dsintu semneeku eefsch brihwibas noteek pamasam un pehz fahrtas, tapehz ka maldischanas un fajufschanas eefsch walfis un muischu buhschanas no tam ne zeltos. Zadehl semneeki istaisihs papreefsch ihpafschus lauschu pagastus, tahs Pollizes- un taisniibas-teefas taps papreefsch eezeltas, pirms ta, fcheit appafschâ jo wairaki isteikta brihw-laifchana noteek, un kad, lihds schim, eefsch Kurfemmes Gubernementa, ne fahdas klaufschanas-grahmatas naw bijufschas, tad buhs eefsch teem fcheit appafschâ farakstiteem spreedumeem, arri wiffus tohs darbus un tahs dohschanas isteikt, ar kurreem semneekem buhs klaufiht par teem fataifschanas un eetaifschanas gaddeem.

III.

Tad nu zaur to, pee tahm teefahm un wallahm, kas semneekem taggad tohp dohtas, diwi buhschanas zeltahs; prohti ta fataifama buhschana un ta paleekama buhschana. Z. lifkumi, kas tikkai tahs fataifschanas labbad dohti, irr farakstiti eefsch to pirmu grahmata us eetaifschanas laifu. — Za ihsta semneeku teefas grahmata us paleekamu buhschanu, jau par to eetaifschanas laifu ar faweeem lifkumeem buhs geldiga, ja eefsch teem lifkumeem us eetaifschanas un fataifschanas laifu dohteem, nekahdas zittadas pawehleschanas naw dohtas.

IV.

Zas ilgafais laifs, wiffas leetas pee schihs jaunās brihwibas-buhschanas fataifiht, par kurre laifu itt wiffus dsintus laudis, weenu pakkat ohtru, brihwu buhs atlaift, irr nolikts us fchetrpadesmits gaddeem. Tee, kurre rinde pehz teem lifkumeem tahs pahrejamas buhschanas at-ees, par brihweem zilwekeem tapt, no ta laifa, ka winnu rinde nahf, wiffas tahs teefas eedabbuhs, kas tai brihwai semneeku-laufschufahrtai, eefsch teem lifkumeem tahs paleekamas buhschanas eedohti. Pehz fchetrpadesmits gaddeem, no pirmas Zuraudeenas, pehz pasluddinaschanas scho lifkumu, itt wiffi Kurfemmes semneeki, kas lihds schim dsinti laudis bijufchi, pee pilnas brihwibas buhschanas un pee baudischanas to brihwibas teefu peetohp, kas tannis paleekamds lifkumds farakstiti; lai nu buht ka winni, woi pee Krohna, woi pee beedribas, woi pee fungu-muischahm, woi pee pilfateem, woi pee galwofschanas dohschanahm (Salog) eefsch Rambara-Waldischanas peerakstiti; tikkai Kurfemmes winneem japaleek un wiffi lifkumi, us eetaifschanas laifu dohti, tad wairs ne geld.

V.

Bet ka labbaki taptu nolikts, ka tee lifkumi tahs paleekamas buhschanas ar teem lifkumeem us eetaifschanas laifu dohteem faderr, tad tohp fche spreests:

- 1) Ka tee lifkumi, kas dohti, dehl tahs eezelschanas to lauschu pagastu, dehl eezelschanas to taisniibas-teefu un to Pollizes-teefu, winnu darbu un winnu waldischanas, tulihf teefcham isdarrami un eezellami, ja ne ihpafchi lifkumi tahs pahrejamas buhschanas zittadi spreesch.
- 2) Za teefa, kas ifkatram eefsch paleekamas buhschanas dohta, tikkai tad tulihf geld, ja tahs leetas, fo winna pawehl, ne tohp zittadas darritas zaur to, ka sem-

neeki par to eetaifschanas laifu wehl appafsch faweeem fungeem stahw, lai nu buht ka tas ar wahrdeem itt ihpafchi irr isteikts jeb ne.

- 3) Bet geldigi buhs, jau par to eetaifschanas laifu, tee lifkumi tahs semneeku teefas grahmatas, kas irr dohti, pehz pagasta-labbibas-magafinehm, pehz pagasta lahdehm, pehz Kurfeples Mehklereem, pehz nabbagu fohpfchanas, pehz unggunglahbschanas, pehz fargafschanas no lohpu fehrgahm, ta ka arridsan tahs pawehleschanas pehz frohgeem; tatschu pee wiffahm schahm leetahm Pagasta-Pollizei jaklausa tai Muifchas-Pollizei, ja schai waijadsigi rahditohs zittu fo spreesch.
- 4) Za lihds arri buhs darriht ar teem lifkumeem par Pollizes-noseegumeem un winnu apstrahpeschanu, par teefas ismekleschanu un spreeschanu no semneeku teefahm, un par Kefruhfschu nodohschanu.

VI.

Pee tahm Krohna-dohschanahm to dsintu bijufchu Kurfemmes semneeku, geld tas preefschraifts S. 20. eefsch semneeku teefas grahmatas us paleekamu buhschanu.

VII.

Pee wiffahm isdarrifschanahm preefsch teefas geld ta pawehleschana S. 198. tahs Kurfemmes semneeku teefas grahmatas us paleekamu buhschanu dohta, arri par to fataifschanas un eetaifschanas laifu.

VIII.

Ifkats Kurfemmes semneeks, ja winfch fahdu semmi jeb ehfu pehrf, jeb tahdu nekustamu mantu eedabbu, tik ilgi ne maksahs tahs Poschlines *) 6 no fimts, un tahs zittas Krohna maksas, fanehr winnam naw wehlehts, Kurfemmes Gubernementu atstaht (S. 20 un S. 553. tahs semneeku teefas grahmatas).

IX.

Pawiffam, arri par to eetaifschanas laifu, pee wiffahm strihdeschanas leetahm, eefsch kurreahm Kurfemmes semneeks buhtu fawaldsinahs, pee lahdeem notiffkumeem fur winna ihpafcha teefa preefschâ nahf, ar tahdu labbu prahtu buhs spreesch, ar kurre fchee jauni lifkumi un preefschraifts dohti un kas irr winnu grunte un pamats. Bet pee klaufschanas leetahm, un fur meefas fpehka waijaga, tai muifchai par labbu, pee kurreas Kurfemmes semneeks lihds schim peederreja, fur buhs pehz teem preefschrafsteem spreesch, kas lihds schim tahs klaufschanas noliffe un kas taps farakstiti eefsch tahm klaufschanas un Inventariuma-tabellehm **), fanehr ta wezza buhschana zaur to allaschin jo pilnu ee-eefchanu eefsch tahs pahrejamas buhschanas, un zaur to iseeefchanu no tahs pafschas, papreefsch teef zittada darrita un beidscht pagallam atnesta.

*) Poschline irr ka tulle, kas pee daschahm leetahm augstam Krohnam jamaikfa.

**) Tabelle irr papihru lappa jeb rutte, fur par noliktahm fiarpahm wahrbi un flaitli teet eerakstiti.

Pahreijami - Liffumi.

Pirmais Kapitels. *)

Spreedumi, ka teem Kurfemmes semneekem gaddu no gabda un pehz kahrtahm tanni jaunā buhschanā buhs ee-eet.

Pirma Modalka.

Liffumi par tahm teefahm, kas pawissam, Kurfemmes semneekem par to pahreijamu buhschanu eedohsas.

§. 1. Zaur to scheblastibu tahs Keisariskās Majestetes un zaur to, ka Kurfemmes muišneeki gattawi bijuschi tai lauschu dsuntai buhschanai atfazzih, teem Kurfemmes semneekem tahs teefas weenas brihwās lauschu kahrtas teefahm dohtas. Par tschetrpadesmits gaddeem wisseem Kurfemmes semneekem, kas lihds schim dsunti laudis bijuschi, pee schihs brihwibas teefas buhs peetapt tā kā schē nolikts.

§. 2. Kamehr pamafam itt wissi zilweki schihs (semneeku) kahrtas wissas tahs (labbas) teefas, kas tanni semneeku teefas gahmatā farakstis eedabbuhs, wissi tee, kuru rinde pee brihwaischanas wehl nam nahkusi, us Zurgu deenu pehz sluddinaschanas fcoo liffumu pee tahs teefas tohp, kas zaur teem augfcham isteiktem grunta-liffumeem un zaur to pahreijamu buhschanu irr eezelta, un neweenam nebuhs tohs darbus un dohschanas to semneeku, kas eefsch tahm farakstamahm klaufishanas un Inwentariuma-tabellehm isteikti, pahrtaiht, jeb kaut kahdas atraujes pee tahm darriht.

§. 3. Ja weens noschirts lauschu pulks to semneeku kahrtu tanni pahreijamā buhschanā us pilnu brihwibu eegahjis eefschā, un ja schinni pahreijamā buhschanā, wissus noliktus fatafishanas gaddus isgahjis, tad winnam peederr wissas tahs teefas un walsas, ko ta semneeku teefas gahmata eefsch paleekamas buhschanas, wissai semneeku lauschu kahrtai peeschkirr, prohti tā, ka tahdu schkirru pagallam brihwu buhs turreht, jebfchu tahs zittas lauschu schkirras wehl paleek tanni pahreijamā buhschanā.

§. 4. Pee Kurfemmes semneeku lauschu kahrtas peederr, no sluddinaschanas scho liffumu, itt wissi dsunti laudis, kas Kurfemmes Gubernementā, pee grunteem, jeb pee pilfateem, jeb eefsch Rambaru-waldischanas teefu, pee galwofchanas nodohfchanahm (Calog) peerakstii. — Zfkattr Kurfemmes semneeks pamett, no schihs sluddinaschanas us wisseem nahkameem laifeem, sawas ihpaschas teefas kā kahdu eemantojamu leetu saween behrneem no wihrischku un seewisichku kahrtas; bet pee seewisicha tiffai tif ilgi kamehr winna pee wihra eet, jo tad winna peederr pee sawa wihra kahrtas.

*) Kapitels irr gan drihs tas pats kā dalka.

§. 5. Pehz schi isteikta liffuma tad arri Kurfemmes semneeks, jau par to pahreijamu buhschanu, neds weens pats, neds ar seewu un behrneem, neds kaut kahds no winneem ne warr neds pahrdohs, neds ischfinkohs, neds isdohs, neds kihlā dohts jeb zittadi eefsch raksteem aisdohs tapt. Ja kahdu muischu pahrdohd, tad semneeks paleek pee tahs muischas, kamehr winna rinde pee pilnas brihwibas nahk.

§. 6. Zfkattram Kurfemmes semneekam irr ta teefa wehleta, ka winsch warr nekustamu mantu (prohti grunti un ehkas) ferwin pelniht, kā sawu winnam peederramu mantu pehz tahs semneeku teefas gahmatas.

§. 7. Jau tanni pahreijamā buhschanā pastahw un geld tee eefsch semneeku teefas gahmatu nolikti spreedumi, par Polizi, taisnibas teefu, par Krohna maksu nodohfchanahm un Krohna klaufishchanu, par lauschu pagastu eezelshchanu un par aisdohfchanu tahs zilweka brihwibas.

§. 8. Wisseem teem zilwekem, kas pehz pasluddinaschanas scho liffumu peedsemn, irr ta brihwiba jau peedsummusi.

D h t r a M o d a l k a.

Ihpaschi liffumi par to, gaddu no gabda us preekschu eijamu eezelshchanu tahs pahreijamas buhschanas, preeksch Kurfemmes semneekem.

Eezelshanas un Inwentariumu-gads.

§. 9. Par to pirmu gaddu pehz sluddinaschanas scho liffumu buhs:

- 1) Wissus lauschu pagastus eezelt un tahs wajadfigas semneeku teefas un Polizes-teefas buhs islassiht un eezelt tā kā scheidt appafschā teef mahzihts, un wissas schihs teefas tulih eefahftees teefu turreht.
- 2) Tohs Inwentariumus no teem pee lauschu mahjahm peederrameem gabbaleem buhs farakstih, nodoh un spreest, pehz teem scheidt appafsch atrohnameem liffumeem.

Klaufishanas gahmatu gads.

§. 10. Par to ohtru gaddu, pehz sluddinaschanas scho liffumu, ifkattrai muischas waldischanai buhs, pehz teem scheidt appafschā atrohnameem preekschraksteem, klaufishanas tabelles farakstih, un pee tahm teefahm, kur wajaga, nodoh.

Semneekshanas un pahrlabofshanas gads.

§. 11. Par to treschu gaddu, pehz sluddinaschanas scho liffumu, tahm teefahm, kam peekriht, buhs ismeklel, isfkaidroht un apstiprinahht wissas winnam nodohsas klaufishanas tabelles, pehz teem preekschraksteem, kas scheidt appafschā irr atrohnameem.

Noschirshanas gads.

§. 12. Par to zettortu gaddu, pehz sluddinaschanas scho liffumu, buhs itt wissus semneeku laudis par wissu Kurfemmi (stattees to §. 15

lihds §. 27. tahs teefas gahmatas us paleekamu buhschanu) eefsch triin schkir-

rahm*) un winnu atschirrahm un no-atschirrahm noschirt, un par to, zil laudis pee
iffatras schirras un winnu atschirras peederr, buhs tabelles farakstihit un pee tahm
teefahm, fur wajaga, nodohit.

21toni schirras
gaddi.

S. 13. Par teem astoneem gaddeem, kas nu nahf, itt wissa
Kursimmes semneeku lauschu fahrt, pehz teem preekschasteem, kas
tannit S. 28 libds S. 51. stahw farakstiti, par brihwibas rindehm,
no dsintu lauschu buhschanas eefsch brihwibu par pahreijamu laifu teef pahwesta.

S. 14. Ta eezelschana tahs pahreijamas buhschanas us brihwibu, preeksch wisseem
Kursimmes semneeku laudim pastahw pehz teem schè spreedsteem liffunneem 12 gaddus.

Pirma Nodalischana.

Preekschastiti, pehz kurreem itt wissus Kursimmes semneeku eefsch schirrahm, atschirrahm un
no-atschirrahm buhs noschirt; ka buhs taifihit tahs tabelles kas to parahda, un kad winnas
pee tahs teefas fur wajaga nodohdamas.

S. 15. Tannit zettortà gadda, pehz fluddinaschanas scho liffumu, buhs iffatram fun-
gam, kam Kursimmes dsinti semneeki irr, sawus laudis ta ka scheit irr isteifis, eefsch
trim schirrahm noschirt.

S. 16. Firma schirra. Pee tahs peederr itt wissi fainneeki, lai klausa ka
klaufidami, jeb lai dohd, ko dohdami; (p. l. **) mescha-fargi, laufu-fargi, sweineeku-
fainneeki u. t. j. pr. ***) sawai muischai par to, ka winni mahjas turr. — Ta ka zeek to
mahju irr, tikpatt dauds to fainneeku, bes zittas kahdas nodalischanas. Ja kahda
atraitne mahjas walda, tad winna teef peeftaitita pee fainneeku schirras.

S. 17. Dhtra schirra. Pee tahs peederr itt wissi fainneeka gahjeji.

S. 18. Schi schirra teef dallita eefsch diwi atschirrahm, prohti:

Pirma atschirra. Pee tahs peederr wissi apprezeti jeb ne apprezeti gahjeji
no wihrischku fahrtas, p. l. puichi un kalpi, kas pee fainneekem, woi us lohni un
maisi, woi us semni faderrejuschees, jo prohjam wissi walkineeki un ammatneeki, kas
faderrejuschees pee fainneekem par ruhmi u. t. j. pr.

Dhtra atschirra. Pee tahs peederr wissi gahjeji no seewischku fahrtas, kas
nam apprezeti, un kas pee fainneekem faderrejuschees, ir atraitnes un atschirtas Re-
fruschu seewas schahm peeftaitijamas.

*) Prohti itt labbi. Kad laudis eefsch leeleem pulkeem teef nodaliti, tad tahdu pulku sanz
schirru, kad tahdu schirru eefsch masakeem pulkeem nodalka, tad tahdu masaku pulku
sanz atschirru, kad to atschirru atkal eefsch jo maseem pulkeem nodalka, tad to sanz
no-atschirru. Paturri labbi.

**) Prohti labbi: tee raksti p. l. irr tee wahrbi: par libdsibu.

***) Tee raksti: u. t. j. pr. irr schee wahrbi: un ta jo prohjam.

S. 19. Iffatra no schahm diwi atschirrahm atkal, pehz sawu lauschu wezzuma,
eefsch trim no-atschirrahm teef noschirta, prohti:

Pirma no-atschirra. Pee tahs peederr wissi zilweki no 14ta libds pabeigta
29ta gadda.

Dhtra no-atschirra. Pee tahs peederr wissi zilweki no 30ta libds pabeigta
44ta gadda.

Trescha no-atschirra. Pee tahs peederr wissi zilweki, kas libds 45tu gaddu
wezzi, un kas wezzaki par 45eem gaddeem.

S. 20. Trescha schirra. Pee tahs peederr itt wissi muischas laudis.

S. 21. Muischas laudis irr tee Kursimmes semneeki, kas pehz tahs teefas, kas
libds schim dsints-fungeem bija, no farveem dsints-fungeem tappe nolikti us to,
funga leetas un darbus isdarriht klaitu pee winna, lai nu buht ka tam dsints-fungam
muischu kahda bija, jeb ne bij. Ja muischu winnam bija, tad pee muischas laudim
peeftaitami p. l. waggares, frohdsneeki, mohderes, muischasammatneeki u. t. j. pr., kas
tappe turreti us lohni un us maifi un kam semmes nam.

S. 22. Schi trescha schirra to muischas-lauschu teef dallita eefsch diwi atschir-
rahm, prohti:

Pirma atschirra. Pee tahs peederr itt wissi muischas laudis no wihrischku
fahrtas bes starpibas, woi irr apprezeti, jeb ne.

Dhtra atschirra. Pee tahs peederr wissi neisprezzeti muischas laudis no
seewischku fahrtas, pee kurrachin arri atraitnes peeftaitijamas.

S. 23. Tas lauschu skaitlis, ko isnessa iffatra schirra ar sawahm atschirrahm
un no-atschirrahm, tohp no tahm gohbigahm muischas waldischanahm, bes wahrda
isteifschanas, weena tabella eerakstihit, ta ka ta ar to rakstu A. scheit peelikta preeksch-
sime to parahda.

S. 24. Tahdi fungi, kurreu laudis tiffai pee weenas jeb diwi no tahm augscham
isteiftahm schirrahm peederr, eerakstihit tannis tuffschas pastarpas to nodohdamu skaitlu
tabellu, ka winneem nemoaid tahdi laudis, kas pee schihs schirras peederr.

S. 25. Apprezetas seewas, ta ka arri tahdi behrni, kas wehl nam 14 gaddi wezzi,
ne tohp libds skaitini, pee scho tabellu farakstischanas, un tadehl winni arri ne teef pee-
skaititi pee ta isnessa skaitla.

S. 26. Schihs tabelles, kas ta taifamas, ka augscham tappe mahzihts, tohp no
tahm gohbigahm muischas-waldischanahm, jeb no teem dsints-fungeem eefsch dubbul-
tahm lappahm farakstihit, funga wahrds un sehgelis teef pee ists, un ta weena no
schahm lappahm, trihs mehneschus preeksch beigahm ta zettorta gadda, kas eefschahs
ar wezza Kalendera Zurgu deemu, un tadehl wissuwehlaki libds 22tru Januar mehnescha
deemu, pee tahs Pilsunga-teefas, eefsch kurras aprinkti tas dsints-fungs mahjo, no-
dohdama.

S. 27. Kad nu, warr buht, weens jeb ohtrs zilweks, no pahrskattischanas irr palizzis ne peerakstihits, tad warr to paschu pee pirmas farakstischanas to skaitlu tabelu eerakstihit, un ne buhs no ne weena par to atbildechanu prassihit, ka tas zilweks naw agrafi tappis peerakstihits pee dwehjeles rultu usnemischanas.

O h i r a N o d a l l i s c h - a n a .

Likkumi, ka ifgaddu to brihwibas rinde buhs ischekirt no tahm schkirrahm, ar sawahm atschkirrahm un no-atschkirrahm, ka par to buhs pa wahrdeem wissus eefsch grahamatahm farakstihit un ka schihs wahrda grahamatas pee tahs teefas, fur waijaga, buhs nodoht.

S. 28. It wisseem semneekem ta Kursunnes Gubernementa buhs, kad tee tschetri fataisfichanas gaddi pagallam, eefsch asioneem gaddeem, no dsuntu lauschu buhschanas, eefsch brihw buhschanas, par pahreijamu laifu, pahrwesteem tapt.

S. 29. Ka tas taptu isdarrihts, tad waijaga ifgaddu no ta skaitla ifkatras schkirras, ar sawahm atschkirrahm un no-atschkirrahm, weenu pulku zilweku ischekirt, kas fa-eet kohpa un saderr ar to zilweku skaitlu un ar to laifu, par furreu tai pahrweschana eefsch brihwesibas buhschanu, par eetaisfichanas gaddeem waijaga isdarritai tapt. Tahdu zilweku pulku farz brihwibas rinde.

S. 30. Tas dsimis-fungs islassu, pehz sawas brihwas labpatifichanas, tohs zilwekus, kas peederr pee ifkatras brihwibas rindes, no ifkatras schkirras ar sawahm atschkirrahm un no-atschkirrahm.

S. 31. Paulata seewa tohp peeskaitita pee brihwibas rindes sawa wihra.

S. 32. Behrni, kas wehl naw 14 gaddi wezzi, tohp peeskaititi, bes peerehkinaschanas pee tahs brihwibas rindes winnu wezzaku, lai nu buhs ka abbeji wezzaki, woi tehws weenas pats, woi mahte weena patti, dsihwi.

S. 33. Atschkirti laulati draugi teem ne apprezeteem lihdsigi turrani, un tohp winni pehz laulibas schkirfichanas pee tahs schkirras peeskaititi, pee furras winni pehz tahs dsihwoschanas fahrtu, fo paschi islassijuschees, peederr.

S. 34. Ja wezzaki zaur basnizas teefas schkirfichanas grahamatu atschkirti, tad winnu behrni, woi wissi kohpa, woi nodalliti, pee tehwa jeb pee mahtes peederr, ka ta schkirfichanas grahamata to isteiz, jeb ka paschi wezzaki, ar funga sinnu, par to irr falihguschi.

S. 35. Tahdas laulibas, kas zaur wihra, jeb seewas aisbehgfschanu tappe atschkirtas, par pastahwedamahm laulibahm turramas, un pee tahs pahrweschanas eefsch brihwibas, par eetaisfichanas laifu, tas isklidiz laulats draugs, pehz tahs ihpaschas pawehleschanas tanni S. 31. teef peerakstihits, bet winna aisbehgfschana eefsch flambareem teef peeminmeta.

S. 36. Gruhdeni bes wezzakeem peederr pee tahs brihwibas rindes to, kas winnus audfina, jeb pee winnu wehrmunderem *).

*) Prohti labbi: wehrmunderis irr tas, kas po teefas irr likts, gruhdeni labbumu uskohpt un pasargahft.

S. 37. Ja gruhdeneem ne fahdi audfinafaji, jeb wehrmunderi, jeb ja tee winneem zaur laizigu nahwi, jeb zittadi subd; tad tai muishas-waldischanai, weenlihds ar to pagasta teefu, zittus atkal buhs eezelt.

S. 38. Pee behrneem, fur muishas-waldischana wehrmunderis irr, par tahdeem buhs, ja winni pahreet, eefsch brihwibas buhschanu par eetaisfichanas gaddeem, ja muishas-waldischana wairs negribb par wehrmunderi buht, tai pagasta-teefai zittus wehrmunderus eezelt.

Pirmais brihwibas rindes gads. S. 39. Par to pirnu brihwibas rindes gaddu tohp tee skaitli, fo tahs skaitlu tabelles isnessa, eefsch ifkatras schkirras ar sawahm atschkirrahm un no-atschkirrahm, (skattees to preekschihimi ar to rakstu A.) ar 8 dalliti.

S. 40. Ja tas skaitlis, fo weena schkirra un winnas atschkirras un no-atschkirras isnessa, masaks buhtu, ne ka tas skaitlis, kas dalla (p. l. tas skaitlis, fo weena schkirra, jeb winnas atschkirra, un no-atschkirra isnessa, buhtu 7, bet tas skaitlis, kas dalla par pirnu brihwibas rindes gaddu, irr 8), tad eefsch teem gaddeem, fur ta trahpabs, tanni dohta lihdsiba eefsch 1mu brihwibas rindes gaddu, no tahdas schkirras un winnas atschkirras un no-atschkirras, ne weens zilweks eefsch brihwibas buhschanas par eetaisfichanas gaddeem ne tohp pahrzelts, un tas winsch skaitlis paleef tik ilgi no weenas brihwibas rindes gaddu lihds ohtru, tas pats, kamehr tas skaitlis, kas dalla, winnam lihdsigs, un kamehr jadalla, pateesi tas skaitlis 1 isnahf. — No schi laifa ifgaddu no tahdas schkirras, jeb no winnas atschkirrahm un no-atschkirrahm, weens zilweks eefsch brihwibas par eetaisfichanas gaddeem pahreet.

S. 41. Tee skaitli, fo ta dallischana isnessa, bes peerehkinaschanas to atlikfumu, parahda jif zilweki no ifkatras schkirras, ar sawahm atschkirrahm un no-atschkirrahm, pirma brihwibas rindes gadda, peetohp pee brihwibas buhschanas par eetaisfichanas gaddeem.

S. 42. Pehz to skaitlu, fo ta dallischana parahda, islassa tas dsimts fungs tohs zilwekus, kam no ifkatras schkirras, ar sawahm atschkirrahm un no-atschkirrahm waijaga brihweem tapt par eetaisfichanas laifu, eefsch ta pirma brihwibas rindes gadda. — Winsch faraksta winnu wahrdu eefsch tahdas grahamatas, ka ta ar to rakstu B. flahft likta preekschihime parahda.

S. 43. Eefsch tahdas rultes pawahrdeem waijaga buht:

- 1) Tee wahrdi to zilweku, kas no wissahm schkirrahm un winnu atschkirrahm un no-atschkirrahm pee brihwibas buhschanas par eetaisfichanas laifu peetohp, jif to irr parahda tas skaitlis, fo ta dallischana isnessa.
- 2) Tee wahrdi to zilweku, kas bes peerehkinaschanas, pee brihwibas, par eetaisfichanas laifu, peetohp.
- 3) To atlikfumu preeksch nahkoschu brihwibas rindes gaddu, jif winsch isnessa, pee wissahm schkirrahm un winnu atschkirrahm un no-atschkirrahm.

S. 44. To farakstischanu scho grahmata buhs iffatrain fungam agri, Septembra mehneschâ, preefsch eefahuma ta nahfeschâ brihwibas rindes gadda eefahft, fa warr preefsch to 29tu Septembra mehneschâ deenu (Mikkela deenâ) ta pascha gadda, teem zilwekem, fas islassiti us peetapschannu pee brihwibas, par eetaifischanas laifu, sunnu doht no tahs zittabas buhschanas, furrâ winni ee-ees.

S. 45. Trihs mehneschus preefsch eefahuma ta pirina brihwibas rindes gadda (prohti tannî 22tra Januar mehneschâ deenâ) wajaga, fa iffatrs dsumts-fungs, tahs grahmatas pa wahrdeem, tai Pilsfunga-teefai, eefsch furras aprinka winsch mahjo, nodewis.

Ohtrais brihwibas
rindes gadd.

S. 46. Tas truhfums, fas par pirinu brihwibas rindes gaddu pee schfirrahin ar sawahin atschfirrahin un no-atschfirrahin noteef, irr labbi peerakstijams, no teem jaunefleem, fas 14 gaddi wezzi tohp un fas ar saweem wezzafleem jeb wehrmindereem wehl newaid peetappuschî pee brihwibas buhschanas par eetaifischanas laifu, peepildejams, un pehz to wajaga tohs lauschu skaitlus preefsch ohtru brihwibas rindes gaddu pahrtaisht.

S. 47. Tohs lauschu skaitlus, fas tâ pahrtaisiti buhs, tad ar 7 dalliht, un tee skaitli, fo ta dallischana isneffa, parahda zeef zilweki, tannî ohtrâ brihwibas rindes gaddâ, pee brihwibas par eetaifischanas laifu peetohp.

S. 48. Ta usrakstischana to zilweku pa wahrdeem, noteef, ittin tapatt, fa eefsch tahm wahrda rullehm tai pirina brihwibas rindes gaddâ. (Skattees S. 42 un to preefsch-sihuni, fas ar to rakstu C. peelista.)

S. 49. Tahs wahrda grahmatas us ohtru brihwibas rindes gaddu, parahda bes tahm tannî S. 43. isteiktahm sinmahm, arri-wehl 4tâ fahrtâ to skaitla parahdischannu ta truhfuma un to wajadfigu peepilbeschannu eefsch tahm daschadahm schfirrahin ar sawahin atschfirrahin un no-atschfirrahin.

S. 50. Ta farakstischana scho grahmata, noteef tannî paschâ gadda laifâ, fas irr nolifts us to farakstischannu to grahmata pa wahrdeem us to pirinu brihwibas rindes gaddu, un tapatt arri winnu uodohschana pee tahs teefas, fur wajaga. (Skattees augfcham S. 44 un 45.)

Tee zitti feschî brihwibas
rindes gaddi.

S. 51. Pehz scheem preefschrafscheem, fas irr dohts tannî S. 46 lihd S. 50., wajaga darriht, ir eefsch teem feschcheem nahfeschcheem brihwibas rindes gaddeem, tiffai tas buhs sawadi, fa tas skaitlis, fas dalla

tannî 3schâ brihwibas rindes gaddâ buhs 6,

tannî 4tâ brihwibas rindes gaddâ buhs 5,

tannî 5tâ brihwibas rindes gaddâ buhs 4,

tannî 6tâ brihwibas rindes gaddâ buhs 3,

tannî 7tâ brihwibas rindes gaddâ buhs 2,

un fa beidscht, tannî 8tâ brihwibas rindes gaddâ, wiff tas atlikfums to Kursemmes semneeku pee brihwibas buhschanas par eetaifischanas laifu pee-tohp.

T r e f c h a N o d a l l i f c h a n a .

Likkumi, kahda ta pahrejama buhschana, zeef ilgi winna paliks, un kahda ta nodallischana eefsch nolifteem brihscheem.

S. 52. Tas pahrejams eetaifischanas laifs us brihwibu preefsch wiffahm semneeku schfirrahin ar sawahin atschfirrahin un no-atschfirrahin, fas peederr pee Inas, 2tras, 3schas, 4tas un 5tas brihwibas rindes, isneffa feschus gaddus, weenu paffal ohtru, fo buhs dalliht eefsch diwi nolifteem brihscheem, iffatrs brihbs no trim gaddeem. (Skattees to tabelli, fas ar to rakstu D. peelista.)

S. 53. Tas pahrejams eetaifischanas laifs to semneeku no wiffahm schfirrahin un winnu atschfirrahin un no-atschfirrahin, fas pee 6tas brihwibas rindes peederr, isneffa peezus gaddus, fas teef dalliti eefsch diweem nolifteem brihscheem, no furreem tas pirmais, trihs gaddus isneffa, un tas ohtrais atfal diwi gaddus.

S. 54. Tas pahrejams eetaifischanas laifs to semneeku, fas irr peeschfirti pee 7tas un 8tas brihwibas rindes, isneffa tiffai trihs gaddus. Winni (tâ fakfoht) pahrlizz par to pirinu noliftu brihdi, un eedabbu tulihf pee winnu ee-eeschannu eefsch to pahrejannu eetaifischanas laifu, wiffas tahs teefas un waffas, fas tahm zittahm brihwibas rindehm eefsch to 2tru noliftu brihdi wehletas.

S. 55. Kad tas ohtrais nolifts brihbs ta pahrejama eetaifischanas laifa pabeigts irr, tad peetohp iffatrs Kursemmes semneeks, fas lihd tam eefsch pahrejamas brihwibas eetaifischanas laifu bijis, pee paleekamas brihwibas buhschanas, un winsch warr par sewi paschu brihwi spreest, tâ fa tas irr isteifts eefsch teem likkumeem tahs semneeku teefas grahmatas.

S. 56. Ja kahds pee ta pahrejama brihwibas eetaifischanas laifa peetappis apprezchts dsumts wihrs miist, un seewa un behrni paleek paffal, tad abjeem (prohti atraitnei un behrneem) paleek wiffas tahs teefas, fo winni eedabbujuschî zaur sawa wihra un tehwa peetapschannu.

S. 57. Ja kahda atraitne ohtru wihru prezze, tad winna pehz tahs wisseem geldigas pawehleschanas ta S. 31., peederr pee tahs fahrtas schi ohtra wihra, bet tee behrni no pirmas laulibas paleek pee tahm teefahm, fo zaur sawu nelaihu tehwa eedabbujuschî.

S. 58. Pahr to laifu to tschetrapadesinitis eetaifischanas gaddu, ne weens grunta-fungs ne drihft wairaki pee darba geldigus zilwekus, no Kursemmes semneeku lauschu fahrtas, us sawu semni list usmestees, ne fa tannî beidsamâ dwehseles Krehna rulle no ta 1816ta gadda, winnam ar skaitlu pee tahs irr peerakstifi.

S. 59. Ja scho likkumu pahrfahp, tad winnam, ja par to sinnu dohd pee Gubernementa-waldischanas, fas tai teefai, fur peekriht, to ismekleschannu par to usleef, tulihf buhs, woi tohs zilwekus, fas winnam pahri irr, atlaist, woi sewi taisnodams pareift parahdiht, fa winnam no kahda gru ta funga bij wehlehts, tohs laudis, fas appafsch winna dsihwo, woi oht, un fa zaur to, fa winsch to darrijis, ne weenam zilwekam kahda flahde jeb kahds launums effoht notizzis; ja winsch to nespehji skaidri parahdiht, tad winnam, par labbu tai pagasta lahdei tahs muischas, fur tee beidscht

peenemti, pee darbeem geldigi laudis peederr, 5 Rubulus papihru naudas par iffatru dwehsele, jaismakfa. — Bet par to isdallischanu to gahjeu, tahm pagasta Pollices-teesfahs, par to pahreijamu ectaisischanas laifu, us to labbi jarauga, ka nekahds nohmneeks *), nedj arribjan kahds fainneeks, zitteem par skahoi, par dauds pee darba derrigus zihwefus, par gahjeem, ne peenem. — Tee nohmneeka behrni, un tee fainneeku behrni, bes palaufchanas sawu wezzaku, no scheem newaid atschirrami.

ka par to pahreijamu ectaisischanas laifu usfazzigt buhs. S. 60. Zfgadda us Wikkelen (tanni 29ta September mehnescha deenā: skattees augfcham S. 44.) buhs teescham teem semneekem, kas no sawa funga islassi, ka buhs tanni nahkama gadda pee brihwibas par to ectaisischanas laifu tapt, no tam peenahkamu sinu doht.

S. 61. Us Mahrtineem ta pascha gadda wajaga, ka wissi tee semneeki, kas us brihwibu par ectaisischanas laifu islassi, jau par to fungam taisnu sinu dewuschi, woi gribb wiini tā kā lihds to laifu bijis, wehl turplikam palist, jeb woi gribb wiini pehz tahs wallas, kas winneem irr, zittur aiseet, jeb eefsch zitta pagasta faderretees.

S. 62. Ja abbi, kungs un laudis, eefsch to ohtru noliftu brihdi, to teefu eedabbu-jusch wiens ohtram usfazzigt; tad buhs tam, kas usfakfa (lai nu buhtu kungs jeb semneeks) tapat us Mahrtineem preefsch ta gadda, kas us Jurgeem fahfahs, un fur abbi weens no ohtra warr atschirtees, tam ohtram, kam teef usfazzigts, to peenahkamu sinu par to doht.

S. 63. Tam, kas usfakfa, wajaga sawu usfazzischanu, tam ohtram, kam teef usfazzigts, preefsch wissas fanahfuschas semneeku teefas isteift un Protokollā **) list farakst, ka zaur to wissas isruinaschanas un wissi eemessi taptu atimesti.

Bimais nolifts brihds to fainneeku. S. 64. Kad tas pirmais nolifts brihds irr atnahjis, tad iffatram fainneekam brihw, pehz to, ka winsch pehz ta preefschaja S. 61. par to sawu prahstu isreizis, sawas mahjas, woi patureht woi atstah.

S. 65. Ja kahds fainneeks, kas pee brihwibas us to fataischanas laifu irr aizi-nahts, pee sawas mahju buhschanas, pehz ta 1ma Januar 1817 kahds parradus no sawa grunta-kunga isnehmis, un ja schohs parradus wehl naw aismakfajis, tad winnam par to skaidri jaisteiz, woi spehs winsch schohs parradus makfah. Ja fakfa, ka nesphej, tad tas irr tif labbi it kā buhtu winsch usfazzijis, un tas kungs warr tad, pehz sawas labpatifschanas par tahm mahjam sprees. — Bes tam, tam kas parrada irr, buhs sawus parradus fungam makfah pehz teem listneem, kas SS. 148 lihds 154. irr atrohnami.

S. 66. Ja kahds fainneeks, kas pirma nolifta brihdi irr, ne usfakfa, tad buhs fapraft, ka winsch sawas mahjas gribb patureht par to klausischanu, kas tannis apstiprinatās klausischanas tabellēs irr farakstita, un tam fungam ne buhs tahdam fainneekam, par scho pirmu brihdi ne kahdas jaunās leetas usdingeht.

*) Nohmneeks jeb nohmturnis irr kahds fainneeks, kas pehz funtrakta mahjas turr.

**) Prohti labbi. Protokoll irr ta grahamata, fur wiss tas teef eerakstihst, ko teefa spreesch un kas preefsch teefas noteef, ko leezineeki isfakfa u. t. j. pr.

S. 67. Bet ja abbi, kungs ar fainneeku, par to, paschi gribbedami, buhtu salihguschi, tad wiini warr weenu funtraktu par tahm mahjam taisht, fur wiini warr weens ohtram schlitees, kā pascheem tihf, bet pee tahda funtrakta tas isfakais laifs trihs gaddi irr, bet ja abbejeem tihf, tad to funtraktu arri warr us ilgafu laifu taisht.

S. 68. Ja kahds fainneeks, kas pirma nolifta brihdi irr, fungam usfazzijis; tad winsch warr zittas mahjas usneimt jeb kā gahjeis pee zitta fainneeka faderretees, bet tik kai tanni Kirsphehli, fur lihds schim dsihwojis.

S. 69. Ja ar sweschu fungu funtraktu taifa us mahjam, tad tas tikkai us trim gaddeem warr notift, un to, ko winsch tam swescham fungam par tahm mahjam doht, wajaga buht, woi klausischana ween, woi trihs dallas ar rohfu darbu un ja dauds weena patti dalla ar nandu jeb labbibu.

S. 70. Bet ja ar sawu wezzu fungu par tahm mahjam, ko lihds schim turreja, jeb par zittam mahjam funtraktu zelt, tad winnam brihw scho funtraktu us trim gaddeem jeb ilgafi taisht, un pa wissam to funtraktu tahdu zelt, kā abbejeem tihf, un kā wiini warr salihgt.

S. 71. Ja fainneeks, tanni pirma nolifta brihdi par gahjeu tohp, tad winsch warr deenestu nemt par to Kirsphehli, fur lihds schim mahjojis, bet winsch teef turrehts par gahjeu eefsch pirmu noliftu brihdi.

S. 72. To laifu, ko winsch pirma nolifta brihdi fainneeks buhdams, fadsihwojis, buhs winnam, kad par gahjeu tohp, par labbu peerehkinah.

Ohtrais nolifts brihds to fainneeku. S. 73. Ja fainneeks eefsch to ohtru noliftu brihdi eetohp eefschā; tad arri wiina fungam brihw, ja winsch papreefsch us Mahrtineem fainneekam usfazzijis (skattees augfcham S. 61.), mahjas winnam atneimt un kā pascham tihf par tahm sprees.

S. 74. Tas fainneeks, kam tā sawas bijuschas mahjas ja-atstahj, warr par to Wurf-Pilskunga-teefas aprinti, fur winsch lihds schim dsihwojis, pehz paschas sawas brihwas gribbeschanas, kā fainneeks jeb kā gahjeis zittur faderretees.

S. 75. Ja ar zittu fungu mahju funtraktu taifa, tad scho funtraktu, ir par to ohtru noliftu brihdi, tikkai us trim gaddeem ir tā taisht buhs, ka trihs dallas teef makfatas ar rohfu darbu un ja dauds weena patti ar nandu jeb ar labbibu.

S. 76. Ja ar to paschu fungu, ar furru par to pirmu noliftu brihdi funtraktu bij taisijis, atkat kā fainneeks funtraktu zelt, tad brihw scho jaunu funtraktu woi us trim gaddeem jeb ilgafi zelt un abji, kungs ar fainneekem, warr salihgt kā pascheem tihf un gribbahs.

S. 77. Ja fainneeks par gahjeu tohp, tad winnam gan brihw gahjea funtraktu par to aprinti tahs Wurf-Pilskunga-teefas, fur lihds schim bij dsihwojis, taisht, bet winsch teef turrehts par gahjeu eefsch ohtra nolifta brihscha. Tas laifs ko winsch, fainneeks buhdams, tanni ohira nolifta brihdi fadsihwojis, winnam nahf par labbu eefsch gahjeu schirras.

^{Birmais nolifts}
brihds to gabjeu. S. 78. Ja gabjeis, no wihrischiu kahrtas, par fainneeku jeb nohinneeku warr tapt, tad tas winnam wehlehts par wissu to aprinkstahs Wilsfunga-teefas, fur libds schim dsihwojis.

S. 79. Ja winsch wehl nerraid tappis pee brihwibas par eefaisichanas laifu, jeb ja winnam wehl jaturra tee funtrakti, fo warreja uszelt, tad winnam, kad par fainneeku tohp, weetneeku waijag qahdaht, kas wissu to, fo preefsch laifa bij sohlijs un apnehmis, spehj un warr peepildih (winna weeta).

S. 80. Runtraktis, kas par to taptu uszelt, ne warr nekad, tahs jau eedabbutas brihwibas teefas, nedf ta weetneeka, nedf ta, kas to weetneeku dohd, nedf masafas, nedf leelakas pahrtaiht.

S. 81. Iffatram gabjejam, kad eefsch pirimu noliftu brihdi eetohp eefsch, ta teefa un walla dohta, ja par to, ka S. 61. jau nolifts un spreests irr, pareisi taisnu sinu dewis, faru fainneeku atstah un zittur par gabjeu tapt.

S. 82. Bet winnam waijaga preefsch paschahm mainahm pareisi par to usfaziht, tanni eefsch likkineem spreesta laifa un ta ka pawehlehts un par to faruam bijuscham fainneekam sinu doht. (Stat. augf. S. 61 un S. 63.)

S. 83. Gabjei, kas wehl pee jaimeku kahrtas teef rehfinati, pee kurream wiss gabjei peederr, kas wehl naw 21 gaddu wezzi, ne drihst zittadi deenestu usfaziht, jeb jaunu deenesta funtraktu uszelt, ka ar sinu un ar palaschanu faru wezzaku, faru audsinataju, jeb wehrinderu.

S. 84. Par scho noliftu brihdi gabjeis tiffai eefsch teem rohbescheem tahs muishas, pee furras libd schim peederreja, zittu fainneeku warr mefleht.

S. 85. Gabjeis, kas faru zifahrtigu fainneeku atstahj, warr pee fainneeku schkirras tapt, un fainneeks tappis, winsch eedabbu wissas teefas un wallas, kas fainneekam, eefsch pirimu noliftu brihdi, wehletas, un buhs tahdam par fainneeku tappuscham gabjejam to laifu par labbu peerehfinah, fo winsch, gabjeis buhdams fadsihwojis, pehz S. 64 libds S. 72.

S. 86. Ja winsch schinni nolifta brihdi atkal ka gabjeis faderrahs; tad waijaga to jaunu funtraktu, ja ne us ilgaku laifu, tatschu us weenu gaddu uszelt.

S. 87. Ja fainneeks mirst preefsch schi funtrakta beigahm, un ja fainneeka mantineeki to gabjeu tulih atlaisch, tad winsch, pehz tahm teefahm, kas winnam pawissam par scho noliftu brihdi eedohtas, us to gadda atliffuschu laifu zittur warr faderretees: bet us to jaunu gaddu atkal ta buhs darriht, ka tas preefsch-stahwedams S. 86. mahja.

S. 88. Ja winnam sohliita lohne ne warr nedf leelaka nedf masaka, nedf labbaka nedf sliftaka buht, ne ka par tahs muishas rohbescheem, fur to jaunu funtraktu uszelt, wissur dohd un ka tas jau ar weenu ween bijis.

S. 89. Gabjeis, kas fainneeku maina, ne drihst par scho noliftu brihdi, fo apsohlitees un us fewi neimt, kas aiskawe, un ne lauj darriht, tohs flausichanas darbus, kas pehz tahm apstiprinatahm flausichanas tabellehm, wisseem gabjeem, muishas-waidineekeem itt ippaschi, jadarra.

S. 90. Ja tas jauns fainneeks tatschu tahdu deenesta-funtraktu taisijis, kas ne buht naw faderrams ar to minnetu gabjea kunga flausichanu, tad tam fainneekam jagalwo par to isdarrischanu schihs flausichanas, un jebchu to ar wahrdu ne buhtu fazijis, tatschu winsch to us fewi irr nehmis.

^{Ohtrais nolifts}
brihds to gabjeu. S. 91. Ar to eefahkumu schi nolifta brihscha tad nu arriban tam kungam brihw, pehz pareisi isteiktas usfazichanas (Stat. augf. S. 61.) iffatru gabjeu, no faras muishas rohbescheem aisraidiht, tatschu schi (aisraidichanas) walla ne warr pee tahdeem laudim notift, kas tapehz ka ne spehj wairs strahdaht, no pagasta irr ustirrami.

S. 92. Ja kungs ne grihb, ka kahdu gabjeu ilgaki eefsch faras muishas rohbescheem turra, tad winnam waijaga par to tam fainneekam sinu doht, pee furra tas aisfuhijams qahjeis deene.

S. 93. Tee gabjei zaur to, ka schimi nolifta brihdi eetohp, to wallu eedabbu, ka winni eefsch tahs Airspehles aprinki, fur libds schim dsihwojuschi, fainneeku-jeb gabjeu-funtraktus warr uszelt.

S. 94. Pee gabjea usnemschanas, zitta pagasta, waijaga winna muishas-waldineeka un winna pagasta-teefas nowehleschanas.

S. 95. Ja kahdam gabjejam, zaur grunta kunga usfazichanu waijaga to pagastu atstah, pee furra papreefsch peederreja, tad grunta-kungam, ja ne grihb paspehleht faru teefu zaur to usfazichanu, waijaga par to, pagasta-teefai, sinu doht, ka schi teefa weenlibd ar winnu tahs waijadsigas leetas warr isdarriht, kas tanni S. 27. tahs paleekamas teefas grahmatas pawehlehts irr, un zaur furrahm to warr isdarriht, ka tas minnehts gabjeis pee zitta pagasta warr peeschkirts tapt.

S. 96. Ja kahds gabjeis pats grihbedams to dsihwokli, fur libds schim bija, maino, un zaur to zitta pagasta lohzehtis tohp, tad nedf tas grunta-kungs, nedf ta pagasta-teefa ne drihst winnu ne ka aiskaweht; bet abjeem buhs, ja winsch wissu peepildejis, kas tanni S. 27. tahs paleekamas teefas grahmatas pawehlehts, bes prettirunnaschanas tahs passas, kas pehz ta S. 266. tahs paleekamas teefas grahmatas preefschraftitas un kas irr waijadsigas pee dsihwokla mainas winnam eedoht.

S. 97. Ja kahds gabjeis, kas tanni ohtra nolifta brihdi irr, un kas faru dsihwo-schanas weetu atstahj, ar zittu kungu jeb fainneeku faderrahs par gabjeu, tad buhs wehra neimt wissu to, kas pawehlehts, pehz deenesta laifa (augscham S. 86.), pehz lohnes (augscham S. 88.) un pehz apsohlischanahm (augscham S. 89.) kas eefsch to pirimu noliftu brihdi tappe preefscha rakstihst.

S. 98. Ja kahds gabjeis, ohtra nolifta brihdi buhdams, ar faru bijuschu fainneeku (no jama) faderrahs, tad tahdu funtraktu warr uszelt ka abjeem tihf un ka winni par to faru starpa grihb falihgt.

S. 99. Ja kahds, ohtra nolifta brihdi buhdams gabjeis par fainneeku tohp, tad eedabbu winsch wissas tahs teefas un wallas to fainneeku, kas ohtra nolifta brihdi irr, pehz S. 73 libds S. 77. un buhs winnam to laifu par labbu reheneht, fo winsch gabjeis buhdams, eefsch ohtra nolifta brihscha fadsihwojis.

Pirmais noliktā
brihds to muischas
lauschu.

S. 100. Tee likkumi, kas tanni S. 78 lihds S. 80. preefsch gabjeju schkirras dohti, geld arri no muischas laudim, ja tee, warr buht, par fainneefceem taptu.

S. 101. Wissi pee muischas lauschu schkirras peederrami Kursemmes semneefi, zaur to, ka winni pee pirma noliktā brihscha peetappuschi, tahs wallas eedabbu, fawu lihds schim bijuschu deenestakungu atstah, ja par to papreefsch pehz S. 61. to peenahfannu sinnu dewuschi.

S. 102. Muischas laudis, par kurre ammata jeb Kunstes-ismahzischamu dsuntz-kungas ko ismaksajis, tahdi pee pirma noliktā brihscha peetappuschi, un gribbedami fawu preefschaju deenestu atstah, to ne warr zittadi darriht ne ka ja fawam zirkahrtigam dsuntz-kungam to mahzijannu naudu papreefsch aismaksajuschi.

S. 103. Ja ne spehj, jeb ja ne gribb to mahzijannu naudu atdoht, tad winneem wajaga par masi un drehbehm un par 12 sudraba ruobulu gadda lohni, pee fawa preefschaja dsuntz-kunga jo prohjam deeneht.

S. 104. Muischas laudis, kam ta walla irr, fawu preefschaju deenestu atstah, warr par to pirnu noliktu brihdi, jaunus funtraktus uszelt, ka muischas laudis, fainneefi jeb gabjeji, pehz fawas paschas labparifschanas, bet tikkai eefsch tahs Kirspehles rohvejeem, fur winni lihds schim dsihwojuschi.

S. 105. Tikkai itt ihpascha palauschana fawu zirkahrtigu dsuntz-kungu winnus no schihs pawehleschanas warr atlaist.

S. 106. Ja par gabjejem jeb par fainneefceem tohp, tad eedabbu, ar peerehkfineschanu to gaddu, ko pirma noliktā brihdi, deenestu laudis buhdami, fadsihwojuschi, tahs wallas un teefas, kas fainneefceem (stat. augf. S. 62 lihds S. 72.) un gabjejem (stat. augf. S. 81 lihds S. 90.) par pirnu noliktu brihdi, eedohtas irr.

S. 107. Ja atkal faderrahs pee fawa zirkahrtiga dsuntz-kunga, tad jau pirma noliktā brihdi buhdami, to funtraktu warr taifih, ka abbejem tihf un ka warr falihgt.

S. 108. Ja fawu zirkahrtigu dsuntz-kungu atstah, tad wajaga, zaur parahdischanu ta funtrakta, ko par to jaunus deenestu uszehluschi, kunga preefscha taifnotees, pirms warr prassih lai atlaisch no preefschaja deenesta. Schim likkumam buhs geldeht pee wisseem notikkumeem, un zihvefeem, kas lihdsiga kahrtā irr, bet tā, ka, tapatt ka ar kunga rakstu sihmehm, tapatt arri ar mehflera rakstu sihmehm schi taifnoschana noteek.

S. 109. Tahdu funtraktu buhs, ja mas us weenu gaddu uszelt, un tanni funtrakta buhs eerakstih tistlab to weetu, fur dsihwohs, ka arridsan kahda ta buhschana ta jauna deenesta.

S. 110. Ja deenesta-kungas mirst preefsch pabeigta funtrakta gadda, tad geld, kas S. 87. gabjejem preefscha rakstih, arri preefsch muischas laudim.

S. 111. Ja muischas laudis, zaur fawu jaunus buhschamu, zitta pagasta lohzeffi tohp, tad ne buhs winneem aisturreht tahs passas, kas pee usnemshanas eefsch zittu pagastu wajaga irr, bet papreefsch arri wajaga, ka winni wissu to peepildejuschi, ko S. 27. tahs paleekamas teefas grahmatas pawehl.

S. 112. Jebchu tam dsuntz-kungam naw brihw, fawus muischas laudis, kas pirma noliktā brihdi irr, ka gribbedams par gabjejem pataisih, tatschu winnam irr ta walla, ja muischas laudis fawus darbus ne darra jeb ja netikkumus peenehmusch, winnus no fawa deenesta atraidih.

S. 113. Tahdi muischas laudis, ja pehz teem preefschrafsteem ta S. 100 lihds S. 103., ne zittur par muischas laudim warr faderretees, tad winni, ar peerehkfineschanu to gaddu, ko winni, muischas laudis buhdami, pirma brihdi fadsihwojuschi, pee gabjeju schkirras pirma brihdi tohp peefkaiiti.

^{Dhtrais noliktā}
^{brihds to muischas}
^{lauschu.} S. 114. Ur to eefahfannu schi ohtra noliktā brihscha arri dsuntz-kungam brihw, tohs muischas laudis, kad winsch teem pehz S. 62. usfazziis, pehz fawas gribbeschanas no fawa deenesta atraidih.

S. 115. Muischas laudis, ohtra noliktā brihdi buhdami, eedabbu to wallu un teefu, eefsch to aprinki tahs Wirs-Vilskunga-teefas, fur winni lihds schim dsihwojuschi, funtraktus, ka muischas laudis, fur warredami un ka gribbedami uszelt.

S. 116. Ja schinni noliktā brihdi par fainneefceem jeb par gabjejem tohp, tad winneem gan wehlehs funtraktus eefsch to Wirs-Vilskunga teefas aprinki, fur lihds schim dsihwojuschi, uszelt, bet winni tikkai ar ta laika peerehkfineschanu, ko muischas laudis buhdami, tanni ohtra brihdi fadsihwojuschi, tahs wallas un teefas eedabbu, kas fainneefceem un gabjejem, ohtra noliktā brihdi buhdameem, wehletas irr. (Stat. S. 73 lihds S. 77. un S. 91 lihds S. 99.)

S. 117. Pehz pabeigta pirma un ohtra noliktā brihscha, iffatrs semneefs, lai peederra pee kurrehm schkirrahin peederredams, eedabbu to wallu un teefu, par wissu Gubernementu (Kursemmi), nohmas un deenesta funtraktus uszelt: tikkai tas winnam wajaga, ka winsch to peepilda, ko S. 27. tahs paleekamas teefas grahmatas pawehl.

Dhtrais Kapitels.

Grunta likkumi par Kursemmes lauschu-pagastu eezelschanas.

S. 118. Tee semneefi istaisa tanni pirma gadda, pehz sluddinaschanas scho likkumu, lauschu-pagastus, ka tas tanni semneefu teefas grahmatā (S. 22 lihds S. 60.) isteikts irr.

S. 119. Kad Kursemmē mas to fahdschu un kad ir schinnis fahdschōs ne zif to mahju, tad ne kahdi fahdschu-pagasti ne teef eezelti.

S. 120. Tee likkumi, tanni semneefu teefas grahmatā, par lauschu pagasteem (S. 22 lihds S. 60. lihds skaitih) geld un pastahw ir tanni eetaifschanas un sataifschanas laika, tikkai to wajaga peeminneht ka: „kamehr Kursemmes semneefs wehl newaid „istappis no pahreijamas buhschanas laika, tamehr winsch arr ne warr buht wairaki, „ka weena pagasta lohzeffis.“ — Teem dsimteem laudim, kas peederr kungam bes semmes, wajaga list peerakstitees pee kahda semmes pagasta jeb pee pilfateem.

§. 121. Pee teem semneefkeem eefsch pilfateem geld un pastahw ir par pahreijamu buhschamu tee tannu §. 12. dohti preefschrafsi.

Treschais Kapitels.

No eezelfchanas to Kursemmes semneefu Pollizes=teefu.

§. 122. Wiff, kas tannu semneefu teefas grahmata Pollizes dehl irr pawehlehts, geld un pastahw pilnigi ir par to pahreijamu buhschamu tik driht ka jau pirma gadda pehz sluddinaschanas scho liffummu, tahs teefas eeriftetas un pareiti eezeltas buhs.

Settortais Kapitels.

No Kursemmes semneefu teefu eezelfchanas.

§. 123. Tee liffummu, kas eefsch semneefu teefas grahmatas spreesi par tahm semneefu teefahw, un ka tahs stribdes un prazessus winnu preefscha buhs isteefah, geld un pastahw pilnigi tuliht pehz teefu eezelfchanas, jau ima gadda pehz sluddinaschanas scho liffummu.

Peektais Kapitels.

No tahs pahreijamas Kursemmes palifschanas to Kursemmes semneefu.

§. 124. Par to pahreijamu buhschamu geld un pastahw tahs paschas pawehleschanas, kas pawiffam tahs Kursemmes palifschanas to brihw atlaistu semneefu dehl, tannu ohtra peelfikumma pee semneefu teefas=grahmatas isteiftas irr.

Sestais Kapitels.

No mahju Inwentariumeem.

§. 125. Pee mahju Inwentariuma peederr wiffas tahs leetas (prohti sirgi, leeli un masi lohpi) un tee arrami rihti, fo ta peelfikta preefschshime parahda. Wiffas zittas leetas irr fainneefam peederrama manta.

§. 126. Pehz sluddinaschanas scho liffummu ne weenam grunta=lungam naw brihw, kaut kahdu Inwentariuma gabbalu no mahjam atneimt, ja fainneefas naw ar meeru.

§. 127. Tee mahju Inwentariuma gabbali irr, pehz flausifchanas leeluma un zif ta isnessa, grunta=lunga manta. Tee Inwentariuma gabbali, kas ne peeder itt nohtigi pee flausifchanas, tohp manta ta fainneefka, pee furra schi manta, kas pahri, teef atrasta.

§. 128. Iffatram grunta=lungam buhs wiffu wehlaki eefsch trim mehnescheem pehz sluddinaschanas scho liffummu, tai pagasta teefai, to mahju Inwentariumu nodoht,

itt riftigi ta ka ta ar to rakstu E. flahst litta preefschshime, kas patlabban peeminmeta, to parahda, un winnam to buhs darriht us dubbultahm lappahm.

§. 129. Tannu Inwentariuma tas muifchas=walbineefs parahda:

1) Zif Inwentariuma gabbaleem wajaga buht pee tahm mahjam, kam weenada flausifchana.

2) Zif Inwentariuma gabbali eefsch iffatrahm mahjam, fo ar wahdu buhs isteift, par to laifu, kad schohs Inwentariumus nodoht, pateeki effoht.

§. 130. Preefsch pabeigta ohtra gadda pehz sluddinaschanas scho liffummu, muifchas=walbineefam wajaga, iffatrahm mahjam tik dauds sirgus, lohpus un arramus rihtus doht, zif pehz winna, tannu §. 129. No. 1. pawehletas parahdischanas, un zif pehz tahs tannu pirma gadda atrastas un nospreestas mantas, pee tahm mahjam truhfi.

§. 131. Lihds to paschu laifu muifchas=walbineefam wajaga teem mahju fainneefkeem, pee furreeem leelaks Inwentariumus rohnahs, tik dauds no sirgeem, lohpeem un arrameem rihtkeem, ka fainneefka ihpatti manta nodoht, par zif ta mahju manta leelaka par teem Inwentariuma gabbaleem, jeb fungam buhs fainneefkeem to kas pahri irr, ar naudu maksah, tahs mantas weeta, kas pahrafi irr, un kas pehz tahs, pirma gadda notiffuschas spreeschanas wiffu atrastu Inwentariuma gabbalu, teem fainneefkeem, ka winneem pascheem peederrama dalla tahs weenreifi spreeschas maksas, peenahftu.

§. 132. Pee ta fainneefka, pee furra leelaks Inwentariumus teef atrasts, tas stahw, woi no funga tohs Inwentariuma gabbalus kas pahrafi, fanemt, jeb ferwin to winnam peenahftummu dallu tahs spreeschas maksas ar naudu list ismaksah; jeb beidsiht no teem Inwentariuma gabbaleem tohs islassiht, fo winch, spreeschas maksas weeta, pehz tahs pirma gadda notiffuschas spreeschanas, grihb patureht; bet winnam turflah, tohs atliffuschas Inwentariuma gabbalus, pehz tahs paschas weenreis spreeschas maksas, kad beidsiht mahjas atdohd, jeb kad winnam mahjas atneimn, arri wajaga list peerehfinates. Ja fainneefkeem sirgi irr, fo, woi paschi audsinajufchi, jeb par leelu maksu, pehz sawas labpalifschanas sagahdajufchees, un kas wehle schohs sirgus itt ihpaschi patureht, jeb islassitees, tad tahdeem fainneefkeem par labbu schi nolifts, ka muifchas=walbineefkeem ne weenu sirgu no tahs mahju mantas, fo atrohn, augstaki nebuhs spreesi, ka 25 fudraba rubbulus; weenlihds tam fainneefkam scho spreesu maksu grunta=lungam jamaksa, kad ta dalla, kas fainneefkam peenahf, atrehfinata. Par scho tam muifchas=walbineefkam ne buhs kaut kahdu islihdsinaschamu tahs mantas, kas pahrafi irr, ar to truhfam mantu no zittas spreeschas buhschanas isdarriht.

§. 133. Pee trescha gadda eefahfuma fa pagastu=teefa fainneefkeem darra sumamu, zif Inwentariuma gabbaleem no iffatras sortes pee iffurrahm mahjam wajaga buht, zif, ka truhfam mantu, muifchas=walbineefkam japeeleef, un zif Inwentariuma gabbali fainneefkeem, ka paschu manta, peederra.

§. 134. Tuliht pee eefahfuma tahs ohtras pusses ta trescha gadda, wiffkeem teem fainneefkeem, kam jasubdsahs, ka fungi to, fo §. 130 un §. 131. winneem usleef, ne buhtu pareisi isdarrijufchi, sawu fuhdseschamu pee tahs ohtras nodallas tahs Pilsfungateefas, fur wajaga, sumama jabarra.

S. 135. Tahs Pilsfunga-teefas ohtra nodatta, fuhtha weenu teefas-lohzeffi no muischneeku kahrtas, tanni Termina^{*)}, kas irr norunnahs ar to, no Kirspheles, pehz teem liffumeem S. 165., i. lassitu teefas schibreu, us to muischu, fur tas fainneeks, kas fuhds, dshwo; schee diwi rauga zaur salihdsinaschanu to strihdi salihgt, un darra zittadi, ka tas S. 166. pawehl.

S. 136. Preefsch pabeigta trescha gadda itt wiffahm fuhdeschanahm par pahrfahp-schanu scho liffumu waijaga isdarritahm un par tahm nospreests buht.

S. 137. Tam fainneekam, ka preefsch ta arri pehz laifa, waijaga zif sinnadams un spehdams gahdaht par uskohp-schanu ta mahju Inventariuma.

S. 138. Iffatram fainneekam waijaga tohs winnu rohkahm eedohtus arramu rihkus, lohpu-walbineekus, fihkus lohpus u. t. j. pr. pehz ta skaitla, kas Inventariuma eerakstihst, pareisi un ta ka warr bruhfeht, pee mahju nodohschanas atstah; bet pee flauzamaht gohwim un pee sirgeem geldehs schee spreedumi.

S. 139. Pee Inventariuma usrakstischanas, tanni pirmâ gadda pehz fluddinaschanas scho liffumu, muischas-walbineeks darra sinnamu iffatram fainneekam, kahdu maksu winsch wiff zaur par teem pee winna atrasteem sirgeem un flauzamaht gohwim spreesch. To paschu buhs darriht pee teem sirgeem un tahm gohwim, fo warr buht muischas-walbineeks, tapehz ka ne bija, pehz p. epildeschanas peedohtu flahst, ka S. 130. mahza.

S. 140. Ja fainneeks ar scho spreeschu maksu ar meeru, tad winnam waijaga pehz tahs paschas maksas wiff zaur, to noliktu sirgu un gohwju skaitlu pee mahju nodohschanas, eefsch tahm paschahm pamest.

S. 141. Ja fainneeks to maksu par dauds leelu spreeschu atrohn, tad waijaga muischas-walbineekam tohs sirgus un tahs gohwis, par furreem ne warreja salihgt, atpafkal nemt, un wiffu to spreeschu maksu eefsch naudas tai semneeku teefai ismakfahst. Ta semneeku teefa pehrf tad par to naudu tik dauds sirgus jeb gohwis zif Inventariuma eerakstiri un tam fainneekam waijaga ar teem pirftecem lohpeem ar meeru buht; winnam arri waijaga tohs sirgus un gohwis tik pat dauds un pehz tahs paschas maksas wiff zaur, pee mahju-nodohschanas te pamest eefschâ.

S. 142. Ja fainneeks mahjas atstahj, lai buht kapehz buhdams, tad muischas-walbineekam brihw, tohs nodohdamus sirgus un gohwis, bes ismekleschanas pehzaki, atpakkal nemt, jeb to spreeschu maksu eefsch naudas no fainneeka prassihst.

S. 143. Pee zettorta gadda eesahfuma, un pehzaki par wiffu to pahreijamu buhschanu, muischas-walbineekam buhs peeminneht iffatram fainneekam, fo islassa pee pirna brihwibas laifa peetapt, lai tohs Inventariuma gabbalus, zif winnu waijaga un labbus un derrigus gattawus turra.

S. 144. Wiffi sirgi, lohpi un zitta manta to gahjeju un muischas lauschu, ne teef ne mas eefsch Inventariumeem eerakstiri, un paleek winnu brihwa winneem peederrama

*) Termins prohti tas irr ta deena jeb tas brihds, kas no teefahm pehz ismekleschanas kahdas leetas nolikts, ka arri tas laifs, fur kuntrakti beidsahs u. t. j. pr.

manta. Tahs ammata leetas, kas no muischas-walbineeka semneekem, ammatneekem un muischas-laudim eedohtas, peederra fungam.

S. 145. Par tahm Krohna-muischahm, ta Rambara-waldischana, pehz sawas sin-naschanas un griibeschanas, pee isdarrischanas wiffu scho liffumu, ka waijaga spreedihs.

Septitais Kapitels.

Liffumi ka pirmâ reisê mahjas buhs atdoht.

S. 146. Fainneekam, kas no mahjahm aiseet, waijaga, bes ta Inventariuma un kas augscham irr nolikts, wehl pee mahjahm pamest:

- 1) to rudju lauku pareisi apstrahdatu un apsehtu, ta ka par teem trim isgahjuscheem gaddeem tappe kohpts;
- 2) to papiiu artu, ja tee bijuschi fainneeki to buhtu usarruschi, lihds atdohschanas laifu, jeb ka mehds buht par to widdu;
- 3) tohs schohgus, ka to no winna warr prassihst, zeetus, jeb tohs schaggarus jeb wabbas jeb kahrtas, kas pee islahpischanas waijaga, peewestus. — Schê itt ihpaschi teef pawehlehts, ka tur, fur fainneekem schi schohgu pahrtaischana naw uslikra bijust, preefsch fluddinaschanas scho jaunu liffumu, jeb fur muischas-walbineeks, schaggaru truhfuma dehl to lihds schim ne buhtu prassijis no saweem fainneekem, ka tur schis liffums ne geldehs;
- 4) wiffas no fainneeka plautas plawas, nolihstas no neleetigeem fruhmeem jeb no krittuscheem kohfeem, ja tahs sarru tschuppes newaid famestas us funga pawehleschanu pee maksas zirschanas;
- 5) to mahju istabu un wiffas pee mahjahm peederramas zittas ehkas, ta ka waijaga, un ne palaihtas pehz fluddinaschanas scho liffumu;
- 6) to waffareju lauku pehz mahju eeradduma apsehtu, jeb to waijadfigu waffareju fehflu ar grandeem kas dibgst;
- 7) wiffus fuhds, tohs arlikfuschus salinus, seenu un pellus;
- 8) to waijadfigu rihjes malku lihds zetta laifu.

S. 147. Tee fainneeki, kas tihschâ prahta jeb no slinfuma sawas mahjas palaisch, kas tohs Inventariuma-gabbalus ischafehd, no launa prahta jeb no nebehdaschanas slittarus pataifa, un ne uskohp ka waijaga, tee, pehz ka ta pagasta-teefa to leetu irr ismeklejusi, tai Pilsfunga-teefai, fur peefriht, nodohdami, un buhs tai Pilsfunga-teefai bahrgi un bes saweschanas to leetu ismekleht un tohs fainneekus pahrmahziht.

S. 148. Ta Kursemmes Gubernementa muischneeku beedriba, griibedama semneeku laudim ir pee winnu mantas, sawu labbu firdi parahdiht, allaisch winneem itt wiffus funga parradus, kas lihds to pirmu Januar mehnescha deenu ta 1817ia gadda ne

mafsati bijufchi. Bet tohs parradus, fo semneeki, no pirinas Januar mehnescha deenas ta 1817ta gadda irr isnehmufchi, jeb fo wehl isneims, tohs winneem buhs mafsagt. — Rad nu muischneeki semneekem, fo tee parrada irr, atlaiſch, tad arri semneeki tiffai no Imas Januar mehnescha deenas 1817 semneeku-labbibas-magafihne farwu dattu behre, un tohs gaddus papreeſch ne buhs winneem peerehkinagt.

S. 149. Zo gahjeju un muiſchas laufchu funga parradi paleek mafajami zaur ſcho liſſumu.

S. 150. Wiſſi, ſaimneeku, gahjeju un muiſchas laufchu parradi, ſas pehz ſcheem liſſumeem geldigi paleek, wiſſu papreeſch preeſch wiſſeem zitteem parradeem mafajami, tiffai pee Konfuſcha *) tas zittadi buhs.

S. 151. Ja ſaimneeki tohs parradus, fo paſchi pehz ta ima Januar 1817 irr isnehmufchi, un ja gahjeji un muiſchas-laudis farvus funga parradus, gribbedami no ta pagasta zittur aiseet, ne ſpehj mafsagt, tad winneem waijaga ſchohs farvus parradus ar darbu noſtrahdaht, jeb galwineeku tahdu gahdaht, us to, fa tas parrads eekſch trim gaddeem par gabbaleem taps mafsahs.

S. 152. Ja tee ſchinni preeſcha ſtahwedama S. iſteikti parradneeki, labba prahta negribb farwu parradu atlihdsinaht, tad buhs tai pagasta-teefai, us muiſchas-waldſchanaſ fuhdschenu winnus us to peespeest, ta fa ta semneeku teefas grahmata to pawehl.

S. 153. Tam parradneekam, ſas us parradu aſtrahdaſchenu noteeſahs irr, waijaga no ta muiſchas-waldineeka pareiſi gehrbtam un uſturretam tapt, fungam arri buhs winna Krohna nodohſchanaſ mafsagt un winnam ifgaddu 15 fudraba-rubbulus no ta parrada atrehkinagt. — Ja tahs ſeewas un tee behrni tahdu laufchu ne ſpehj paſchi farwu maiſi pelnires un ſawas Krohna nodohſchanaſ mafsagt, tad fungam buhs tohs uſturreht un apgehrbt, bet par to winneem waijaga funga darbus ſtrahdaht, un tahs ſeewas dabu ifgaddu 10 fudraba-rubbuli lohnes.

S. 154. Pehz teem parradeem to Krohna laufchu, wiſſ paliks ta, fa preeſchlaika jau eekſch Urrendes-kuntraſteem un zitteem liſſumeem bija ſpreestis un nolikts.

Alſotais Kapitels.

No Kurſemmes semneeku klauſſchanaſ, pirms tanni pahreijama buhschana eetohtp eekſcha.

S. 155. Teem ſaimneekem un muiſchas-laudim, ſamehr pirma nolikta brihdi tahs pahreijamas buhschanaſ eetohtp eekſcha, un teem gahjejem, ſamehr pee ohtra nolikta brihſcha tohtp, buhs ſaweem muiſchas-waldineekem tapatt klauſcht un wiſſadus darbus preeſch winneem ſtrahdaht, fa winneem bij jaſlauſa lihds eefahfumu ta 1817ta gadda.

*) Prohti labbi, Konfuſs teek ſaukta ta ſaaiſinaſchana no teefas wiſſu parradu deweju un ta ſpreechana zik iſſatram buhs dabuht.

S. 156. Tanni pirma puſſe ta ohtra gadda pehz ſluddinaſchanaſ ſcho liſſumu, ſarakſta iſſatrs muiſchas-waldineeks, pehz tahdas jau ſataiſitas preeſchſihmes, weenu klauſſchanaſ-tabelli, wiſſch te ſkaidri eerakſta eekſcha, wiſſ ſas ſaimneekem, muiſchas-laudim un gahjejem, lihds eefahfuma ta gadda 1817 bija jadarra un jadohd, un nodohd ſcho tabelli, fur winnam farwu wahrdu buhs peerakſtiht, tai pagasta-teefai.

S. 157. Shi iſmekle, zik ween warredama, ſchihs klauſſchanaſ-tabelles, un atgahdina muiſchas-waldineeku tohs ne peemimetus laufchu darbus un dohschanaſ, ſas pehz muiſchas buhschanaſ uſturreſchenu itt waijadſigi irr, arri wehl eeliſt.

S. 158. Tad ſa-aizina ta pagasta-teefa tohs ſaimneekus, muiſchas laudis un tohs gahjejus, ſas ar ſawadu funga klauſſchenu eerakſtiti, un iſteiz winneem ittin ſkaidri to klauſſchanaſ-tabelli.

S. 159. Ja ſchee atroht, fa kungs tohs laufchu darbus un dohschanaſ lihds 1817tu gaddu pareiſt un riſtigi eerakſtijis, tad ta pagasta-teefa to (ar rakſteem) apleezina us abbejahm tabelles-lappehm, atdohd weenu muiſchas-waldineekam, un glabba to ohtru eekſch pagasta-grahmatu ſchkirſta.

S. 160. Ja teem ſa-aizinateem laudim ſchkeet, fa muiſchas-waldineeks leelaku klauſſchenu eerakſtijis, ne fa wiſſch lihds 1817tu gaddu no laudim praſtijis, tad buhs tai pagasta-teefai to darbu un dohschenu mehru iſſchekirt, ſas lihds to jau daudſreisahm peemimetu gaddu (1817) bijufchi, un ſcho iſſchekirtu klauſſchenu grunta-fungam un teem semneekem, ſas ne tizz, fa ta no funga iſteikta klauſſchana riſtiga effoti, preeſcha liſt un gahdaht, fa abbi ar to ar meeru.

S. 161. Ja abbi (kungs ar laudim) ſalihagt, tad, ja waijaga buhtu, ta klauſſchanaſ-tabelle no muiſchas-waldineeka teek pahrlabbota, wiſſch peerakſta farwu wahrdu un nodohd to tabelli pagasta-teefai, fa winna ta darritu fa tanni S. 159. mahzihts irr.

S. 162. Ja ta pagasta-teefas meera apgahdaſchana ne ſalihdsina fungu ar laudim, tad glabba to tabelli.

S. 163. Pee eefahfuma ta treſcha gadda, pehz ſluddinaſchanaſ ſcho liſſumu, iſſatra Pilſkunga-teefa ſawa aprinka pagastu-teefahm eekſch apſahrt ſuhtamu teefas-grahmatu ſinnu dohd un winnam pawehl, lai eekſch trim mehneſcheem peenahfamu ſinnu par to dohd, woi tas pagasts ar meeru bijis ar to no funga nodohdu klauſſchanaſ-tabelli, un woi tahs tabelles lappas, fa waijaga muiſchas-waldineekam nodohdas un pagasta-grahmatu ſchkirſta eeliſtas un eerakſtitas.

S. 164. Ja Pilſkunga-teefa teem Kirſpehles-weetneekem ſawa aprinka tahs muiſchas ar wahrdu iſteiz, kurreu klauſſchanaſ-tabelles no laufchu pagasteem naw peenetas, un par kurreu Inventariumneem ſirihde zehluſes.

S. 165. Tee Kirſpehles-weetneeki ſafauz tohs kungs, ſam ſchinni Kirſpehle muiſchas irr, un to apgahda, fa no muiſchneekem, ſam muiſchas irr, weens teefas iſſchekireis teek iſſaſtihts, tiffai us ſcho leetu, prohti us pahrlabboſchenu un taiſnoſchenu to klauſſchanaſ-tabellu un ta Inventariumma.

§. 166. Tas islaaffits teefas-ischfihreis aiseet ar to us scho leetu nosuhtijamu Pilskunga-teefas-Asseffora-kungu, us tahm muischahm, fur stihde pehz Inventariuma jeb pehz klausichanas irr, un rauqa moi ne warr falihdsinaht. Ja tas ne notee, tad winni to leetu ismekle un spreesch paleekamu teesu. Ja schee diwi kungi weens id, ohtrs zittadi to teesu spreesch, tad wiffas stihdes grahmatas pee Wirs-Pilskunga-teefas teek nosuhtitas, fa ta teesu spreesu tanni weeta, fur winna dshwo.

§. 167. Wehl preefsch trescha gadda beiqahm pehz fluddinaschanas scho liffumu, itt wiffu muischu klausichanas-tabellehm wajaga pahrlabbotahm un riftigahm buht, fa weena klausichanas spreeschana us wiffu to fataisichanas un eetaisichanas pahreijamu buhschamu.

§. 168. Us Krohna muischahm paleek tahs beidsot ezeltas rullu un Inventariumu grahmatas ta klausichanas spreeschana, kamehr saimneeki pee pirma nolitta brihicha, un gahjei pee ohtra nolitta brihicha tahs pahreijamas buhschanas peetappuschi flahnu.

(§. 23.)

Peelikta preefschfihme ar to rakstu A.

Skaittu-Rulle

to Kursemmes semneeku, kas par saem gaddeem pee brihwibas eetaisichanas par pahreijamu laifu peetohp, no tahs Muischas N. N., kas irr eisch tahs Wirs-Pilskunga-teefas N. N., eisch ta appriika tahs Pilskunga-teefas N. N., pee tahs N. N. Pilskunga-teefas nodohu

tanni 22ta Januar 18—.

Ima Schkirra.	Zereichana ar skaitlu to lauschu, kas pee iflatras schkirras, atschkirras un no-atschkirras peederr.	
	Wihrischi.	Seewischi.
Saimneeki	10	—
IItra Schkirra. Gahjei.		
1ma Atschkirra. Gahjei no wihrischu fahrtas.		
a) Pirma No=atschkirra to paschu, no 14ta lihds pabeigtu 29tu gaddu	21	—
b) Ohtra No=atschkirra to paschu, no 30ta lihds pabeigtu 44tu gaddu	10	—
c) Trescha No=atschkirra to paschu, no 45ta gadda un pahri . .	20	—
2tra Atschkirra. Gahjei no seewischu fahrtas, kas naw apprez-zejuschees.		
a) Pirma No=atschkirra to paschu, no 14ta lihds pabeigtu 29tu gaddu	—	15
b) Ohtra No=atschkirra to paschu, no 30ta lihds pabeigtu 44tu gaddu	—	8
c) Trescha No=atschkirra to paschu, no 45ta gadda un pahrafi .	—	4
IIIsha Schkirra. Muischas laudis.		
1ma Atschkirra. Muischas laudis no wihrischu fahrtas . . .	3	—
2tra Atschkirra. Muischas laudis no seewischu fahrtas . . .	—	7

N. N.

(Dsimts) Rungs ta N. N. Muischas N. N.

(S. W.)

4*

(S. 42.)

Peelikta preekschisme ar to rakstu B.

Wahrda = Nulle

to kauschu, kas tannī gaddā 18— pee brihwibas par pahreijamu buhschanu peetohp,
no ta dšunta Pagasta tahs — Wuischas N. N., kas irr tannī Wirf-Pilsfunga-
teefā N. N., tannī aprinkī tahs Pilsfunga-teefas N. N.

nodohta tannī 22ta Januar 18—.

Ima Schkirra. Saimneeki.

Tas saimneeku skaitlis parwiffam irr 10.

Schee us to 1mu brihwibas rindes gabdu, pehz §. 38. to pahrejiamu semneeku liskumu, ar 8 dalliti, isnessa to skaitu 1.

Skaitlis.	Saimneeki.		Winnu seewaš.		Winnu behrni.		Skaitlis (parahdischana) to kaušchu, kas, bes peereh- kineschanaš, pee pahrejiamas buhscha- naš peetošp.	
	Saimneeku un winnu mahju wahrdi.	Bežunib.	Saimneeku wahrdi.	Bežunib.	Dehlu un meitu wahrdi.	Bežunib.		
							Wibrifschki.	Seewifschki.
1	Tas saimneeku N. N. no tahm majahm N. N.	50	Winnu seewa. N. N.	45	Winnu dehli N. N. N. N. Winnu meitaš N. N. N. N.	12 3 9 7	2	3

Tas skaitlis to saimneeku us ohteru brihwibas rindes gabdu irr parwiffam: 9.

Iitra Schkirra. Gahjeji.

1ma Utschkirra. Gahjeji no wibrifschku kahrtas.

a) Pirma No-atschkirra. Gahjeji no 14ta lihds pabeigtu 29tu gabdu.

Tas kaušchu skaitlis to paschu parwiffam 21. Ja scho skaitlu 21 pehz ta §. 38. to pahrejiamu semneeku liskumu, us to 1mu brihwibas rindes gabdu ar 8 dalla, tad schi dallischana isnessa 2.

Skaitlis to kaušchu, kas, bes peereh-kineschanaš, pee pahrejiamas buhschanaš peetošp.	Wibrifschki.	Seewifschki.	Winnu behrni.	Bežunib.	Winnu seewaš.	Bežunib.	Wahrbi to gahjeji. 1ma Utschkirra. a) Pirma No-atschkirra.	Skaitlis to zilmeku, kas, bes peereh-kineschanaš, pee brihwibas par pahrejiamu buhschanaš peetošp.
1			Tas kalps N.	24	Winnu seewa N.	43	Winnu dehli N.	3
							Winnu meite N.	2
							Winnu meite N.	1
2			Tas puisis N.	15	—	—	—	1
								3

Tas atšķirums to gahjeju no 1mas Utschkirras un a) no pirmas No-atschkirras us to ohteru brihwibas rindes gabdu irr: 19.

b) Ohtra No-atšķirra. Gahjeji no 30ta līkšs pabeigtu 44tu gaddu.

Tas lauschu skaitlis to paschu irr 10, ja to kā augšam ar 8 dalla, pehž S. 38, tad šči dallišana isnešsa 1.

Skaitlis pehž ta gaur to dallišana isnešsa.	Wahrbi to gahjeju. 1ma Atšķirra. b) Ohtra No-atšķirra.	Bejums.	Winna seewaš.	Bejums.	Winna behrni.	Bejums.	Skaitlis to zilweku, kas, bez peerehķineschanaš, pee brihwibas par pahrejamu buhščanu peetohp.	
							W f. f.	Seewišķi.
1	Tas kalps N. N.	36	Winna seewa N. N.	35	Winna meita N. N. Winna dehlš N.	11 5	1	2

Tas atšķums to gahjeju no 1mas Atšķirras un b) no ohtras No-atšķirras us to 2tru brihwibas rindes gaddu irr: 9.

c) Trescha No-atšķirra. Gahjeji, kas 45 gaddus wezzi un wezzaki.

Tas lauschu skaitlis irr pawissam 20, ja to, kā augšam ar 8 dalla, tad tas isnešsa 2.

Skaitlis pehž ta skaitlis to ta dallišana isnešsa.	Wahrbi to gahjeju. 1ma Atšķirra. c) Trescha No-atšķirra.	Bejums.	Winna seewaš.	Bejums.	Winna behrni.	Bejums.	Skaitlis to zilweku, kas, bez peerehķineschanaš, pee brihwibas par pahrejamu buhščanu peetohp.	
							Wibrišķi.	Seewišķi.
1	Tas kalps N. N.	46	Winna seewa N. N.	44	Winna meite N. N.	13	—	3
2	Tas waltineekš N.	60	Winna seewa N.	55	—	—	—	—

Tas atšķums to gahjeju no 1mas Atšķirras un c) no treschas No-atšķirras us to 2tru brihwibas rindes gaddu irr: 18.

2tra Utschkirra. Neprezzeti gahjeji no feewischku kahrtas.

a) Pirma No=atschkirra.		b) Dyttra No=atschkirra.		c) Trescha No=atschkirra.	
Das lauschu flaitlis to neprezzeti gahjeji no feewischku kahrtas, kas 14 lihds 29 gaddus wezzas, irr 15. Ja to, pehz ta S. 38. to pahreijamu liffumu ar 8 dalla, tad tas isneffa 1.		No 30ta lihds 45tu gaddu. Das lauschu flaitlis irr pawissam 8. Ja to pehz ta S. 38. ar 8 dalla, tad tas isneffa 1.		Das lauschu flaitlis to neprezzeti gahjeji, no feewischku kahrtas, irr pawissam 4. Kad nu 4 masak irr, par 8, ar fo us to 1mu brihwibas rindes gaddu buhs dalliht, tad paleef 4 us to 2tru brihwibas rindes gaddu.	
				(S. 39.)	
Staitlis.	Wahrbi.	Staitlis.	Wahrbi.	Staitlis.	Wahrbi.
1	Ta meife N. N. . .	17	Ta atraitne N. N. . .	40	

Das atliffums us to 2tru brihwibas rindes gaddu irr: 14.

Das atliffums ta lauschu flaitla us to 2tru brihwibas rindes gaddu irr pawissam: 7.

IIIsha Schkirra. Muishas=laubis.

1ma Utschkirra. Muishas=laubis no wihrischkeem.

Das flaitlis to muishas=lauschu no wihrischkeem irr pawissam 3.

Kad nu 3 masaki irr ka 8, ar fo us to 1mu brihwibas rindes gaddu dalliht buhs, tad paleef 3, pehz pawehleschanas to pahreijamu liffumu S. 39., us to ohtru brihwibas rindes gaddu.

2tra Utschkirra. Ne=apprezzeti muishas=laubis no feewischkeem.

Das flaitlis to ne=apprezzeti muishas=lauschu no feewischkeem irr pawissam 7.

Kad nu 7 masaki irr par 8, ar fo us to 1mu brihwibas rindes gaddu dalliht buhs, tad tahds pats paleef us to ohtru brihwibas rindes gaddu, pehz pawehleschanas to pahreijamu liffumu S. 39.

Peelikta preekfchsihme ar to rakstu C.

Wahrdu = Nulle

to zilwefu, kas tanni gadda 18— kas irr tas 2trais brihwibas rindes gads, pee
brihwibas, par pahrejiamu buhschanu, peetohp, no teem dsunteem semneefu laudim
tahs muischas N. N., eefsch ta Wirf = Pilskunga = teefas aprinka N. N.,
eefsch tahs Pilskunga = teefas aprinka N. N.

nodohyta tanni 22tra Januar 18—.

Ira Schkirra. Saimneeki.

Tas kauschu skaitlis us to 2tru brihwibas rindes gabdu irr pawissam 9.

Ja scho skaitlu 9, pehz ta S. 46. to pahreijamu likkumu ar 7 dalla, tad tas isnessa 1.

2tra brihwibas rinde.	Saimneeki.		Winnu seewas.		Winnu behrni.		Skaitlis to zilweku, kas, bez peerehkineschanas, pee brihwibas par pahreijam buhshanu peetohp.	
	Saimneeku un winnu mahju wahrdi.	Begjunt.	Wahrdi.	Begjunt.	Wahrdi.	Begjunt.	Wihrischki.	Seewischi.
I	Tas saimneeks N. no N.N. mahjahin	35	Winna seewa N. N.	30	Winna meitas N. N. N. N.	7 3	—	3

Tas saimneeku skaitlis us to 3schu brihwibas rindes gabdu irr pawissam 8.

IItra Schkirra. Gahjeji.

1ma Utschkirra. Gahjeji no wihrischku kahrtas.

a) Pirmas No:atschkirra; no 14ta lihds pabeigtu 29tu gabdu.

Tas skaitlis to paschu, us to ohtru brihwibas rindes gabdu, irr pawissam 19. No scheem weens nomirris, un nomirruscha weeta weens no tahs 2tras No:atschkirras tappe peeschkirts.

Ja scho kauschu skaitlu 19, pehz ta S. 46. to pahreijamu likkumu ar 7 dalla, tad tas isnessa 2. -

2tra brihwibas rinde.	Gahjeji.		Winnu seewas.		Winnu behrni.		Skaitlis to zilweku, kas, bes peerehkineschanas, pee brihwibas par pahreijamu buhshanu peetohp.	
	Wahrdi.	Begjunt.	Wahrdi.	Begjunt.	Wahrdi.	Begjunt.	Wihritschki.	Seemischki.
1	Tas kalps N. N.	28	Winna seewa N.	26	Winna behls N.	4	I	I
2	Tas puissis N. N.	19	—	—	—	—		

Tas gahjeju skaitlis no tahs pirmas No:atschkirras irr us to 3schu brihwibas rindes gabdu pawissam: 17.

1ma Utschkirra.

b) Ohtra No:atschkirra. Gabjeji no wihrischkeem, no 3ota lihds pabelgtu 44tu gabbu.

Tas kauschu skaitlis us to ohtru brihwibas rindes gabbu irr pawissam 9.

NB. Tas atrasts kauschu truhkums tappe peepildihts no tahs pirmas No:atschkirras.

Tas kauschu skaitlis 9, ja to pehz ta §. 46. to pahreijamu likkumu, ar 7 dalla, tad tas isneffa 1.

2tra brihwibas rinde.	Gahjeji.		Winnu seewaš.		Winnu behrni.		Skaitlis to zilweku, kaš, beš peerehkinesčanaš, pee brihwibaš par pahreijamu buhsčanu peetošp.	
	Wahrđi.	Bejumaš.	Wahrđi.	Bejumaš.	Wahrđi.	Bejumaš.	Wihrischki.	Seewischki.
I	Taš puišis N.	33	—	—	—	—	—	—

Tas kauschu skaitlis to gabjeji no wihrischkeem, no 1mas Utschkirras un no 2tras No:atschkirras, us to 3ſchu brihwibas rindes gabbu irr pawissam: 8.

1ma Utschkirra.

c) Trefcha No:atschkirra. Gabjeji no wihrischkeem, kas 45 gabbu wezzi un wehl wezzaki.

Tas kauschu skaitlis, us to ohtru brihwibas rindes gabbu, irr pawissam 18.

NB. Zaur mirſchanu un zaur to, ka weens par ſaimneeku tappis, diwi zilweki truhſt, un ſchis truhkums tappe peepildihts no tahs 2tras No:atschkirras.

Ja ſcho kauschu skaitlu 18, pehz ta §. 46. to pahreijamu likkumu, ar 7 dalla, tad tas isneffa 2.

2tra brihwibas rinde.	Gahjeji.		Winnu seewaš.		Winnu behrni.		Skaitlis to zilweku, kaš, beš peerchkineschanaš, pee brihwibas par pahreijamu buhšchanu peetošp.	
	Wahrbi.	Bejums.	Wahrbi.	Bejums.	Wahrbi.	Bejums.	Wihrischki.	Seewischki.
1	Taš kalps N. N.	47	Winna seewa N. N.	43	Winna dehli N. N. N. N.	8 4		
2	Taš kalps N. N.	62	Winna seewa N. N.	59	—	—	2	2

Tas kauschu skaitlis to gabjeji no wihrischkeem, no pirmas Utschkirras un no 3ſchas No:atschkirras, us to 3ſchu brihwibas rindes gabbu irr pawissam: 16.

2tra Aſſchirra.

Ne:apprezzeti gahjeji no ſewiſchkeem.

a) Pirma No:atſchirra; no 14ta lihbs pabeigtu 30tu gabbu.

Las kauſchu ſkailis us to 2tru brihwibas rindes gabbu irr pawiffam 14. Zaur mirſchanu, apprezzeschanu un wehl zittadi, 4 ſewiſchki truhſt, un ſchis truhſkums tappe peepildihts ar meitahm, ſas 14 gabbus wezzas tappuſchas.

Las kauſchu ſkailis 14, ja to pehz ta S. 46. to pahreijamu liſkumu ar 7 dalla, tad tas isneffa 2.

2tra brihwibas rinde.	Gahjeji no ſewiſchkeem.		Winnu behrni.		Skailis to kauſchu, ſas, beſ peerehſineſchanas, pee brihwibas par pahreijamu buhſchanu tohp.	
	Wahrbi to meitu jeb ſewu.	Bezzum.	Wahrbi.	Bezzum.		
					Wihriſchki.	Seewiſchki.
1	La ſalpone N. N. . . .	17	— —	—	—	—
2	La atraitne N. N. . . .	28	Winnas behlis N. N. . .	3	I	—

Las kauſchu ſkailis to gahjeji no ſewiſchkeem no pirmas No:atſchirras us to 3ſchu brihwibas rindes gabbu irr pawiffam: 12.

2tra Aſſchirra.

Ne:apprezzeti gahjeji no ſewiſchkeu ſahrtas.

b) Ohtra No:atſchirra; no 30ta lihbs pabeigtu 44tu gabbu.

Las kauſchu ſkailis us to ohtru brihwibas rindes gabbu irr pawiffam 7.

NB. Schis kauſchu ſkailis nau maſaks tappis.

Schis kauſchu ſkailis 7, ja to ar 7 pehz ta S. 46. to pahreijamu liſkumu dalla isneffa 1.

2tra brihwibas rinde.	Gahjeji no ſewiſchkeem.		Winnu behrni.		Skailis to zihweku, ſas, beſ peerehſineſchanas, pee brihwibas par pahreijamu buhſchanu peetohp.	
	Wahrbi to meitu jeb ſewu.	Bezzum.	Wahrbi.	Bezzum.		
					Wihriſchki.	Seewiſchki.
I	La atraitne N. N. . . .	40	Winnas meite N. N. . .	II	—	I

Las kauſchu ſkailis to gahjeji no ſewiſchkeem, no 2tras No:atſchirras, us to treſchu brihwibas rindes gabbu irr pawiffam: 6.

etra Utschirra.

Ne:apprezzeti gahjeji no feewischkeem.

c) Trescha No:atschirra; no peedschwota 45ta gabba.

Tas kauschu flaitlis us to ohtru brihwibas rindes gabdu irr pawiffam: 4.

Schis kauschu flaitlis nedf leelaks nedf masaks tappis.

Kad schis kauschu flaitlis 4, masaks irr par 7, ar fo pehz ta S. 46. to pahreijamu liffumu, us to 2tru brihwibas rindes gabdu dalliht buhs, tad paleef schis kauschu flaitlis 4, tahds pats us to 3fchu brihwibas rindes gabdu, pehz tahs pawehleschanas ta S. 39. to pahreijamu liffumu.

III fcha Schirra. Muishas = laudis.

1 ma Utschirra. Muishas = laudis no wihrischkeem.

Tas flaitlis to muishas kauschu no wihrischkeem irr pawiffam: 3.

Schis flaitlis tahds pats palizzis, nedf leelaks, nedf masaks tappis.

Kad nu schis kauschu flaitlis 3, masaks irr par 7, ar fo pehz ta S. 46. to pahreijamu liffumu, us to 2tru brihwibas rindes gabdu, dalliht buhs, tad paleef pehz ta S. 39., to pafchu liffumu, tahds pats us 3fchu brihwibas rindes gabdu.

(§. 128.)

Peelikta preefschihme ar to rakstu E.

Inwentariums

tahs (frohna=jeb muischneeku=) muischas N. N. eeksch N. N.

nodohts tannī ta deenā (mehnefs)
(gads).

(Appalschrahts to teefas:wihru pee
semneeku=teefas.)

Inventarium

tahs (frohnas)	(muifchneefus)	muifchas	N. N.	eeffch	N. N.
----------------	----------------	----------	-------	--------	-------

Mahjaš.	Lohpi.	Urrami riški.
Skaitliš žit to mahju, nohmneeku, mescha = fargu un lauku=fargu, kam weenada klausī- schana.	Gaimneeki laš pehz semmeš arkleem weenadi klausa (1. pilniģis aršli, 2. trihs zettorkšu aršli u. t. j. pr.), nohmneeki, mescha= un lauku= fargi.	Ratti. Raggus nestsli. mefalsas kalls mekalli falls
Pee klausischanas itt nohtigi waijadfigas mahju-leetas.		

N. N.

(Dsimts: Eiblu: u. t. j. pr.) fungs tahs (frohna: muischneefu) muischas N. N.

Mans raksts un sehgelis.

(S. W.)

Inwentariums

tahs (frohas)	(muishneefus)	muishas	N. N.	eeffch	N. N.
---------------	---------------	---------	-------	--------	-------

Mahjaß.		Lohpi.	Urrami rihki.
Bahrbi to mahju par weenu (1. to pilnigu arklu, 2. to trihs zet- torfsnu arklu u. t. j. pr.), to nohmneeku, mescha= un lautu-fargu.	Jeteikschana winuu Klausischanas pehz arileem.	Sirgi. Lrifu = gabdu = kummeli. Urrami = wehrschi. Gofhwis. Duffi. Jounas gofhwis. Zeffi. Sittas.	Natti. Naggus netaltas faltas nefalti falti
Zif scho leetu bija par to laiðu ka to inventariumu taiþija.			

L i f f u m i

p a r

R u r s e m m e s S e m n e e f e e m

u s

p a l e e f a m u b u h f c h a n u.

K a h d i t a i s

f a s s c h i n n i s G r a h m a t a s e e f f c h a.

P i r m a G r a h m a t a.

Par tahm Grunta=dohmahm, pehz kurrähm ta semneeku lauschu liffumi dohti un fä tee lauschu pagasti eezekami.	Lappä.
Pirmais Gabbals. Grunta liffumi tahs semneeku lauschu buhschanas. S. 1 — S. 21.	57
Dhtrais Gabbals. No teem lauschu pagasteem: us semmi.	60
Pirma Nodalka. Pawiffam geldigi spreedumi. S. 22 — S. 25.	—
Dhtra Nodalka. No tahm teefahm, fäs lauschu pagasteem eedohti, no winnu fanahfchanahm, un no islassifchanas to teefas=wihru, fäs pee pagasta=teefas peederr, fä arridfan (no islassifchanas) to preekschneeku. S. 26 — S. 60.	61

D h t r a G r a h m a t a.

Kurfemmes Semneeku ihpafchi teefas liffumi.	67
Grunta liffumi. S. 61 — S. 63.	—
Pirma Dalla. No laulibas teefas. S. 64 — S. 76.	—
Dhtra Dalla. No wehrmindera teefas. S. 77 — S. 92.	69
Trefcha Dalla. No mantas teefas. S. 93 — S. 104.	71
Zettorta Dalla. No mantoschanas teefas. S. 105.	72
Pirma Nodalka. No eemantoschanas bes testamenta. S. 106 — S. 125.	—
Dhtra Nodalka. No mantoschanas zaur testamentu. S. 126 — S. 139.	75
Trefcha Nodalka. No dahwinaschanahm. S. 140 — S. 143.	77
Peefta Dalla. No faderreschanas teefas. S. 144 — S. 147.	78
Pirma Nodalka. No deenesta kuntrakta. S. 148 — S. 173.	—
Dhtra Nodalka. No nohmas jeb rentes kuntrakta. S. 174 — S. 191.	82

T r e f c h a G r a h m a t a.

Pollizes= un Semneeku=teefas=liiffumi.	87
Pirma Dalla.	—
Pirma Nodalka. Grunta=liiffumi. S. 192 — S. 199.	—
Dhtra Nodalka. No tahs pagasta=teefas un winnas eetaifichanas. S. 200 — S. 204.	88
Trefcha Nodalka. Eetaifichana to Pilekunga=teefu. S. 205 — 214.	89
Dhtra Dalla. No Pollizes.	92
Pirma Nodalka. Pollizes liffumi.	—
Pirma Nodallifchana. Pagasta Pollize.	—
Pirma Appafsch=nodallifchana. Grunta=liiffumi. S. 215 — S. 219.	—
Dhtra Appafsch=nodallifchana. No tahs Pollizes=teefas waldischanas un ihpafchi no winnas strahpeschanas waktas. S. 220 — S. 229.	93
Trefcha Appafsch=nodallifchana. No Pollizes waldischanas.	94
A. Drohschibas= un pareisibas=pollize. S. 230 — S. 236.	—
B. Pollizes=usbraudfichana fä pagastis pehz fawcem liffumeem turrah. S. 237 — S. 244.	96
C. Labflahfchanas=pollize. S. 245 — S. 252.	98
D. Peecklahjuma=pollize. S. 253.	105
Dhtra Nodallifchana. Muifchas=pollize. S. 254 — S. 271.	—
Trefcha Nodallifchana. No Pilekunga=teefas, pollizes ammatä. S. 272 — S. 278.	108

Dhtra Nodalka. No apgrehkoschanahm prett pollizi un winnu strahpehm.	109
Pirma Nodallifchana. Grunta=liiffumi. S. 279 — S. 280.	—
Dhtra Nodallifchana. No tahm apgrehkoschanahm prett pollizi.	—
Pirma Schkirra. Apgrehkoschanas prett meeribu, pareisibu un drohschibu.	—
Pirma Appafsch=nodallifchana. Apgrehkoschanas prett waldis eeffschigu meeru, pareisibu un drohschibu, fäs wiffus aisteek. S. 281 — S. 295.	—
Dhtra Appafsch=nodallifchana. Apgrehkoschanas prett tizzibas=draudsehm.	111
S. 296 — S. 299.	—
Trefcha Appafsch=nodallifchana. Ihpafchas apgrehkoschanas prett pollizi dehl drohschibas.	—
Pirmais Noschfirrum. Apgrehkoschanas prettini pascha zilweka drohschibu un prett pollizes liffumeem par apfargaschanu tahs dshiwibas un wefflibas. S. 300 — S. 314.	—
Dhtrs Noschfirrum. Vahrkafpschanas prett mantas drohschibu. S. 315 — S. 340.	112
Trefchais Noschfirrum. Vahrkafpschanas prett zilweka brihwibas. S. 341.	115
Zettortais Noschfirrum. Vahrkafpschanas prett gohda. S. 342 — S. 345.	—
Dhtra Schkirra. Vahrkafpschanas prett fauna. S. 346 — S. 349.	—
Trefcha Dalla. Liffumi preeksch semneeku teefahm.	116
Pirma Nodalka. Grunta nolifichanas.	—
Pirma Nodallifchana. Preeksch tahm pagastu=teefahm. S. 350 — S. 359.	—
Dhtra Nodallifchana. No ohtras nodalkas to Pilekunga=teefu fä ziwil=taifnibas teefu. S. 360 — S. 369.	117
Pirma Appafsch=nodallifchana. No tahm leetahm, fäs preeksch Pilekunga=teefu ohtras nodalkas zaur appellazioni tohp isteefatas. S. 370.	118
Dhtra Appafsch=nodallifchana. No tahm leetahm, par kurrähm to Pilekunga=teefu ohtra nodalka eeffsch ziwil=taifnibas leetahm fä pirma teefa spreesch. S. 371.	119
Trefcha Appafsch=nodallifchana. No Pilekunga=teefu ohtrahm nodalkahm fä wehrmindera=buhfchanas walditajem. S. 372.	—
Trefcha Nodallifchana. No semmes wirf=teefas. S. 373.	—
Dhtra Nodalka. No teefaschanas zetta eeffsch ziwil=taifnibas leetahm.	—
Pirma Nodallifchana. No teefaschanas zetta eeffsch tahm ziwil=taifnibas leetahm, fäs daschdeen gaddah. S. 374 — S. 375.	—
Pirma Appafsch=nodallifchana. Rahds pawiffam fäs teefaschanas zelfsch. S. 376 — S. 391.	120
Pirmais Noschfirrum. Pee pagasta=teefas. S. 376 — S. 391.	—
Dhtrs Noschfirrum. Pee Pilekunga=teefu ohtras nodalkas.	123
A. Rahds fäs teefaschanas zelfsch preeksch schahm teefahm fä appellaciones teefahm. S. 392 — S. 395.	—
B. No tahm leetahm, par kurrähm schahs teefas fä pirmas teefas nospreesch. S. 396 — S. 397.	125
Trefchais Noschfirrum. Pee semmes wirf=teefas. S. 398 — S. 403.	126
Dhtra Appafsch=nodallifchana. Plafchakas nolifichanas par tahm ihpafschahm darrifchanahm, fäs pee teefas weffleschanas gaddah.	127
Pirmais Noschfirrum. No terminem, peewaltu nemfchanahm un galwo=chanahm. S. 404 — S. 406.	—
Dhtrs Noschfirrum. No teefas peederruma. S. 407 — S. 416.	128
Trefchais Noschfirrum. No nepaklaufigas nohst=palifichanas. S. 417 — S. 421.	129
Zettortais Noschfirrum. No teem preeksch teefas aizimateem. S. 422 — S. 425.	130

Peeftais Nofchfirrums. Rà parahdifchanahm buhs notift.	Sappà.
Pirmais Appakfch = nofchfirrums. Rà pawiffam tohp parahdihts.	131
S. 426 — 428.	—
Dhtrs Appakfch = nofchfirrums. No parahdifchanahm zaur neelegfchanu.	—
S. 429 — 434.	—
Trefchais Appakfch = nofchfirrums. No parahdifchanas zaur leezibas raksteem.	S. 435 — 449.
Zettortais Appakfch = nofchfirrums. No parahdifchanas zaur leezinee- keem.	S. 450 — 462.
Peeftais Appakfch = nofchfirrums. No parahdifchanas zaur apfatti- fchanu us weetās un pehdahm.	S. 463 — 464.
Sestais Appakfch = nofchfirrums. No parahdifchanas zaur fwehreffibū.	S. 465 — 470.
Sestais Nofchfirrums. No teefas fpreefchanahm un prazeffa malfahm.	S. 471 — 480.
Dhtra Nodallifchana. No daschadeem ihpafcheem prazeffeem.	137
Pirma Appakfch = nodallifchana. No konfurfes prazeffa.	S. 481 — 485.
I. No tahs konfurfes teefas par teem femneeku = pagasta lohzeekem un teem kas zittahrt appakfch muifchneeku teefas wallas fahweja.	S. 486 — 488.
II. No eefahkuma pafcha ta konfurfes prazeffa.	S. 489 — 491.
III. No konfurfes twehruma = mantas usmeklefchanas un winnas walbifchanas.	S. 492.
IV. No usmeklefchanas to parradu = deweju un zittu praffitaju.	S. 493 — 496.
V. No tahs reifes isfpreefchanas un fchfirru = eedallifchanas.	S. 497 — 501.
VI. No isdallifchanas tahs konfurfes twehruma = mantas ftarp teem parradu = dewe- jeem.	S. 502 — 503.
Dhtra Appakfch = nodallifchana. No arrefta un aistwerschanas prazeffa.	S. 504 — 515.
Trefcha Appakfch = nodallifchana. No ftahdes atlihdsinaschanas prazeffa.	S. 516 — 518.
Zettorta Appakfch = nodallifchana. No teefas peefpreefchanas amnata ftaidri isfchirtas leetas un no isdarrifchanas to teefas fpehzigu nofpreedumu.	S. 519 — 527.
Peefta Appakfch = nodallifchana. No ta prazeffa tahs is = aizinaschanas us teefu.	S. 528 — 533.
Sesta Appakfch = nodallifchana. No wehrmintera prazeffa.	S. 534 — 535.
Septita Appakfch = nodallifchana. No rohbescha prazeffa.	S. 536 — 537.
Aftota Appakfch = nodallifchana. No mantofchanas dallifchanahm.	S. 538 — 540.
Dewita Appakfch = nodallifchana. No basnizas = teefas prazeffa.	S. 541.
Pirmais Peelikkums. Preefchrafti dehl refrufchu = dohfchanas.	S. 542 — 552.
Dhtrs Peelikkums. No Kurfemmes femneeku peenahkamas palikfchanas Kurfemmes.	S. 553 — 558.
Trefchais Peelikkums. Daschadas zittas nolikfchanas.	S. 559 — 561.
Zettortais Peelikkums. I. Nolikfchana no tahs eezelfchanas un uswehlefchanas tahs Kommissiones par eewefchanu to femneeku likkumu eefch Kurfemmes.	S. 1 — 19.
II. Peenahkumi tahs Kommissiones.	S. 20 — 31.
III. No Kommissiones amnata darrifchanas zetta.	S. 32 — 46.

Us teem grunta = raksteem ftahw ar pafchas Keifaristās Majestetes rohku rakflichts:

Tam tā buhs buht.

A l e x a n d e r s.

Zarskoje Selo,
tanni 25ta Augustā ta 1817ta gabda.

Pirma Gramata.

Par tahm grunta = dohmahm, pehz kurrahm ta femneeku buhfchana
nolikta un kà tee laufchu pagasti eezellami.

Pirmais Gabbals.

Grunta = likkumi tahs femneeku laufchu buhfchanas.

S. I. Tee Kurfemmes femneeki, kas par dsunteem laudim bijufchi, istaifa pehz
to, kad tappe atlaisti no dsuntu laufchu buhfchanas, weenu brihwu femneeku = laufchu
fahrtu. Teem laudim, kas Kurfemmes dsihwo, un kas lihds fchim brihwi arraju laudis
tappe faufti, kà kà pawiffam ikkatram brihwam (Kreerwu) Walfts pawalfsneekam, ja
winfch, woi kahdas mahjas us nohmū nemm, jeb kà gahjeis (deenesta-behrns) us
femmi faderrahs, buhs brihw pee kahda femneeku pagasta, ja tas ar to ar meeru,
peefchfirtes, zaur to tas tā usnems pagasta lohzeelis wiffas tahs teefas fchis fahr-
tas eedabbu, kà kà winnam arri wajag to pafchu darriht un doht, kas winnai darriht
un doht peeflahjabs.

Ja no fweefchahm femneehm arraju laudis gabbahs (kas grihb woi mahjas us-
nemt, woi us jaunū femmi usmestēs), un ja (fchee fweefchi laudis) grihb pee kahda
femneeku = pagasta beedrotees, un fchis winnus arri usnemū; tad buhs fcheem fweefcheem
arraju laudim, ja zittadi Walfts likkumi winneem to teefu dohd, eefch Kreerwu-Walsti
eemahjotees, tapat wiffas tahs teefas eedabbuht un wiffus tohs darbus un dohfchanas
usnemtees, kas teem lohzeekem weena Kurfemmes femneeku laufchu pagasta peeflahjabs.

S. 2. Pee femneeku laufchu fahrtas peederr ikkatrs zilweks, kas pee kahda fem-
neeku = laufchu = pagasta peerakflichts un winfch pamett kà eemantojamū leetu fawas ih-
pafchas teefas un wallas faweem behrneem un pehznahkameem, no wihrifchu kà no
feemifchu fahrtas, bet pee feemifcheem tikkai tik ilgi, kamehr pee wihra eet, jo lau-
lata feewa peederr pee fawa wihra fahrtas.

S. 3. Kad nu ta dsunta buhfchana, pehz ta laifa, kas tannis likkums us pahrei-
jamū buhfchanū nolikts, pagallam fuhd, tad no tam sumams un probtams, kà brihws
zilweks ne-peederr pee muifchas, un kà winnu tadehl ne warr ar to muifchu pahrdohht,
nedf arri, itt ne maf, weenu pafchu.

S. 4. Kursimmes semneefam taggad ta teefa dohta, ka winsch warr nefustamü mantu (prohti semni, ehkas u. t. j. pr.), ka winnam wren peederramu leetu pelnitees; bet pee semmes tiffai ta, ka Kursimmes (wezzi) liffumi to teem wehle, kas ne peederr pee Kursimmes muischneeku kahrtas.

S. 5. Tee lohzeffi weena lauschu-pagasta eeffch Kursimmes Gubernementa, tohp tiffai no tahdahm teefahm eeffch pirmas un ohtras teefaschanas teefati, fur tahdi zilweki pee teefas galda fehsh, fo pee pirmas teefaschanas paschi eezehlfchees un kas no winnu paschu kahrtas, pee ohtras teefaschanas tatschu par dalu no winneem islassiti un arri no winnu paschu kahrtas.

S. 6. Kursimmes semneeks tiffai pehz isdarritas leetas ismekleschanas un pehz teefas un spreeduma strahpi warr dabbuht.

S. 7. Ifkatram lohzeffam weena semneeku lauschu pagasta, kas zaur scho liffumu zaur ferwi paschu un ne wairs zaur zittu, muhsu Walsis pawalsneeks tappis, wajaga wissu to peepilbiht un panest, kas winnam pee Walsis peeklahjahs, woi zaur ferwi paschu, woi zaur zittu, ka par lihdsibu: Krohna-makfas, galwas-nauda, refrufschu-dohschana un kas winneem jadohd lihds, zellu pahrtaisfchana, farra-fschuhtu-braukumi, saldatu kohrtelu dohschana u. t. j. pr.; tatschu, ka tai Walsi sawas eenahfchanas taptu labbaki pasargatas, ifkatram pagastam, pehz to par wissu Walsi geldigu pawehlfchamu, paleek ta galwofchana wissu pagasta lohzeffu kohpa par teem pagasta lohzeffleem, kas paschi ne spehj makfaht.

S. 8. Semneefam irr ta teefa un walla dohta, ar ifkatru zilweku funtraktus zelt, par deenesteem, par semni us nohmas naudu un us zittadahm atlihdsinaschanahm, ta ka fchi teefas grahmata to pawehl.

S. 9. Pee tam, ka fchee funtrakti geldigi buhtu, wajaga wissu papreefch, ka winni ta irr taifiti un zelti, ka tee liffumi to mahza un pawehl, un ka te ne kahdas leetas eeliktas, kas stahw prettiun tahm teefahm, fo Walsis teem semneeku laudim eedewusi.

S. 10. Wiffas leetas eeffch deenestu un nohmu buhschanahm, fo kahds lohzeffis weena semneeku-lauschu-pagasta us ferwi nemm, buhs teefah, pehz pascha par to taifita funtrakta raksteem, un pehz tam, fo mahza tas S. 179.

S. 11. Gelfch sawahm pawalsneeka buhschanahm, tee Kursimmes semneeki fa-beedrojahs eeffch semneeku-lauschu-pagasteem us semni, furru leetas teef isdarritas appafsch tahs gabdaschanas tahs pagasta Pollices. Ifkatram semneefam wajag peerastitiam buht pee kahda lauschu pagasta.

S. 12. Ifkatras muishas semneeku-laudis istaifa weenu lauschu-pagastu, bet tatschu warr tee laudis no masahm muishahm ar to wehlefschanu to gohdigu muishas-waldischanu, kohpa turretees un weenu lauschu-pagastu istaifih. Tee semneeki, kas dsihwo us tahdahm muishahm, kas pilfateem peederr, istaifih tapat lauschu-pagastus us semni. Ja dsihwo eeffch pilfateem, pee furreem arri peerastiti, tad winni warr, woi weenu pagastu istaifih, woi pehz Pollices un teefaschanahm tapat ka lihds fchim palift. Ja pagastu eezelt, tad tai pilfata Pollicei tapatti walla, fo pee muishas-lauschu-

pagasteem tahs muishas un semmes Pollices turra. Gelfch teefaschanas leetahm ta rahs-teefa stahw Pilskunga-teefu weeta. Tee eeffch Krohna-meesteem pateefi mahjodami semneeki fabeedroscas, ja winneem tihf, eeffch lauschu-pagastu us semni, jeb winni paleek ta ka taggad. Ja pagastu istaifa, tad stahw tas meesta-preefchneeks, muishas-Pollices weeta, bet eeffch teefaschanahm ta ohtra Pilskunga-teefas-nodallifchana, ta teefa, pee furras wajag appelleereht. (Prohti labbi: appelleereht eefihme, ja weens no teem, kam strihde preeffch teefas, ar pirmu spreedumu naw ar meeru, bet prassa, lai pee augstakas teefas to leetu ohtra reis izmekle un jaunu teefu spreesch.)

S. 13. Weens semneeku pagasta lohzeffis warr par wairafi, ka par weenu paschu weetu mantu pelnitees, un nohna-funtraktus zelt; tatschu winnu paschu buhs, tiffai pee ta lauschu pagasta peerehfkeneht, fur winsch eeffch (Krohna) tautas dwehfeles ruttehm peerastihst.

S. 14. Lauschu-pagasta lohzeffis warr no to pagasta iseet, ja winsch papreefch wissu to nodewis un nodarrijis, kas lauschu pagastam un muishas-waldineefem peeklahjahs.

S. 15. Pee weena jauna fwefcha lohzeffa usnemschanas eeffch lauschu-pagastu wajaga, ka ta lauschu-pagasta-teefa, tee pagasta preeffchneeki un tas muishas-walbineeks ar to ar meeru. Muishas-waldineefam arri ta walla dohta, ka warr prassih lai kahdu zilweku no gabjeju kahrtas islehd; bet tiffai ja ta lauschu pagasta teefa un tee pagasta preeffchneeki ar to ar meeru.

S. 16. Tam muishas-waldineefam paleek ta pehz, ka preeffch laika ta teefa pehz fwehteem grunta-liffumeem, ka grunts un semne winnam peederr. Winnam arri peenahf ta Pollices-waldischana par to lauschu pagastu sawas muishas, ka par teem ihpafcheem pagasta lohzeffleem.

S. 17. Kursimmes semneefam naw brihw, ka warretu atkal par dsuntu padohtees, jeb tahs teefas aisdoht, fo walsis winnam eedewusi.

S. 18. Tahdeem zilwefeem, kas sawa walla stahw, irr wehlehts, paschi gribbedami, par lohzeffleem weena lauschu pagasta tapt, zaur fo winni wissu eedabbu un us ferwi nemm, kas pagastam peeklahjahs.

S. 19. Weens lohzeffis weena Kursimmes semneeku pagasta, iseet no sawu lauschu kahrtas un tohp atlaistis no wiffa, kas winnam tanni kahrt bij uslifts, ja:

- 1) Winsch kohpmannu gilbe leek eerastitees, ta ka teefas un liffumi to pawehl.
- 2) Ja winnam brihw-passe teef eedohta, no Gubernementa waldischanas, ka scheidt appafschä irr nolifts S. 553.
- 3) Ja atlaifchana no Kursimmes Gubernementa Landschaptes, kas us Landagu kapulzinata, eedabbu.
- 4) Ja par refruti teef nodohst; jo zaur scho nodohfchanu saldatos eedabbu winsch to wallu, tad, kad warr buht no farra deenesta teef atlaistis, ka tad dsihwes kahrtu, ka pascham tihf, warr islassitees; fchi walla irr wehleta arri teem, kas no refrufschu nodohfchanas zaur to atpirufchees, ka winni to pehz augstahm pawehlfchanahm par to noliftu naudu ismakfajufchi.

S. 20. Us to, ka laudis us semmes kophschanu taptu stubbinati, teem lohzeekleem weena lauschu pagasta us semmi, no muhschigeem laikeem, nekahdas zittas Krohna makfas ne taps usliftas, ne ka wisseem muishneeku semneekem par wissu Kreewu-Walsti teef usliftas. Tapatt tam Kursesmes semneekam, tif ilgi, ka winnam narw wehlehts, to Kursesmes Gubernementu atstah, (stat. grunta liffumus VIII. un to S. 553. tahs teefas grahmata) ta makfaschana to 6 no simts poschlinu un zittu Krohna nodohschanu, pee pirkshanas un eedabbuschanas fahdas ne-weddamas mantas, irr attlaista, itt ihpafchi tapehz, ka, pehz teem semmes liffumeem un pehz tahs wissu-augstafas pawehleschanas ta nelaika Keisera Pahwila I. Majestetes no gohbigas peemineschanas, no ta 22tra August 1798 pawiffam par Kursesmes Gubernementu nekahdas pirkshanas poschlines ne buhs zelt.

S. 21. Kad ta Kursesmes Rambaru-waldischana, wissas tahs teefas turra, kas Krohna walsti, ka grunta-kungam to Krohna-muichu un to wehletu Krohna-muichu (prohti Bajnizas kungu, Mescha-kungu, Wirf-Pilsfungu un Pilsfungu muichu u. t. j. pr.) peeclahjabs; tad winnai wissas tahs teefas irr, kas schinni teefas grahmata teem grunta-kungeem paturretas un wehletas, un pee Rambaru-waldischanas stahw, kam winna itt ihpafchi to isdarrischanu scho teefu un waltu, us iffatru Krohna-muichu un wehletu Krohna-muichu, gribb nowehleht.

Ohtrais Gabbals.

No teem lauschu=pagasteem us semmi.

Pirma Modalla.

Pawiffam geldigi spreedumi.

S. 22. Weens semneeku lauschu pagasts irr weens pulks semneeku lauschu, kas fabeedroees kophä us kahdu labbu leetu, ta ka teefas liffumi to spreesch, us kahdu Krohna-muichneeku= jeb pilfata-muichu jeb eefsch kahda Krohna meesta dsihwo, kas gribb fawu lablahschanu un tahs leetas, kas wisseem irr, appafsch usraudischanas un waddischanas tahs lauschu pagasta teefas, to pagasta preefschneeku un tahs muishas Pollijes labbi isdarriht un apgahdaht.

S. 23. Ifkatram pagastam buhs, weens par wisseem un wissi par weenu galwoht, par to, ka ta augsta Krohna walsts fawas makfas dabbu; bet ta, ka wissi fainneeki jeb nohmneeki kophä, preefsch fewim, teem fawejeem un faweem gahjeem par to riktigu nomakfaschani scho Krohna nodohschanu galwo. Ta pagasta=teefa, Krohna makfas eedshidama, turrefees pee tahs ihpafchibas un pee tahs mantas to nohmneeku; bet schee turrefees pee tahm ihpafchibahm, jeb pee tahs mantas to gahjeju. Par teem, kas truhft, jeb kas ne spehj makfah, tohp no pagasta-lahdes ta nauda nemta; bet ja eefsch pagasta-lahdes tif dauds naudas narw, tad wissam lauschu pagastam, pehz tahs paschas isdallischanas, pehz furras, ka appafschä tohp mahzihts, tahs Krohna nodoh-

schanas us iffatru usleekamas, tif dauds eefsch pagasta-lahdes ja-leef, ka wissas Krohna nodohschanas makfah warr. Bet no weena pascha itt ne buht leelaku makfu ne buhs nemt, ne ka ta pagasta=teefa, ar aprumafschanu ar teem pagasta=preefschneekem, un ar muishas-waldineeka sinnu, pehz taifnas isdallischanas to Krohna makfu, spreedust. Tee preefschrafft, pehz furreem Krohna makfas nemmami, scheit appafschä taps isteitti.

S. 24. Tee semneeki taps eefsch lauschu pagasteem faweenoti pehz scheem preefsch-raksteem:

- a) Tee semneeki, kas eefsch weenas muishas rohbescheem dsihwo, peederr pee tahs muishas=pagasta.
- b) Tahs iskliduschas mahjas, kas pee muishahm peederr, lai nu buht ka tahdas pa weenahm mahjahm, jeb par wairati kophä buhdamahm mahjahm irr, tohp ar faweem eedshiwotajeem pee muishas=pagasta peerehkeneti.
- c) Semneeki, kas us daschahm muishahm, kam kophä rohbesch irr, un kas weenam pascham kungam peederr, dsihwo, tohp ja muishas=waldineekam ta patihf, eefsch weenu lauschu pagastu faweenoti. Ja weena kunga muishas, zaur swe-schu rohbeschu teef schirtas, tad winnu semneeki, ja tas widdus to lauj, eefsch weenu paschu pagastu warr fabeedrotees.
- d) Masas muishas, kas ne gribb preefsch fewi ween lauschu pagastu istaisht, warr beedrotees ar leelafajahm muishahm un ta lauschu pagastus istaisht.
- e) Muishneeku wissadas wehletas muishas tohp, ja paschas ne gribb weenu lauschu pagastu istaisht, pee weenas no tahs Kirspehles muishahm, no furras tappe eezel-tas, pee schirtas; sche nu sinnaams, arri prohtams, ka ja weena muishneeku wehle a muisha fawadu pagastu istaisa, ka tad arri paschai jagahda pahr wissu, kas pagastam irr uslifts un kas winnam peeclahjabs.
- f) Us Krohna muishahm un us Krohna wehletahm muishahm tas stahw pee Rambaru-waldischanas, ka winna tahs eefsch lauschu pagasteem gribb eedallisht.

S. 25. Kad Kursesme itt mas to fahdschu un tikkai masi, un semneeki eefsch iskliduschahm mahjahm dsihwo, tad tikkai muishas= un semneeku pagastus us semmi buhs uszelt.

Ohtra Modalla.

No tahm teefahm, kas lauschu pagasteem eedohiti, no winnu fanahfschanahm, un istalffischanas to teefas wihru, kas pee pagastu teefas peederr, un to preefschneeku.

S. 26. Weenam lauschu pagastam irr ta watta dohta jaunus lohzeekus usnemt, jeb tohs jau usnemtus atkal atraidih, bet pee tam irr wajaga, ka muishas Pollije ar to ar meeru. Par to, ka fahds zilweks ne spehj wairs strahdaht, ne buhs ne weenu islehg.

S. 27. Ifkatram, kas pee tahda lauschu pagasta peederr, arri brihw winnu atstah, ja papreefsch wissu peepilbejis, kas fawam bijuscham pagastam, winna lohzeekleem un muishas=waldischana peenahf; to buhs itt ihpafchi wehra nemt, ja fahds

pagasta lohzeffis no ta pascha griibb aiseet, kas pee wiina Krohna dwehfeles rullas pee-
raffstihis. Ja ta irr, tad tam, kas griibb aiseet, fawam bijuschan pagastam peeflah-
jama galwofchana jayamett, ka wiffas Krohna maffas, un wiff, kas winnam, pehz
fawas meefas, Krohnam, ka Krohna-pawastneefam jadarra, taps rifrigi darriti, lihdi
to laifu, fur, pehz ta S. 237. paweh'eschanahim, if treschu gabdu tahs no jauna nodoh-
damas dwehfelu rullas weenu pahrraffstichanu lauj isdarramu.

S. 28. Gessch muishas=pagasteem irr trihs schirras (lauschu pulki) prohti: ta
faimneeku schirra, ta gahjeu schirra un to muishas=lauschu schirra.

Ur to wahrdu faimneeki irr saprohtami nohmneeki, jeb arri tahdi namna tehwi,
kam pascheem mahjas peederr.

S. 29. Tee pagasta lohzeffi islassa weenu pagasta=teefu, pee kurras waijaga pee-
derrecht tam pagasta=wezzakam, ka pirmam teefas wihram, kas preefscha sehsh, ka
scheit appafschä jo wairaki taps isteifts, un wehl wairak teefas=wihreem un weenam
farihwerim. Kas tai pagasta teefai jadarra un kahdas winnas wallas un teefas, tas
taps nahlofchä kapitela wairaki isteifts.

S. 30. Pagasti lihdi 400 dwehfeles no wihrischu kahrtas, islassa trihs teefas
wihrus; no 400 lihdi 750 peejus teefas=wihrus; no 750 lihdi 1000 un pahri septimus
teefas=wihrus.

Muichas appafsch 100 dwehfelehm, warr, ja ihpaschas teefas ne griibb eezelt, ar
leelakahm muishahm, ar kurrak winnam rohbesch, beedrotees, jeb fawä starpä, ja tas
widdus to isnessa, faweenotees kohpā. Bet waijaga, ka wiffas ar to ar meeru; ta ka
arri tahm masahm muishahm wehlehts, pehz trim gaddeem atkal atschirtees, woi no
tahm leelakajahm muishahm, woi fawä starpä weena no ohtras.

Ja muishas par to pagastu istaisichanu paschas ne warr falihgt, tad waijaga par
to eeffsch 4ahm neddelahm, tai ohtrai Pilsunga-teefas nodallischana sinu doht, un tahs
teefas spreeduns taps, woi zaur kahdu us to eezellamu kommissioni, jeb zaur paschu teefu
spreests; tatschu buhs, pee kohpā faweenoteem pagasteem, ifkatras muishas laudis, par
fawahm Krohna-maffahm un Krohna-peeclahjumeem, weens par wisseem un wiffi par
weenu atbildeht, un buhs winneem arridsan fawu ihpaschu muishas-pagastu lahdi turreht.

Muichas, kas kohpā pagastu istaisa, islassa arri kohpā to pagasta=wezzaku, tohs
teefas wihrus un preefschneefus. Bet pee paschas islassichanas us to jarauga, ka ne
par dauds teefas wihri no weenas paschas muishas, jeb arri ne wairaki, ka no zittahm
muishahm, par teefas lohzeffteem tohp.

S. 31. Tas pagasta=wezzakais, jeb tas pirmais teefas wihrs, taps itt ihpaschi
tiffai no faimneeku jeb nohmneeku kahrtas islassihts; wiina zitti teefas lohzeffi un teefas
wihri warr us pussi no faimneeku un no gahjeu kahrtas islassiteem tapt.

S. 32. Tas pagastis islassa trihs preefschneefus jeb pagasta=weetneefus, kas ja
ne waijaga wiffu lauschu pagastu fa-azinaht, pagasta teefas un wallas fargahs. Pee
pagasteem no wairaki, ka 200 dwehfelehm no wihrischu kahrtas, warr if us 100 dweh-
felehm, no wihrischu kahrtas, weenu preefschneeku wairaki islassiht. Tohs preefsch-
neefus buhs par to leelaku dattu no faimneeku kahrtas islassiht.

Ne weens newald islassams, kas wehl ne buhtu to 25tu gabdu pabeidsis; tapatt
ka ifkatram islassitam waijaga nenoseedfigam wihram buht.

Ifkatras lohzeffis weena lauschu pagasta, kam dattu irr pee teefas wihru islassichana-
nas, warr isteift tohs zilwekus, kurreem winsch tohs teefas wihru ammatu wehle.

S. 33. Tas semneeku lauschu pagastis, no teem islassameem lohzeffteem pee ifkatra
teefaschanas ammata, trihs wihrus muishas Pollizei preefschä stahda, no kurreem
muishas Pollize weenu peenemdana apstiprina. Pehz teem (pagasta) preefschnee-
teem, tas lauschu pagastis winnus islassa, un muishas Pollize arri pee scheem ta apsti-
prinachanas teefa. Bet tai muishas Pollizei tiffai wehlehts, weenu paschu reisi tohs
preefschä stahditus wihrus atnest, un buhs winnai tohs ohtrā reisē preefschä stahditus
wihrus apstiprinaht. Ja wairaki muishas pagastu istaisa, tad buhs teem muishas-
waldineefteem, fawä starpä par to apstiprinachanu to pagasta=teefas=lohzeffu un to
preefschneeku falihgt, un ja ne warr falihdsinatees, tad Pilsunga-teefas ohtrā nodalli-
schana par to spreedihs.

S. 34. Tee pagasta=teefas lohzeffi, ka arri tee preefschneeki, us trim gaddeem teef
islassiti, un paleef par scho laifu eeffsch waldichanas fawa ammata, ja ne waijaga, zaur
dascheem notiffumeem, agrakas islassichanas.

S. 35. Weens pagasta=teefas lohzeffis un arri weens (pagasta) preefschneeks
warr pehz fadsihwoteem trim gaddeem atkal no jauna islassitam tapt.

S. 36. Tee, kas ta pee pirmas un ohtras islassichanas teef islassiti, ne warr wiff
atsazihgt, ka ne griibb to ammatu us sewi nent, ja winneem newald preefsch teefas gel-
digas atbildefchanas, prohti ja wezzaki par 60 gaddeem, ja trihs wehrmintera buhscha-
nas winneem ja-uskohp, jeb ja winneem tahda flimmiba, kas ne lauj no mahjahm iseet.

S. 37. Tohs islassitus un apstiprinatus teefas lohzeffus buhs eeffsch tahs basnizas,
pee kurras draudses tas pagastis peederr, pehz pabeigtas Deewa-kalposchanas, ta ka tas
muishas-waldineeks, jeb tas kas winna weeta stahw, flahdu irr, preefsch basnizas-kungu
fawu ammata=swehrestibu deewabihjigi swehreht.

S. 38. Pee ifkatras pagasta teefas waijaga weena teefas=frihweri, kam tas mui-
schas-waldineeks pehz kuntrahta, fo ar to uszett, peenemm un lohni dohd. Pee mui-
schahm, kas kohpā beedrojschees, tas grunta-kungs no tahs wiffu leelakas muishas,
to teefas=frihweri islassa, pee kurra lohnes wiffas faweenotas muishas, pehz to, ka
winnu dwehfeles flaitlis to isnessa, fawu dattu peeleeft. To frihweri arridsan buhs zaur
mahzitaju swehrinaht.

Teem muishas-waldineefteem wehlehts, preefsch wairaki, bet ne wairaki ka tsche-
trahm pagastu=teefahm, ka falihgt fawä starpä, weenu paschu frihweri eezelt.

S. 39. Ja kahds pagasta-teefas lohzeffis, par to laifu fawas ammata waldichanas,
mirst, jeb ja zittadi winnam waijaga fawu ammatu pagallam atstahgt, tad tulihgt jauna
islassichana ja-apgahda. Ja kahds teefas lohzeffis par tschetrachm neddelahm naw
flahdu, tad islassa ta pagasta teefa, us to flahbuhdamu laifu, weenu weetneeku. Bet
schis teefas lohzeffis, kas ohtrā weeta stahw, ne warr nefad pirmais preefschfehdam
teefas wihrs eeffsch pagasta teefas buht, bet, ja waijaga ta pagasta=wezzaka weeta

stahweht, tad pee schi notiffuma, tas pagasta-teefas lohzeffis, fo pee islassifchanas wiifu wairaki laudis gribbeja par teefas wiiru, winna weeta, un par winnu paschu ta pagasta teefa zittu weetneeku islassa.

S. 40. Ja pee tahda weetneeka islassifchanas, tee islassitaji us diwi puffedim weenabi stahw, tad muischas Pollize spreesch, fursch no abjeem buhs. Pee tahdas islassifchanas us kahdu laifu wajaga winnai arri diwi wiirus preefscha stahdiht, no furreem winnai weens ja-apstiprina.

S. 41. Ja tas pagasta-lohzeffis, kas us kahdu laifu naw flahdu, wairaki, ka 8 neddelas paliftu nobst, tapat ja pee pagasteem, kam masak ka 400 dwehfeles, wairaki ka weens teefas-lohzeffis par kahdu laifu truhst, tad wajaga winnu weetneeku, tai ohtrai nodallifchanai tahs Pilsunga-teefas ar wahrdeem isteift.

S. 42. Ifkatrs lauschu-pagasts spreedihz to maffu, fo pagasta-wezzakais un winna teefas wiiri dabbuhs, ta ka arridjan wiffa nquda, fo bij teefas wiireem preefsch lauschu pagastu jamakfa un fo tee parahdihs fcheem pagasta-teefas-lohzeffleem, bes kawefchanas ja-atdohd. Teem (pagasta) preefschneekem wajaga fawu ammatu parwelti usohpt.

S. 43. Tai muischas Pollizei irr ta teefa dohta, pee tahdeem notiffunneem, fur winna dohma, ka wajaga irr to pagastu sapulzinahd un winnam to, fo dohma, preefscha list; par to nu tam lauschu pagastam buhs weenu spreedumu spreesch, pehz ta flaitla to padohmadeweju.

Ja pee jaimu teefas-wiiru eezelfchanas, jeb pee islassifchanas to pagastu-teefas-wiiru, wajaga irr, ka tahs muischas lauschu pagasts fanahf, tad buhs muischas-walducekam to palaut, kad wiffa ta pagasta-teefa to no winna prassa un winnam par to sinnamu darra. Bet zitteem notiffunneem winnam brihw, to pagasta-fa-aizina-scham ne palaut.

S. 44. Kad lauschu pagasts fanahf, lai nu buht us to, ka pagasta-teefas lohzeffis taptu islassiti, jeb zittu leetu labbad, tad nekahdas weetneeka grahamatas ne buhs peenint. Tas pirmais teefas wiirs pee pagasta-teefas, fehsh preefscha un walda wiffas leetas par to fanahfuschu lauschu pagastu.

S. 45. Tas sapulzinahds lauschu pagasts spreesch woi buhs peenint jeb atimest to, to winna preefscha nefa, ta ka ifkatrs isteiz fawu padohmu, ar fawu balfi. Wiffas islassifchanas noteef tapat pehz ta flaitla to padohmadeweju, (kas kahdu par teefas-wiiru gribb).

S. 46. Tee fainneeki un tee gahjeji fawrup fawu padohmu un prahdu isteiz, un ifkatrs schirra spreesch tas leelakas flaitlis to fawu prahdu isteifdamu zilweku. Ja stahw par pufi pee fainneeku jeb nohinneeku schirras, tad spreesch tas pagasta-wezzakais. Ja eeffsch gahjeji schirras us abbejahm puffedim tee padohmi weenabi pehz flaitla stahw, tad uswinnehs ta pufse, pee furras tas wezzakais pagasta-teefas-wiirs, kas no gahjejeem tappe islassihts, peekriht. Tas pagasta-wezzakais flaita tahs balfis (padohmadewejus) un ifkatram pagasta lohzeffim no wiirifschu kahrtas, ja winsch til wezz irr, ka fawa walla stahw, un ja pars flahdu irr, ta teefa un walla peederr, eeffsch pagasta-fanahf.

fchanas, fawu prahdu isteift; bet eeffsch to paschu pagastu winnam allaschin tiffai weena balfis (winna padohms geld par weenu). Tee teefas-lohzeffis isteiz arri fawu padohmu ifkatrs eeffsch fawas schirras.

S. 47. Ja abbejas schirras stahwetu weena ohtrai prettim, prohti, ja fainneeki gribb ta un gahjeji pagallam zittadi, un ta pagasta-teefa ne spehj winnas salihdsinahd, tad spreesch ta muischas Pollize aprunadamees ar to pagasta-teefu.

S. 48. Ko tas lauschu pagasts spreedis, to spreedumu buhs tai pagasta-teefai pehz ismekleschanas, zaur to pirnu teefas-wiiru, kas preefscha fehsh, preefscha list. Ja schi teefa atrohn, ka zaur to kahda flahde lauschu pagastam warretu zeltees, tad warr to leetu wehl weenu reiji pagasta spreeschanai preefscha list. Ja lauschu pagasts paleef pastahwigi pee pirma spreeduma, tad winnu wajaga muischas Pollizei, apstiprinafchanas dehl preefscha list, ja apstiprina, tad buhs to isdarriht.

S. 49. Ja muischas Pollize to apstiprinafchanu leeds, tad ne buhs to pagasta-spreedumu isdarriht; bet lauschu pagastam brihw, par scho leegtu apstiprinafchanu fawa pagasta-spreeduma, pee Pilsunga-teefas ohtras nodallas fuhdsetees.

S. 50. Ifkatram pagasta lohzeffim wajag padohtees appafsch teem spreedumeem, kas us muischas-pagasteem tappe spreesch un ka mahzihts arri apstiprinati, un warr tahdus spreedums arri farakriht un pagasta-teefas-lohzeffis warr fawus wahrbus peerakstiht flahdu; weenam pagasta-lohzeffim tiffai tad brihw par pagasta-spreedumu pee Pilsunga-teefas ohtras nodallifchanas fuhdsetees, ja flaidri parahdiht spehj, ka tas winsch spreedums stahw pagallam pretti tahm teefahm, kas wiffam lauschu-pagastam un ifkatram pagasta-lohzeffim itt ihpaschi dohtas.

S. 51. Ja lauschu pagastam tahdas leetas teef preefscha listas, kas gan ne wiffceem usliftras, bet kas kahdu dohscham no wiffceem kohpa prassa, tad to weenigu pagasta-lohzeffis tiffai tad warr peespeest to arri darriht, ja diwi dallas to padohmadeweju ta gribbejuschi, ka tas pagasta spreedums fakfa, un weena patti datta tiffai prettim stahwejuffi.

S. 52. Kurfemmes semneeks warr arri par wairaki pagasteem, par pagasta lohzeffis buht.

S. 53. Tam lauschu pagastam irr ta walla wehleta, par ifkatru apspreeschanu fawu teefu un wallu, preefsch teefahm fuhdsetees, un fawas fuhdseschanas preefsch pascha General-Gubernatora nest. Pee tahdas fuhdseschanas, ta pagasta-teefa, ja par winnu paschu ne teef fuhdschts, irr pagasta aistahwetais, pehz tam, ka muischas Pollizei par to sinnamu darrihts, pee Pilsunga-teefas ohtras nodallas.

S. 54. Ta pagasta-teefa warr, woi weenu no fawceem teefas-wiireem aistelleht pee tahs teefas, fur peekriht, lai aistahw to pagastu, woi winna warr tohs pagasta-preefschneekus us to painahziht un to winneem uslift; ja ta noteef, tad buhs tahdam aistahwetajam, if us deenu 30 fubr. kapeikus wehleht, prohti no pagasta-lahdes, ja to pagastu aistahw, no ta weeniga zilweka, ja winna ihpaschas leetas winnam ja-uskohp.

S. 55. Ja patti pagasta-teefa teef apfuhdscha, tad aistahw lauschu pagasta-teefas un wallas, tee no pagasta islassiti preefschneeki.

S. 56. Bes tam, pagastam wehlehts, ja itt nohtigas leetas irr, zaur diwi winnu starpā islastiteem deputirteem (nosuhtam em wihreem) pee General-Gubernatora subdese-tees. Tee pagasta-teefas-lohzeļi, ja winnu darbi to winneem ļauj, un ja narw paschi irr apsuhtseti un tee preekschneeki itt ihpaschi par tahdeem aisfuhtameem wihreem islastami.

Tai muischas Pollicei par to buhs sunnamu darriht, un winnai, ka tas notizzis, teem aisfuhtameem deputirteem buhs apleezinaht, jo bes tahdas sihmes ta subdesechana ne mas ne tohp peenemta. Ja muischas Pollice leeds tahdu sihmi doht, tad ta patti no Pilsunga-teefas ohtras noballas pehz ismekleschanas, kapehz tappe leegra, teef dohta jeb ne; ja Pilsunga-teefa ne dohd sihmi, tad teem deputirteem japaleek mahjas.

S. 57. Weenam lauschu-pagastam, ka tahdam ta watta irr, grunta-mantu pehz muhsu semmes likkumeem pelnitees, turreht un brihwi par to spreesi. Winnam irr ta teefa un tas winnam teef uslikts, weenu pagasta-lahdi eezelt un turreht. Wairaki pagasti warr arri kohpa mantu turreht, ka ihpaschi pagasti, pehz fcheem likkumeem.

S. 58. Diwi jeb wairaki muischas-pagasti warr arri kohpa ko us fchi neimt un soh-litees, bet tahm leetahm wajaga (pehz semmes likkumeem) wehletahm buht.

S. 59. Weenas muischas pagastu-lohzeļi warr arri par zittu pagastu kahdu grunti ka fawu mantu turreht; bet janemun wehra, ko tas S. 4. pawehl. Urri wehlehts, ka weena pagasta lohzeļi eeksch zittu pagastu grunti un semmi us nohmu nemm, talihds arri ar zitteem pagasteem un ar ihpascheem pagasta-lohzeļeem kuntraktus par daschahm leetahm uszell, bet tatschu wissur winni paschi (pehz fawas ihpaschibas) pee ta pagasta teef rehfeneti, fur winni pee Krohna dohschaham peerakstii.

S. 60. It ihpaschi teem muischas-pagasteem tas teef uslikts, ka winni weenu skohli eezelt un usturra, un par 1000 dwehselem, no wihrischku un seewischku kahrtas, buhs, ja ne wairaki, tatschu weenu skohli eezelt. Pagasti, kas masaki, fabeedrojahs fawa starpā us skohles cetaisischanu.

Ohtra grahamata, Kursemmes Semneeku ihpaschi teefas likkumi.

Grunta likkumi.

S. 61. Ja Kursemnes semneeku ihpascha teefa, fanemun tohs likkumus, pehz furreem scho semneeku sewischku buhscham teefah buhs, prohti, tik tahli, ka tahda buhschana, zaur to schinnis likkums winneem eezeltu brihwiba, zittada buhtu pahrtaisita, ka pa wezzam bija, neds arridsau jau stahweru, appaksch teem wissai semnei zeena turrameem likkumeem.

S. 62. Kur kahda leeta schi ihpascha semneeku teefa ne ko nespreestu, tur teefa jaspreesch pehz tahm wissai Kursemnei fluddinatahm Ufkasehm, Ettattuteem, tam Kuminissaru spreeschanahm no 1642, 1717 un 1727 gadda, semmes runnas deenu (prohti semmes fungu sanahschanas) spreeschanahm, un zitteem Kursemne gelbedameem likkumeem.

S. 63. Wihra un seewas kahrtai pee teefas likkumeem weenada dalliba, ja ne kahda ihpascha leeta, fawads likkums tam pretti buhtu.

Pirma Dalka.

No laulibas teefas.

S. 64. Itweens Kursemnes semneeks un semneeze warr lauliba padohtees, ar iffa-tru zilweku, ja tiffai tee, kas weens ohtru prezzahs, narw tahdi tuwi raddi fawa starpā, ka jau tadehl ta lauliba zaur likkumeem aisleegta buhtu.

S. 65. Pee tahdu lauschu saprezeschanas, kas wehl appaksch tehwi un mahtes roh-fahm stahw, to wezzaku, lai ir patehws un pamahte buhtu, bet tahdeem, kam tehwa un mahtes wairs newa, wehrminderu sima un nowehleschana wajadstiga irraid.

S. 66. Ja gaddahs subdesechanas, par wezzaku jeb wehrminderu aisleegschanas, tad ta subdesechana preeksch teefas tohp ismekleta pehz tahm schahdahm leetahm pawissam peederrigahm eezelschaham, un sewischki pehz tahs, pa wissu Kursemini 1798ta gadda eezeltas laulibas arschkirschanas teefas.

S. 67. Neweena salaulaschana zaur basnizkungeem warr notift, eekam tee laulajami ar diwi galwineekeem jeb zittadi, ka taisni apleezina, ka ihsti wezzaki jeb patehwi un pamahtes un wehrminderu to irraid nowehleschi, jeb, ka ta nowehleschana no paschas teefas irr dohta pehz S. 66., jeb ka teem narw nekahdi ihsti wezzaki, jeb patehws un pamahte, bet tas pilnigs wezzums, un beidsiht, ka abbi wehl nekahda zita lauliba ne stahw, neds arridsan ar zitteem faderrejuschees irraid.

S. 68. Kad pehz fšaidri norunnatas faprezzeſchanaſ abbi tee lautini atkal iſſchfirtees gribbetu, tad taſ winneem nowehlehts; bet teem ja-atdohd weenam ohtram taſ derribas dahwanas. Atkappjahs ta bruhte, un tai buhtu peenemnigs emeſſis, tad atdohd ta bruhgannam winna dahwanas, un a-dabbu tur prettim to, fo ſchi tam bruhgannam kſiia dewuſi. Bet ja ta patti tiffai kà grobſiga nebehndneeze ſchaubahs, tad reween wiſſas bruhganna dahwanas ja-atdohd, bet arridsan taſ bruhſes dahwanas winna rohkàs paleef. Taſ patſ noteef no bruhganna puſſes, ja wiſch taſ wainigais buhtu.

S. 69. Pehz notiffuſchas ſalaulaſchanaſ, tahm ſeewahm peederr wiſſas teeſas to wihru, un taſ eestahj winna zilts kahrtàs. Bet, ja Kurſemmes ſemneeze apnemtu dſintuwihru, tad jaturrahs pehz teem weenreis wiſſa walſtibà geldigeeem liſtunneem.

S. 70. Etarp laulateem draugeem Kurſemmes ſemneeku kahrtas, zaur liſtunneem ne kahda mantas beedriba naw eestahdita, ja ta no winneem paſcheem preeſch teeſas ar fšaidreem wahrdeem ne taptu iſteikta.

S. 71. Kurſemmes ſemneeku atraitnes tohp peelihdſinatas ſemneeku kahrtai, ja winnas no tahda ne-atſchfirrahs zaur jaunu apprezzeſchanu. Utraitnei, kaſ naw gruhta atliſkufi, brihwi ſtahw, trihs mehneſchuſ pehz wihra mirſchanaſ jaunà laulibà padohſes, un pe tam naw jameſle nekahda ihpaſcha teeſas nowehleſchana. Atliſtu ta us gruhtahm kahjahm, tad jagaida lihds dſeindſchanaſ un pabeigtaſ ſeſchahm neddeſahm. Utraitniin weenumehr nowehlehts trihs mehneſchuſ pehz ſeewas mirſchanaſ zittu apnemt.

S. 72. Teem gohdigà laulibà dſimnuſcheem Kurſemmes ſemneeku behrneem, peederr jebkurra teeſa ſawu wezzaku, bet ſeewiſchahm tomehr tiffai lihds winnu iſprezzeſchanu, un tad ta laulata wihra kahrtai tahm winnu teeſu us nahkamu laiku eerahda.

S. 73. Behrni, kaſ no Kurſemmes ſemneezeſ bes laulibas dſimnuſchi, paleef pee mahſes kahrtas, ſemneeki: apnemm taſ tehws to mahſi pehz tam par laulatu ſeewu, tad peeſriht teem behrneem ta patti teeſa, kaſ laulibà dſimnuſcheem peederr, un tee eestahj tehwa kahrtà.

S. 74. No Kurſemmes ſemneezeſ bes laulibas peedſimnuſchi behrni, ja taſ no taſ mahſes iſſaſzihts tehws no muſſchneeka kahrtas atſauzahs, ne tohp par ſemneekem rehſeneti, bet warr uſnemt, kurreu kattu teem patihkamu, tiffai ne muſſchneeka kahrtu, ja nekahdi ſeewiſchi liſtumi un eeraddumi, kà pilſatu amnatòs mehds buht, tam pretti ſtahwetu.

S. 75. Tehwa watta par ſaweem laulibà dſimnuſcheem behrneem, Kurſemmes ſemneekem pehz teeſas tapat peederr, kà wiſſeem zitteem brihweem eedſihwotajeem ta Gubernementa un tapat zeenita tohp.

S. 76. Schahdai tehwa watta, tomehr ſawus mehrſis nolifts, fo ta nedrihſt pahſkahpt. Jo neweens ſemneeks, ar ſaweem behrneem, talihds kà tee lihds 17 gaddu wezzi, zittam ſweſcham par labbu, un bes paſchu behrnu labprahſigu gribbſchana, drihſt darriht, fo gribbedams, un wehl maſaſ, ſawus behrnus zitteem par dſunteem nodohſt.

Ohtra Dalla.

No wehrmindera teeſas.

S. 77. Tahdeem, kaſ wehl behrnu kahrtà, wihriſchkeem kà ſeewiſchahm, ſeewiſchahm kam nau preeſchneeks, nejeheem un neſaprattigeem naumma-turreſajeem, kluſt wehrminderi peelifti, kam par ſcheem paſcheem winnu ſargafſchanaſ nodohſeem, kà arridsan par to teem peederrigu mantu un labbumu jagahda.

S. 78. Kurſemmes ſemneeks tohp behrnu jeb jaumeklu kahrtà turrehts, kamehr wehl naw pahrlaidis 21mu gaddu, bet to darrihs uſnemm wiſch patſ to brihru walbiſchanaſ par ſawu mantu, un teem wehrmindereem ja-atſahj no ſawa ammata. Semneeze gan arridsan pehz pabeigta 21ma gadda piluiga wezzumà eestahj, bet tatſchu bes preeſchneeka, neſo ne warr ſahſt un darriht, kaſ teeſas peederrigs buhtu.

S. 79. Tam Kurſemmes ſemneekam, kaſ behrneem jeb ſeewiſchahm par wehrminderi peeſchſirts taptu, tad ween nowehlehts ſcho ammatu no ſewin nowehſt, ja paſcham wairak kà 5 behrni, ja wiſch jau zitteem behrneem par wehrminderi irraid, jeb arridsan pahri par 60 gaddus wezs un wahrgs buhtu.

S. 80. Pee katras wehrmindera buhſchanaſ, weens woi diwi ja-ezeſſ, un to ammatu buhs ihpaſchi tahdeem uſliſt, kaſ rakſiht proht; bet pawiffam, wehrmindereem, lai buhtu no behrnu paſcheem wezzakeem jeb zaur teeſas eezelti, waijaga buht ſumameem kreetneem wihreem.

S. 81. Dſihwotu wehl ta patti mahſe no teem behrneem, tad winna par to wehrmindereem tohp turreta, un tiffai, ja taſ nelaiſa tehws patſ neſa ne buhtu ſpreedis, tai pegleekams kahds prahſigs teizams wihrs, no taſ pagasta draudſes, un ja warr buht, taſ tuwakais rads to behrnu no tehwa puſſes. Schim waijaga fšaidru ſummu eedabbuht, no taſ atliſkufas mantas, bes winna wehleſchanaſ un padohmu tai atraitnei naw brihwi fo pahrdohſt, un tam buhs ſchai wiſſas leetàs, kaſ pee taſ mantas peederr, ar ſummu un paligu pee rohkàs buht.

S. 82. Buhtu tehws un mahſe abbi apmiruſchi, tad buhs taſ atliſkufas mantas, talihds kà irraid iſmekletas, iſdallihſt, ar ſummu to tuwaku wihriſchu un ſeewiſchu raddu to behrnu.

S. 83. Paſſahw taſ atliſkufas mantas eekſch lohpeem un ſirgeem, kurreu mittinaſchana dahrgi nahſtrohs, jeb zittàs iſniſſtamàs leetàs, un tee behrni wehl ne buhtu 15tu gaddu atſneeguſchi, tad ſchahs mantas, ja zits labbaks padohms ne atraſtohs, ar pagasta-teeſas ſummaſchamu, tiſ labbi kà ween warr, buhs pahrdohſt. Irraid wiſſeem mantineekem taſ peemimehts wezzums, tad bes winnu wehleſchanaſ ta pahrdohſchana ne warr nolift.

S. 84. To atraſſu gottawu naubur, jeb kaſ par iſdohſahm leetahm ſanahkufi, buhs, ja warr nolift, teem behrneem par labbu, drohſchà weetà us rentehm iſdohſt, un ja taſ ne warr buht, eekſch pagasta lahdes, kà weenu neaiſkarramu kihu nolift.

S. 85. Wehrmindereem peenahfahs pee farwu glabbajammi behrnu audsinaschanas par to gahdaht, fa winni wissu to, fas wihram jeb se. wischfam no semneeku fahrtas sumacht un prast peeklahjahs, pareist ismahjahs. Bet dehl to usturru, teem jamelle winnus labba weeta jeb deenesta isdoht, fa, zeek ween warretu buht, no tahs mantas ne fas ne taptu istehrehts, bet ta winneem us nahfammi labklahschanu weffela palittu.

S. 86. Ro tee wehrminderi, teem behrneem par labbu farwa glabbafchana nehmufchi, buhs teem apgahdigi fargahht, un par wissu to atbildet, fas zaur winnu waines, newihshofchamu, jeb wiltibu sustu jeb pohsta eetu.

S. 87. Wehrmindereem tadehl weenreis par gabbu prohti Dezember mehnescha, preefsch pagasta-teefas atbildeschana jadohd no fawa ammata, un ja gabbitohs kahda brahleschana, jeb tadehl fas nospreests taptu, teem bes wissas runnaschanas to wajag peenemt. Tomehr fchi no wehrmindereem ar wahrdeem notiffusi atbildeschana pee tahs pagasta-teefas gahmata jafaraksta.

S. 88. Nejehega zilweku un mulku wehrmindereem tahdus tapat fa behrnus fargahht un apgahdaht buhs, un tee wirsu atrohnami preefschrafsi ir winnus aismemm.

S. 89. Slistam nammaturretajam, prohti tahdam lohzeklam tahs semneeku draudses, fas zaur slistammi un plibteschamu farwu labklahschanu isnihzinajis, fas atraujahs wissem liffumeem prett angstu Krohni, semnes fungu un teem fawejeem, un tadehl kaitigs lohzeffis ta pagasta warr tapu, zaur pagasta-teefu, weens sinams gahda wihrs no ta pascha pagasta un ja warr buht, no fainneeku schirras, fa pahrschaweis tohp peeliks, furru palausiht, tas nebehdneeks no teefas zaur pamahzifchamu un strahpes japeespreesch.

S. 90. Tahdam peelikam pahrschawejam buhs us to flattites:

- 1) fa tas appafsch winna noliks semneeks, wissu fas tam peenahfahs un fo tas us-nehnees talfni padarra;
- 2) fa farwu mahjas fohpschamu ne palaisch; beidsot
- 3) tam buhs tuhdaht pehz pabigtas plaufchanas ar farwu appafschneeku apreheneht, zif tahli schis ar farwu plahwinnu warrehs steeptees? zif attiks us pahrdohschanu? un fas wissa fehstas labba paglabbata, arridsan tahs nodohschanas, ta nohmas nauda, un zitti parradi atlihdsinati, tad tai pagasta-teefai no wissa ta sinnu doht.

S. 91. Saimneekam jeb nohmurrin, kam palaisstas nammaturrefchanas dehl, pahrschaweis peeliks irr, bes winna padohmu un wehleschamu, ne buhs no farwas labbibas nekahda wihse fo pahrdohht, un wissa pirschana jeb pahrdohschana, tapat fa jebfurra faderrefchana bes pahrschaweja sinmas, irr turrana un teefajama par neleetibu.

S. 92. Tee behrneem un nejehegem peelikti wehrminderi par farwu animatu nekahdu maffu ne warr prastites, bet palaidneeka fainneeka pahrschawejeem, no wissem angteem peezas prozentes peederr — (prohti no tahdeem, fas pehz wissam lihdsinaschanam flaidri atleek).

Trescha Dalla.

No mantas teefas.

S. 93. Kurfemmes semneekam irraid ta walla, tif labbi fustamu fa nekustamu mantu pelnitees un furreht, fa rahda tas S. 4. un winnam brihwi stahw, ar farwu taifnigi sakrahtu mantu, tapat pehz teefas liffumeem darriht fa parihf, fa zitteem semmes pawalstneekem.

S. 94. Pee taifnigas eemantoschanas arridsan ta wezza teefa peederr, prohti, ja fas weenu leetu ilgu laifu bes brihdinaschanas, meleschanas un flehpschanas farwas rohkas turr, un fchi wezza teefa zitteem teefas liffumeem pretti ne stahw.

S. 95. Getfch zivil-teefaschanam tas laifs, furra ta wezza teefa rohnahs, tohp us definitis gaddeem noliks, tapat semneekem par labbu fa pretti teem.

S. 96. Behrnu fahrtas laudin, par labbu nahf ta meleschana tahs atstahdischanas weenas leetas farwa pirmaja buhschana, ta warr notift treju gabbu starp pehz atfneegta pilniga wezzuma.

S. 97. Schi wezza teefa fuhd zaur to, ja fas pee laifa preefsch teefas fuhdsahs jeb tai pretti runna, bet prettirunnaschanas bes teefas sinmas neneeka ne palibds, ja ne pehz tam preefsch teefas pilnigi peerahdams buhtu, fa tahs notiffuschas irraid.

S. 98. Suhdseschana pehz pirschanas kahdas eewainotas leetas, janest preefsch teefas septimu deenu starp pehz schahs pirschanas un fanemschanas tahs leetas, zittadi faude tas fuhdsetais farwu teefu.

S. 99. Ta atrafchana weenas leetas, fas narw sinams kam ta ihsti peederr, tam, fas to atraddis, to wallu dohd, fcho atrastu leetu walfahht, un fas tas wezzas teefas laifs prohti to gabbu pahrgahjis, to fa farwu pateeffu mantu paturrecht; bet tomehr wehra jaleek fchee preefschrafsi.

S. 100. Irraid weena leeta atrafta, tad tas, fas atraddis, ne drihft to flehpt, bet pagasta-teefai jadohd sinna. Ne buhtu ta atrafta leeta dahrgafa fa 25 fudraba rubbelus, tad apgahda ta pagasta-teefa to faulfschamu basniza pa 3 reisehm, bet ja buhtu no angstakas wehrtibas, tad fchi aikal tahs faulfschanas labbad sinnu dohd Pilsfingu teefai no pirmas nodallas. Tam, kam ta leeta peederr, tapat wissas isdohschanas winmas dehl, fa arridsan ta sohlita jeb preefsch teefas nospreesta patezibas nauda ja atlihdsina.

S. 101. Rad juhmal'a kahdas nelainne tiffuschem fugeem peederrigas, jeb zittas leetas, fas no wilneem peenestas, rohnahs, un narw sinams kam peederr, tad ta flubdinaschana noteek zaur semmes waldischamu, un tam, fas winmas atraddis, jagaida fo walstis iffuni spreedihs.

S. 102. Tau tee wahrdi: farwiba, marita, ihpafchams, to lehti fapraft dohd, fa Kurfemmes semneekam ta walla irraid, katru pa-ihsinaschamu jeb atraufschamu no tahm winnam peederrigam leetahm nowehrft un preefsch teefas par to fuhdsitees. Tomehr aisleegts irraid, few pascham teefu nemtees, un tad ween tas buhtu darrams, ja zaur aiskamefchamu flahde notift warretu, fa falkohr pee saatu sirgu apturrefchanas, fo us-sihme pee zetta laudin jeb wasankeem. Bet tad buhs to apturretu sirgu ja ne agrafi

treju deenu starpā slāhtakā teefā norwest un tur mekleht jeb apgalwofchanu jeb isdoh-
fchanu ta sirga us tahlaku ismekleschanu. Wehl arrijsan few pascham teefu nemtees
tik tahli nowehlehts, ka Kursimnes semneekam lihds kā zitteem, brihw stahw, warras
darbeem pee fawas mantas ar warru pretti turretees.

S. 103. Wimmam arrijsan nowehlehts, ja fawds laufs, fawds plawds un gan-
nibds, lohpus, sirgus, zuhkas jeb zittus putnuss, kas skahdi darra, atrastu, schohs tapat
kā malkas un seena sagtus us weetas apfihlaht, un tam apfihlatam ne buhs pretti turre-
tees, bet zaur atlihdsinaschanu tahs notifikuschas skahdes to fihlu isneimt. Tattschu
schim arrijsan nowehlehts irraid, ja ar gohdu falihgt ne warretu, pee teefas to skahdes
spreefchanu mekleht, lai winnam arr ne tohp pahri darrihts.

S. 104. Bet, lai arrijsan tas apfihlahts, no tahs fihleschanas neneeka sinnadams,
pahrlleezigi ne zeestu, tad buhs tam fihletajam ja winsch simm kam ta apfihlata leeta pee-
derr, schim tuhdaui sinu doht, un ja tas winnam simmans ne buhtu, tai pagasta-teefai
to isteift, ka trihs fwehdeenās ta fluddinaschana basnizā notift warretu.

Tai pagasta-teefai peenahfahs to notifikuschu skahdi us weetas list ismekleht. Ja
tas fihlahts pehz tahs fluddinaschanas tauni no teefas spreeskā laika atfanzahs, tad
winnam pee ta fihla isneimfchanas arrijsan ja-aismafsa ta mittinaschana un fohpfschana,
par ko tam fihlatajam bij jagahda, tas warr notift pehz paschu falihgschanas jeb teefas
spreedumu; bet ja pagallam neweens ne atfauktohs, tad ta apturreta leeta tam fihlata-
jam peekriht.

Bettorta Dalla.

No Mantofchanas teefas.

S. 105. Wiff ko weens Kursimnes semneeks kā gohdigi pelnitu jeb eemantotu faw-
tibu turreja, pehz winna mirschanas paleef teem pateefigeem mantineekem, ja winsch
ne buhtu, kā turpmat plaschafi stahstihst taps, zaur testamentu, zittu taisnu isspree-
fchanu jeb ihpaschu mantofchanas derribu, tohs mantineekus pats eestahdijs, un par
fawu mantu teem par labbu ko nospreedis.

Pirma Nodakka.

No eemantofchanas bes Testamenta.

S. 106. Kad weens Kursimnes semneeks bes kahdas nowehleschanas par fawu
mantu nomirris irraid, un atstahj feewu un behrnus no weenas paschas laulibas, tad
tai feewai ta islassifchana, woi ta no nelaika wihra atlizzinatas mantas, fawu puhru
un ihpaschu mantu jeb behrna dattu atneimt gribb. Buhtu tee behrni wiffi, jeb arrijsan
zitti no teem wehl behrnu kahra, tad paturr ta mahte kā wehrmindereene to waldischamu
tahs tehwischka teefas, kas scheem peederr, bet teem, kas jau pilnigā wezzumā, winnu teefu
isfchirr. Ja teem jaunajem behrneem peefchirta datta klusht usrafsita, un tai mahtei
lihds-wehrminders tohp peelikts, kam peenahfahs pee nokohpfschanas ta atliffkuma paligā
buht.

S. 107. Talihbs ka tee behrni pilnigu wezzumu atfneegusch, jeb ta atraitne atfal-
no jauna apprezetees gribbetu, tai mantas dattifchanai wajag notift. Islassahs ta
atraitne fawu puhru, un ihpaschu mantu, pee ka arrijsan wiff tas peederr, ko tas nelaika
wihrs tai kā bruhtei par derribas naudu klus bahwinajis, tad dallahs winna ar teem behr-
neem eefsch tahm atlizzinatahm mantahm ta nomirruscha pehz teem schē appafschafi
nospreesteem liffkumeem. Tahm jau isprezetahm un nodallitahm meitahm, un aishlidsfi-
nateem dehlecim, ja tee gribbetu lihdsimantneeki buht, papreefsch jakauj peerehfeneht pee
wiffa ta dallijuma, to, ko tee jau preefsch laika dabbijsa, un tad ja islihdsinajahs ar teem
zitteem, kas wehl neneeka jeb majaf bij dabbijschi, pehz teefas liffkumeem.

S. 108. Atstahje tas nomirris behrnus no diwi laulibahm, tad tee pirmas laulibas
behrni atneim papreefsch tahs nelaika mahtes puhru un ihpaschu mantu, un ja tas jeb
pagallam wairs ne atrastohs, jeb ne pilnigā kā bijis, tiff dauds kā tas isneistu; un tad dal-
lahs eefsch ta zitta atliffkuma ar teem ohtras laulibas behrneem pa galwahm, tā, ka
arrijsan ta atraitne, ne gribbedama fawu puhru atneimt, behrna dattu dabbi. Ja ne-
fahda atraitne nam atliffst, tad islihdsinajahs tee behrni no weenas paschas jeb wairaf
laulibahm weenadas dallas, bet katri fawu mahtes teefu ihpaschi atneimami.

S. 109. Kad pirmas laulibas behrni ar weenu pamahiti bes behrneem atleef, tad
fchi arrijsan fawu puhru atneim, jeb, ar teem pabehrneem pa galwahm weenlihdsigu
dattu dabbi.

S. 110. Preefsch laulibas dsimnufcheem bet zaur pehz tam notifikuschas salaula-
fchanas taisnoteem behrneem pee mantas nemfchanas weenada dalliba ar teem zit-
teem.

S. 111. Bes laulibas dsimnufchi behrni weenas Kursimnes semneezes, tohp tiffai
fawas mahtes mantneeki, bet teem naw dalliba pee tehwa mantas, lai tas arrijsan skaidri
simmans buhtu. Tur pretti tam tehwa tahda behrna, par ko tahds turrams, kas pats
ne leedsahs jeb pahrlleezinahs irr, ka winsch ar to feewischki pinnees, un kas ar faweem
eemesleem prett to peegullefchanu ne warr pastahweht, buhs, kamehr winsch dsihwo, un
tas behrns nespehj fawu maiji un apgehrbu pats pelnitees, abbejadi par to gahdaht.

S. 112. Nomirft Kursimnes semneeze, un atstahj wihru un behrnus no fawas lau-
libas ar to, tad manto tas wihrs behrna dattu. Winsch arrijsan paleef par wehrmin-
deru, un dehl fawas tehwa waltas, tas usraugs par tahs no mahtes zehluschas mantas,
kamehr tee behrni winna rohkas, un winsch zittu feewu ne apneim.

S. 113. Kad weens tehws, kam behrni irraid, jaunā laulibā padohtees gribbetu,
tad buhs tam papreefsch ar faweem behrneem tahs no mahtes pusses teem peederrigas
mantas pehz islihdsinatees, un pee tahdas islihdsinaschanas wehrā jaleef tee jau preef-
schajds pantos atrohnami liffkumi. Tai apleezinaschana tai behrnu nodallifchanas
janoteef preefsch teefas, un prohti, ja teem pilnigs wezzums, zaur scheem pascheem, bet,
ja wehl behrna kahra stahw, zaur teem no teefas eezelteem wehrmindereem. Par schahdu
apleezinafchanu ta peederriga teefa apleezinaschanas grahamu dohd, bes furras parah-
dischanas neweens atraitnis, kam behrni irraid, warr laulahts tapf. Ja tomeir weens
jeb ohtrs no teem behrneem, us ilgafu kaifu ne buhtu mahjas, un ahra ta Gubernemen-

ta rohbescheem, tad peeteef ta leeziba to flahthubdamu; un ja neweens, fà fazzibts, mahjās ne buhtu, tahda apleezinafchanas grahmata, fà ta behrneem peederredama manta teefas glabbafchanā nolifta irraid.

S. 114. Kad Kurfemmes semneefs woi semneeze, fās laulibā bij dšihwojufchi, bes testamentu apmirst, tad winnu behrni, un ja arridsan fchee apmirruschi buhtu, tee behrnu behrni lihds beidsamam augumam, woi wihra woi seewas fahrtas, irraid tee tuwaki mantneeki, un dallahs tanni atliffumā pehz ta fcheitan dohta preefschrafska, prohti tahdā wihse. Sateefahs behrnu behrni ar ihsteem behrneem fohpā, pee tahs isdallifchanas, jeb tiffai behrnu behrni fawā starpā, bet ne no weena tehwa un mahtes, tad fluhst dallihts, ne pehz galwahin, bet pehz ziltin, tā, fà tif ween dallas isfriht, fà teem nomirruscheem dehli un meitas bij; tee behrnu behrni tadehl fawa nelaifa tehwa un mahtu weetā tiffai stahw, un pehz fcho fawu wezzaku mantofchanas teefu, wiffi fohpā, no ta mirruscha wezstehwa jeb wezzasmahtes atliffuma, weenu pafchu dallu dabhu.

S. 115. Ja tee nomirruschi eeffch laulibas ne dšihwoja, jeb arridsan bes behrneem, tad manto tee tuwaki raddi, pehz atpakkal skaitamas fahrtas, prohti: papreefsch tehwi un mahtes, tad wezstehwi un wezzasmahtes, un tā jo prohjam, fà weenumehr tee tuwaki teem atstatteem preefschā eet. Bet, ja no teem mirruscheem arridsan ihstneeki jeb ihstneeku behrni atliffufchi, tad dabhu tee preefsch peemimeti wezzaki tiffai pussi no tahs mantas, un ohtra puste peefriht ihstneekem un winnu behrneem, tahdā wihse, fà, ja ihstneeku behrni ar pafcheem ihstneekem fohpā farastohs, fchi puste atkal, ne pehz galwahin, bet ziltin isdallita tohp. Aftahje tee nomirruschi atraitnus jeb atraitnes, tad jatunrahs pehz teem turpinak SS. 120. un 121. atrohnameem liffunneem.

S. 116. Ne buhtu tam nomirruscham jeb tai nomirruschai, neds wezzaki neds behrni pakkal paliffufchi, tad to pafchu meefigi brahli un mahfes un brahlu un mahfes behrni irraid winneem tee tuwaki mantneeki; fās, ja ta lihdsinafchana isfriht, starp brahlu un mahfu behrneem un pafcheem teem ihstneekem, pa ziltin, prohti tā dallahs, fà fahs dšihws brahlis un fatra dšihwa mahfe, ihweens fawu teefu, bet tee behrni to apmirruschu brahlu un mahfu, lai buhtu weens patš jeb diwi un wairak, fohpā arridsan tiffai weenu pilnu teefu dabhu, fo fchee starp fewim atkal weenlihdsigi isdalla.

S. 117. Kad ta nomirruscha, jeb tahs nomirruschas brahli un mahfes wairs ne dšihwo, tad dallahs tee brahlu un mahfes behrni pehz galwahin, tapehz, fà tee wiffi weenadā flahumā ar to nomirruschu raddi irraid.

S. 118. Ne atliffe teem nomirruschem nekahdi meefigi brahli un mahfes jeb brahlu un mahfes behrni, tad irraid tee pussbrahli un pussmahfes, prohti, fās no weena tehwa bet ne no weenas mahtes, jeb no weenas mahtes un ne no weena tehwa zehluschees, un fcho pafchu behrni, tee flahitaji mantneeki, ar wehtrā lifschanu to SS. 116. un 117. lassamu preefschrafsku.

S. 119. Ja arridsan tahdi ne atrastohs, tad buhs, tehwa un mahtes brahleem un mahfehm, un kad ir fchee ne buhtu, teem tuwakeem (fahnu) raddeem pehz galwahin eeffch tahs mantas dallitees, un jatur abs pehz to wiffur geldigu liffunu, fà weenumehr tee flahitaji raddi teem tablakeem preefschā stahw.

S. 120. Ne atstahj tas nomirris nekahbus behrnus, bet atraitni ween, tad fchai peefriht winnas puhrs, fās sinami eeffch ta wihra mantas lihdsi fohpā fanemts stahw, un wehl ta puste no wihra ihpafchas mantas. Fās tad wehl atliftu, paleef teem wihra raddeem, fà jau preefschā fazzibts.

S. 121. Tapat fà seewa fawa wihra mantneeze, tas wihrs arridsan seewas mantneefs irraid, tā, fà eeffch laulibas bes behrneem, tam wihram allasch peefriht ta puste no seewas mantahin.

S. 122. Pastahw fà mantiba eeffch nekustamas gruntes jeb semmehin u., tad tee wihrida ti mantneeki tif tabi preefschā nahf teem no seewas fahrtas, fà fcheem, pehz pagasta teefas laipnigos spreeschanas, furrā tahs ehkas ne fluhst lihds rehkenetas, no teem wihrida ti mantneekem winnu dalla tohp ar naudu ismakfata, un tee wihrida ti paturr to grunti. Seemischkas tad ween warr grunti mantoht, kad naw nekahdi wihra fahrtas mantneeki, fās buhtu weenadā flahuma raddi tam no fà ta manta atliffufchi.

S. 123. Grunti jeb semmes weetu ne buhs masakās dallās ischfirt, fà tahdās, fà ja mas buhtu, tatfchu katram mantneekam weens gabbals no tschetru puhru sehjuma rudena sehjas, faturā no teem trim laukeem peefriht. Zeitan atkal tee wezzaki wihrida ti mantneeki teem jaunakeem preefschā stahw, furrā pehdeji, ja tif dāuds semmes ne buhtu, ir winnus islihdsinaht, pehz teefas spreedumu ar naudu tohp atlihdsinati. Tas wezzakais wihrida ti mantneeks paturr tahs ehkas, bes peerehkenefchanas.

S. 124. Ja pehz kahdas mirschanas, tee ihsti mantneeki sinami ne buhtu, tad buhs teem zitteem mantneekem, ja ta manta lihds 500 fudrabu rubbelus jeb masak isness, zaur trihs reis noteekamu faufschanu tahs weetas basnizā, fur tas nomirris dšihwoja, fà arridsan, fur ta Pilsfunga teefa peemih, un wehl Jelgawas awisēs, preefschā aizinateem tapt, gadda un deenas starpā atrastees un to mantibu fanemt. Zsnetu ta mantiba wairak fà 500 fudrabu rubbelus, tad buhs tohs mantneekus zaur teefas eeffch walfis awisehm trihs reis aizinaht, gadda un deenas starpā pehz beidsamas faufschanas parahditees, jeb weetneekus fuhtht. Ne atrohnaht neweens mantineeks, jeb ja ta teefa atrastu, fà winna meflefchana naw taifna, tad peefriht ta manta tai pagasta lahdei tahs draudjes, pee furras tas nomirris dwehseles rutlu grahmata peerastihst bij.

S. 125. Pa wiffu to us preefschā nahfchanas nospreestu laifu, ta mantiba irraid ja noleef appakfch pahrstahweju ustizzigas un ruhpagas fohpachanas, fās tohp eezelti no pagasta teefas.

D h t r a M o d a l l a.

No mantofchanas zaur Testamentu.

S. 126. Katram Kurfemmes semneekam, kam naw, neds appakal neds us preefschu skaitami mantneeki, neds meefigi brahli un mahfes jeb brahlu un mahfes behrni, fās fcheem lihdsi eet, neds arridsan seewa, brihwi stahw, ar pilnu prahlu un apdohmu, par fawu mantas nehmeju pawiffam eestahdiht, furrā katru winnch gribb.

S. 127. Seewas, kam behrni no saweem wihereem irraid, wihereem dñhwojoht, tiffai ween spehji testamentu eezelt, fa winnahm brihw irraid, saweem behrneem par labbu, par saweem drahu gabbaleem jeb kahdeem dahgeem glihtumeem, un par sawu puhru, pehz patiffchanas spreest, tomehr tam wihran behrna dallai japaleef. Irraid tas wihrs nomirris, tad warr ta atraitne par sawu puhru un to dattu, kas tai no wihra mantas peenahfahs, spreest fa patihf, tiffai ta, fa winnas behrneem ne tohp pa-ihfinata ta dalla, kas turpinaf S. 130. spreeschama.

S. 128. Wihran, par sawas seewas puhru un mantu ne fo ne buhs nospreest, bet tam wajag ne aiskahrtam palist, fa weena ihpascha manta, tai seewai, un winnas taifneem mantneefceem.

S. 129. Paulatahm seewahm jeb atraitnehm, fa arridsan jau atdallitahm fewischahm, kas lauliba ne dñhwoja, tohp nowehlehts, ja winnahm nekahds atraitnis, nekahdi appafkal jeb us preefschu skaitami mantneeki, nekahdi ihstneeki un ihstneeku behrni, atleekami buhtu, wissu sawu mantibu, furram katram patiftu, atwehleht.

S. 130. Ne weens ne drihst wissu sawu atleekamu mantibu teem pateefigeem, SS. 126. un 129. peeminneem mantneefceem atraut, jeb weenam preefsch ohtra pa dauds peebahst, bet buhs teem, ja ne wairak tatschu to peeclahjigu teesu atwehleht; un tahdai teesai buhs isnef, preefsch teem appafal un us preefschu skaitameem mantneefceem, un ja behrni ne buhtu, preefsch ta atliffuscha wihra jeb tahs atraitnes, wiss masak to puffi tahs mantibas, bet preefsch ihstneefceem un winnu behrneem to treschu dattu. Ar to atliffumu tahs mantas warr tas jeb ta kas winnu atstahj, woi weenu jeb ohtru behrnu, woi arridsan zittus labbus mihlus draugus fewischfi apdahwinahst.

S. 131. Tad ween, kad arridsan zittam, kas mantibu atstahj, pehz semnes liffumeem brihwi stahwetu, sawus ihstus mantneefkus no tahs eemantoschanas isleht, woi kahdas padarritas blehdibas dehl, woi pehz zittas kahdas, teefas preefscha peenemmanas waines, tad ween, arridsan kurremnes semneefam naw aisleegts, par wissu sawu mantibu swescheem par labbu nospreest, fa teefas liffumi to pawehl.

S. 132. Buhs weenam testamentam, kas tiffai ar wahrdeem eezelts tappis, pastahwigam buht, tad pee tam irraid wajadsigs, fa tas, kas to eestahda, sawu beidsamu wahrdu us reist un pagallam, treju tizzamu leezineeku preefscha skaidri isfalka. Ja pehzak winsch tahdam wahrdam wehl fo flahst list, jeb zittadi fo pahrzelt gribbetu, tad buhs winnam to arridsan preefsch triim leezineefceem sinnamu darriht.

S. 133. Mahzeja tas eestahditais rakstihst, un tas buhtu parahdams, tad schahda testamentu ar wahrdeem ween, lai arridsan no triim leezineefceem apgahwohts, tomehr par nederrigu jaturr, ja ne zittadi ta eestahdischana us mirschanas gultas jeb tahda brihdi uotiffufi buhtu, fa tas eestahdirais wairs ne spehje rakstihst.

S. 134. Weenam no pascha ta eestahditaja, jeb us winna pagahbaschanas no zitta farakstitam testamentam tam pascham eestahditajam un diwi ustizigeem leezineefceem wajag sawus wahrdus appafsch rakstihst, un ja ne wairak, tas teem leezineefceem tatschu preefscha lassams, un to schre paschi teefas preefscha apleezina.

S. 135. Kad wezzaki tiffai tapat nospreesch, fa teem behrneem pehz winnu mirschanas buhs fewi pee tahs islihdinaschanas turretees, tad ar diwi ustizameem leezineefceem, kam pascheem naw pee tam nekahdas dallas, deesgan par apstiprinaschanu tahda spreeduma.

S. 136. Wehl arridsan neweenam, kas sawu eestahdischanu, fa ar winna mantibas pehz mirschanas buhs notift, wehl ne turretu pa deesgan apstiprinatu zaur leezineefceem, naw aisleegts, tahdu tai teesai isteift, kam wajag to farakstihst un no tahs fluffi zeest.

S. 137. Zkweenam, kas, woi teefas woi leezineeku preefscha weenreis fo nospreedis irraid, ta walla lauta, katru brihd sawu wahrdu atneemt, jeb zittadi spreest, bet tiffai tam jansteek ar teefas sinnu jeb triju leezineeku flahst buhschana.

S. 138. Zkweenam, kas mantibu atstahj, arridsan brihwi stahw, saweem eestahditteem mantneefceem jeb zittam, kam winsch fo atwehle, to preefscha rakstihst, kahda wihs tee warr pee mantoschanas fluhst; bet tomehr winsch ne drihst prassitees newarreamas un aisleegtas leetas jeb negohdigas darrischanas. Gespehjanas, nowehletas, jeb tahdas leetas, kas ar wissu gohdu warr pastahweht, tam mantneefam buhs pagallam pehz ta eestahditaja gribbeschanas isdarriht, un ja ta ne gribbetu, pawissam tai mantoschanai jeb tai nospreestai dallai atfazzihst, un tad scho weeta tee mantneeki eestahj, kahdas tee liffumi pee tam aizina. Ne espehjanas, aisleegtas, negohdigas usstahschanas ta tohp usluhfotas, itim fa tam testamentam pagallam ne buhtu peeliftas, un tas pastahw, ja zittadi tiffai ar taifnibu un teesu sawa buhschana un taifsumu labbi fa-eetahs.

S. 139. Behrni, nejahgi, ahra prahta laudis, tapat arridsan tahdi, kam dehl ischkehrdeschanas jeb pehz zittahm sinnamahm wainehm ta waldischana winnu mantas panemta irraid, ne spehji pastahwigu testamentu eezelt.

Trescha Modakta.

No dahwinaschanahm.

S. 140. Pee tahs brihw-wallas ar sawu mantu darriht fa tihf, peederr arridsan ta teefa, weenu dattu no tahdas zittam fa dahwanu atdoht, bet ta ne warr pahrfahpt to zettortu dattu no wissas mantas; un nekahda dahwinaschana dñhwotaju starpä warr geldeht, kas pahrafi par 50 sudrabu rubbeleem isneff, ja ne buhtu teefas grahmaras farakstira. Arridsan jeb kuresch, kam brihwi stahw testamentu eezelt, tapat warr us sawas nahkamas mirschanas dahwinaschanu spreest, prohii, pehz teem pascheem preefschrafsteem, appafsch kurreem testaments nolifts irraid.

S. 141. Wiffahm dahwinaschanahm us nahkamas mirschanas buhs notift diweju tizzamu leezineeku preefscha, no kurreem tam weenam wajag buht no ta pascha dahwinataja pagasta.

S. 142. Dahwinaschanas us mirstamu laifu, warr katra brihdi no ta dahwinataja atnestas tapt, tiffai buhs tam, ja tas pats, kam ta dahwana atwehleta, jau tahdas labbad fo strahdajis jeb fo isdarrijis buhtu, to pehz taifnibas atlihdinahst, zittadi win-

nam pee sawa wahrda japaleef. Tee mantneeki ta dahwinataja ne warr tabs dahwinaschanas pehz nefahdu kildi zelt, ja ta sawa pascha buhschana un fahrtā teefas lifkumeem pretti ne stahw.

§. 143. Tas dewejs warr nospreest, ar fahdu sinu un prahdu winsch to dahwanu dohd, un tam fanehnejam pehz to buhs turretees, ja winsch weenreis tā falihdsis, zittadi winsch to dahwanu saude, wehl teitan irr wehrā jaleef wiß tas, kas jau §. 138. dehl tabs falihgschanas pee mantneeku eestahdischanas un mantas atwehleschanas nospreestis stahw.

Peekta Dalka.

No faderreschanas teefas.

§. 144. Kursimmes semneekam ta teefa, wissadus funtraktus un derribas uszelt, kad tahdas teem wissai semnei peederrigeem lifkumeem, jeb scheem ihpascheem lifkumeem pretti ne stahw, un abbeem teem, kas irraid fapreeduschees, buhs pee sawas faderreschanas peetizigi turretees un palist.

§. 145. Kad Kursimmes semneekam ta teefa irraid, us wissadu ir zitteem walsts peederrameem laudim nowehletu wißi, par sewis paschu un sawu mantibu spreest, tad arridsan wissi no winna eezelti funtrakti, tik labbi dehl fahdas darrischanas kā paschas fahdas leetas labbad, tohp ismekletas pehz teem lifkumeem, appafsch kurreem katra ihpascha faderreschana stahw. Tomehr Kursimmes semneeks few pascham ne ko ne drihkt usderreht, zaur ko sawu paschu brihwibu saudetū un to zittam par dsintu pahrdohu.

§. 146. Tapehz Kursimmes semneekam brihwi stahw, pehz teefas fahrtas deenesta un nohmas funtraktus zelt, zitteem weetneeku grahmatas doht un tahdas peenemt, par zitteem galwoht un zittu galwoschanas peenemt, pirkt un pahrdoh, tappinaht jeb us atdohschanu isdoh, mainiht, fihlā list un nemt, tapat kā arridsan ar zitteem jebkurā pehz teefas nowehletā ne aisleegta derribā fabeedrotees, ar wahrdu fakfoht, wissu kas naw aisleegts, prett zitteem usnemtees un zitteem atkal list usnemtees prettin sewis.

§. 147. Bet wehrā leefoht, ka weenam Kursimmes semneekam, kā arraja wihram, diwjada buhschana, prohti, kā fainneekam jeb nohinturram, un atkal kā zittu deenestā stahwedamam gabjejam, tad dehl to diwi sawadu funtraktu, kas zaur to waidfigi, prohti, ta deenesta un ta nohmas funtrakta, schee preeschrafsii tohp dohti, kas taggad nahf.

Pirma Modalka.

No deenesta Kuntrakta.

§. 148. Kursimmes semneekam ta teefa, ar jeb kurreu eedfihwotaju ta pagasta, pee ka winsch peederr, lai buhtu no fahdas fahrtas buhdams, us tahdu deenestu faderretees kas tiffai naw parissam aisleegts, un tad winnam peenahfahs, wissu to, ko usnehmees buhtu, pehz sawas labbas sinas un spehschanas padarriht.

§. 149. Wehl Kursimmes semneekam brihwi stahw, arridsan pee tahdeem laudim no wissas fahrtas deenestā faderretees, kas ahra ta pagasta, kurream winsch peederr, dsihwo, bet tad buhs winnam sinu doht tam katra Rirspehle eezeltam mehtleram, no ka winsch par scho sinas dohschani tahdu sihini dabbu, kā rahda ta peelikra preeschfihme No. 4.

§. 150. Tahdeem ween ta brihwestiba pa deenesta laudim faderretees, kas sawa wallā dsihwo, tapehz behrneem, kas appafsch tehwa rohkas stahw, wajaga tehwa lauschanas, behrna fahrtas laudim wehrmintera padohma, laulatahm seewahm wihra wehleschanas; tahdeem, kas jau deenestā stahw, parahdischanas par sawu isdsihwotu deenesta laifu jeb par sawu atlaischani. Deenestu mekletajeem, kas preeschfahi wehl ne bij deenejuschi, buhs zaur apleezinaschani no fahdas muishas teefas parahdih; ka winnus drohschi warr deenestā peenemt, un tehwa jeb wehrmintera, woi laulata wihra prettin runnaschana, to deenesta funtraktu isnihzina, ja tahda parahdischana ne buhtu. Turklah, tam deenestil mekletajam wehl, pirins ne kā winsch no sawa pagasta islais tohp, no ta funga, pee ka winsch atkal peestah gribb, par to jannu faderreschani, wajaga sihini dabbuht, kas pagasta teefas glabbaschana paleef.

§. 151. Deenesta funtraktu warr zelt, jeb zaur farakstischani, jeb norunnaschani diweju leezineeku preeschā, un wehl zaur ismakfaschani un prettinemschani tabs rohkasnaudas.

Pee wissahm tahdahm falihgschanahm tohp nospreests:

- 1) us zil ilgu laifu tas deenesta behrns faderrahs,
- 2) fahdu lohni tas norunnajis.

Bet ja ta faderreschana noteef ar fahdu fungu, kas ahra ta deenesta behrna pagastu dsihwo, tad tikpat ta funga kā ta deenesta behrna wahrds, pagasta mehtlera grahmata jasaraksta, fur ta deeneschana noteef.

§. 152. To rohkas naudu allaschin mehds atrehfeneht no tabs lohnes; zil leela winna buhtu, tas stahw patihkama falihgschana, bet, neds weenam, neds ohtram brihwi, zaur atsazisichani jeb atdohschani tabs rohkas naudas no ta funtrakta atfahptees.

§. 153. Tas eefahkuns ta deenesta tohp ihpaschi norunnahs, un abbeem derretejeem peenahfahs to zeeti wehrā nemt.

§. 154. Kad weenreis tas funtrakts woi schahda jeb tahda wihse fatafihsts, tad peenahfahs tam fungam jeb fainneekam to deenestaju peenemt, un atkal schim, taant deenestā nospreestā laifa eestah. Reedsahs tas fungs jeb fainneeks, tad saude winsch to rohkas naud, un wajaga winnam to deenesta behrnu tapat aislihdinaht, ittin kā schis tamū starpa wes waines atlaists buhtu.

§. 155. Tomehr warr tas fungs preesch deenesta eefahkuma no tabs derribas atfahptees pehz tabs paschas teefas, kurreas pehz tam brihwi buhtu to deenesta behrnu arridsan preesch isdsihwotu laifu atlaist, jeb ja schis buhtu leedses deenestā eestah; abbejadi tas fungs jeb fainneeks to rohkas naudu warr appafal prassih.

§. 156. Reegtohs tas deenestajs to deenestu usnem, tad irr tahds zaur sawu teefu peespreeschams; ja ta pahrmahzisichana ne ko ne palihes, un tam fungam buhtu jamefle

zits, tad tam deenetajam neween buhs atlihdsinaht wissu zaur to notiffuschu skahdi, bet tas wehl strahpē eefriht, kas ja nospreesch kà ta waine to isneff. Tohp tas deenetajs zaur kahdu gaddijumu bes fawas waines aiskawehts to deenestu usneimt, tad tam fungam ar atdabbutu rohkas naudu meerā japaleef.

§. 157. Ja nau parahdams, ka tanni faderreschana tadehl ihpaschi kas norunnahs buhtu, tad peenahkabs tam, kas deenesta stahw, jebfurreu winnam usdohtu darbu, kas ne eetu pahr winna spehku un sapraschannu, usneimt un no wissas firds un prahtha labbi pasirahdaht.

§. 158. Darra tas deenetajs, jeb tihscham, jeb zaur aplamu nesapraschannu, woi zaur pahrkahpschannu kahdas ar skaidreem wahrdeem dohtas pawehleschannas, fawam fungam jeb fainneekam skahdi, tad irraid ta winnam ja atlihdsina. Ta atlihdsinaschana warr notift, zaur atrauschannu no lohnes, un pehz pabeigra deenesta laika zaur atflausischannu bes maffas.

§. 159. Arridsan bes teem deenesta darbeem, tam, kas deen, peenahkabs par fawa funga jeb fainneeka labbumu gahdaht un wissu skahdi un truhkumiu no ta nogreest, tapat ka paslaufigam buht wisseem winna lifkumeem fawā naminaturreschana.

§. 160. Ta lohne, un mitteschana ta deenesta behrna, jeb winnas aismaffaschana tohp pee paschas faderreschannas pehz patihkuma norunnata, un tadehl ne suhd, ja tas deenetajs deenesta starpā kahdā flimmibā eegultu.

§. 161. Kad tee, kas faderrejuschees, weens ohtram ne buhtu pee laika usfazzijuschees, tad tohp pehz nospreessta deenesta laika tas funtrakts usluhkohts tif labbi kà atjaunahs, us tif pat ilgu laiku kà papreesch eezelts bij; bet tatschu, ja ta pirma derreschana buhtu us wairaf gabbem nospreessta, tad ne warr to tahkaki kà wehl us weenu gaddu pahrssteep.

Tai usfazzischana, woi no weena jeb ohtra janoteef, pee gadda deenesta trihs mehneschu preefsch gadda beiguma un pee mehnescha deenesta diwi neddelas preefsch pabeigra mehnescha, ja ne paschā funtrakta tadehl zittadi nospreessts buhtu.

§. 162. Neweenam kas deenesta stahw, nowehlehts, preefsch labprahthigi norunnata laika no fawa funga atstah, ja ne pats tas fongs jeb fainneeks ar meeru buhtu. Bet ja gaddahs, ka tas deenesta behrns dohmatu wainu atraddis, ka tam ja-atstahj, tad ne warr tas zittadi notift, kà zaur suhdschannu preefsch teefas un pehz winnas spreeschannas.

§. 163. Zur prettim atkal tam fungam jeb fainneekam peenahkabs, ka winsch tam, kas deen, to nopelnitu lohni ne aisturr, un ja to mitteschannu usnehmees buhtu, tam labbu weffeligu ehdeenu dohd, arridsan to winnam zaur to faderreschannu schamehr gan peederrigu waltu par scho deenetaju nepareiss newalko. Darra tas fongs jeb fainneeks - him lifkumam pretti, tad tas irraid nurrans par weenu pahrkahpschannu ta funtrakta no funga un fainneeka puffes, un tam deenetajam brihwi stahw, preefsch teefas to atimeschannu ta funtrakta jeb to islihdsinaschannu fawas suhdschannas mefleht.

§. 164. Tam fungam un fainneekam ta waltu irraid, to deenetaju atraidiht, dehl zeetfirdigas nepaslaufischannas un patgalwibas, jeb apgrehziabas, fo tas behrneem un fungeem dewis, jeb peenahkabs wiltibas un tihschannas darba apslinofschannas, woi ar laumu padohmu padarriu skahdi; dehl lihpamas flimmibas, kas no neschthstibas rohnahs, kà

arridsan dfereschannas jeb kahrschu spehleschannas kahribas, un zittu negohda darbu pehz, tapat wehl, ja nederrigs buhtu pee ta usneinta deenesta darrischannahm; un prohti, ka tahds saude wissu lohni, kas tam wehl par to atleekam laiku nahktohs. Tam fungam un fainneekam brihw, tahdu, ja wajadstigs buhtu, tai pagasta teefai nadoht, kas winnu atraida us to pagastu, pee furra tas peerastihsts irraid.

§. 165. Buhtu tas fongs jeb fainneeks to deenesta-behrnu bes waines preefsch norunnata laika atraidijs, tad winsch irraid peespeeschans, tahdam, bes tahs ispelntas lohnes, mitteschannas, un apgehrba, wehl pilna gadda, un ja us mehnescheem faderrehts bij, diwju mehneschu maffu, bet bes mitteschannas un apgehrba atlihdsinaht.

§. 166. Tam atstahdamam deenesta-behrnam buhs wissu, fo pee fawahm darrischannahm rohkas turreja, jeb kas winnam glabbajans bij, fungam jeb fainneekam pareisi nadoht, jeb ta aismaffah, kà jau preefschafi nospreessts.

§. 167. Pee atstahschannas, tam fungam jeb fainneekam jadohd atlaischannas grahmata un apleezinaschana pehz taisnibas, tam atstahdamam deenesta-behrnam par winna deeneschannu.

§. 168. Ja schim tahdā atlaischannas grahmata kas pahrmests buhtu, kas winna tahlakai maifes pelnischana pretti stahwetu, tad warr winsch luhgtees Pollizes ismekleschannu; airohn ta, ka ta pahrmeschana naru peerahdama, tad patti ta peederriga teefa no ferwin to atlaischannas grahmata tam isdohd.

§. 169. Bet ja kahds fongs jeb fainneeks, tahdam deenesta-behrnam, kas buhtu apgahnijees zaur leelahm rupjahm blehdibahm un wiltibahm, prett fawas paschas skaidras sinaschannas labbu leezibu dohtu, tad irraid winnam ja-atbild par wissu skahdi, kas zaur to notiftu.

§. 170. Bet kad Pollizes teefas ne warr usnemtees to faines pahrmahzischannu, kas pee mahjahm noteekama, un winnas arridsan ne warr katra brihdi paligā faukt, tad kattram deenesta fungam jeb fainneekam pascham peeclahjabs fawu faini pahrmahziht. Fainneekam jeb nohmturram tadehl nowehlehts fawu deenesta lauschu pahrgalwibu zaur paneffam strahpi fawaldiht, un tohs pee fawahm darrischannahm peespeesst. Tahdas strahpes, fur wajadstigas rahdabs, ne warr pahrafi eet par fescheem sitteneem ar kohku jeb patagu. Bet tam fungam tahs muishas peederr tahda mahjas pahrmahzischana, neween pee fawas faines, bet pee katra lohzefta ta pagasta, ir fainneekem un nohmturreem, kas paschi kahdā peenahkamā strahdaschana preefsch funga to pelnijuschi buhtu. Schai pahrmahzischana tapat japaleef pee peezipazmit sitteneem ar kohku jeb patagu jeb 48 stundahm zeetuma. Tam fungam arridsan nowehlehts irraid, tahdu strahpeschannu nadoht fawam naminaturretajam, usraugam, jeb weetneekam; bet tomehr winnam pascham ja-atbild par wissu leeku walfaschannu tahs teefas, ja tahds weetneeks pats ne spehtu atlihdsinaht to pahribu, fo tas nostrahpehts buhtu zeetis, zaur netaisnu jeb pahrliezigu strahpi. Ta pahrmahziba pee weena un ta pascha zilweka weenas neddelas starpā zittadi ne warr notift, kà tahdā wihsē: ka wissi tee sitteni ar kohku jeb pahragu, fo tas dabbujis, kohpā wairaf ne istaifa kà peezipazmit. Ja kahds deenesta-behrns zaur tahdu

mahju pahrmahzibu labbojams ne buhtu, tad us bahrgaku fohdibu to buhs peederrigas Pollices rohkas nodoh. Krohna muischas tas stahw tahs Rambara-waldifchanas sinna, kam ta to strahpes teesu usnemt pawehlehs.

§. 171. Schehlojahs tas deenetajs dehl pahrakas strahpes, tad ta peederriga teefa, ka tai pareisi rahdaks, tam fungam jeb fainneekam war uslift naudas strahpi no weena lihds peezeem fudraba rubbeleem, kas peekriht tai lahdei ta pagasta, kam tas fuhdsetais peederr. Atkal jaunās pahrfahpfchanas tahs mahjas strahpes teefas, ar leelaku makfa-fchanu tohp fohdidas un semmes waldifchana warr tahdu makfu lihds 25 fudraba rubbeleem zelt.

§. 172. Nomirst tas funks jeb fainneeks, tad wiina mantas nehmejeem brihwi stahw, to deenesta funtrahtu us ilgaku laifu pahrzelt jeb arridsan to atnest; bet, ja atnestu, tad teem peenahfaks, tam deenesta-behrnam, bes tahs ispelinitas lohnes kad winsch atstahj, woi pussgadda woi weena mehnescha lohni, ka wiina derriba us gaddu woi mehnescheem to isneff, atmakfah.

§. 173. Kad faine no feewischka fahrtas, pascha deenesta stapa apprezetees grihbetu, tad zaur to tif tahli no fawas deenesta faderreschanas atswabbinata tohp, ka arridsan preefsch isdihwota gadda gan warr atstah, bet trihs mehneschu preefsch laika tai usfazzifchanai janoteek.

D h t r a N o d a k k a.

No nohmas jeb rentes funtrahta.

§. 174. Kursimmes semneekam ta teefa, katru pareisi wiina rohkas nahfufchu kam peederrigu grutes gabbalu, zittam, no kurras fahrtas tas buhtu, us patihkamu laifu, prett nospreestahm klausifchanahm un atlihdsinafchanahm, us dsihwofchanu jeb us nohmu eedoh, im tapat atkal zittam pateesi peederrigu semmi, prett nospreestahm klausifchanahm jeb atlihdsinafchanahm us dsihwofchanu jeb nohmu nemt. Tomehr, dehl tahm Kursimmes Indigenates muischneefecim (prohti teem pee Kursimmes ihpaschas muischneeku fahrtas pulka skaitameem) peederrigahm semnehm nolifts tohp: ka tahdas, pee strahpes tahs nelectibas, ne us ilgaku ka us 50 gaddu laifu, us nohmu jeb kihla nodoh warr. Arridsan ne buhs, pee atdohfchanas tahdu us nohmu jeb kihla turretu semju, pehz pahrgajufcheem nohmas jeb kihla turrefchanas gaddeem, ne pagallam, tam nohmas jeb kihla dewejam nedf wiina weetneekam to peereheneht, kas par usfohpfchanu isdohs buhtu. Pee Majorates muischahm (prohti tahdahm, kurre waldifchana weenumehr tam wezzakam tahs zilt peekriht) pawissam nefahda nohmas jeb kihla isdohfchana, zaur ko ta majorates kunga (prohti ta kurre rohkas tai muischai janahf) teefa aiskahrta taptu. Weidohjt jau irr lehti saprohtams, ka Krohna muischahm naw nefahdas dallas ar fchahm spreefchanahm tahs nohmas un kihla turrefchanas pehz.

§. 175. Tai derribai par to nohmahfchanu kahdas grutes, pehz fawas ahrigas buhfchanas notift buhs, jeb zaur raksteem jeb zaur norumafchanu ar wahrdeem, preefsch fapulzinatas teefas, un wissa ta darrifchana pee teefas tohp protokolla farakstia.

§. 176. Tee derribas raksti irraid preefscha janest tai teefai, kas irraid teem nohmas nehmejeem ta pirms pee-eijama, lai wiina, tilpat no teem raksteem, ka arridsan pee ar wahrdeem norunnata funtrahta, lemt warretu, arrig tee schini liffumu grahamata eestahditi preefschaksti-wehra nemti, un pirms ne, ka pehz notiffufchas farakstifchanas eekfa teefas funtrahtu grahamatas, abbejadi funtrahti fawa pilniga spehka nahf.

Krohna muischas tee funtrahti tohp zelti ar teem nohmas nehmejeem no paschas Rambara-waldifchanas, jeb no teem, kurreem ta ihpaschi to usdewusi buhtu, bet tahda wihje, ka tee arredes-turretaji fawa eedabbuta teefa ne kluhtu aiskahrta.

Tahs klausifchanas par labbu to wajadsibu tahs walfis, kas tahdahm Krohna muischahm peemilt, un lihds schim tahm ween wifsi gulleja un no winnahm ween prafittas tappe, kluht no Rambara-waldifchanas, ka pee paschas grunte peederrigas leezibas, tanni funtrahta lihds fanemtas, un tad pehz wiinas apdohmahfchanas, skaidraki nospreestas un ectaisitas.

§. 177. Nohmas funtrahts, kas ne buhtu tahda wihje fataisfhts, ne dohd nefahdu fuhdsfchanas waltu un tahm teefahm buhs wiffas fuhdsfchanas, kas no tahdeem nefahrtigeem funtrahteem zellahs, ka neleetas pagallam noht no sewim atrahdiht.

§. 178. Tanni nohmas funtrahta irraid janospreesch:

- 1) Ta zittam us dsihwofchanu jeb walfofchanu nodohita leeta, kas no ta nohmas-nehmeja treiju tizzamu leezineeku klahdubfchanā irraid ja apskattahs, pehz fawas weetas leeluma un rohbescheem.
- 2) Kahda wihje tam nohmanehmejam nowehlehts, no tahs winnam eedohas grutes fawu pelau isdift.
- 3) Ap kurre un us zeek laika ta isnohmahfchana noteek, kurrei tomehr Zurgu deenā, kas irraid tas gals ta semmes fohpfchanas gadda, allasch buhs beigtees.
- 4) Ta buhfchana, kurre ta grunte no ta, kam wiina peederr, tohp nodohita, ka atkal pehz pabeigteem nohmas gaddeem tam pascham ja-atdohd, arridsan ar kahdu imventariumu ta usnemt tohp un deenās atdohdama buhs.
- 5) Kahdas un zeek klausifchanas tas nohmatais usnehmees, un kurre laika itweenahm janoteek. Wehl tapat, neggi tas grunteeks jeb isnohmatais, bes tahs tam nohmatajam nodohas grutes, wehl zittas kahdas darrifchanas usnehmees, pee kurreahm arridsan, wiina fahrtā, mehrs, un laifs, janospreesch.
- 6) Arrig pee usnemfchanas tahs nohmas no ta usnehmeja galwofchana noteek? kahda wihje? zeek leela? jeb woi pagallam nefahda tohp dohta.
- 7) Woi tam isnohmatajam jeb nohmatajam tahs skahdes jazeesch, kas tanni funtrahta laika zaur kahdu gaddijumu notiftu? kahda wihje un pehz kahda mehra?

§. 179. Ta teefa ne peenemm nefahdas nospreefchanas, kas ne buhtu tanni nohmas derriba skaidros wahrds eefihmotas, ja ne schini liffumu grahamata tahdas jau, ka kahds wisseem zeenijams preefschakstis un spreedums eeliftas atrastohs.

§. 180. Jauna isnohmahfchana weenas jau us nohmu nemtas weetas irr aisleegta, ja ne pats funtrahts to ihpaschi nowehl, jeb pats isnohmatais waltu tauj.

S. 181. Katra fuhdsefchana us funtrafta, kurrar no ohtras pusses ne fluhst pretti runnahts, irraid par taifnu turrana, un tahm Pollizes teefahm buhs, ja fuhdsetais to pagehretu, ar warru peespeest pee derribas peepildifchanas.

S. 182. Ne buhtu tas nohmatais pee nohmas usnemfchanas nekahdu galwofchenu dewis, tad, arridsan pat pee tahdahm meklefchanahm ta isnohmataja, fo winsch ohtrs wehl ne buhtu woi isteifdams woi fluffi zeefdams, par taifnahm pasunnis, bet kas tatschu no funtrafta noprohtamas, buhs us ta isnohmataja gribbefchanas un winna galwas to peedfihfchenu usneimt, lai tas nohmatais peespeests taptu lihdsibu darriht pehz ta isnohmataja meklefchanas. Rahdahs pehz tam, ka ta fuhdsefchana ne bij taifna, un irraid tam nohmatajam zaur to, us ta isnohmataja gribbefchanas notiffufchas peespeefchanas skahde darrita, tad schis irraid peeturrams wissu atlihdsinaht, un wehl no tahs peederrigas teefas, fa ta leeta to isneft, ar peenahfchenu strahpi ja- apleef, kas tai pagasta lahbei, pee kurras tas grunts peederr, par labbu nahf.

S. 183. Nohmatais, kad winsch, lai buhtu tam eemelis kahds buhdams, atkaphjabs no sawahm usneimtahm flausfchanahm, warr zaur teefas pee tahm peespeests tapt, ka ne apfawetohs tee semmes darbi; bet tas winnam brihw, to isnohmataju, ja schis no sawas pusses ne buhtu pehz funtrafta turrejees, preefsch teefas usfuhdseht.

S. 184. Kad kahds nohmatais to semini zaur slistu kohpschenu leef panihft, jeb arridsan jabihstahs, ka winsch sawas nohmas apnemfchanas ne peepildih, tad tam fungam tahs muifchas nowehlehts, to sinnamu darriht preefsch teefas un ismeklefchenu luhgtees, lai pehz teefas atrafchanas, tas nohmatais, woi pee ta funtrafta turrefchanas peespeests, woi arridsan no tahs nohmas isnefts taptu.

S. 185. Tee funtrafta zehleji, weens ohtraim parrada irraid, derwinus mehneshus preefsch funtrafta beigahm, sinnamu darriht: woi tas wehl us ilgaku laifu pastahwehs, jeb woi wissa ta faderrefchana pehz isdshwota nohmas laika par atschirtu turrana buhs. Irraid tas funtrafts tiffai us weenu paschu gaddu zelts, tad tahda sinnu dohschana warr notift puff gadda papreefsch; ne noteeft winna, tad tas funtrafts sawa pirmaja buhschana palidams, fluffi zeefchoht wehl us weenu gaddu pahrzelts tohp.

S. 186. Tiffai zaur ta nohmataja mirschenu, jeb winna atflahdinaschenu zaur teefu, tohp tas funtrafts isnihzinahts jau preefsch ta S. 178. No. III. nospreesta nohmas gadda beiguma, ja tas ne buhtu eetaifhts arridsan us ta nomirruscha nohmataja mantneefceem.

S. 187. Tam, kam ta nohmas weeta peederr, ta teefa, ka winsch tam nohmatajam to iseeschenu un aisfrawaschenu warr aisleegt, kamehr tas wissu atleefchenu flausfchenu dehl lihdsibu darriht.

S. 188. Kad pehz pabeigteem nohmas gaddeem tas nohmatais sawas darrifchanas naw lihdsigs tappis un galwineefu ne warr parahdiht, kas preefsch ta isnohmataja usnemmahs tahs atliffufchas darrifchanas, tad tahds deenesta laufchu fahrtai tohp peefchirtu un winnam saws parrads ja atklausa.

S. 189. Tas parradneefs, kam tahda atklaufschana uslistu, irraid no ta funga tahs muifchas pehz semmes eeraddumu jagehrb un jabarro; tam fungam arridsan wajag

winna Krobna nodohfchanas aismaksahf un tam par gaddu peeppazmit fudraba rubbelus no ta parrada noreheneht. Ja seewas un behrni tahdu laufchu ne spehtu paschi fewis usturreht un sawas nodohfchanas maksahf, tad teem no funga maife un apgehrrs jadabbu, un preefsch funga jastrahda un tahs seewas dabbu defmit fudraba rubbelus lohes par gaddu.

S. 190. Tam nohmatajam ta teefa, sawu weetu eefam ne tam isnohmatajam atdoht, kamehr schis wisseem funtrafta usneimteem, nekahdas kildas buhdameem jeb preefsch paschas teefas uslisteem peenahfumeem lihdsibu darriht.

S. 191. Konkurs (prohti kad parradu mekleraji wiffi kohpa fapreeschahs ar teefas paligu prett nohmataju) par nohmataju, tas grutes funks jeb isnohmatais ar sawahm meklefchanahm pehz funtrafta stary scheem parradu dsunejeem ta tohp statihst, fa tee konkurses listumi sche appafscha to israhda.

Par eezelfchenu tahdas ustizibas naudas leetas un parradu buhschana, kas, tapat gruteneekeem fa ir tahdeem, kas naudu us augleem dohd, par labbu nahftu, un turflaht taifnu listumu wirfu dibbinatohs, tohp scheitan zeeti nospreests: fa pee konkurses zelschanas teem kreditoreem (prohti tee kam parradu meklefchana) tahs ar parradeem apfrawas grutes brihwi stahw, pehz derwinus mehneshus preefsch laika notiffufchas usfazzifchanas, wissus funtraftus, lai ir us ilgaku laifu eezelti buhtu, ar eefahfumu ta jauna semmes kohpschanas gadda atneft. Tomehr tahs appafsch lassamas sinmas wehra jaleef.

- 1) Schai kreditoru teefai, teem buhs peederreht tiffai us diwi gaddeem, kas irraid flaitami no tahs konkurses fahfuma; ta, ka winneem peenahfahs, tohs agrati eezeltus un schahda stary ne usfazzitus nohmas funtraftus, laut pastahweht, lihds tas funtrafta spreests nohmas laifs buhs isdshwot.
- 2) Nohmas funtrahti, kas ta konkurses laika stary buhtu beigufchees, lai zaur pahreefchenu to nohmas gaddu, jeb zaur to teem kreditoreem peederrigu usfazzifchanas teefu, ne warr no scheem kreditoreem jeb pahrstahwejeem tahs twehruma mantas (massas) us ilgaku laifu par jaunu eezelti tapt, fa lihds beigahm ta semmes kohpschanas gadda, kurre ta konkurses buhdama grunte us pahrdohfchanas nodohhta tappuf.
- 3) Tahdi nohmataji, kas sawu weetu ne turr par lehtaku maksu, fa to spreesch tahs flausfchanas tabelles, kas eetaifschanas laika usneimtas, no teem kreditoreem ne warr sawa dsihwofchana brihdiati tapt, eefam tas nohmas laifs pehz funtrafta beidsees buhtu.
- 4) Nohmas funtrahti, kurre faturrefchana Zelgawas awises trihs reis fluddinata, un kurreem diwu gaddu stary pehz tahs fluddinaschanas ne tappe pretti runnahts, pehz apdrohschinaschanas pee grutes teefas, arridsan ne warr atnefti tapt preefsch nohmas laika beigumu.
- 5) Nohmatajeem, kas pee usbruffufchas konkurses baschitohs, zaur to teem jauneem usnehmejeem peederrigu teefu skahde flucht, irraid nowehlehts, sawas isdohfchanas dehl peerahdamas usfahfchanas tahs nohmas weetas, konkurses teefa sinmas darriht, un tad winni ar tahdahm sawahm peerahditahm isdohfchanahm

preefschâ zellami wisseem zitteem kreditorcem, kurren mellefchanas ne buhtu jau preefsch konfurjes lehfschanas teesâ apdrohschinatas, jeb, kam ne peenahktos ta wirfroha dehl fahdas ihpaschas teefas.

- 6) Nohmataji, kas par wairak fâ weenu gaddu us preefschu aismakfa, warr tahdu preefschmaksu list apdrohschinah peederrigâ teesâ un ta winneem par labbu nahf, fâ to israhda ta deena tahs apdrohschinafchanas.
- 7) Par jo pilnigaku drohschunu to nohmataju buhs schohs liffumus, ik reis, pee ecrakfischanas to nohmas funtraftu us tahdeem grunteem kas Krohnam ne peederr, eeksch ta pagasta funtraftu grahamatas, winneem pagasta teesâ preefschlassiht, labbi isstahstiht, un fâ ta notizzis, ihpaschi farakstiht.

Trefcha grahamata.

Pollizes un semneeku teefas liffumi.

Pirma Dalka.

Pirma Nodalka.

Grunta liffumi.

S. 192. Rursemnes muischneeki, gribbedami sawu labprahribu un laipnibu flaidri parahdiht, atfakfa tai kriminal- un ziwil- teefas wallai (prohti tai wallai laundarritajus fohdiht un wissadas zittas fildas un fuhdschanas lauschu starpâ isteesah) kas lihds schin winnu rohtas bij, tik labbi par saweem dsunts- fâ par zitteem semjakas fahrias laudim, dehl dsihwofchanas grunta, apgrehkfchanas weetas, jeb zaur fahdu funtraftu, un tee feruin paturr weenigi to mahjas pahrmahzibu tâ fâ israhda tee paffal nahfdami liffumi.

S. 193. Ja tad muischneeki, lihds ar scho sawu plaschu teefas wallu, atdoht to wirfibu un wissu labbumu, kas pee tahdas peederr, tad itweens proht, fâ teem arridsan wajag aswabbinateem buht no wissahm maffaschanahm un nastahm, kas ar tahs paschas saweenotas bij.

S. 194. Kad nu pehz atraisitas dsunts- buhschanas un atstahfchanas tahs teefas wallas, teem fungeem wairs neds peederr neds uslitis irraid, semneekus peespeest ferwis turretees pehz saweem pawalsneeku peenahkumeem, tad wajag arridsan neween Pollizes bet wehl zittas teefas eezelt, kas tahs zittahrtigas muischneeku teefas weeta buhtu, to Pollizes waldischanu par teem laudim usnemtohs, kas appakfch muischneeku teefas wallas stahweja, un teesu un taisnibu spreestu, eeksch kriminal un ziwil jeb noseegumu un zittahm teefaschanahm.

S. 195. Tohs laudis, kas appakfch muischneeku teefas wallas stahweja, warr diwi schkirras nodalliht:

Pirma Schkirra. Pee tahs peederr tee zittahrtigi dsunts laudis, kas taggad buhs lohjekli weena semneeku pagasta.

Dhtra Schkirra. Schi peederr wissu jau zittahrt brihw bijuschu laudis no semjakas fahrias, fâ frohgeri, animatneeki, sullaini u. t. j. pr.

S. 196. Ta kriminal teesa par schahdahm diwi schkirrahm tohp tahm teefahm uslita, kurrehahm ta patti jau lihds schin peederreja, tiffai fâ taggad ne wajaga nekahdas atfaz-

zischanas no muischu waldbneeku puffes un tabehl arridsan nekahdas maffaschanas, neds rakstischanas teefu, neds usturra un apwafeschanas maffu no fungeem warr prassihit.

§. 197. Pollize: un zivil-teefa pehz teem appafschâ stahwedameen spreedumeem tohp waldita.

1) No pagasta teefas un muischas Polli:es.

2) No 2tras noballas to Pilskunga-teefu.

3) Za semmes wirf-teefa irraid ta pehdiga pahrmekleschanas weeta eefsch zivil-teefaschanahm to lohzefflu tahs semneeku draudses, lai buhtu fuhdsesaji jeb usfuhdsesi.

§. 198. Kad ta Keiseriffa Majesteet to schehligu prahnu sinnamu darrijuft, lai semneeku fahrtas laimiba un labklahschana zillinata taptu, tad fluhst nospreests, ka wiffas teefas leetâs, pee wiffahm derribahm, un zittahm darrischahanahm preefsch teefas, fur kahds lohzefflis tahs semneeku draudses, tas derretais, jeb winnam kahda dalliba irraid, wiffu us schahdu ne-apshiretu pappihra lappahm warr farastihit, un ka ne buhs nemt nekahdas poschlines (teefas nobohschanas) eefsch tahdahm leetahm, ta kâ arridsan behl to feschu prozentes poschlineem, furru pehz §. 20. nospreests irraid.

§. 199. Tad nu teem lohzeffleem tahs Kurssemes semneeku fahrtas, irraid winnu teefas frehlli noliki, furru preefschâ tohs warr aizinaht, wiffas teefaschanas, woi tahs aisnemun winnu paschu galwas, woi kustamu un nekustamu mantu, woi teefas jeb peenahkamus, un fur tee paschi arridsan warr fawu teefu mefleht.

Ohtra Nodalka.

No tahs pagasta-teefas un winnas eetaifischanas.

§. 200. Katra muischâ, jeb us wairaf muischahm kohpâ, tohp weena pagasta-teefa eezelta, furras waldischanâ stahw, ne ween ta Pollize bet arridsan ta wiff pirms meflejama zivil-teefa, par teem lohzeffleem to semneeku pagastu. Tomehr appafsch winnas spreeschanas ne stahw tahdi lohzeffli ta pagasta, kas buhtu muischas faine, usraugi, mescha jeb laufu fargi. Schai faweenoschanai tahs Polli:es un zittas teefas tas trihs-fahrtigs labbums, ka ne tohp tik dauds zilweki arklam atrauti, ka semneekem ta pirma teefa no winnu paschu fahrtas laudim tohp spreesta, un ka tee bes tahlas staigaschanas flahnumâ warr pee teefas fluhst.

§. 201. No teem lohzeffleem schahs teefas un winnu islassischanas jau preefschaki irraid runnahs.

§. 202. Za pagasta-teefa spreesch fawu teefu, tapat kâ wiffas zittas teefas, Keisera wahrda, appafsch wirf-usraudischanas ta augstaka zivil waldbneeku un usluhko-schanas to wirseju teefas frehllu.

§. 203. Za pagasta-teefa fesch tanni weeta, kas tohp no muischas waldischanas tabehl eerahdita, un weenâ deenâ par neddelu teefu turr eefsch Polli:es un zivil leetahm. Weenam lohzefflam tahs paschas buhs paleekami muischâ stahweht, kas apgahda tahs useedamas deenas darrischanas, notiffumôs fur ahtrumâ jaglahbj paligu mefle, un

usfkattahs, ka wiff pa gohdam un meerâ paleek. Kur wairaf muischas weenâ pagastâ fabeedrojahs, katra warr eezelt fawu desmitneeku. kas kâ weetneeks ta paleekama Polli:es lohzeffli, winna ammatâ stahw. Za pagasta teefa, fur kahda isdarrischana ne warr wiffa kohpâ buht, tahda usdohd woi weenam jeb ohtram no fawem lohzeffleem, jeb kahdam pagasta pahrstahwejam, un nospreech, tik tahli kâ warr buht, kas tam paleekamam lohzefflam pa tahm deenahm, kad teefa ne tohp turreta, ja padarra. Tai pagasta teefai nam nekahda atbildeschana par to, ko darra tas paleekams lihzetlis, ja schis buhtu pah-raki darrijis. kâ winnam usdohs bij un peenahzahs.

Leelas wajadsibos tam paleekamam lohzefflam buhs fa-aizinaht kohpâ wiffus pagasta teefas lohzefflus, un ar fawu ihpafu padohmu, tapat Polli:es, kâ semmes kohpschanas leetâs, zellu greeft tam nospreedumam, kas leclakam pulkam labh rahdahs.

Abbas noballas tahs Pilskunga-teefas, wiffas fawas pawehleschanas tomehr noraida us to pagasta teefu, furrai ja pastahw par to paslaufschanu.

§. 204. Polli:es darrischanas, wiffai pagasta teefai kohpâ, ifgads teem pahrstah-wejeem, appafsch muischas Polli:es usfkattischanas, atbildeschana jadohd no fawas ammatâ waldischanas. Bet behl teefas spreeschahanahm jeb peenahkumeem prett paschas waltis, teem lohzeffleem tahs pagasta teefas buhs katra brihd atbildeht tahm augstakahm semmes wirfahm.

Trescha Nodalka.

Eetaifischana to Pilskunga-teefu par Kursemmi.

§. 205. Tahs Pilskunga-teefas tohp pahrschirtas diwi noballâs. Pirma Nodalka. Za pastahw eefsch teem libdschinnigeem lohzeffleem tahs Pils-kunga-teefas. Za walla schahs noballas issteepjahs pahr tahm leetahm, kas pehz zittahrtigahm eestahdischanahm un liffumeem jau Pilskunga-teefai peederreja, tik tahli, ka tahda walla ne buhtu pa-ihfinata zaur scheem semneeku jaumeem liffumeem.

Ohtra Nodalka. Za pastahw eefsch ta muischneeku fahrtas teefas-kunga tai aprinki, wehl weena muischneeku fahrtas Wiessera (prohti peeschdetaja) weena semneeku peeschdetaja, un ta sistehra (prohti stihwera).

Schai nodallai tohp peelitta weens mee:uspreedeis no muischneeku fahrtas, furram ihpafu i tas ammatâs, kildas zaur salihgschanu isfkirt. Des tam winsch arridsan, kad muischneeku Wiessers ar teefas sinnu pats fahrt ne buhtu, un tahâs darrischânâs, fur tam semneeku peeschdetaja am ja-arkahpjahs, winna weetneeks paleek, ar pilnu spreeschanas wallu. Tas pats arridsan warr nosihtihit tapt, fur kahdai ismeklesch anai us paschas weetas janoteek, bet tiffai no tahs ohtras noballas tahs Pilskunga-teefas.

Kad tai ohtrai nodallai tahs Pilskunga-teefas tiffai tahdâs leetâs, kas semneekus aisnemun, peekriht teefu spreest, tad neds semmes waldischanai neds zittahm wirfahm ta walla, lohzefflus schahs ohtras Pilskunga-teefas noballas isfuhthit eefsch semmes Polli:es darrischahanahm.

S. 206. Pilskunga un abbeju muischneeka Affefferu iswehleschana, pirmā nodallā noteek tapat kà lihds fchim. Bet tee muischneeki katrā Pilskunga aprinki, ihpafchi iswehle to Affefferu fawās fahrtās preefsch tahs ohtras nodallas, un to, kam ta leelafa teefa peekritte, preefschā stahda tam augstakam zivil waldneekam us apstiprinafchanu zaur Romiteet.

Tapat iswehle tee muischneeki katrā Pilskunga aprinki, to aprinka teefas fungu un to meeru spreedeju no muischneeku fahrtas, bet tomehr tiffai pa trin us trin gaddeem, un tahdus zaur Romiteet, tam augstakam zivil waldneekam par apstiprinafchanu preefschā stahda. Ta ohtra nodalla islaffa to fitehru un tahdu zaur semmes waidischanu us apstiprinafchanu preefschā stahda.

S. 207. Katra nodalla tahs Pilskunga-teefas, noraida fawās ihpafchas simu jeb padohmu dohschanas, tur fur waijag, un katrai fawās ihpafchas grahamatas, fur wiff farakstihst tohp un atrohnams irraid, kas katrā deenā noteek un preefschā nahf pee teefas. Abbahm nodallahm arridsan katrai fawa ihpafcha teefas istaba, bet ja warr buht tanni paschā namnā.

Ta pirma nodalla, kà pa wezzam, paleekami teefā fehseh.

Ta ohtra nodalla sanahf kohpā trihs reis par gaddu. Pirmais termins (prohti nolifts laifs) irraid no 10ta Januara lihds 20ta Webruara, tas ohtrs no 20ta Maija lihds 4ta Juhnius, treschais no 2tra Oktobra lihds pirmam Dezembrim. Tannis starpa laifos, woi tam Affefferam jeb tam meeruspreedejam no muischneeku fahrtas, dehl to barrischanu, kas gadditohs, waijag teefas weeta palift.

Tas muischneeka Affefferis no ohtras nodallas irraid paleekams, un warr tapat kà tee pirmas nodallas Affefferi par Pilskungu eezelts tapt. Irraid tas meeruspreedeis trihs reis weenā pakkal ohtras iswehlehts, un feschus gaddus fawā aminatā stahwejis, tad zaur to treschu iswehleschanu un kamehr fawā aminatā paleek, winsch tohp derrigs par Pilskungu zelts tapt. Ta tanni eeraischanas laifa starpā, kahda pahrtaischana tahs teefas buhschanas spreesa un nowehleta taptu, tad arridsan pat tee no ohtras Pilskunga-teefas nodallas, kam paleekams zaur iswehleschanu dabbuhts amnats irraid, ne warr pagehrecht nekahdu atlihdsinafchanu.

Kad gaddahs, muischneekam, jeb tahdam kas no wiffahm Krohpa dohschanahm swabbads (Eksents), tam apfuhdjetam buht, tad tas preefschdetais no semneeku fahrtas, atfahpjahs no teefas.

S. 208. Pilteneš teefā, us Keisera Maještetes dehl tahs winnā pahrtaisamas teefas buhschanas dohtas pawehleschanas, ta turpat pastahwejusti semmes teefa tohp atstahdita pehz fawās wezzas fahrtas, un diwi Pilskunga-teefas eezeltas, ta weena par Ahspottes, Waltekupils, Embohthes un Sakkalejas, ta ohtra, par Dumbangas, Ahrlawas un Pilteneš Kirsphelehm. No teem lohzeleem tahs Pilteneš semmes teefas tohp istafita Ahspottes Pilskunga-teefa.

S. 209. Schahdas Pilskunga teefas wiff notal tapat tohp eetaifitas, kà wiffos zittos Kursemnes aprinkos.

S. 210. Tahs Pilteneš teefā eezellamas diwi Pilskunga-teefas, tapat, kà S. 205., to Pilskunga-teefu zittos Kursemnes aprinkos labbad nospreests irraid, tohp diwi nodalkas pahrschirtas, un wiff tas, kas SS. 205, 206, 207, to Pilskunga-teefu pehz nospreests irraid, arridsan winnas aisnemim.

S. 211. Tee preefschde aji no semneeku fahrtas pee ohtras nodallas tahs Pilskunga-teefas, tahdā nihje tohp islaffiti un eezeli. Tas aprinka teefas fungs nolaiich pawehleschanu us wiffahm pagasta teefahm fawa aprinka, ka katrai, ar muischas Pollizes sinnas to pagastu buhs fapuzinahi. Tas pagastis islaffa weenu weetneeku, pee iswehleschanas ta preefschdetaja, un noraida to, pehz tahs teefas tureschanas fahrtas tahs ohtras nodallas tahs Pilskunga-teefas, tanni no aprinka teefas-funga nospreesta deenā. Tahds pagastis, kam wairaf kà finis wihrischku dwehseles, warr par katru pahrafu dwehseles simu, ohtru, treschu u. t. j. pr. weetneeku wairaf nosuhliht.

Pagasta fapuzinafchana ne tohp peenemti nekahdi weetneeki, iif pat mas arridsan kahds weetneeks drihtst fawā weeta zittu suhtit. Tee nosuhititi weetneeki istaiz tohs, kas winneem usdohiti irraid, un tad appafsch aprinka teefas-funga usraudischanas fahf to iswehleschanu, kas net et pehz wairuma to wehletaju, kurri katram peekriht. Preefsch katra amnata fluhst trihs iswehleti. Tas preefschneeks tahs iswehleschanas, noraida to faraksttu protokollu pee Gubernementa waldischanas par apstiprinafchanu. Tas, kas apstiprinahst tappis, fluhst pee tahs teefas, kurrai winsch peelifts, swehrinahts. Tas semneeku preefschdetais if trihs gaddus tohp iswehlehts.

S. 212. Iswehlejams par preefschdetaju ohtrā Pilskunga-teefas nodallā, irraid tiffai tahds zilweks no ne apwainotas dsihwoschanas, kas fawu 25tu gaddu pahrlaidis, un ta semneeku pagasta lohzeleis irraid. Pee tahs islaffischanas buhs ihpafchi tahdus laudis mekleht, kas lassit, rakstihst, reheneht mahf, un pehz diwidesimts gaddeem no eezelschanas schahs listumu grahamatas, neweens wairs naw nemnams par preefschdetaju, kas lassit, rakstihst, reheneht ne prastu. Tahdu lohzele ta semneeku pagasta, kas muischā as pee fungeem deenestā stahw, ne warr par preefschdetaju nemt; feschdesmit gaddu wezzums, trihs wehrmintera buhschanas, un tahda flummiba, kas aisleeds no mahjahm fawu kahju iszelt, irraid tahs weenigas waines, kurru pehz ta nowehrschana kahda teefneeka amnata pee Pilskunga-teefas ohtras nodallas jeb pee pagasta teefas, brihwi stahw.

S. 213. Appafsch Pilskunga-teefas no pirmas nodallas stahw laudis no wiffahm fahrtahm, bes teem lohzeleem tahs semneeku draudjes, wiffas semmes Pollizes letas pehz teem lihdschinnigeem teefas listumeem.

S. 214. Appafsch Pilskunga-teefahm no ohtras nodallas

A. stahw Pollizes leetas tee lohzele ta semneeku pagasta;

B. teefaschanas leetas

- 1) tee fungi to muischu, tiffai tad, kad winni no weena lohzele ta semneeku pagasta pehz kahdas pascham zilwekam peeberrigas, jeb fawtibas, jeb preitim ohtra peeberrigas teefas, jeb dehl nepareisas walfoschanas tahs mahju pahrmahzischanas un muischas Pollizes apfuhdjeti tohp.

- 2) Muischas faine, pee kurras arridsan peederr waggari, mohberes, dahrsneeki, ar wahrdu, wiffi laudis, kas muischas lohne un deenesta stahw, kad arridsan lohzeeki ta semneeku pagasta irraid, wiffas zivil-teefas leetas.
- 3) Wiffi pagasti wiffas zivil-teefas leetas.
- 4) Wiffi tee, kas gan naw semneeku pagasta lohzeeki, bet ka pa wezzam appafsch muischneeku teefas wallas stahweja, wiffas teefas leetas.

O h t r a D a l l a.

No Pollizes.

P i r m a N o d a l l i f c h a.

Pollizes liffumi.

P i r m a N o d a l l i f c h a n a.

Pagasta Pollize.

P i r m a A p p a f f c h = n o d a l l i f c h a n a.

Grundes liffumi.

S. 215. Ta Pollize fanemm eefsch fewim:

- 1) to waktu, mohdrigi gahdaht, par meeru, drohschibu, pareisibu, ka arridsan par wairoschanu tahs labflahschanas ta pagasta, un ka wiff pa gohdam notifu. Ta nogreesch blehdibas un noseegumus, un pee tam wiffadu derrigu padohmu melle, kas ne pahrfahpj to winnai peenahfannu waktu, fo ihpafchi tai eerahda tee turpinaf appafschâ lassami preefschrafsti.
- 2) To Pollizes teefas waldischanu, tas irraid, ta walla, pahrfahpfchanas to Pollizes liffumu strahpeht, tohs pahrfahpejus to kriminal-liffumu jeb laundarritajus fanemt un tai kriminal-teefai noboht.

S. 216. Bes schahs abbejadas wallas, tai pagasta Pollizei arridsan uswehlehts tohp, wiffas tahdas flaidras zivil-teefas ismekleschanas, teefu un taifnibu isdoht, fur ta teefajama leeta ne isneff pahrafi pahr 5 rubbeleem fudraba nauda.

S. 217. Preefsch pagasta Pollizes, wiff tohp ar wahrdeem islihdsmahrs, bes leelas prajeffes; fuhdsetais un tas, kas apfuhdschis, ka arridsan tee leezineeki tohp ihfös wahrdds pahrlaufiti, tiffai kas wiffu wajjadfigs buhtu, tohp protokollâ farakstihis, un tad klufst spreesis.

S. 218. Jhstas Pollizes leetas, tai pagasta Pollizei neween us wirfibas pawehleschanahm, jeb ja zits kas fuhdsetu, woi kahdu sinnu dohtu, buhs faru ismekleschanu fahkt, bet winnai arridsan jau fawa ammata dehl peenahfahs, tahdas leetas, kas wiffus aismemm un meeru un drohschibu isphofsta, usmekleht.

S. 219. Ta pagasta teefa, ka pagasta Pollize, stahw appafsch muischas Pollizes un tai atbildeschana dohd. Tai muischas Pollizei arridsan ta brihwiba, ka ta to spreedumu wiffas tahs pagasta teefas kohpa, jeb weena woi ohtra no winnas lohzeekem, warr atmet, ja winnai ta pretti-runnaschana wajjadfiga rahditohs, bet winnai tadehl ja-atbild, un ta teefajama leeta par isspreeschanu tai ohtrai nobalkai tahs Pilsfunga-teefas preefschâ janess.

O h t r a A p p a f f c h = n o d a l l i f c h a n a.

No tahs Pollizes-teefas waldischanas un ihpafchi no winnas strahpeschanas wallas.

S. 220. Ta pagasta-teefa warr Pollizes-wainas to lohzeeku ta semneeku pagasta, bes muischas laudim, strahpeht, ar bahrgu norahschanu, peeluhgschanu, atpaffai nem-schanu kahdas runnaschanas, atlihdsmaschanu tahs padarritas fahdes, wehl arridsan ar trihsdesinit, bet ne wairaf, kohfa jeb pahtagas fitteneem, ar uslikteem darbeem bes mafas un maifes, tam pagastam par labbu, un ja ilgi, us trim deenahm, un beidsiht ar zeetumu, bet us ne wairaf ka tschetrdesinit un astonahm stundahm, woi pee deenisch-kas pahrtifschanas jeb pee uhdena un maifes ween.

S. 221. Tas muischâ weenumehr paleefams teefas lohzeekis warr Pollizes wainas strahpeht ar zeetu apdraudeschanu, ar, tai dauds buhtu, peezpazmit kohfa jeb pahtagas fitteneem, un zeetumu us ne wairaf ka 48 stundahm pee ehdena jeb uhdena un maifes ween.

S. 222. Behrnus, kam wehl naw 14 gaddi, un seewischkas tiffai ar behrnu rihtstes un ne wairaf ka diwidefinit zirteneem pahrmahziht nowehlehts.

S. 223. Tai Pollizei buhs tahs strahpes noimehroht pehz tahs wainas, un nekaf faru nospreesu waktu pahrfahpt.

Tadehl arridsan schinni liffumu gahmatâ tiffai tas beidsamais mehrs tohp preefschâ rakstihis, ka tas liffumu eestahdita is ne spehj preefsch laifa isfinaht ka jebfurâ gaddijuma ihpafchi darrams buhs.

S. 224. Katram, kas Pollizes liffumeem prettidarrijis, bes tahs nopelnitas redsamas strahpes, wehl buhs to padarritu fahdi pehz teefas spreedumu, zit ween spehj, aismaf-fahht jeb atstrahdaht.

S. 225. Bes tahm leetahm, kurras schinni liffumu gahmatâ naudas strahpes noliftas, nekahda naudas strahpe irraid nowehleta, tapehz, ka tahda wairaf tohs peederri-gus ta wainiga speesch, un to pagastu, kurras tas peederr, un kam par winna dohschannahm jagalwo, ka paschu to darritaju.

S. 226. Tee kohfa fitteni tohp ar kohfu no masa pirksta resnuma, un pahtagas peh-renes ar tahdu plaffanu plennizi dohti, ka lihds schim mehds notift, un wirf apgehrva.

S. 227. Laudis kas pahrafi par 70 gaddeem wezzi, jeb neweffeligi wahrgi, gruh-tas femas, ammatâ stahwedami lohzeeki tahs pagasta-teefas un ta pagasta pahrstahweji, ne warr meefas strahpi dabhuht.

S. 228. Weenas deenas zeetums jeb arrestê atstahw astonus fittenus ar kohfu jeb plennizi.

S. 229. Kad liffumi tadehl neko ihpaschi preefscha-raksta, tab katra aparehkoschana weena semneeku pagasia lohzefta, turpat tohp no pagasta Pollizes strahpeta, fur ta irraid notiffusi.

Trefcha Appafsch = noballifchana.

No Pollizes waldifchanas.

A.

Drohschibas un pareisibas Pollize.

S. 230. Tai pagasta = teefai uelifts par drohschibu, meeru un pareisibu sawa ap-rinfti gahdaht, tadehl winnai peenahfahs, fur kaweschana bailiga buhtu, ahtri paligu mefleht; bet arridsan tuhda tai muischas Pollizei sinnu doht.

S. 231. Tam muischa paleefamam lohzeftam tahs pagasta = teefas buhs ifneddelas tai muischas Pollizei ar wahrdeem isteift, kas pagasta buhtu notizzis, un woi tanni wiff pa gohdam un meerâ turras, no leclakeem sawadeem notiffuneem tai muischas Pollizei bes kaweschanas sinna jadohd.

S. 232. Pagasta = teefai ne buhs zeest, ka pagasta laudis bes passës (parahdischana grahmata) ubbagi, deedelneeki, behali, isbehgufchi saldari, usturrahs un flehpti tohp. Tai buhs tadehl muischas Pollizei sinnu doht, bet papreefsch, ja waijadfigs rahdi-tohs, tahdus ne = ustizzamus laudis apturreht. Tas pats peenahfahs un brihwi stahw neween wiffai pagasta = teefai kohpâ, bet arridsan ifweenam lohzeftam tahs paschas.

S. 233. Katram lohzeftam tahs pagasta = teefas, bet ihpaschi tam, kas muischa paleefam stahw, peenahfahs tai muischas Pollizei sinnamu darriht jebfurru usklihdamu fweeschineeku, kas pahrafi par 24 stundahm (deen un nakti) tanni usturretahs. Bet, lai tee lohzefti tahs pagasta = teefas eespehtu tahdam liffumam paklausigi buht, tad irraid preefchdinahis ifweenam fainneefam, nohturram, frohgeram un zittam, kas sawu paschu naminu turr, weenam lohzeftam tahs pagasta = teefas, jeb pagasta preefschneekam sinnu doht, ja kahds fweeschineeks peestaiga un wairaf, ka deen un nakti usturrahs.

S. 234. Ta pagasta Pollize, uswehle weenam no saweem lohzeftem to usbraudfischamu par leelzeftem un zitteem zeftem. Echis lohzeftis gahda par to pawehleu bruggeschanu to leel = zellu, ka arridsan to basn'zas, Kirspehles un zittu brauzamu zellu, un peespeesch pee tahdas to pagastu, kam ta peefriht. Tam pascham buhs arridsan muischas Pollizei sinnu doht, ja rohbeschu mehrki jeb afimimi pohstiri, iskustinati, jeb zitta kahda rohbeschu brihdinaschana notiffusi buhtu.

S. 235. Kad uggungrehfs gaddahs, woi meschi eedeggahs, tad buhs tam paleefamam lohzeftam (kas muischa stahw) tahs pagasta = teefas, ar wisseem pagasta buhdameem dsehschanas eerohscheem glahbschana ste-grees, tohs pakuhtrus pagasta lohzeftus pee paliga peespeest, un pecluhfoht, ka schahs pakkal nahfdamas preefschrafftischanas paklausitas taptu.

No. 1. Kad wiffwairaf zaur newihschoschannu un nenokohpschannu uggungrehfi zeltahs, tad buhs tai muischas un pagasta Pollizei zeeti ismekleht, zaur fo ta nelaine zeh-lusees, un tahds, kas ugguni ne fargadams zittam to nelaimi uslaidis, irraid peespeeschams to fahdi aismakfahst.

No. 2. Katra pagasta pa peejahm nohmas weetahm buhs turreht diwi sponnus, un katra nohmas weeta weenu uggungskelst, diwju lihds trihs aschu garruma, fann-galdu, un dsehschanas flohtas.

No. 3. Talihds kad kahda ehka jeb istaba degt nemnahs, buhs tuhda fahst klaudefht us tahdu fann-galdu, kas ahra pakahrts stahw, lai fainneem neween ta nelaim bet zaur to fannu arridsan ta weeta sinnama tohp. Teem zitteem mahjas laudim buhs tschafli, ne ween durwis bet arridsan wiffus zaurumus aistwert, ka ne kahds zauri welkams wehsch zeltahs un tas uggung pascha osunschana aplah-pehts taptu.

No. 4. Kad ta nelaines sihme dohta un ta uggung weeta eeraudfita, wisseem fainneekem un nohturreeem buhs ar dsehschanas eerohscheem un treppehm turp fleiatees, bet teem kalpeem braufschus ar uhdeni us pehdam pakkal dohtes, un wisseem buhs darbotees to ugguni apdseht.

No. 5. Weens pagasta Pollizes lohzeftis walda to dsehschanas darbu, katram waijag winnu klaufigt, un bes winna wehleschanas ne fo ne buhs nohleht. Tas pats arridsan tuhda noraida to sinnu no ta uggungrehfa us muischas Pollizes; winsch leet tahs glahbtas leetas weena malla fanest, paturr tahdas appafsch usbraudfischanas un gahda, ka ne kas sagts taptu.

No. 6. Wisseem pee kahda uggungrehfa flahthuhdameem laudim peenahfahs pee glahbschanas rohkas pasneegt, un ja behl uhdena tahluma jeb zittas wainas pehz, paliga peetruhftu, tad buhs tam lohzeftam tahs pagasta = teefas no jauna list glahbejus fadsht, un tad arridsan wiffahm fainneezehm ar zittahm usauguschahm seewiffahm paliga fastreet waijag, bet kas ne nahftu jeb flahthuhdams ne glahbtu, taps strahpehts.

No. 7. Ja ta weeta tahda buhtu, ka tee flahtaki pa wehjam stahwedami junti jano-plehfsch, lai uggung ne plaschahs, tad, pee leelas atbildeschanas, ne weenam to buhs leegt.

No. 8. Arridsan fainniu muischahm peenahfahs sawa starpâ glahbtees, kad uggung nelaine gaddahs.

No. 9. Bes tam, muischas un semmes Pollizei us to jastattahs, ka pee jaunu ehku zelschanas, pee sinehdu un uggungfurru ustaisfichanas, ka arridsan kad krahni ehfi, skurteni pahrlahpiti tohp, ta apdrohschinaschana prett uggung fahdes ne-fluhst aismirfta.

No. 10. Kad muischa uggungrehfs zeltahs, buhs teem muischas jeb arridsan flahta-jeem fweeschem semneekem, bes kaweschanas ar wisseem dsehschanas leetahm p e glahbschanas fasteigtees, un tahda wihje palihdseht, ka winneem pawehlehts taptu.

Tai pagasta Pollizei buhs arridsan, ja to pagehre, tahs glabhtas leetas fawâ glabbaschanâ nemt, un ar wahrdu, ikweenam peederr nahst un palihdseht.

No. 11. Kad meschi, krumi, filles, zaur ne-apdohimibu jeb kahdu gaddijumu eedeg-gahs, tad teem klachtajeem semnekeem, tik labbi swescheem kâ paschu laudan ar zimjeem, schippelehni u. paligâ jastreen, un jametle to ugguns pleschanu no-wehrst zaur grahwju meschanu, fohku apzirschanu un atruhmeschanu to saru un krumju.

S. 236. Tai muischas un pagasta Pollizei, buhs, dehl frohgu un frohgeschanas par to nomohdâ buht, ka schee preefschrafi tohp wehrâ lifti.

No. 1. Tai muischas Pollizei us to jastattahs, ka no ne weena kam tas brihw ne stahw, nedf us fawu paschu nedf sweschu wahrdu frohas ustaishts jeb turrehts taptu.

No. 2. Tai pagasta Pollizei, ihpaschi tam paleekamam lohzeftam, buhs usluhfoht, ka frohgeri, bes zetta laudim, ne weenam naktsmahjas dohd jeb nowehl frohgâ palist nakts starpâ, nedf buhs walku laut, ka frohgs palistu par plihfeschanas un negohda fohrteli; tapehz winneem tohp uslifta ta atwildechana par wissahm neleetibahm, kas frohgâ noteef. Teem frohgereem aridosan uslifts irraid, ne-ustizamus laudis fagraht un muischas Pollizei nodoht. Wisseem, kas tahdâ brihdi frohgâ atrastohs, tam frohgeram paliga ja-eet.

No. 3. Frohgereem jagahda par labbu peelischanu un zittahm wajadfibahm to zetta lauschu, kâ arridsan par fawu weefu drohschibu, ihpaschi dehl ugguns nelaines; zaur peerahdianu newihschoschanu tee strahpâ friht pehz teefas.

No. 4. Ko frohgeri fawâ glabbaschanâ panehmufchi, to buhs winneem zeeti fargahst un par to atwildeht.

No. 5. Kad frohgâ zaur eebraufuscheem semnekeem jeb zitteem zetta laudim fahde zaur ugguni noteef, tad teem wainigeem, zeef tahli ween winnu manta sneeds, ta fahde ja-atlihdsina.

No. 6. Kas frohgerus tahdâs leetas, fur tee pehz fawu preefschrafsu barra, lamma jeb aiskarr, un winnu gohdigahm luhgschanahm meera un peeflahjumu pehz, ne buhtu paklausigs, zeetihs, ja fuhdsehts tohp, kâ ta leeta to isness, peenahkam mu strahpi.

No. 7. Kad frohgeri pee tahs frohga prezzes wiltibu barra, tad buhs teem, pehz tam, ka winni to prezzi wairak jeb masak fainaita, meefas strahpi dabhuht.

B.

Pollizes usraudsifchana ka pagasts pehz saweem lifkumeem turrahs.

S. 237. Tai pagasta Pollizei peenahkabs it rihs gaddus grahmatas pehz ihpaschas preefschimes farakst, furrâs eelifti tohp wissi tam pagasta pedsimmaschi un mircupchi no wihrischka fahrtas, kâ arridsan wissi no jauna peestahjuschi jeb atstahjuschi

lohzefti ta pagasta, ka fskaidri sinmams buhtu katra pagasta skaitlis; un tahdas grahmatas wiss wehlafi 10tâ Waija deenâ tai muischas Pollizei par tahlatu noraidichanu us Pilskunga-teefas pirinas nodallas, irraid janodohd. Weenigi pehz scho pateesi atrohnamu skaitli to wihrischku dwehfeldu ta pagasta, tohp no Kambara-waldischanas tahs Krohna dohschanas un rekruschu nemshanas nospreestas un peedsihtas. Arridsan wissahm zittahm klausifchanahm, kas pehz dwehfeldu skaitla usliftas tohp, buhs, pehz schahm dwehfeldu rultes grahmatahm par to pateefigu pagasta skaitli, nospreestahm tapt.

S. 238. Pagasta Pollizei preefriht, no teem lohzeftum ta pagasta tahs Krohna dohschanas peedsiht, un par to atwildeht, ka tee wisseem sinmami un turrami lifkumi no scheem pagasta lohzeftum paklausiti taptu. Winna tadehl ne ween tohs pakuhtrus pagasta lohzeftus pee paklausifchanas peespeesch, bet arridsan, ja parradi rastohs, no tam, ar muischas Pollizes lauschanu tuhda tai Pilskunga teefas pirmai nodallai sinu dohd, lai schi no sawas pusses tad sinnatu darriht, kâ tai wajadfigi rahdahs. Ta salassifchana to Krohna dohschanu noteef pehz teem pakfal stahwedameem preefschrafsaum:

a) Pee fameschanas wissas tahs dohschanas naudas, kas weenâ skaitlâ no kahda pagasta Krohnam jamaksa, tiffai tahm galwahm wihrischka fahrtas, no 14ta lihds 60tam gaddam fawu dallu buhs klachtli; no tahdas fameschanas tomehr sinmami nespehjneeki un nabbagi atschirrami, bet zaur pagasta spreedumu ar muischas Pollizes sinu.

b) To naudu, kas pawissam weenâ skaitlâ no tahm Krohna dohschanahm fanahst, kâ arridsan tohs zittus weenam pagastam fohpâ usliftus peenahkamus, buhs tai pagasta-teefai un teem preefschnekeem, pehz taisnibas un ar wehralifchanu tahs wirsu atrohnamas nospreeschanas isdallist, un scho isdallifchanu tai muischas Pollizei par apstiprinashanu preefschâ nest.

Tee preefsch schahs pahr wisseem notiffuschas brihwlaishanas, jau brihw bijuschi un kâ brihw arraju laudis pee muischahm un pilsateem peerakstiti zilweki, naw peeskaitami pee tahs wissam pagastam fohpâ usliftas maksaschanas, tapehz, ka winni jau pehz zitta Oskada fawu teefu dohd. Tur pretti arridsan tee semneeku pagasti par winneem ne atbild, ja ne buhtu tâ, ka schee zilweki fawu pirmaju fahrtu atstahj, semneeku pagasta lohzefti tohp, un zaur to, pee wissahm winna teefahm un darrihchanahm dallibu dabdu.

c) Samneeki un nohturri, kas pahri par 60 gaddeem wezzi, bet sawas mahjas un nohma weetas wehl paschi walda, naw atschirti no tahs pee pagasta dohschanahm klacht leekamas dallas.

S. 239. Ta pagasta-teefa, tapehz ka Kursenne aprinka-rentojas (naudas kambari) newa, nodohd tahs salassitas Krohna dohschanas pirma nodallâ tahs Pilskunga-teefas.

S. 240. Pagasta Pollizei buhs peeturrecht tohs lohzeftus tahs semneeku draudses pee tahm semmes klausifchanahm, kâ zellu bruggeschanas, pastineeku stelleschanas, saldatu fohrtela dohschanas.

§. 241. Pagasta Pollizei buhs rekruschnus islassiht un nodoht, arridsan no pagasta peedsiht wissu to, kas teem lihds jadohd, prohti pehz ta preekschrafsa, kas tanni peelikfuma schahs likkumu grahnatas atrohnams irraid.

§. 242. Pagasta Pollizei buhs mohdrigi gahdaht, par atlihdsinaschanu to pehz teefas nospreestu basnizungeem un zitteem basnizas un skohlas ammateem un kalpeem, no teem pagasta lohzeleem peenahkamu dattu un darrischanu.

§. 243. Pagasta Pollizei uswehle weenam no saweem lohzeleem to usraudsichanu par to uskohpschanu un ustaisichanu tahdu ehfu, ka basnizas, skohlas, basnizungu muischas, festera dsihwofli, un kas tam peederr, prohti, ja tam pagastam tahda taisichana peenahkabs.

Tam lohzeleem, kam schi gahdaschana uswehleta, buhs katra teefas deena, ja kahda jauna buhweschana jeb uskohpschana wajadsiga buhtu, no schahm leetahm sinu doht. Ta pagasta-teefa, nospreesch tad, kas katram semneeku fainneekam jeb nohmurram ja darra, bet tam par usraugu eezeltam lohzeleem ja gahda, ka wiss tas padarrihts tohp.

§. 244. Pagasta Pollizei ta walla, wissur, kur weens lohzelees ta pagasta sawas darrischanas pakuhtris jeb nepaklausigs buhtu, tahdu ar sawu spehtu peespeest, arridsan ja wajadsetu, tai ohtrai nodattai tahs Pilskunga-teefas dehl winnas tahlakas meleschanas sinu doht.

C.

Lablasechanas Pollize.

§. 245. Tai pagasta Pollizei buhs weenam no saweem lohzeleem usdoht, ihpafchi par to wakht, ka tahdi laudis, kam nedf nohnas weeta nedf deenests, us sawas paschas rohkas ne fahf dsihwoht. Tas irraid tikkai teem nowehlehts, kam saws parahdams ammans, no ka winni pahrtift warr, jeb kam zitta rohziha, kas dsihwoschanai peetiftu; scheem weenigi muischas Pollizes nowehleschanas wajaga, tahs muischas pagasta dsihwoht, ja winni arridsan wisseem zitteem peenahkumeem prett sawu pagastu lihdsibu darra.

§. 246. Ta pagasta Pollize eezelt arridsan weenu no saweem lohzeleem jeb kahdu pagasta pahrstahweju par usraugu, ka no ta pagasta wiss taptu sagahdahts ka wajaga, ka sawa laika wissi lauki, gamibas, mescha ataugas, plawas ta pagasta aprinka, prett lohpeem apdrohschinati buhtu, un ka tee pagasta lohzele ne usnemmahs sawa walla, tihscham tahdas aisleegschanas pahrfahpt.

§. 247. Tai pagasta Pollizei buhs ruddent pee laika preeksch plauschanas to semneeku fainneeku laukus pahrmekleht, un pee tahdeem, kas fakka, ka ne buhschoht warreht ar sewin pahrtift, tohs laukus spreest, ka pee laika aprehkeneht warretu zeef maises un sehklas teem buhs us atdrohschanu jadohd. Ja ta semneeku magasihne — kas ka sakfoht, weena swehta manta ta semneeku pagasta irraid — pee tahs wajadsigas dohschanas ne peeteek, tad tai pagasta Pollizei ar muischas Pollizes sinnas irraid jafafauz wissi fainneeki un nohmurri, un ween lihds ar teem janospreesch, ka tahdeem, kam truhft, palidseht spehtu. Tai pagasta Pollizei ta walla, pehz notikfuschas farunnaschanas ar wisseem fainneekeem un nohmurreem, un ja leelakis pulks tam peekristu, tahdu fain-

neeku, kas pahrtift ne usnemmahs, ka weenu ischkehrdetaju pehz §. 89. appafsch pahrstahwejem (Kuratel) nolift.

§. 248. Tai pagasta Pollizei peenahkabs pee laika ruddent un talihds, kad lauki nokohpti, gahdaht par tahm magasihneem un atdrohschanu to parradu, ka arridsan tahdus parradus zaur teefas peedsiht, ja kahdi pagasta lohzele kuhtri rahditohs; un pawissam wakht, ka notiftu pehz tahm eezelschanahm kas teitan peelikfas.

Tee wiss augsti apstiprianti likkumi dehl pagastu magasihneem paleek wissi sawa spehta, tikkai tee peenahkumi ja-atfchirr, kas lihds schin tam pascham fungam tahs muischas uslikfas bij, un ja wehl kahdi zitti likkumi zaur scheem peelikteem spreedumeem zittadi pahrtifti buhtu.

- 1) Katra pagasta, tapat ka pa wezzam, wajaga buht pehz winna dsihwoflu skaitla, weenai magasihnei, kas ugguni ne behda un prett ugguni apdrohschinata weeta stahw, ar trim sawadahin atflehgham, no furrain weena ta pagasta-teefas preekschneeka un abbejas zittas tahs magasihnes dirju usraugu rehkas glabbajamas.
- 2) Ta magasihne stahw appafsch ihpafchu atbildeschanu tahs pagasta-teefas preekschneeka un dirweju magasihnes usraugu.
- 3) Tee abbi magasihnes usraugi tohp no teem labbakeem un turrigakeem pagasta lohzeleem islassiti.
- 4) Weenigi tee magasihnes usraugi irraid tee fanehmeji un isdeweji tahs magasihnes labbibas, un teem allaschin wajaga pascheem flahf buht; tapehz winneem arridsan, ka naminaturretajeem tahs magasihnes ja-atbild par pilnigu mehru un labbuunu to graudu, un tee ne drihft slistu nekkaidru labbibu peenent.
- 5) Ja kas magasihne irraid eeberrams jeb no ta isdohdams, tad pagasta preekschneeks ar to uswehleschanu, kas buhs jadarra, sawu atflehgu eedohd teem magasihnes usraugeem, un schee pee atdrohschanas tahs atflehgas, tam pagasta preekschneekam isteiz, kas darrihts tappe, pehz ka tad, wiss, kas wajadsigs buhtu, kluchst magasihnes grahnata farakstihst. Tai muischas Pollizei ta ka wissai pagasta-teefai atkal no pagasta preekschneeka sinna tohp dohta.
- 6) Teem magasihnes usraugeem buhs zeeti turretees pehz to, ko pagasta-teefas preekschneeks uswehle.
- 7) Ta pahrmekleschana noteek pehz wirsibas likkumeem.
- 8) Ta nospreesta datta ta rudju, ka wasseraju tuhda pehz nokohpteem laukeem, labbos graudos, kas dihft, magasihne jafaberr.
- 9) Isdrohschana no magasihnes ne noteek zittadi, ka pehz teefas likkumeem.
- 10) Tee, kas no magasihnes us atdrohschanu nemm, makka seschas prazentes (pagaida naudas) prohti ar graudeem, tai pagasta lahdei par labbu.
- 11) Tee augli, kas no tahdahm prazentehm sakrahjabs, arridsan magasihne jaglabba, un kad no teem buhtu tas truhkums, kas pee magasihnes warretu qadditees, atbehts, tad tohs buhs, kad labs tirgus, ar usraugu, pagasta-teefas, un muischas Pollizes sinu pahrdohf.

- 12) Kas fawu magasihnes parradu nolifta laika ne atlihdina, ja ne buhtu zaur fruffu jeb tuffchu gaddu ic. peemeflehts, tam buhs us weetas iif dauds no winna mantas zaur pagasta-teefas atnemt, ka par atmakfashanu ta parrada waijadsetu.
- 13) Wiff tas pagasts kohpa, atbild par tahm ifgads dohdamahm magasihnes dalahm; un ja rohnahs truhkums, ko ne warr tuhliht atlihdinaht, tad buhs pagasta-teefai sinu doht tai ohtrai nodalkai tahs Pilsfunga-teefas, ka fchi tuhda ismekle, arrig tas parrads irr gaddijis, bes jeb zaur pagasta-teefas un magasihnes preefschneeka waines. Buhtu fchee wainigi, tad teem magasihnes usraugeem waijag to truhkumu atlihdinaht, ja ne — tad tas irraid pascham magasihnei norehenejams, tomehr tam pagastam peenahfahs, weenumehr pee tahm nospreestahm gadda nodohschanahm palift, kamehr tas truhkums buhs atlihdinahts.
- 14) Katram pagasta lohzeftam, kas no pagasta atstaht griib, buhs fawu magasihnes dalku, lihds tam laifam, kad pahrrakfichanas nowehletas irraid, peenahfami nodohht, jeb galwineeku mekletees, kas par to nodohschanu atbild. Tas atstahdams lohzeftis tohp zaur weenu sihmi ar fawu teefu pee magasihnes, us to pagastu aisrahdihts, kurrâ winsch dsihwoht no-eet, un ne atleef winnam wairs nekahda dalliba pee tahs magasihnes fawa pirmaja pagasta.
- 15) Ja ne zaur weenlihdfigu peeaugumu un atstahjumu to pagasta lohzeftu weenâ gadda tahs magasihnes dohschanas fawâ lihdsiba paleef un wiffa magasihne pee fawa pilniga mehra dabbuta tohp, tad waijag tam pagastam pee pirims noteekamas peedsichschanas tahs magasihnes labbibas, to, kas truhft jeb pahrafi irraid, peereheneht tai pehz teefas usleekamai dalkai un tahda wihs to magasihni pehz dwehshelu ftaifla pilnigu usturreht. Weena islihdinafchana to daschadu magasihnu fawâ starpâ tadehl ne warr buht.
- S. 249. Tai pagasta-teefai buhs apfargaht to pagasta lahdi, ka israhda tee pehz nahfdami spreedumi, un gahdaht, ka wiff, kas no winnas isleenehts buhtu, atkal peedsihts tohp.
- 1) Katra pagasta waijag weenai lahdei buht.
 - 2) Ta pagasta lahde irraid un faturra to wiffam semneeku pagastam weenas muishas kohpa peederrigu, un zaur teefu nospreestas waijadsihas walfojamu mantu eefsch gattawas naudas un naudas grahamatahm.
 - 3) Tai pagasta lahdei buhs, appafsch usraudsichschanas tahs pagasta-teefas un diweju pagasta preefschneeku drohscha weeta stahweht, aisslehgtar diwi atflehgham, no kurrâhm weena pagasta pahrstahweja un ohtra, pagasta preefschneeka rohkas paleef, un ne tohp nekad zittadi atflehgtar, ka pagasta-teefas un pahrstahweju flahthuhfchana.
 - 4) Wiffas strahpes makfashanas, ja tahm ne buhtu zits zelsch eerahdihts, wiffa zaur magasihnes auglu pahrdohschanas fanahfdama nauda, mantoschanas, pee kurrâhm tas pehz teefas ihstais mantneeks narw isklaufschinajams, ihpaschi, man-

- tas nowehleschanas, un ar wahrdu, wiff kas irraid turrams par weenu tam weffelam pagastam kohpa peederrigu un ne tuhda isdallijamu frahjumu, peekriht un peederr tai pagasta lahdei.
- 5) Ja kas peekriht tai pagasta lahdei, kas ne pastahw gattawâ nauda, tad to buhs pehz trim fluddinafchanahm no kanzeles, appafsch pagasta-teefas usstattschanas tai pagasta lahdei par labbu us pahrdohschanu isfauff.
 - 6) No pagasta lahdes, wiff, kas truhkumu zeefch, pehz pagasta-teefas ismannischanas un ar muishas Pollizes wehleschani, paligu dabbu us teefas lihdsigahm gadda rentehm (pagaidahm).
 - 7) Modeggufcheem tas paligs ta pasneegts tohp, ka tas, kas pagallam patz wainigs ne buhtu, to winnam pee jaunahs ehkas zelschanas un lauka eerohfchu fahghaschanas truhfdamu naudu dabbu, bes wiffas atdohschanas, bet tam, kas ihsti fkaidris no waines ne buhtu, pehz pagasta-teefas ismekleschanas, weena pufse jeb arridsan ta pilna nauda, us atmakfashanu dohta tohp.

Ja arridsan gadditohs, ka pehz notiffufschas islihdinafchanas to nodohschanu, kahds no teem makfatajeem atstahtu jeb par nespehjneeku paliftu, tad buhs to winneem usliktu dalku no pagasta lahdes makfahht. Kad tomehr tahds nespehjneeks atkal atspirgft, tad buhs pagasta-teefai bes faupischanas winnu peeturreht, woi ar naudu tai pagasta lahdei atmakfahht, ko ta dohschana par winnu isneff, woi tahdu atstahdaht.

 - 8) Kad weenam no pagasta lahdes, kas paleenehts fluhft, tad arridsan tas atdohschanas laifs fkaidri janospreesch, un ihpaschi, woi tahdai weenâ lahga jeb pa dalkahm notift buhs.
 - 9) Kas pareisi ne atmakfa, un kam tadehl narw nekahda taifna aissildinafchana, tam buhs tai pagasta-teefai ar muishas Pollizes wehleschani tuhda in no winna eepelnitahm mantahm iif dauds atnemt, ka waijaga, un par falihdsinafchani tahs pagasta lahdes to zaur teefas pahrdohht.
 - 10) Teem usraugeem tahs pagasta lahdes pee naudas isleeneschanas arridsan jagapdohma, ka ta atmakfashanas ta parrada drohscha buhtu, un ja tahda ne bij, tad winneem tai pagasta lahdei ja-atbild par to kas sustu.
 - 11) Ta pagasta lahde turra fawu rehnuma grahamatu, kurrâ wiff, kas eenahf un ko isdohd, farakfihhts tohp, un allasch kad weenadi woi ohtradi noteek, no tam irraid muishas Pollizei sinna dohdama.
 - 12) Ta pagasta lahde irraid if trihs mehneschus japahrflaita un japahrmeffe no teem usraugeem, eefsch pagasta preefschneeka flahthuhfchanas. Ja weens no fcheem nomirtu jeb zittadi atstahtu, tad buhs bes kaweschanas to lahdi ta atstahjuscha jeb to mantneeku preefscha pahrmefleht, lai, tapehz ka teem usraugeem par to pilnu naudu irraid jagahwo, warretu pakertees pee ta atstahjuscha jeb teem mantneekem, ja kas truhftu. Tai muishas Pollizei buhs to weenreis par gaddu pahrluhfoht, bet bes tam tai brihwi stahw to paschu arridsan darriht, zeekahrt winnai waijadsihs leekahs.

- 13) Ja ta pagasta lahde glabbajama nauda tif leela peeangtu, ka ne buhtu drohschi to ilgaki tanni tarpiht, tad buhs to Kurfemmes muichneeku draudsei us rentehm nodoht.

§. 250. Tai pagasta Pollizei buhs firdi list, to gahdaschanu par nabbageem, un nomohda buht, ka fchee preefschrafsli turreti klucht.

- 1) Katram pagastam peenahfahs fawus bes paschu waines nelainne krittuschus un pahrwahrguschus lohzeffus schelocht zeef spehtu. Ihpaschi, us pagasta makfas jagahda par nabbaga bahrineem un tahdeem, kas jau no fawus dsumschanas, jeb peeppazmit gabbus weena gabbala pagasta dsihwojufchi, dehl wezzuma, mahjibas, newesselibas, jeb ka gaudeni, ne spehtu maifi pelniht, un kam ne buhtu turrigi wezstehwi, wezzaki, tehwozi un mahtizis, brahli un mahfes, behrni un behrnu-behrni, fnohti un weddesles.

- 2) Tahs isdohschanas pee tahdas apgahdaschanas to pagasta nabbagu un bahrinu irraid panemmamas:

- a) no tahs pagasta lahde buhdamas naudas;
- b) no lahfrdigahm dahwanahm, un
- c) no tahm rentehm tahs pagasta = nabbagu naudas.

- 3) Kur wissa schahda nauda ne peeteef, tur waijaga, ja nohte usstahw, wissu pagastu flubbinahst zaur pagasta = teefu, us ihpaschahm dahwinaschanahm, pee furrham, fainneefem un nohmurreem, ka winnu klauischana to isneff, un arridsan deenesta laudim, pehz fawus lohnes fahrtas, rohkas mihligi ja-atdarra.

Bet tai nospreeschanai, ka, un zif dohdams buhtu, ar muischas Pollizes sinnas janoteef, preefsch wissu sapulzmatu pagastu kohpa.

- 4) Leelds pagastds arridsan ihpaschi nabbagu pahrstahweji ar muischas Pollizes nowehleschanu tohp eezelti, kas tad kohpa ar pagasta = teefu winnus usstatahs un to naudu isdalla.

- 5) To eenemschanu un isdohschanu tahs pagasta nabbagu naudas, buhs tam nabbagu pahrstahwejam jeb tai pagasta = teefai, if gadda zettorkfnds, muischas Pollizes preefscha aprehkeneht. Tapat wehl tai pagasta = teefai pee atdohschanas fawwa aminata, wissam pagastam ja-atbild par to isdallischanu tahs nabbagu naudas.

- 6) Tai nabbagu waldischana ta walla, tahdus pagasta lohzeffus, kas zaur flinkofschanu un kuhtribu badda nahfufchi un tam pagastam par nastu irraid, kahdam fainneefam pehz ihpaschas salihgschanas peelift, un tohs pee strahdaschanas speest, lai paschi maifi pelnitohs.

- 7) Pee pagasta nabbagu pulka peederr arridsan atstattiti behrni, furru wezzaki naw ismeflejami, wehl atliffufchi behrni tahdu pagasta lohzeffu. Kas saldatds nodohti, jeb tanni pagasta, ka beidsami nabbagi apimiruschi, un par furru pahrtifschanu un audsinaschanu tam pagastam jagahda.

- 8) Ubbagds eet, zaur sinnameem lifkumeem pagallam aisleefts.

§. 251. Talihbs kad weena pagasta sirgu jeb lohpu sprahgschana zeltahs, buhs tai pagasta Pollizei tai muischas Pollizei no tam sinnu doht, un schai atkal to paschu no laist us semmes Pollizi.

Pee tam jaturrahs pehz schahdeem lifkumeem:

- 1) Wissam Pollizes teefahm buhs wakteht, ka tahda pagasta ne weens sirgus un lohpus pehrf jeb pahrdohd, un zaur to ta ligga tohp zittahm weetahm uslaista. Tohp kahds to darroht peenahfts, un irraid pateefi kahda peelipschana notiffufi, tad irraid tahds nostrahpejams ar rudsu puhru jeb fo tas makfa, tai pagasta lahdei par labbu; un wehl, ka redsehts taptu, ar labbu Pollizes pahrmahzibu.
- 2) Buhtu abbi, tif pat tas, kas no weena zaur tahdu ligga peemefletu pagasta sirgus jeb lohpus us zittu flaidru pagastu nolaisch, ka arridsan tas kas winnus fanehmis, to sinmadami darrijufchi, tad abbeem weenada fohdiba jazeefsch.

Bet ja tam pirzejam ta ligga ne bij sinmama, tad tam wainigam, ja tas pahrdohs sirgs jeb lohps sprahgtu, ta nauda irraid ja-atdohd.

- 3) Apfiruschus lohpus buhs tuhbal no wesseligeem atschkirt; kas tam prettim darra, un zaur to pee tahs liggas pleschanas wainigs tohp, irraid strahpejams pehz No. 1.

- 4) Sprahguschus sirgus un lohpus buhs tahda weeta, kas no gannibahm atstattu, ja mas trihs pehdas dsilli eerakt, kas to ne darra dabu to strahpi No. 1.

- 5) Kur sirgi un lohpi sprahst, tur tam apfrittuschem lohpan ne buhs ahdu nodihriht, kas to darra zeetihs to strahpi No. 1.

- 6) Ne weenam buhs sinnu lohpu, un pawissam ne lihpana fehrga, ar muischas lohpeem jeb fur wairak mahju lohpi ganniti tohp, kohpa dsicht, tam, kas to darra ta patti strahpe No. 1. irr usleekama.

- 7) Ja kahda weeta pee sirgeem jeb lohpeem lihpana fehrga rahdabs, tad buhs to bes kaweschanas pagasta Pollizei sinnamu darriht, kas ne darihs ta, taps strahpehts pehz No. 1.

§. 252. Katra pagasta tohp weens mehleris eezelts, furra labbad fchee preefschrafsli wehra leekami:

- 1) Ka zaur nohmas un denesta weetu mefleschanas, ne gadditohs staiguli nedf pa weenam, nedf gan drihs pa ziltim, zaur fo pehz tam lehti ihsti wasanki rohnahs, un lai arridsan fungeem, kas muischas turr un fainneefem ta atraschana to waidfigu nohmataju un deenesta laufchu parweeglinata taptu, buhs teem Kirspehles pagasteem weenu mehleru eezelt, pee furra nohmataji un deenesta laudis, kas weetas mefle, tapat ka gruntneefi, kam weetas isdohdamas, jeb deenesta laufchu waijaga, peegreestees warretu, ka zaur winneem to waijabfigu sinnu dabbutu.

- 2) Tam mehleram buhs no ta Kirspehles basnizfunga apfwehriinatam tapt, zif ween warr buht klachtumä pee basnizas dsihwoht, un katra fwehdeenä jeb fwehta deenä 3 stundas pehz basnizas laifa, bet neddelas starpä ifbeenas kahda no winna pascha nospreeschama stunda, fawä kohrteli usturretees.

Tahda starpā winna kahrtelam buhs preefsch ifweena wallam stahweht, ka pee winna warretu pee-eet un waijadfigu sinnu dabhuht.

- 3) Katram mehleram buhs diwi schnohres grahmatas turreht, kas ar Kirspehles weetneeka eeraksttu wahrdu apfihmeti.
- 4) Tannī pirmā faraksta tas mehleris, tohs, kas nohmas weetu un deenestu mekle, pehz tahs flahltiftas preefschihmes, un peeraksta to pawahrdu, fristichanas wahrdu, zilti, wezzumu, dsunteni, tad wehl to muischu, Kirspehli, pehdigu dsihwofchanas weetu, ka arridsan woi tas nohmu un deenestu mekleta is eefsch laulibas stahw, woi tam behrni jeb nē, woi winsch nohmurtis jeb deenesta zilweks, woi tam kahda ihpascha skunste jeb ammat, pee ka winsch beidsot deenesis, arrig tas warr apleezinaschanas sawas dsihwofchanas dehl parahdiht, kas arridsan buhtu ar ihseem wahrdeem jafaraksta.
- 5) Ohtra grahmatā winsch eeraksta tohs, kas nohmatajus jeb deenesta laudis mekle, pehz tahs flahltiftas preefschihmes, un peeleck to pawahrdu, fristibas wahrdu, to dsihwofli, prohti muischu un Kirspehli, ka arridsan woi nohmatais jeb deenesta behrns meklehts tohp; wehl, zik leela ta nohmas weeta, un kahda deenesta kahrtas no ta deenesta behrna tohp prassita.
- 6) Kas nohmas weetu isdahwa jeb mekle, maksa tam mehleram 20 fudrabu kappelus, kas deenetaju jeb deenestu mekle, 10 fudraba kappelus rakstichanas naudu.
- 7) Kas pagehre kahdu israkstichanu no schahm grahmatahm, maksa tam mehleram 20 fudraba kappelus par katru diwahrtigu papihru lappu (Bogen).
- 8) Tam mehleram naw brihw, kahdu deenestu behrnu jeb nohmataju usrakstih, kam naw parahdama sikhine no sawa zikkahrtiga deenesta jeb gruntes funga, ka winna nohmas jeb deenesta laiks tad beidsahs, ka winsch tam mehleram pee-teizis.
- 9) Talihds kad weens nohmatais jeb deenesta behrns weetu atraddis, jeb gruntneeks weenu isdahwatu weetu nohmā dewis, woi to mekletu deenetaju dabhujis buhtu, waijaga to tam mehleram sinnamu darriht, lai winsch to sawas grahmatas peeraksta.
- 10) Tas nohmatais jeb deenesta behrns, kas ferwis dahwajahs, dabhu no ta mehlera weenu sikhini par to ka tas pee winna weeteizes, ar kurre sikhini tas pehz pabeigta kumtrakta laika sawa wezza pagasta wehl diwi neddelas palikt warr.
- 11) Tam mehleram ne stahw brihwi, tahdas sikhmes pahraunah, kad winsch tam nohmatajam jeb deenesta behrnam weetu eerahdijis, un schee to ne peenemm patifdamees wehl turplikam flinkotees un staigah. Zomehr tas mehleris pagallam ne drihst, kad winsch teem arridsan ne sinnatu weetu eerahdiht, to sikhini atjau-nah, bes Kirspehles weetneeka nowehleschanas. Dohma tas nohmatais jeb deenesta behrns, ka winnam zaur ta mehlera aisleeqschanu buhtu pahri darrihts, tad winnam brihw to isteikt Kirspehles weetneekam, kas tad to ismekle-schanu tahs leetas tai ohtra nodallai tahs Pilsfunga-teefas uswehleht warr.

- 12) Katram mehleram buhs nohmatajus un deenesta laudis no fweeschahm Kirspe-lehm, kas tannī Kirspehle, fur winsch mehleris irraid, deenestu jeb nohmas-weetu mekle, sawa rullt eerakstih, ka arridsan gruntneekus, kas nohmatajus jeb deenesta laudis mekletu; bet teem nohmatajem un deenesta laudin waijaga no ta mehlera tahs Kirspehles, fur tee papreefsch dsihwoja, sikhini parahdiht, ka winni naw wasanki.
- 13) Tas Kirspehles mehleris tohp us Kirspehles fungu sanahschanas iswehlehts, un tahdi wihri ja-islassa, kas rakstih proht; arridsan to festeri warr par tahdu neimt, ja winsch pee tam derrigs buhtu. Winsch dabhu lohni, kas winnam no wisseem Kirspehles gruntneekem pehz notiffuschas salihgchanas ismakfata tohp, tapat arridsan tahs schnohres grahmatas un tohs waijadfigus rakstijamus pappih-rus. Tahs Kirspehles fungu sanahschanas arridsan katru brihd tohs Kirspehles mehlerus warr no ammata nozelt.
- 14) Tam Kirspehles weetneekam peenahfahs usfattitees, ka tahs schnohres grahma-tas pehz kahrtas kluht turretas, un tahdas daudsfreis pahrmekleht.

D.

Peeellahjuma Pollize.

§. 253. Katram lohzeffam tahs pagasta teefas un pagasta pahrstahwejem, buhs nomohda buht par to dsihwofchanu to pagasta lohzeffu, un muischas Pollizei sinnamu darriht, ja rohnahs pagasta tahdi laudis, kas us negohdigu dsihwofchanu padohdahs, zaur fo meers un pareisiba ispohtita tehp.

Ohtra Nodallischana.

Muischas Pollize.

§. 254. Ta muischas Pollize irraid uswehleta tam fungam tahs muischas, un tas pee winna stahw, tahdu atkal zittam usdoht, bet tad buhs winnam sawu weetneeku pee wahrda tahm nodallahm to Pilsfunga-teefu sinnamu darriht. Tai kambara waldischanai ta walla, to muischas Pollizi frohna muischas, uswehleht kam patiftu.

§. 255. Katram fungam kahdas muischas brihwi stahw, if trihs gaddus, to mui-schas Pollizi atstah, bet winnam waijaga tahdu atstahschanu abbejahm nodallahm tahs Pilsfunga-teefas rakstos sinnamu darriht, kas atkal augstaka teefa sinnu dohd. Kad tahda atstahschana gaddahs, tad ta tai muischas Pollizei peederriga bijusi teefa un gah-daschanas peekriht tai pagasta Pollizei.

§. 256. Kad kahda leeta ta muischas Pollize jeb winnas weetneeks sawus peenah-kamus buhtu pahrkappuschi, tad warr fuhdsotees pee ohtras nodallas tahs peederrigas Pilsfunga-teefas, un teem, woi pascheem woi zaur weetneeku, ar wahrdeem jeb zaur grahmatu ja-aisbildinajahs.

S. 257. Tas kungs kahdas muishas, jeb winna weetneefs, tiffai pehz wirf-teefas spreeduma warr saudeht to Pollizes waldishanu wirf farou grunti, woi us muishigu laifu jeb tiffai us nospreeftu brihdi, un tas stahw tahs wirf-teefas sinna, ka tahs leetas to isneff, arridsan jau ismekleschanas starpä, to apfuhdsetu no farwa ammata atneff, un to Pollizi tai pagasta teefai usdoht.

S. 258. Ta muishas Pollize stattahs us meeru un pareisibu muishas aprink; ap-pafsch winnas fargaschanas stahw tas pagasts ar farou Pollizi, un ta patti gahda, ka winnas spreedumi, lai tee aisenmtu woi tohs pagasta lohzeklus paschus, jeb to grunti, lihds gallam tohp paflausiti. Kad tadehl pagasta lohzekli naw paflausigi teem spreedu-meem tahs pagasta-teefas un winnas ammateem, un zaur pagasta-teefas strahpeschanas wallu naw farwaldami, tad leef ta muishas Pollize tahdus pahrgahweefus zeetumä mest, un nodohd tohs par apstrahpeschanu tai ohtrai nodallai tahs Pilsfunga-teefas.

S. 259. Suhdseschanaht par to pagasta-teefu farwa weeta irraid preefsch ohtras nodallas tahs peederrigas Pilsfunga-teefas. Ta muishas pollize peenemmt un ismekle tah-das suhdeshchanas par lohzekleem ta pagasta, jeb pagasta pahrstahwejeem dehl winnu ammata waldishanas, kas astonu deenu starpä pehz kahdas zaur teem notiffuschas spreeschanas jeb netaisui effoschas darrishchanas preefschä nestas tohp. Ta muishas Pollize mefle to suhdeshchanu ar labbu islihdsinah, un ja tas ne warr notift, tad usleef winna tam wainigam, ka redjedama, pecluhgschanu, stahdes aismakfaschanu, naudas strahpi lihds 3 sudraba rubbelem jeb 48 stundas arresti. Irraid ta apgrehfschana tahda, ka leela-fas sohdbas wajaga, tad noraida ta muishas Pollize to suhdsetaju us ohtras nodallas tahs Pilsfunga-teefas. Irraid tas suhdsetais pats wainigs, tad nospreefsch ta muishas Pollize tam lihds peezpazmit bet ne wairaf, kohfus, jeb 48 stundu arresti, un ja buhtu leelafu pahrmahzibu pelnijs, tad nodohd ta winnu tai pagasta-teefai par nostrahpe-schanu, bet tad tas lohzeklus tahs pagasta-teefas ne warr lihds teefä sehdeht, un winna weeta paleef tas pagasta preefschahweis.

S. 260. Tai muishas Pollizei ta walla, ihpafschas wajadfibas, to pagasta preefschneefu un winna lohzeklus no ammata atneff, un tahdu atstahdinatu darrishcha-nas, pa tam starpam, pagasta preefschahwejeem jeb schahdeem lohzekleem uslift, bet tomehr tai sinna jadohd tai ohtrai nodallai tahs peederrigas Pilsfunga-teefas.

S. 261. Ta muishas Pollize leef sanemt un tai ohtrai nodallai tahs peederrigas Pilsfunga-teefas us tahlafu teefas spreeschanu nodohd, tahdus pagasta lohzeklus, kas gruhtaki apgrehfschneefus ne ka ta pagasta-teefa sohdiht speh, bet tatschu ne pirms, kamehr ta pagasta-teefa patti spreesch, ka ta waine leelafu strahpi pelnijs, ka tai brihw uslift.

S. 262. Tai muishas Pollizei brihwi stahw, semjakas kahrtas laudis, bet kas ne stahw appafsch pagasta-teefas, ja tee apwainojuschees, list sanemt un ja tee wairaf ka mahjas pahrmahzibu pelnijschi buhtu, tai ohtrai nodallai tahs peederrigas Pilsfunga-teefas us tahlafu teefaschanu nodohd.

S. 263. Muishas Pollizei ta walla, wiffus laundarritajus no semneefu jeb sem-jakas kahrtas list fagraht, un pee pirmas nodallas tahs peederrigas Pilsfunga-teefas us tahlafu sohdu nosuhtht.

S. 264. Semmes waldishanas pawehleschanas, kas tohp tai muishas Pollizei, preefschraftitas fluddinaschanas labbad peesuhthitas, ta noraida pee pagasta-teefas par wajadfigu sinnamu darrishchanu, bet atbild tiffai par to winnai paschai peerahdamu ais-laweschanu, ja tahdas ne taptu paflausitas.

S. 265. Tahs if trihs gaddus no pagasta-teefas farakstamas rullu grahmatas par teem pagasta lohzekleem, ta muishas Pollize nosuhthta pee pirmas nodallas tahs peederrigas Pilsfunga-teefas.

S. 266. Ta muishas Pollize, eedohd teem pehz teefas atstahjuscheem pagasta lohze-kleem bes leegschanas, bet teem tiffai us kahdu laifu atlaischameem, pehz teem pehzak lassameem preefschraftiteem, parahdishanas grahmatas us winnu drohschas prohjam tiffchanas, un leef zaur pagasta Pollizi par to wakteht, ka ne ween winnas pagasta lau-dis bes tahdahm grahmatam prohjam ne dohdahs, bet arridsan fivescha pagasta lohzekli, bes tahdahm no farwam Pollizehm isnemtahm sihmehm, winnas aprink ne usurras.

S. 267. Rats semneefu fainneefs jeb nohmturris tahdas weetas, kas no refrufschu nemshanas fiodbada, dabu no muishas Pollizes par to, ka winnam pee tahs muishas tahda weeta, sihmi ar fo winsch drohschi warr zaur wiffu Gubernementu staigah, bet schahda sihme tomehr if puffgaddus atjaunajama irraid. Rats zits lohzeklus ta pagasta, dabu pehz isluhgatas nowehleschanas no muishas Pollizes, parahdishanas grahmatu us zetta eeshanas. Tahs Rirpehles teefä, pee furras kahdas muishas pagasts peederr, weens fainneefs jeb nohmturris ir bes grahmatas us 4 deenahm no mahjam drihft atsiht, bet tomehr tam muishä paleefamam wafte lohzeklam tahs pagasta-teefas sinami jadarra, ja us ilgafu laifu ka 48 stundas iset qribbetu.

Deenesta laudis tiffai ar kungu sinnas tahdu grahmatu no muishas Pollizes warr dabuht.

Deenesta laudis un wiffi lohzekli ta pagasta, kas naw fainneefi jeb nohmturri, bes pagasta jeb muishas Pollizes sinnas pagallam ne drihft no pagasta ahra iset.

S. 268. Tai muishas Pollizei peenahfahs, to tahda wiffi ismekletu grahmatu, ja tam no teefas puffes ne kas prettim ne buhtu, 24 stundu starpä isdoht. Ja kahds, kas ta pehz preefschraftu to grahmatu mekleja, tahdu ne dabu, tad winsch warr pee ohtras nodallas tahs peederrigas Pilsfunga-teefas suhdsetees, kas pehz uspraffitas sinnas no muishas Pollizes, dehl tahs aisleegschanas waines, un pehz ismekletas leetas, woi no ferwis tam suhdsetajam to grahmatu eedohd, jeb tam pawehl meerä palift.

S. 269. Ja kahds lohzeklus ta semneefu pagasta pahrafi par farou laifu nohst paleef, us furre winsch to grahmatu dabujis, jeb aiseet winsch no ta pagasta bes nowehlescha-nas, tad warr muishas Pollize tahdu list no kanzeles fluddinah ka wasanku un mekleht ka winsch fluhst isdoht.

S. 270. Ta muishas Pollize pehz scheem preefschraftiteem tai pirmai nodallai tahs peederrigas Pilsfunga-teefas, bes laweschanas sinnu dohd, no wiffem farwadeem no-tiffumeem un ohtru padohmu gribbedamam leetahm.

§. 271. Tas zivil wirf waldneek's nolaisch farwas pawehleschanas us muischas jeb pagasta Pollizi, zaur Pilskunga=teefahm; jeb arridsan kà winsch par labbu turr, teescham us pagasta un muischas Pollizi, un ja tà noteef, teescham pee winna pascha atkal janahf tahm atbildeschanahm par to isdarrischanu.

Trescha Nodallischana.

No Pilskunga=teefas, Pollizes ammatà.

§. 272. Ratrai Pilskunga=teefai buhs pehz farwas schinnis liffumòs eezeltas fahrtas darriht, kas tai peenahfahs un uswehlehts.

§. 273. Ta ohtra nodatta peenemm un ismekle subdeschanas par pagasta un muischas Pollizi, bet tahdahm wajaga diwju neddelu starpà, pehz kahdas notiffuschas spreeschanas jeb nepareisi effoschas darrischanas tahs pagasta jeb muischas Pollizes, preefschà nestahm buht, zittadi subd ta subdeschanas teefa. Tahdas leetas, kurràs schahs teefas ne warr paschas par to muischas Pollizi spreesf, winnas preefschà ness tam Gubernementa wirf-waldneekam, bet tohs pee waines atrastus lohzeftus tahs pagasta teefas, winnas paschas nostrahpe, jeb tohs nodohd tai kriminal teefai, ja leelaka strahpe pelnita buhtu, kà winnahm nospreest walla. Utrohnahs, ka tas subdetais pat's irraid wainigs, tad ta teefa winnam nospreesch to atmakfaschanu wissu isdohfchanu un to leelaku strahpi, kas ween schahs teefas rohkas stahw.

§. 274. Ta ohtra nodatta tahs pilskunga teefas ne warr leelaku naudas strahpi uslift, kà 5 sudraba rubbelus tai pagasta lahdei par labbu, pee ka tas winnetais peederr; feschdesmit kohfus jeb pahragas zirtenus, un 8 deenu arresti pee uhdena un maijes, jeb feschu deenu strahdaschanu bes maksas un us pascha maijes.

§. 275. Tee §. 222 libds peesfaitamur §. 228, tai ohtrai nodattai tahs Pilskunga=teefas, kà aprinka Pollizei arridsan preefsch azzim jaturra.

§. 276. Tahs Pilskunga teefas irraid noliftas appafsch ta Gubernementa wirf-waldneeka; winnas dabbu no ta pawehleschanas un tam atbildeschanas dohd no tahs isdarrischanas. Subdeschanas par Pilskunga=teefas tohp tam wirf-waldneekam ta Gubernementa preefschà nestas, bet tomehr tam wajaga notift, feschu neddelu starpà pehz kahdas notiffuschas spreeschanas jeb nepareisi effoschas darrischanas tahs Pilskunga=teefas. Kad tas Gubernementa wirf-waldneek's treiju mehneschu starpà pehz nodohfas subdeschanas, no tahs Pilskunga=teefas nefahdu atbildeschanu ne prafta dehl winnas, tad tohp tas usliftkohfts tà, itin kà tas Gubernementa wirf-waldneek's to subdeschanu par neleefigu turra.

§. 277. Kad pee tahs ohtras nodattas tahs aprinka Pollizes kahda kaudarrischana ussubdeta, kas bahrgafu sohdbu pelaijusi, kà winna nospreest drihft, tad winna to leetu noraida us kriminal-teefu.

§. 278. Kad leelaks pulks leezineeku japahrklausa, jeb apstattischana, un pawissam teefaschana us paschas weetas wajadfiga buhtu, tad nosubta ta aprinka Pollize

weenu teefas lohzefti no muischneeka fahrtas, ar weenu strahweri turpat, kas tohs leezineekus pahrklausa kà peenahfahs, to apstattischanu leef notift, tohs teefatajus isklausa, un to ismekleschanu tamehr pabeids, bet pat's neko ne spreesch un to ismekleschanas Pro-tokollu tai ohtrai nodattai tahs aprinka Pollizes spreeschanas labbad nodohd.

Ohtra Nodatta.

No apgrehkoschanahm prett Pollizi un winnu strahpehm.

Pirma Nodallischana.

Grunta liffumi.

§. 279. Pollizes liffumi nessahs us to, nowehrft wissu, kas walts lohzeftu drohschaj dshwoschanai un labklahschanai pretti stahw. Pahrfahpschana tahdu liffumu, woi teem prettim darroht, woi zaur nedarrischanu ta, kas irraid pawehlehts, irraid apgrehkoschana prett Pollizi.

Tahdahm apgrehkoschanahm prett Pollizi irraid Pollizes strahpes beedinas, prohti tahdas sohdbas, to tahs Pollizes strahpes teefa, zaur to spehfu schahs liffumu grahamtas, tam pahrfahpejam uslift warr. Ja tadehl kahda pahrfahpschana tohp atrasta tahda, kam leelaks strahpes wajaga, kà tai Pollizei brihw irraid nospreest, tad winna tohp turreta par weenu blehdibu, un tas darritais irr nodohdams kriminal=teefai.

§. 280. Schinni liffumu grahamatà daschadas tahdas pahrfahpschanas taps preefschà listas; tahdas leetas, kas schi mis liffumòs ne buhtu aismentas jeb staidri noteiftas, tohp pehz Pollizes wisseem peederrigahm eestahdischanahm teefatas.

Ohtra Nodallischana.

No tahm apgrehkoschanahm prett Pollizi.

Pirma Schkirra.

Apgrehkoschanas prett meeribu, pareisibu un drohschibu.

Pirma Appafsch-nodallischana.

Apgrehkoschanas prett walts eelschfigu meeru, pareisibu, drohschibu, kas wissus aisteef.

§. 281. Ja kas weenu no Pollizes sluddinatu pawehleschanu saplohfa jeb noslehpj, jeb zaur wiltigu isstahstischanu, fajufschanu un dumpi zell, tohp winsch strahpehts, kà taisui rahditohs.

§. 282. Kas emmes liffumus un eestahdischanas nizzina, kurneschanu prett waldischanas fazelt mekle, tam buhs fanemtam un Gubernementa waldischanai nodohdam tapf.

S. 283. Ja kas eedrohschinajahs weenu sabeedroshanu bes waldischanas sunnas uszelt, tad buhs tahdu pulku ischekt, un to preekschneeku lihds ar winna beedreem (sel-leem) pehz nopelnuma pahrmahziht.

S. 284. Kas dumpi zelt us prettin turrechanu prett waldischanas liffumeem, jeb gribbedams no sawas wirsibas ko ar warru ispspeest, tohp ar sawu faspreestu pulku, ka winna darrischana to isneff, woi pehz Pollizes liffumeem strahpehts, jeb kriminal-teefai nodohs.

S. 285. Katru patgalwigu jeb nepareisu fapulzeschanu to pagasta lohzeftu, buhs tai Pollizei isklidinaht; tee dumpineeki kluhst pehz nopelnumu strahpeti, jeb pirmai noballai tahs semmes Pollizes nodohs.

S. 286. Katra nepaklausischana prett pagasta un muischas Pollizi un waldischanas liffumeem tohp pehz nopelnuma strahpeta, un ja ta waine leelaku strahpi pelnitu, ka pagasta Pollize spehj uslift, tad tas wainigs irraid nodohdams ohtra noballai tahs semmes Pollizes.

S. 287. Kas pakuhtrs rahdahs pee ugguns nelaines glahbschanas, jeb to pagallam aisleeds, tohp pehz nopelnuma strahpehts.

S. 288. Dehl slehpschanas to isbehqushu saldatu jeb nesumamu kauschu bes parahdischanas grahmatahm, wiff paleef pehz tahm wezzahm augstahm parwehleschanahm; bet tomehr tas, pee ka tas behglis apflehpahs, kad winsch pats to sumamu darra, ta strahpe tohp atlaihta.

S. 289. Ja noht palischana kahda pagasta lohzefta pahr sawu nospreestu laifu, jeb ta aiseeschana bes zeltu grahmatas, ka redsams buhs tohp strahpeta.

S. 290. Ja ispsreeschana par nepareisu walfoschanu tahs pagasta Pollizes wallas, peederr pee ohtras noballas tahs Pilskunga-teefas.

S. 291. Ja kas waldischanai garram eedams, pats sawu teefu nemmahs un paligu mekle, kur tahds naw wehlehts, ka lihdsibas dehl, ja kas sawu parradneeku pats isklila, ja kahdam sawu sagtu leetu atnem un to ne nodohd klahtrakas pagasta Pollizes rohtas, tad buhs tam, ja schamehr naw kam warru darrijis, pehz Pollizes spreedumu strahpetam tapt.

S. 292. Kas blehschus sumadams slehpi, jeb teem pee ismukschanas palihds, irraid strahpejams.

S. 293. Kas weenu arrestantu wallam palaisch, tam pee behgschanas palihds, jeb kahdu winnam ustizetu zeetumneeku leef ismuft, tohp no Pollizes pahrmahzihts. Buhtu winsch zeetumu uslausis un to arrestantu ar warru atswabbinajis, tad tohp winsch kriminal-teefai nodohs.

S. 294. Ja kas no zeetuma ispruhtu, tad buhs tam ohtru reis tik ilgi sehdeht, ka winnam papreeksch nospreests bij. Bet ja ta zeetuma strahpe tam ihpafchi ne bij nospreesta, tad ta zaur spreedumu par paschu to wainu uslifta zitta strahpe tohp leelaka zelta.

S. 295. Kas eedrihtstetohs, lohzeftus tahs pagasta-teefas jeb Kanzleijas zaur dahwanahm apmahniht, irraid tapat ka tee, kas dahwanas nehmuftchi, kriminal-teefai nobohdami.

Ohtra Appafsch-noballischana.

Agrehkschanas prett tizzibas draudsehm.

S. 296. Kas eedrohschinatohs Deewa-kalposchanu nihzinaht, basniza, kamehr Deewa wahrs turrechts tohp, pilna balfi runnaht, breht, sineeflu, trohfsni zelt, irraid nobasnizas ahra isweddam un tohp no Pollizes pahrmahzihts.

S. 297. Kas dehl tizzibas kildas fahf, tohp zeeti norahts, un ja tas ne palihds, no Pollizes strahpehts.

S. 298. Tahdeem kas ar wiffadeem blehneem darbojahs, un leelijahs zilwefti effofchi, kam sawadi spehti, ka burwi, mantas razzeji, sihneeki, winnu neprahtiba ar firdigu pamahzischanu preekscha jaturr; tai Pollizei buhs winnus zeeti wafteht, un ja ne mittejahs sawus mahmus dsht, list fagrahbt un pee Gubernementa waldischanas nosufht.

S. 299. Ja kas mehginatu sweschu tizzibu eezelt, un ne lautohs zaur Pollizi atgreeste no sawas nesaprattigas usnemschanas, tad buhs tahdu fagrahbt un pee Gubernementa waldischanas noraidht.

Trefcha Appafsch-noballischana.

Schrafchas agrehkschanas prett Pollizi dehl drohschibas.

Pirmais Wofschkirums.

Agrehkschanas prettin paschu zilwefta drohschibu un prett Pollizes liffumeem par apfargaschanu tahs dschwibas un wesselibas.

S. 300. Kaufchanas, pee kurrachm ne weens gruhti eewainohs klius, tohp no Pollizes pahrmahzitas; irraid ta eewainoschana tahda, ka ta sakauta wesseliba jeb kahds no winna lohzeftu warretu maitati buht, tad tas kahweis kriminal-teefai janodohd.

S. 301. Ja kas zitta nammā, dschwofli jeb kohrteli bes wallas eelauschahs, tad irraid winsch strahpejams, ka ta leeta to israhda. Tam eedschwotajam peederr ta mahju teefa, prohti tam irraid brihw glahbtees zaur peenahfamu prettinturrechanu, un ja wajaga, arridsan mahjas-laudis un kaiminus paliga fauft, bet tiffai ne buhs tam pahrafi darriht, ka nowehlehts, zittadi winsch taps strahpehts.

S. 302. Ne weenam lohzeftam tahs semneeku draudses jeb tahdeem, kas ziffahrt appafsch muischneeka-teefas stahweja, buhs sawa nammā jeb serim klahf, schaujamus eerohtschus turreht, ja tas winnam ne buhtu ihpafchi no kungeem wehlehts. Kas tam pretti darra, saude to eerohtschu tai pagasta lahdei par labbu, un pehz wajadsibas wehl no Pollizes tohp strahpehts.

Kad tahds, kam brihw eerohfchus turreht, ne-apdohmigi zittu eewaino, jeb kahdu fahdi padarra, tad buhs winnam to atlihdsinaht, un no Pollizes strahpetam tapt. Ja gaddahs ta, ar kahdu, kas ne drihft eerohfchus turreht, tad winsch tohs saude, winnam ta fahde ja-aismakfa un winsch tohp ar wiffleelafu Pollizes strahpi aplifts.

S. 303. Ja kas bes pascha nelaines, zilweku no fepfaween, uhdens jeb ugguns breefmibahm glahbt warredams to ne darrija, tad tahda winna zeetsirdiba wiffseem laudim fluddinajama, un winsch pehz nopelnuma strahpejams.

S. 304. Katram peenahfahs nosliufchus no uhdeni ahra wilft, ka arridsan twais fohs apflahpuschus us ahru isneft, tahdus, kas pakahruschees atraisft un ahtri paligu mefleht, kas scho turwafu mihlestibas liffumu pahrfahpi, fluhst no Pollizes pahrmahzihts.

S. 305. Ja kas ahra prahtu paliffufchus laudis ne liffu tuhda fagrahbt un Pollizei nodoht, tad winsch Pollizes strahpe friht.

S. 306. Ja kas, bes ihpaschas Gubernementa wirfibas nowehleschanas plehsfigus swehrus, ka lahtschus un wilfus, turra, tad buhs tohs swehrus apfaut, tahs ahdas pagasta lahdei par labbu pahrdohht, un to liffumu pahrfahpeju zaur Pollizi strahpeht. Buhtu tee swehri fahdi darrijufchi, tad winnam wehl irraid jamakfa. Kam buhtu ta preefschrafftita nowehleschana swehrus turreht, un ne-wihfcho aissfargahht wiffu fahdi, tam buhs saudeht tohs swehrus, aismakfaht to fahdi, un no Pollizes strahpetam tapt.

S. 307. Kas mahju lohpus turra, bet no kahdas nifras dabbas, un ne gahda aissfargahht wiffu fahdi, tam buhs to notiffufchu fahdi makfaht, to nifnu lohpu saudeht tai pagasta lahdei par labbu, un no Pollizes strahpetam tapt.

S. 308. Kas Pollizes preefschrafftus traffu funnu pehz, wehra ne nemm, fluhf strahpehts.

S. 309. Kas funnus prett zilwefeem rihdi, tohp strahpehts, ka wajjadfigi rahdahs.

S. 310. Kas zittus zaur ahtru brauffchanu jeb jahfchanu eewaino, tam irr jamakfa ta dfeedeschana un wehl Pollizes strahpe jazeesch.

S. 311. Ja kas bahrgas draudeschanas prett zitteem leef dsirdeht, tad tahds ne ween irraid pahrmahzams, bet tas eebeedehts arridsan warr galwofchanu praffitees, un kad tas praffitais tahdu ne warr doht, tad tohp winsch nolifts appafsch Pollizes fargafchanu.

S. 312. Kas ehdamas leetas jeb dsehrenu, kas weffelibai kaitigas, pahrdohd, tohp no Pollizes strahpehts.

S. 313. Kas ehdamas leetas jeb dsehrenu wiltigi fajauz, to saude pagasta lahdei par labbu.

S. 314. Kas naw paklausigs Pollizes liffumeem, dehl fargafchanas, ka lihpanas sehrgas ne plehschahs, irraid pehz nopelnuma strahpejams.

Ohtrs Wofchirume.

Pahrfahpichanas prett mantas drohschibu.

S. 315. Katra, tihscham jeb zaur newihfchofchanu zittam pee winna mantas padarrita fahde, no ta darritaja, zif ween tas spehji ja-atlihdsina, un tas pats wehl tohp, ka ta leeta to isneff, strahpehts.

S. 316. Wiff, kas noteek no wiltibas, jeb zittam par fahdi un nihzinafchanu winna mantas, irraid ja-aismakfa un no Pollizes ar strahpi ja-apleek.

S. 317. Kas kahdus lauka wahrtus atwerr un ne aismerr atfal, ta, ka zittam zaur lohpu jeb fargu fassreeschanu jeb isflihschanu fahde noteek, un kas sawus fargus jeb lohpus zitta laukos jeb gannibas dsenn, tam ne ween ta fahde ja-aismakfa bet wehl peenahfama strahpe jazeesch.

S. 318. Kas, meschds, gannibas un lauka ugguni faturr un aiseedams to ne apdsesch, tam to fahdi, kas zaur to gadditohs, buhs zif spehji makfaht un wehl Pollizes strahpi dabbuht.

S. 319. Sagschana, prohti fleppena panemfchana fwefchas mantas ar wiltigu padohmu, tohp pirmâ reisê un kad ta sagta leeta naw dahrgaka par 5 fudraba rubbeleem ar Pollizes strahpi fohdita, un tam saglam wajaga to sagtu leetu atdohht, jeb, ja ta wairs winna rohkâs ne buhtu, to aismakfaht woi atstrahdaht.

Sagschana ohtra trescha lahga, tohp tapat strahpetâ, kad ta sagta leeta ne makfa wairak, ka 5 fudraba rubbelus.

Bet kas wairak, ka 5 fudraba rubbeli isneff, sadfis, tapat ka tas, kas jau zetortâ lahga sohgi, lai ta fahdsiba arridsan ne isneftu pahrafi par 5 fudraba rubbeleem, tohp kriminal-teefai nodohts.

S. 320. Sahdsibas beedri un flehpeji tohp pascham saglam lihds strahpeti.

S. 321. Ja kas sagtas leetas sinnadams pehrf, tohp winsch par sagta beedri turrehts.

S. 322. Kas leetas no laudim pehrf jeb fihlâ nemm, kam tahdas leetas ne warr buht, un tahdas ne darra Pollizei sinnamus, tohp strahpehts.

Tas pats noteek, ja kas leetas pretti nemm, furru peenemfchana jau zaur fluddinafchanu aisleegta.

S. 323. Kad atflehgu falleis weenu atflehgu, bes fungu jeb ta zilwefa sinnas, kam winna peederr, atdarra, jeb jaunu atflehgas behrnu pataifa, fleppenu atflehgu woi muhfejumu dselsi ne-ustizamu laufchu rohkâs dohd, tad buhs tam to fahdi, kas zaur winna neprahribu notiftu, zif spehtu aismakfaht un kriminal-teefai nodohtam tapt.

S. 324. Kas Pollizei sinnu ne dohd, kad kahdu leetu atrohn, tohp strahpehts, un tam wehl jamakfa ta fahde, kas zaur to noteek.

S. 325. Kad weens ohtram pahrdohfchanâ, woi pirfchanâ, jeb zittas derribas pahribu darra, tad tahda leeta Pollizes preefschâ weenigi tad peederr, ja ne isneff wairak ka 5 fudraba rubbelus, zittadi pagasta-teefai jaspreefch. Tahdas pahribas jateefa ne ka noseegumi, bet ka ziwil-teefas leetas.

S. 326. Ur wiltneefseem tapat darrams, ka ar sagleem.

S. 327. Ja kas fwefchu mantu sawâ wallâ us fewim greefch, tad irraid winsch, bes tam, ka ziwil-teefas fungs to atdohfchanu nospreefch un pee tahs peefpreefch, wehl no Pollizes ta laupijuma pehz strahpejams.

S. 328. Kas zaur draudefleem un wiltigeem cemesfleem no zitta fo iswilt, tohp strahpehts, ka ta laupifchana to isneff.

S. 329. Ja kas leelakas rentes (pagaidas) nemm, kà liffumi nowehl, jeb ja tam, kas us parradu nemm, jafohlabs, ar leelaku mehru, woi labbaku leetu atdoh, kà winsch dabbujis, wehl, ja kas rentes no rentehm (auglu auglus) nemm, jeb tas parradu deweis naudas weeta prezz eedohd, un to pahrafi dahrdina, kà pehz taifnibas isness; tapat, ja winsch wehl ihpaschas dahwanas (kuffulus) isdingejahs un fanemm, atkal, ja zits us ruddena pagaida isdohd, bet ar to derribu, kà ta atdohdama labbiba schin lehtaka japalaisch, kà turgus isness; tad wissahm tahdahm derribahm buhs weltahm un sudduschahm buht, un plehsigam auglu dsimejam, kà ta waine prassitu, no Pollizes strahpetam jeb kriminal-teesai nadohtam tapt.

Tai pagasta Pollizei jau dehl fawa ammata teefas paligs meklejams prettim tahdeem, kas pagasta lohzeffus zaur auglu dsihfchanu plehsch.

S. 330. Wissas jau zaur augsta Keisara Ukajahm aisleegtas laimes spehles, irschè tohp leegtas un appafsch strahpes noliftas; tapat arridsan frohgeri, kas fahrtas un faulimus us tahdahm laimes spehlehm pasneeds, un tahdeem weetu dohd, irraid strahpejami.

S. 331. Kas ar wiltigu padohmu zaur lischfeschanu eenaidu zelt starp laulateem draugeem, raddeem, fungeem un faines, irraid strahpejams, kà winna wiltiba to isness, tam ja-atlihdsina ta skahde, un winsch irraid pahrmahzams.

S. 332. Kas behrna fahrtas zilwekeem us parradu dohd, jeb no winneem fo pehrf, faude to, fo winsch dewis, atlihdsina, fo pirzis, un wehl strahpi dabdu.

Seewahm us parradu doht jeb no winnahm labbibu pirkt bes wihru sinas, irraid aisleegts pee atmakfaschanas strahpes un Pollizes pahrmahzibas. Tapat buhs notift, ja ne atdalliti dehl, kam pilnigs wezzums, fo pahrdohu, kas wezzakeem peederr; bet teem jau atdalliteem dehleem no pilniga wezzuma irraid brihw-walla par fawu daltu.

S. 333. Ja kas no salditeem munderes, jeb zittas farra ammatam peederramas leetas pehrf, tad tohp ar tahdu darrihts pehz teem wisseem wehra leekameem preesch-raksteem.

S. 334. Krahpschana no deenesta laudim, un ustizzetas mantas ischfchdrdeschana, tohp strahpeta pehz teem liffumeem, kas sagschanas labbad dohti.

S. 335. Dehl wiltiga mehra un swarra, kà pat kannepeju un linnu wiltigas fauufschanas, irraid jaturrehs pehz teem tadehl sinameem liffumeem.

S. 336. Kas sweschu wahrdu peeleeefahs, tohp strahpehts, jeb ja zaur to leela skahde notiffusi, kriminal-teesai nadohts; tas pats noteef ar teem, kas sweschas parahdischanas grahnatas par faweeem preeschah rahda.

S. 337. Kas zittu nepareisi apfuhds, dehl Pollizes pahrfahpschanas, irraid strahpejams. Rahda ta nepareisa fuhdseschana us kahdu blehdibu, tad tas pats fuhdschais kriminal-teefas rohkàs nahf.

S. 338. Kas zaur ne-apdohmibu wainigs tohp pee ugguns nelaines, tam buhs kà spehjoht to skahdi atlihdsinaht, un kà aplanneekam strahpi dabbuht. Tihschami dedsinataji peederr kriminal-teefas rohkahm.

S. 339. Ja kas zaur sliftu nammaturrefchanu, rihschanu un plihfeschanu par nab-bagu tohp, tad buhs tahdam, pehz teefas atraschanas, ne ween fawus parradus atstrahdaht, bet wehl ihpaschu Pollizes strahpi dabbuht, jeb krimiaal-teesai nadohtam tapt.

S. 340. Tahdus, kas dahwanas salassidami preesch zitteem apfahri staiga, bes Gubernementa waldischanas sinas, buhs sagrahbt un pee pirmas nodallas tahs Pils-kunga-teefas us tahlafu noraidischanu pee Gubernementa waldischanas nosuhit.

Treschais Noschfirrums.

Pahrfahpschanas prett zilweka brihwibas.

S. 341. Wasankus, ubbagus, parradneefus, kas slehpjabs, blehdneefus, un tahdus, kas ar blehschu darbeem pinahs, warr kurfch katrs sagrahbt un flahatakà Pollize nadoht. Bet ja kas bes tahdahm leetahm zitta zilweka brihwibu aistiftu, to sagrahbt, zeetuma leef, tam ne ween skahdi aisinafsahbt bet wehl Pollizes strahpi zeest buhs.

Settortais Noschfirrums.

Pahrfahpschanas prettim gohda.

S. 342. Par tahdu, kas darbds jeb wahrds zittu nizzina jeb zaur negohda grahnatahm apfimeij, buhs, kà pareisi rahdahs, nospreeft, peeluhgschanu, gohda leezibas dohschchanu, atnefchanu fawu negohda wahrdu, woi arresti jeb meefas strahpi.

S. 343. Ja tas nizzinatais pat fawu rohfu zittam peeliftu, tad tahds warra darbs pehz faufschanas teefas jastrahpe.

S. 344. Kas bes laulibas dsimmuscheem behrneem winnu dsinti pahrmett, irraid tapat strahpejams, kà tas, kas zittu ar lammafchanu aisnemim, kà arridsan, kas zittu winna aminatu pehz apfimeij, par lihdsibu, dihrifaju.

S. 345. Tapat arridsan to, kas apfimeetahm feewissahm winnu faumu pahrmett, kà lammataju pahrmahziht buhs. Tam kas to feewissu peefimehjis, buhs to behrnu lihds astotam gaddam audfinaht; ne spehj winsch ta behrna pahrtifschanu sagahdaht, tad gahda tas pagasts par to behrnu, un tam wainigam ta pagasta isdohschanas ja-atstrahda. Kas nomama, kà kahda bes laulibas dsihwodama feewiska gruhta irraid, un to ne darra sinamnu, dabdu Pollizes strahpi.

Ohtra Schirra.

Pahrfahpschanas prett fauna.

S. 346. Peedsehruscham bes atjehgschanas un spehfa, kas us eelas, kahda plazzi jeb frohga fawu prahtu pagallam buhtu apdschris, bet nekahdu launumu padarrijis, buhs, kad atkal atjehdis, pahrmahzitam tapt. Buhtu tahds dumpi un kildas zehlis, jeb fahwees un zittu eewainojis, tad irraid ta skahde ja-atlihdsina, un winsch tohp no Pollizes strahpehts, jeb kad blehdibu padarrijis buhtu, kriminal-teesai nadohts.

S. 347. Ja irraid parahdams, kà frohgeris kahdu zilweku us peedsefeschanas flub-binajis buhtu, tad tohp tas frohgeris strahpehts.

S. 348. Seewissas, kas neschlihtibas grehts dsihwo un sawu gohdu par naudu pahrdohd, tohp no Pollizes strahpetas, ja papreesch dohtas labbas mahzibas ne neeku ne palihds; Pollizei tahdas leetas ar sinu jadarra.

S. 349. Pollizei us to jaskattahs, ka wihristi un seewissas ne eet kohpa pehtees, un tai buhs, ja aisleegschana ne palihds, tohs beskaunus pahrmahziht.

Trescha Dalka.

L i k k u m i p r e e s c h s e m n e e k u t e e f a h m.

Pirma Nodalka.

G r u n t a n o l i f f c h a n a s.

Pirma Nodallischana.

P r e e s c h t a h m p a g a s t u = t e e f a h m.

S. 350. Pagasta-teesai peekriht ta zivil-teesas isdohschana par wisseem semneeku-pagasta lohzeleem. Ja par kahdu zilweku tohp fuhdehts, kas narw semneeku-pagasta lohzehts, bet pagasta aprinkt dsihwo jeb usurrahs, jeb ja prett muischas waldischanu jeb winnas weetneekem tohp fuhdsehts, tad pagasta-teesa warr mehginahd tohs atkal falihdsinaht un tas narw preeschraflihts, kahda wihse tam buhs notift. Ta labbad pagasta-teesa noraida weenu teesas lohzehts us to muischas waldischanu jeb winnas weetneekem, teem no tahs fuhdseschanas sinu dohdams un tohs us falihgschanu fuhbinadams.

Kad schi mehginaschana ne isweizahs, jeb ta muischas waldischana jeb winnas weetneeki us ne kahdu islihdsinaschanu ne klausfa, tad pagasta-teesa teem fuhdsesetajeem peerahda to teesas peederrunu ta zilweka, par furru fuhdsehts tohp.

S. 351. Pagasta-teesa patti no ferwis ne maisahs ar teesas leetu ismekleschanu, bet tas tikkai noteek us pagasta, muischas waldischanas un zittu lauschu fuhdseschanaht jeb us wirsibas parwehleschanu.

S. 352. Preeesch pagasta-teesas wissas leetas tohp isteesatas ar wahrdeem un eesfch tahs tehwa walledas, ko tas leelakais pulks ta semneeku-pagasta runna, arridsan tas protokols tanni walloda tohp farakstihst.

S. 353. Kahda prahda tas leelakais pulks to teesneeku irr, ta tohp teesa spreesta.

S. 354. Pascheem fuhdsesetajeem un apfuhdsesetajeem buhs preeesch teesas nahst, un tikkai ja kahds flimnibas dehl sawas mahjas ne warr atstahst, winnam tas teek atlaist. Tomehr muischas walditajeem, muischneekem un eksenteem *) nowehlehts, zur weetneekem sawas fuhdseschanas preeesch uest, bet awkateem ta pee-eeschanas walla preeesch schahm teesahm pagallam aisleegta.

S. 355. Pagasta-teesa us mekleschanu tahs pusses, kas winnejuft, isdarra ar peespeeschanu sawus nospreedumus, kas teesas spehku dabbujuschi.

*) Skatt. S. 207.

S. 356. Pagasta-teesai arridsan peekriht, tahs augstakas un pahrraudsichanas teesas nospreedumus, kas teesas spehku dabbujuschi, ar peespeeschanu isdarriht, kad tee tohs semneeku-pagasta lohzehts aisneim un winnu isdarriichana tai tohp uswehleta.

S. 357. Pagasta-teesa to wehrminderam aminated walda par wisseem sawa pagasta lohzeleem. Kad gruhdeni paleef pakkal, tad schi teesa tulihst to atlizzinatu mantu leef usrakstihst un to paschu woi tam zur mantoschanas gramatu eestahditam wehrminderam par glabbaschanu eedohd, woi tam wehrminderam, ko teesa us kahdu laiku buhs eezehlust, un no schi wehrminderam tai Pilskunga-teesas ohtrai nodalkai sinu dohd. Wehrminderem itgaddus tai pagasta-teesai no sawas rehkeneschanas buhs arbilbeschanu doht. Pagasta-teesas itgaddus us Pilskunga-teesu ohtru nodalku to rulli no wissahm wehrminderu waldischanaht eefuhda.

S. 358. Kad muischas waldischana fuhds, lai fainneeks taptu islihts jeb ta nohmas derriba atmehta, nelahga naminaturreschanas, ehku palaischanas, lauku nekohp-schanas, peederrigu klausichanu un dohschanu ne-atlihdsinaschanas jeb zittu teesigu wainu dehl, un pagasta-teesa pehz notiftuschas teesigas ismekleschanas fainneeka islihtschanu jeb nohmas derribas atzelschanu nospreesch, tad gan augstaku teesu warr meklegt, bet pagasta-teesai buhs, ka mahjas pagallam ne eet pohsta, tam wainigam to mahju waldischanu atneim un wissu winna mantu, lihds augstakas teesas nospreeschanu, appatsch pahrstahweju list.

S. 359. Pee pagasta-teesas funtraktu-gramata tohp turreta, kurre wissahm un jebfurrahm nohmas derribahm, deenesta funtraktem un parradu gramataht no semneeku-pagasta lohzeleem buhs tapt eerakstiteem; tomehr schi eerakstischana ne aisneim tahs usstizibas gramatas us nekustannu mantu, kas Wirf-Pilskunga-teesai peekriht.

Ohtra Nodallischana.

No Pilskunga-teesu ohtras nodalkas ka zivil-taisnibas teesas.

S. 360. Schihs teesas, ka taisnibas teesas ne mas ne maisahs paschas no ferwis ar zivil-teesu ismekleschanu, bet tas tikkai noteek woi us augstakas teesas mekleschanu no teem pagasta-teesas nospreedumeem, woi us to fuhdseschanu no pagasteem un zitteem laudim, woi us Gubernementa Wirf-waldineeka jeb to wirf-teesu (Palatu) parwehleschanu.

S. 361. Pehz ta prahda, kam tas leelakais teesas fungu pulks peekriht, noteek ta fpreeschana.

S. 362. Tahs farunnaschanas un pahrbahinaschanas schinnis teesas tai walloda tohp turretas, ko semneeku kahdas peeschedetaji proht.

S. 363. Tas protokols wahz-walloda tohp farakstihst.

S. 364. Arridsan preeesch schahm teesahm wissas leetas ar wahrdeem tohp isteesatas, tikkai to fuhdseschanu un to eerunnaschanu dehl sawadas sinnas, ta ka to appellaziones taisnoschanu un to appellaziones atmeschanu warr rakstos nodohd.

Umfattem wiffa pee-eeschanas walla aisleegta. Substetateem un apsubdseteem pascheem buhs preefsch teefas nahst, tiffai muischneefeeem un eksenteem irr nowehlehts, zaur weete-
neefeeem fuhdseti un aisbildinaees. Krohna muischas dshwodami semneefi warr fã libds
schin, eefsch sawahm stribdehm un teefas leetahm ar rentesfungu jeb ar muischas waldis-
chanu, no teem aprinka kambara kungeem tapt aisitahwesi, tomehr pehz teem schini lif-
kumu grahmata preefsch semneefeeem dehl ta prazessa zetta nolifteem preefschraftsteem, un
schini leeta ween arridsan katram Krohna-rentesfungam jeb muischas waldischanai irr
wehlehts, awkatu peenemt.

S. 365. Schihs teefas bes pawehleschanas, kad tas, kas wirstrohfu dabbujis to pa-
gehre, sawas paschas nospreefchanas, kas teefas spehfu dabbujuschi, ta fã tohs spree-
dumus tahs pahraudsichanas teefas ar peespeeschanu isdarra, ja schihs teefas-spree-
fchanas ne aisneem kahda pagasta lohzeftus, jo tad winna tai peederrigai pagasta-teefai
usdohd, tahs paschas isdarriht.

S. 366. Pee schahm teefahm kuntraktu-grahmata tohp turreta, furrã buhs eerak-
stiteem tapt: parradu-grahmatahm un zitteem kuntrakteem tahdu lauschu, kas naw loh-
zefti kahdu semneefu pagastu, bet kas zifahrt appafschi muischneefu teefas wallas stah-
weja un taggad appafschi schahm Pilsfunga-teefahm irraid nolifti.

Naudas ustizibas dehl us nekustamu mantu parakstias parradu- un fihla-grahma-
tas no lohzeftteem kahda semneefu-pagasta un zittu lauschu semjakas fahrtas buhs list
eerakstiht eefsch tahm naudas ustizibas grahmatahm to Wirf-Pilsfunga-teefu.

S. 367. Parradu- un fihla-grahmatas tohp eerakstias no fittahra pee Pilsfunga-
teefu ohtras nodallas weenã no teefas apstiprinata schnohres grahmata, tanni deenã,
furrã katrs tahs nodohd un ar appafschrastu ta aprinka teefas funga jeb ta affeffora no
muischneefu fahrtas.

S. 368. Ta eerakstifhana warr notift katrã deenã bes ween us fwehdeenahm un
fwehtku-deenahm.

S. 369. Parradneefu wehleschana tahs apdrohshinaschanas pee grunta teefas,
ja ta newaid jau teefas geldigã wihse tanni pascha parradu-grahmata eerakstia, parrã-
dam un fihlam ween warr doht teefas spehfu. Parradu-dewejam tas peekriht, scho
wehleschanu isdabbuht un apleezinaht.

Pirma Appafschi-nodallifchana.

No tahm leetahm, kas preefsch Pilsfunga-teefu ohtras nodallas zaur appellaziont
(tas irr: us meleschanu pee augstas teefas) tohp isteesatas.

S. 370. Kad kahda leeta zaur appellazioni no pagasta-teefahm us Pilsfunga-
teefu ohtru nodallu teef, tad schihs teefas ta spreesch, fã schẽ appafschi S. 392 libds
S. 395. taps preefschraftstihts.

Ohtra Appafschi-nodallifchana.

No tahm leetahm, par furrãhm to Pilsfunga-teefu ohtra nodalla eefsch
ziwil-taisnibas leetahm fã pirma teefa spreesch.

S. 371. Ta Pilsfunga-teefu ohtra nodalla spreesch fã pirma teefa:

- 1) Kad kahda semneefu pagasta lohzeftis jeb pats semneefu pagastis prett muischas
waldischanu jeb prett muischneefu jeb eksentu fuhds. Katram muischneefam un
eksentam wajaga woi pascham woi zaur weeteefu, bet kas ne warr buht
awkahts, preefsch teefas nahst un to wehrã neimt, kas preefsch teefas geld.
- 2) Kad wiffi semneefu pagasti, pagasta-teefas jeb pagasta-teefu lohzefti un mu-
schas laudis tohp apsubdseti.
- 3) Kad tahdi laudis tohp apsubdseti, kas newaid semneefu pagasta lohzefti, bet zit-
fahrt appafschi muischneefu teefas wallas stahweja.

Trescha Appafschi-nodallifchana.

No Pilsfunga-teefu ohtrahm nodallahm fã wehrmindera-buhschanas waldischneem.

S. 372. Tahs Pilsfunga-teefu ohtras nodallas irr tee wirf-usraugi tahs wehrmin-
dera-buhschanas tikpat par teem semneefu pagasta lohzeftteem fã arridsan par teem, kas
naw semneefu pagasta lohzefti bet libds schin appafschi muischneefu ziwil-teefas wallas
stahweja.

Trescha Nodallifchana.

No semmes Wirf-teefas (Oberhofgericht).

S. 373. Schi wirf-teefa irr ta wiffpehdiga pahraudsichanas teefa par wiffahm
ziwil-taisnibas leetahm to semneefu pagastu lohzeftu, lai tee buhtu fuhdsetaji jeb
apsubdseti.

Ohtra Nodalla.

No teefaschanas zetta eefsch ziwil-taisnibas leetahm.

Pirma Nodallifchana.

No teefaschanas zetta eefsch tahm ziwil-taisnibas leetahm, kas dasch-
deen gaddahs.

S. 374. Teefas mefletajeem par labbu, prazessus zif ween warredami buhs pa-ih-
finiht un makfas pataupiht. Tadehl pee prazessu leetahm to semneefu, lai tee buhtu
fuhdsetaji jeb apsubdseti, tahds teefaschanas zelsch tohp preefschraftstihts, kas us ismelle-
schanas prazessa pamatteem dibbinajahs.

§. 375. Tas ismekleschanas prazessis eessch tahs grunta nollfchanas irr sanemts, fā pascham teefas lungam tas peekriht, to prazessu ischfirt, tas irr: fuhdssetaja fuhdseschanu un apfuhdseta aishidinaschanu peenahfami pahrlaufiht un to pateesibu wissu to pee tahs strikbes wainigu un winnas ismekleschanu paschfirranu leetu us to labbafu un ihfaku zellu gaisina nest. Teefaslungam tadehl peekriht, wissas parahdischanas sinnas, fās no teefatajeem winnam tohp pasneegtas, jeb fo winsch pee isteefaschanas wehrā nemm, pats no fewis zillat; winnam arridsan brihw, tohs teefatajus pats iswaizagt un scheem us tahm preekschliktahm jautaschanahm pehz wisslabbafas apsinaschanas buhs atbildeht.

Pirma Appafsch = noballifchana.

Rahds pawissam tas teefaschanas zelfsch.

Pirmais Hofchirums.

Pee pagasta = teefas.

§. 376. Suhdseschana. Ja fās farwu fuhdseschanu preeksch pagasta = teefu grihb preekschā nest, tad winnam pascham buhs eenahft pee teefas, teefas turrefchanas deenā, farwu fuhdseschanu ar wahrdeem isteift un turklaht parahdiht, ne ween us fo winna mekleschana dibbinajahs, bet wehl zaur fahdahm parahdischanas sinnam winsch farwu fuhdseschanu dohma apleezinaht; winnam arridsan ar skaidreem wahrdeem ja-isteiz, fo winsch ihli mekle.

§. 377. Teefa faraksta to fuhdseschanu un fuhdssetaja isteifschanu un tad winnai tā jaturahs, fā schē tohp preekschrafsihts:

- 1) Teefa labbi pahrdohma, woi tas, fās apfuhdschts, pehz farwas fahrtas un fawa ammata, un woi ta fuhdseschanas leeta pehz farwas buhschanas arridsan peederr preeksch schihs teefas. Ja ne, tad teefa peerahda fuhdssetajam to ihstenu peederrigu teefu. Ja winna atrohn, fā peenemmams, tad ta jo prohjam tā turras.
- 2) Winna no fuhdssetaja isklauschina, woi ta leeta pee ne fahdas zittas teefas ne waid jau eefuhdseta, un ja winna to atrohn, tad winna to fuhdssetaju tur no-raida, fur ta leeta jau usnemta.
- 3) Ja ta leeta ne fur narw eefuhdseta, tad teefa ismekle, woi fuhdssetais arridsan tahds, fās warr fuhdscht. Ifkats warr fuhdscht, fās pats spehj farwu mantu walidht. Nejehegem un ahrā prahā buhdameem, furleem un mehneem, no teefas fā ischkehrdetaji nosihmeteem, un iskliduscheem buhs preeksch teefas pahrlaufeteem tapt zaur pahrlaufeteem, bet behrnu fahrtā buhdameem un fām narw peederrigs wezzums, zaur wehrmindereem. Pee wihra buhdamas feewas ne warr zittadi leetas preeksch teefas nest, fā ar farwu laulatu draugu peestahschanu, bes ween fad feewa farwu paschu wihru apfuhds, fur winna ir zittu wihru par palidseju warr nemt. Utraitnes un meitas no peederriga wezzuma bes peestahweja padohma ne fahdas preeksch teefahm geldigas leetas ne warr

isbarriht. Weetneefem, fur tee peenemmami, woi pascheem zaur raksttu weetneefu grahamtu fā tahdeem few buhs taifnotees jeb preeksch protokolla fā weetneefi peenemteem tapt.

- 4) Pehz tam teefai buhs pahrbauht, woi fuhdssetais arridsan tas pats, fās to leetu, furas dehl teefahs tohp, pateesi warr mekleht. Ja gadditohs, fā tas fuhdssetais fā tahds ne spehj taifnotees, winsch lihdsibas dehl fahdu eemantoschanu mekle un winnam parahdischanas truhft, fā winsch tas pats par furru teizahs, tad winsch no teefas tif ilgi tohp atraidhts, fānehr buhs parahdijs, fā winsch tas pats pateesi irr.
- 5) Kad nu dehl taifschanas wiss skaidri ischfirts, tad teefa no fuhdssetaja ismekle, woi ta leeta zaur fahlgfchanu, jeb zaur usnemtu swehreschanu, jeb zaur teefas geligu nospreedumu newaid jau pabeigta un woi tam fuhdssetajam ta wezza tee fā narw prettun. Ja weena jeb ohtra tahda leeta buhtu, tad teefa fuhdssetaju ar to pamahzifchanu atraida, fā winna fuhdseschana pagallam neleeta un nepateesa irraid.
- 6) Teefa fuhdssetaju iswaiza, woi no winna jeb no ta apfuhdseta puffes narw wehl wairak dallibas = nehmeji, jeb woi tam apfuhdssetam narw fahds galwotais, fām winnu irr ja pahrlauf, fā ir schohs ziwefus us terminu warretu fā-aijinaht.
- 7) Fur fuhdssetajam par tahm isteefaschanas maffahm irr jagalwo, fur teefa fuhdssetajam tahdu galwoschanu usleef, fā appafsch tohp preekschrafsihts.
- 8) Teefa wehl beidscht fuhdssetajam winna fuhdseschanu preekschlassa un tam pee firds leef, fā winna im taifai buhs isteift, woi ar to leetu pateesi tā irraid un ne zittadi, ne fā winsch to isteizis un lizzis farakstht; ta winnam to skadi preekschā turr, fās winnam no ta zelfees, ja winsch par nepateesu faut fo buhtu isteizis jeb bes wissas mainas prazessu usnehmis un faraksta wissu, fo fuhdssetais par teefas geldigu wehl peeminnetu.

§. 378. Alzinaschana. Teefa nu terminu nolemm, scho terminu fuhdssetajam ar wahrdeem sinnamu darra un to apfuhdssetu ar wahrdeem zaur teefas sullaini us terminu leef aijinaht. Winna tikpat arridsan leezineefus, zittus teefaschanas dallibu-nehmejus un weetneefus preekschā aijina. Ja dallibu-nehmeji jeb leezineefi zittā teefas aprinkf dsihwotu, tad peederriga teefa zaur grahamtu tohp luhgta, lai winnus atstelle, un ifkatri teefai par to isdarrifchanu tahdu luhgchanu paschai ja-atbild.

§. 379. Alsbildeschana. Teefa tam apfuhdssetam wissu fuhdseschanu sinnamu darra, un fad winsch leedsahs to darriht fo fuhdssetais praffa, tad winnam ar wahrdeem jeb rakstōs jafakfa farwas eerunnaschanas un aiskildeschanas, arridsan wissu fās notizzis, us fo winsch farwu patwehrrumu dibbina, turklaht arridsan tahs parahdischanas sinnas, zaur fo winsch dohma farwas isteifschanas apleezinaht un ta fuhdssetaja isteifschanas nowehrft. Par tahm taifnoschanahm tas pats tohp wehrā nemts, fās jau augfcham fuhdssetaja dehl irr pawehlehts.

§. 380. Salihdsinaschana mehginaschana. Kad no wisseem prazesseem ne fahds labbums ne atlezz un tee ne ween nabbadsibā gahsch, bet arridsan zilwefā firdi

famaita un us eenaidibu un famaofchanu wadda, tad teesai firdigi jamefle weenu ar ohtru falihdsinaht. Teesai tadehl buhs weenam no teem teefas lohzeleem to uswehleht, tohs prazefneefus fameerinaht. Teefneefeeem ne warr preekschrafstu doht, kahda wihs teem dasch strihdinsch pehz teefas un taisnibas irr ja ischferr, jo scheit wiff us to ween stahw, ka ikfursch ar gudribu pehz sawa prahda ihpafchahm dahwanahm zilweku firdis proht lohziht un winnahm peefluht.

S. 381. Ka pee ismekleschanas jaturrahs. Kad teefa ne spehj ar kahdu falihdsinaschanu galla fluht, tad winna to ismekleschanu usneem. Ja kildas ischferrschana tiffai us kahda liffuma fapraschanu dibbinajahs, tad teefa tulihst nospreesch, jo teefneefeeem pascheem liffumi irr jafinna. Bet kad pehz ta kas notizis buhs spreest, tad teefa zeeri pee ta paleef, ka dehl tohp strihdehts un tad winnai wiffas pee strihdeschanas wainigas leetas, us fo fuhdeschana un aishildeschana dibbinajahs, ja-ismekle. Winna tad tahs no abbaht puffedm atnestus leezibas rakstus pahrmefle, tif lab fuhdschana ka apfuhdschana leezneefus pahrfklausa, fur wajaga tohs teefatajus paschus iswaiza, kahdu weetu ja wajadsigs buhtu zaur noraiditeem teefneefeeem leef apraudsiht, kad ta pateefiba wehl naw assepta, weenai jeb ohtrai puffedm usleef, ta ka ta leeta to isneef, woi par taisnoschanu, woi par peelihdsinaschanu swehreht, un pee schihs ismekleschanas winna tif ilgi pastahwigi paleef, kamehr winna to taisnibu jeb netaisnibu to pawiffam geldigu leetu atraddusi, jeb tomehr, lai mas buhtu, wiffu to buhs darrijuht un usnehmuf, kas dehl ismekleschanas tahs pateefibas pehz liffumeem winnas waffa stahweja.

S. 382. Kad ta ismekleschana pabeigta, tad teefa tohs kildas buhdamus teefatajus waiza, woi teem ne buhtu wehl kas ja-isteiz un to winna arridsan faraksta, ja tas pee teefaschanas peederretu.

S. 383. Teefas nospreeschana. Teefa nu sinnamu darra, ka ta leeta galla fluifi, par to farunnajahs un sawas pahrdohmaschanas isteiz un kahda prahda tas leelafais pulks bijis, winna nospreeschanas kahda ar ihseem wahrdeem zaur fitehru eefsch protokolla leef farakstihst un scho teefas nospreeschanu teem teefatajeem woi tulihst fluiddina, woi to terminu us pasluiddinaschanu teem sinnamu darra. Teefas nospreeddunam wehlaki ne ka eefsch tahm astonahm deenahm pehz tam, ka teefaschanas raksti pilnigi irr pabeigti, buhs pasluiddinatam tapf.

S. 384. Ta appelleereschana jeb angstafas teefas mefleschana tiffai pehz beidsamas nospreeschanas irr nowehleta un prohti, tiffai kad teefaschanas leeta pahri par 25 fudraba rubbeleem.

S. 385. Pagasta-teesai peefriht, pehz pasluiddinaschanas tahda teefas nospreedduma, no furra warr appelleereht, teem teefatajeem sinnamu darriht, kas teem pee appelleereschanas janemin wehra un kahda schahde teem zellahs, kas to uskarwe, arridsan kahdas nohtes starpas tohp dohtas, bet turflaht teem pee firds list, kahda schahde no pagarrota prazessa atlezz, zif dauds naudas appelleereschana makfa, zif deenas tohp nowafatas un ka nesinnams teefaschanas gals irraid, un tad ka wiff ta notizis, to buhs protokolla farakstihst.

S. 386. Kur appelleereschana wehleta, tur tai ja greeschahs us peederigas Pilsfunga teefas ohtru nodallu.

S. 387. Tam kas appelleere, buhs, ja winsch sawu appelleereschanas teefu ne gribb saudeht, starp 10 deenahm pehz pasludmaschanas ta pagasta-teefas nospreedduma, to appellazioni peemeldeht, 2 fudraba rubbelus saudeschanas naudas (kas tam fuhd, kas sawu teefu paspehle) teefas glabbaschana nolift un turflaht luhgtees to appelleereschanas waffu. Teesai tulihst pehz peemeldetas appellaciones par to buhs nospreest. Ja tas, kas appelleerejis, beidsama teefas mefleschana sawu teefu paspehle, tad ta saudeschanas nauda pagasta-lahde paleef; ja winsch wirfrohtu dabu, fchi nauda winnam tohp atdohta. Ja falihgfschana noteef, tad ta nauda tohp atdohta. Lihds-appellanteem jeb teem, kas us appellazioni fohpa pastahw, tas pats irr jadarra un janemin wehra, kas tam kas appelleerejis darriht peenahfahs.

S. 388. Kas appelleere un sawu appelleereschanas teefu ne gribb saudeht, tam sawu appellaciones fuhdeschana buhs peemeldeht pee to peederigu Pilsfunga-teefu ohtras nodallas dirju neddelu starpa, kas tohp skaititas no tahs deenas fur appellazione tohp leegta jeb wehleta; us fo tad tai appellaciones teesai jeb tam us to deenu paleefamam teefas lohzeelim bes kaweschanas buhs terminu par to leetu nosfizziht un usdoht, ka tahs teefaschanas grammatas eefsch grunta raksteem tohp eefuhtitas.

S. 389. Kad appellazione irr usnemta, tad ta isdarrischana ta teefas nospreedduma lihds tahlaku laifu paleef.

S. 390. Kad beidsama deena tahs noliftas pastarpas us appellaciones usnemschanu naw teefas deena, tad tas kas gribb appelleereht, sawu appellazioni pee ta tanni deena paleefama teefas peefschdetaja jeb pee pagasta-teefas ftrihwera warr peemeldeht.

S. 391. Teesai, woi winna appellazioni wehle woi ne, buhs tam, kas appelleere, leezibas grammatu doht, ka tas appellazioni meflesis. Ar scho leezibu winsch sawu appellaciones fuhdeschana pee appellaciones teefas preekscha neff. Ja teefa nekahdu leezibas grammatu ne doht, tad tas, kas appelleere, to teefu tadehl warr apfuhdschto un winnai dehl liffuma pahrfahpschana ne ween wiffa schahde irr ja-atlihdsina, bet ta wehl ar strahpi irr ja-apeef. Zaur scho noliftschanu wiffas ihpafchas appelleereschanas, pee furras bes tam pulks darrischanu, pawiffam wairs ne wajaga.

Ohtrs Noscherrums.

Pee Pilsfunga-teefu ohtras nodallas.

A.

Kahds tas teefaschanas zelfsch preeksch schahm teefahm ka appellaciones teefahm.

S. 392. Tam kas appelleere, tanni teefas geldiga pastarpa sawas fuhdeschanas prett to teefas nospreeddumu, no ka winsch appelleerejis, ar wehranemschanu tahs talabbad dohtas noliftschanas woi, ar wahrdeem woi rakstus buhs preekscha neff un turflaht

parahdiht, kà winsch dohma aisstahweht sawas fuhdschanas. Ras appelleere, warr jaumas mainas un leezibas preekschà zelt. Tuliht pehz appellaziones peemelschanas pee teefas prassa ta appellaziones teefa jeb tas tanni deenà paleekams teefas lohzeftis, no tahs teefas, no kurras appelleerehts tappis, tahs teefaschanas grahmata eefsch grunta raksteem un nosakka kahdu terminu us tahlaku ismekleschani. Tam kas appelleere, schis termins tuliht ar wahrdeem tohp sinnamu darrihts, bet tam, prett kurre winsch appelleere, tà, kà schè appakschà to israhda:

- 1) Ja tas, prett kurre ta appellazione tohp mekleta, muischneeks jeb eksemts irraid, tad tam tas termins lihds ar to aizinaschani preeksch teefas zaur pawehleschani tohp sinnamu darrihts, ko teefas fullains winnam nodohd.
- 2) Ja tas, prett kurre tohp appelleerehts, semneefu pagasta lohzeftis irr, tad ta appellaziones teefa pawehleschani nosuhta us to peederrigu pagasta-teefu, jeb ja winsch pee zittas teefas peederr, tad ta to waijadsigu luhgschanas grahmata nosuhta us to peederrigu aprinka pollizes teefu, ka tas zilweks tanni terminà taptu stellehts.
- 3) Ja tee, prett kurreem tohp appelleerehts, no zittahm kahrtahm irr un ne stahw appaksch to paschu Pilskunga-teefu, arridsan no tahs paschas preekschà aizinati tap ne warr, tad teem tee terminu zaur mekleschanas grahmatahm us winnu peederrigahm teefahm tohp sinnamu darriti.

S. 393. Tanni noliftà terminà ta appellaziones teefa mekle tohs teefatajus falihdsinaht un scho darbu weenam teefas lohzeftim uswehle.

S. 394. Kad tohs ne warr faderrinaht, tad ta teefa to pirmu ismekleschanas protokollu pahrbaua, to sawa protokollà faraksta, ar ko tas, prett kurre appelleerehts tohp, woi ar wahrdeem woi rakstos sewi aisbildejahs, to ismekleschani ar wehra-neimschani to preeksch pagasta-teefu dohtu preekschraftu usneem, to kur pee pirmas teefas no teefatajeem un teefneefem buhtu missejuschees jeb ko pahrskattijuschees, mekle islihdsinaht, jaumus leezineefus un ja waijaga tohs jau pahrsklausitus wehl ohtrà reisè pahrsklausa, tohs leezibas rakstus no abbahm puffedim pahrbaua, ja waijaga teefas lohzeftus us apskattischani paschà weeta noraida, un kad winna wissu darrijusi, zaur ko ta pateesiba warr gaisinà nahst, sawu beidsamu wahrdu nospreesch, ko ta woi tuliht pehz pabeigtas ismekleschanas woi zittà teem teefatajeem pasluddinata terminà sinnamu darra. Teefas nospreedumam wehlaki ne kà 2 neddelas pehz pabeigtas ismekleschanas buhs pasluddinatam tap.

S. 395. No ta nospreeduma tahs Pilskunga-teefu ohtras nodalkas wairs ne warr appelleereht, bet tikkai pahrraudsichani mekleht, tà kà schè appaksch tohp mahzihts:

- 1) Pahrraudsichani warr mekleht tikkai no beidsameem teefas nospreedumeem un prohti tikkai tad, kad ta teefaschanas leeta eet pahri par to wehrtibu no 100 fudraba rubbeleem.
- 2) Ras pahrraudsichani mekle, woi tas irr apfuhdschets woi fuhdschets, tam triju deenu starpà pehz nospreeduma sluddinaschanas buhs isteift, ka winsch naw ar meeru, tad pehz pahrraudsichanas luhgtees un feschus fudraba rubbelus teefas

glabbaschana nolift, kas, ja winsch pee pahrraudsichanas teefas paspehle, tai pagasta-lahdei peekriht, pee kurre tas kas winnejis peederr, bet kas winnam tohp atdohti, ja teefas nospreedums tohp zittadi darrihts jeb pahrlabbohts, jeb pehz falihdschanas.

- 3) Teesai starp 8 deenahm, kas no tahs mekletas pahrraudsichanas tohp skaititas, tahs teefaschanas grahmata eefsch grunta raksteem lihds ar sawu pahrdohmaschani us to semmes wirf-teefu (Oberhofgericht) paschai no sewis buhs eefschtiht.
- 4) Ja gadditohs, ka tam, kas pahrraudsichani mekle, schkeetahs, ka ta leeta us pahrraudsichani geldiga, bet ka ta teefa to eefschtsichani to teefaschanas grahmata us pahrraudsichani leeds, tad tas pahrraudsichanas mekleta is 4 neddelu starpà, kas no tahs deenas tohp skaititas, kad ta pahrraudsichana ne tappe wehleta, sawu fuhdschani pee Gubernementa waldischanas warr preekschà nest, kas no tahs apfuhdschets teefas atbildschani prassa, un tad to eefschtsichani us pahrraudsichani pawehl jeb wissu luhgschani kà neteefigu atmett.
- 5) Kad pahrraudsichana tohp mekleta, tad teefas nospreedums tohp atstahdinahts pa tam starpam.
- 6) Ja triju deenu starpà ta pahrraudsichana ne teef usnemta, jeb ja tas, kam ta ne tappe wehleta, triju deenu starpà naw isteizis, ka pee Gubernementa waldischanas grihb fuhdschets, jeb ja tas scho fuhdschani teefigà laika naw preekschà nestis, tad tas nospreedums teefas spehfu dabu.
- 7) Teesai teem teefatajeem pehz nospreeduma pasluddinaschanas buhs sinnamu darriht, kahda wihsè pahrraudsichana tohp mekleta, kas no winnas uskawschanas zellahs, zif ilgi wehlehts to mekleht, un ka tas notizzis, protokollà irr farakstajans.

B.

No tahm leetahm, par kurrehm schahs teefas kà pirmas teefas nospreesch.

S. 396. Ta Pilskunga-teefu ohtra nodalka schè wissu to wehrà neem, kas pagasta-teesai irr preekschraftstihst, bet tikkai ta preekscha-aizinaschana noteef kà scheit tohp mahzihts.

- 1) Kad muischas waldischana, jeb muischneeks, jeb eksemts tohp apfuhdschetsi, tad aizinaschani teem zaur teefas fullaini buhs eeteiftai tap.
- 2) Kad wiss semneefu pagastis kohpà tohp apfuhdschets, tad schi teefa pagastu-teesai pawehleschani dohd, tohs pagasta lohzeftus, kam pee farunnaschanas sawa wahrda-teefa, fasauf, teem to aizinaschani un kadeht fuhdschets tohp, sinnamu darriht un winneem usdoht, kahdu weetneefu no winnu widdus islassiht, kam noliftà terminà buhs preeksch teefas stahditees.
- 3) Kad wissa pagasta-teefa tohp apfuhdschetsi, tad teefa pawehl, weenu no pagasta-teefas lohzeftem par pahrschaweschani us to terminu noraidiht.

Rur wiff pagast's jeb wiffa pagasta=teefa tohp apfuhdseta, tur Pilskunga-teefas ohtrai nodallai, fà ta leeta to isness, weenu teefas lohzepli no muischneeku fahrtas us weetas un pehdahm buhs noraidiht.

- 4) Ja fahds pagasta=teefas lohzepli tohp apfuhdseta, tad schi teefa pagasta=teefai pawehl, tam apfuhdsetam to terminu sinnamu darriht ar to pamahzischanu, fà tam bes kaweschanas tanni laika janahf.
- 5) Ja fahds zilweks tohp apfuhdseta, fà nam semneeku pagasta lohzepli, bet zit-fahrt appafsch muischneeku teefas=wallas stahweja, tad tai pagasta=teefai, furras aprinki winsch usturrahs, tohp pawehlehts, winnam to terminu sluddinaht un par to fà tas notizzis, apleezinaschanas sihmi no winna nemt.

§. 397. Ra no teem beidsameem nospreedumeem tahs Pilskunga=teefu ohtras nodallas arridsan schinnis leetas pahrraudsichanu warr mefleht, jau augfcham nolifts tappis.

Trefchais Noschkirrums.

Pee semmes wirf-teefas (Oberhofgericht).

§. 398. Jau augfcham nolifts tappis, fà tahs leetas no semneeku pagasta lohze-kleem, woi tee irr fuhdsetaji woi apfuhdseti, pee semmes wirf-teefas us pahrraudsichanu teef.

§. 399. Rad tahs teefaschanas grahmata's us pahrraudsichanu pee schihs teefas irr eefuhitais;

- 1) tad winna pahrmefle schahs grahmata's, woi tahs peederrigi un pilnigi usnemtas un wiff zit spehjams darrihts, to pateefibu isdabbuht.
- 2) ja winna atrohn, fà schahs grahmata's naw pareisi jeb fà tahm truhkums, tad winna tahs atraida us to appafsch-teefu ar to preefschraftu, to fur buhtu misse-juschees, pahrtaiht un to fà ne pareisi buhtu pahrlabboht.

§. 400. Ja tahs teefaschanas grahmata's pilnigas atrasta's jeb pilnigas darritas, tad ta teefa sawas pahrdohmaschanas eefahf un pehz fà skaitla to padohma=deweju to beidsamu wahrdu pehz lifkumeem nospreesch.

§. 401. No semmes wirf-teefas nospreeduma, fà no tahs trefchas un wiff beidsamas teefas ne warr tahlaki appelleereht.

§. 402. Suhdseschanas par schihs wirf-teefas spreeschanas neleetibu *) teefataji tam walbidamam Enatam (teem augstakeem Kreeru walst's runnas fungeem Velterburga) warr preefschà nest. Suhdseschanas par to, fà teefa ne tohp spreessta, tas Gubernementa wirf-waldineeks jeb winna weetneeks ischferr.

§. 403. Weidsiht wehl tai pufsei, fà teefu paspehlejust, buhs brihw buht, us sawu gribbeschanu un galwu pee Gubernementa wirf-waldineeka jeb winna weetneeka eet un

*) Tas irr: fuhdseschanas par to, fà schi semmes wirf-teefa faut to aismirfusi jeb pahrschattijusees, zaur to teefas spreedums zittadi ischrittis ne fà fàd tas ne buhtu notizzis.

pahrraudsichanu to teefaschanas grahmata's luhgtees. Ja winsch to ismekleschanu ne atrohn pilnigu, tad winsch to nospreeduma isdarrischanu apturr un tai semmes wirf-teefai usdohd, wehl ohtrà reisè to leetu ismekleht jeb to jo pilnigu darriht. Ja tas wirf-waldineeks jeb winna weetneeks pehz notiffuschas pahrraudsichanas tomehr to nospreedumu neteesigu atrohn, tad winsch tadehl Tai Keiserickai Majesteetei sinnu dohd.

Ohtra Appafsch = nodallischana.

Plaschafas noliftschanas par tahm ihwaschahm darrischanam, fà pee teefas=meleschanas gabbahs.

Pirmais Noschkirrums.

No termineem, peewattu=nemfchanahm un galwofchanahm.

§. 404. Teefai buhs zit ween warredama tohs terminus pa-ihfinaht, fà ikfurfch no teem teefatajeem, dallibas=nehmejeem un leezineekeem tahlaki woi flahfaki sawu mah-jas=weetu turr un fà gadfahrti un laufu un mahjas darbi to isness, un zeeti par to ruh-petees, fà teefas leetas tohp pasteigtas.

§. 405. Rad nolifts tappis, fà prazessam zaur ismekleschanu no paschas teefas buhs isteefatam tapt un pascham teefas-fungam wiff, fà waijadsigs irr, janemum wehra, tad gan no peewattu=nemfchanahm fcheit ne fà ne warr rumahf. Bet fàd tomehr fuhdsetajam jeb apfuhdsetam peewallas waijaga, tahs parahdischanas peegahdaht, tad teefa par to warr terminus nolift, bet allaschim tif ihfus fà ween warr.

§. 406. Dehl galwofchanas=dohfchanas schahs appafsch=lassamas sinnas irr ja leek wehra:

- 1) No apfuhdseta tiffai tad ween galwofchanu warr prassiht, fà teefa pahrlleezina, fà winnam prahts us ismukschanu stahw. Tad winnu, kamehr galwofchanu apgahda, appafsch Pollizes usraudsichanas jeb arridsan zeetunnà warr list.
- 2) No fuhdsetaja nekahdu galwofchanu ne warr prassiht nedf eeffsch pollizes= nedf eeffsch zimil=leetahm, fà ne eet pahri par to wehrtibu no to fudraba rubbeleem. Tifpat ne, ja fahds fuhds dehl tahs fahdes, fà eeffsch winna laukeem jeb plawahm darrihts, dehl netaisnas fihlofchanas, jeb dehl laupijuma; jeb ja fahds to isdarrischanu fahda teefas spehziga nospreeduma, jeb to eskuzioni, tas irr: to teefas peespeeschanas ammatu eeffsch flaidri ischfirtahm parradu=prassischannahm, jeb fahdu arresti, tas irr: pascha fahda parradneeka jeb winna kustannu mantu apturreschanu, jeb fahdu sekwestrazioni, tas irr: to aistwerschanu tahs nekustamas mantas mefle; wehl arridsan ne pee fahda prazessa prett wehrminde-reem un pahrstahwejeem, dehl winnu waldischanas un mantibu isdallischannahm. Ir tas fuhdsetais, fà grunta gabbals par dsuntu jeb us nohmum irr, no galwofchanas dohschanahm irraid atfswabinahts.

Zittadi wiffur tam fuhdsetajam, fà nam grunta gabbals, par tahm prazessa makfahm galwofchana irr ja=apgahda, woi ar naudu, woi zaur fihlu, woi zaur gelwotajeem, bes ween ja fahds zaur swehrestibu sawu nabbadsibu apleezina. Rad tahs prazessa=makfas pee ismekleschanas=prazessa un pee faraksti-

fchanas us fchahdu ne-apfihmetu papihru leelas ne warr buht, tad no fuhdsetaja pee pagasta=teefas, lai dauds buhtu, galwofchanu no 15 fudraba rubbeleem un pee Pilskunga=teefu ohtras nodallas, lai dauds buhtu, galwofchanu no 50 fudraba rubbeleem warr praffitees.

Ohtrs Nofchirums.

No teefas=peederruma.

S. 407. Suhdsetajam pee tahs teefas buhs fuhdseht, pee kurras tas apfuhdsehts peederr. Tapat iffatra leeta tiffai tanni teefā ar teefas= fpehtu warr tapt ischfirta un nospreesta, pee kurras winna peederr. Tas teefas=peederrums zaur daschadahim teefas fahrtahm tohp nosihmehts un tadehl, fa wiffahm teefas=leetahm zif ween warr buht, bes leeleem rinkeem fawa weeta taptu eerahdita, tahm teefahm, kam eefsch leetahm to semneeku pagasta lohzeftu irr jaspreefch, fchee preefchrafsti tohp dohti.

S. 408. Tas teefas=peederrums pehz mahjas=weetas irr ta teefa, kurras aprinkf weens famu mahjofli turr. Rad jebweens kahdas semneeku mahjas us nohmu usnemim, tad ta pagasta=teefa, kurras aprinkf ta nohmas=weeta irr, tas teefas=peederrums tahs mahjas=weetas. Ifkatram semneeku pagasta lohzeftim, to pagasta=teefu, pee kurras tas peerafthits, par to teefu fawas mahjas=weetas buhs turreht. Behrnu-fahrtā buhdameem irr tas teefas=peederrums, fur winnu tehws mahjo, seewahm irr tas winnu wihru, fo winnas ir atraitnibā paturr, kamehr affal apprezzejahs. Muifchneckeem, litterateem (augftā ffohlā ismahziteem) un zittahm fahrtahm, kad semneeku pagasta lohzefti tohs apfuhd, irr ta Pilskunga=teefas ohtra nodalla, kurras aprinkf fchee famu mahjas=weetu turr, tas peeclahjigs teefas=peederrums.

Tanni teefas=peederruma pehz mahjas=weetas warr fuhdseht:

- 1) Dehl pafcha zilweka ihpafchahm fahrtas teefahm, kad par lihdsibu zits zittam to fahrtu noleedf, pee kurras winsch teizahs peederram.
- 2) Dehl ihpafchuma teefas, par lihdsibu, fuhdfechanas dehl fihla=bohfechanas=teefas.
- 3) Dehl derrefchanas teefas, par lihdsibu, dehl fihla=funtrafta, parradu=grahmatas, deenesia=buhfechanas.

S. 409. Tas teefas=peederrums pehz nekustamas leetas irr ta teefa, kurras aprinkf ta nekustama leeta irr.

Schinni teefā tiffai warr fuhdseht nekustamu mantu dehl, kad par lihdsibu tam lohzeftim ta semneeku pagasta A kahds nams jeb grunta gabbals peederretu eefsch ta semneeku pagasta B, tad ta pagasta=teefa B tas teefas=peederrums pehz nekustamas leetas irraid.

S. 410. Tas teefas=peederrums pehz funtrafta irr ta teefa, kurras aprinkf tas funtrafts eezelts jeb winna isdarrifchana apfohlita. Rad, par lihdsibu, tas lohzeftis ta pagasta A, irr funtraftu zehlis eefsch ta pagasta B, tad ta pagasta=teefa B irr tas teefas=peederrums pehz funtrafta.

S. 411. Tas teefas=peederrums pehz fwefchu mantu waldischanas, kad par lihdsibu kahds semneeks no pagasta A weenu wehrmintera=buhfechanu irr uskohpis eefsch ta pagasta B, tad ta pagasta=teefa B irr tas teefas=peederrums pehz mantu waldischanas.

Pee fchihf teefas tiffai warr fuhdseht dehl mantu waldischanas, kamehr tas, fas fwefchu mantu uskohpis, teefigu fwittanzi naw dabujis.

S. 412. Tas teefas=peederrums pehz prettifuhdsefchanas. Tam apfuhdsetam prohti wehlehts, prett to fuhdsetaju prettifuhdsefchanu usneimt, kad winna prettimefleschana ar to fuhdsefchanu fohpā friht, jeb to pafchu lectu ai=nemin, kadehl fuhdsehts tappis jeb winnam prahts us kahdu islihdsinafchanu neffahs, kad par lihdsibu, ta muifchas=waldischana kahdu semneeku dehl nohmas=derribas apfuhd, tad semneekam ta walla, tahs pafchas nohmas=derribas dehl prettifuhdsefchanu zelt, fas lihds ar to fuhdsefchanu irr ischfirtama.

S. 413. Tas teefas=peederrums pehz uswehlefchanas. Kahds apfuhdsehts warr tahdai teefai, pee kurras winsch ne peederr, fawas leetas ischfirtchamir uswehleht, un woi ar ftaidreem wahrdeem, woi zaur to, fa winsch no pafcha prahta prett to fuhdsefchanu aishildinajahs, fcho teefu fa winnam peederrigu usneimt.

S. 414. Tirgus=teefa. Rad tirgōs us semnehm un eefsch muifchneeku meesteem, zilweki daschadas fahrtas fohpā fanahf un tadehl teem pagasta=teefas lohzeftleem tirgus=teefas walla nē warr tapt uswehleta, tad Pilskunga=teefu ohtra nodalla tirgus=teefas=fungu eezelt.

S. 415. Rad kahdā leetā jeb prett kahdu zilweku wairaf fa weens teefas=peederrums buhtu usnemmas, tad tas fuhdsetaja wallā stahw, pee kurra famu teefu grubb mefleht, tā p. l. tas, fas pilnigā wezzumā eestahj, to wehrminderu warr apfuhdseht tik lab preefch to teefas=peederrumu pehz mahju=weetas fa preefch to teefas=peederrumu pehz mantu=waldischanas. (S. 411.)

S. 416. Teefatajeem tas stahw brihwi, fa tee fawas ftrihdes zaur fchfihrejeem leef ischfirt, un tee par tahdeem arridsan famus muifchas waldineefus warr nemt.

Trefchais Nofchirums.

No nevaltaufigas noht=waldischanas.

S. 417. Rad fuhdsetais un apfuhdsehts paleef noht, tad ta leeta eefsch teefataju rahditaja tohp isdelbeta un us weenu no jauna preefchā neffamu fuhdsefchanu tiffai affal usnemnamama.

S. 418. Ta fuhdsetais paleef noht, bet tas usfuhdsehts nahf preefchā, tad fchis beidsamais no teefas tohp par newainigu atlaisf, un fuhdsetais, ja winsch naw parahdijis, kadehl winsch naw nahzis, ar famu no jauna peeneffamu fuhdsefchanu pirims ne tohp fufdehts, teefams winsch, kad ta leeta pee pagasta=teefas ischfirtama, puff fudraba rubbelu tai pagasta=lahdei un tahs isbohfechanas tam usfuhdsetam pehz teefas fpreefchanas buhs maffajis; bet ja ta leeta pee Pilskunga=teefu ohtras nodallas irr

eefuhdseta, tad fuhdsetais ar fawu jaunu fuhdsetahanu eekam ne peenemmams, kamehr winsch tam usfuhdsetam tahs makfas pehz teefas spreeschanas atlihdinajis un weenu fudraba rubbelu tai lahdei fawa prettineeka makfajis. Ja tomehr fuhdsetais to leetu feschu neddelu starpa no jauna ne usnemtu, tad tam usfuhdsetam stahw brihw, dehl isdohfchanahm us atlihdinafchanu fuhdsetees.

S. 419. Ja tas usfuhdsetais ne nahf preefsch pagasta=teefas, nedf arridsan zaur kahdu no faweein mahjas=laudim, jeb zittu ustizzamu zilweku teefas=geldigu sinu dewis, kadehl winsch palizzis noht, tad tas us ohtru teefas=turrefchanas deenu zaur teefas fullaini tohp atwestis, winnam 50 fudraba kapeifi tai pagasta=lahdei un tahs teefas isdohfchanas pehz teefas-kungu spreeschanas tam fuhdsetajam jamakfa un ta leeta jo prohjam fawu zellu eet.

Bet ja winsch sinu dewis, kadehl naw atnahzis, tad ta leeta us nahfamu teefas=deenu tohp nolifta un tam tas sinnamu darrihts. Ja nu atkal ne nahf, tad zaur teefas fullaini tohp atwestis, ja ne buhtu flimmibas dehl apfawehts tappis, jo tad paleef ta leeta lihd sinu atspirgchanu nolifta.

S. 420. Ja fuhdsetais jeb tas kas appelleerejis un usfuhdsetais jeb tas prett furru bija appelleerehts, ne nahf, tad ta leeta eefsch teefataju rahditaja tohp isdelbeta. Ja tas kas appelleerejis ne nahf, bet tas prett furru appelleerehts tappis nahf, tad us schi ohtra mefleschanu ta leeta eefsch teefataju rahditaja tohp isdelbeta un tam kas appelleerejis, agrafi naw brihw, to appellazioni usnemt, kamehr winsch tam prett furru appelleerejis, pehz teefas-kungu spreeschanas tahs isdohfchanas atlihdinajis un weenu fudraba rubbelu fawa prettineeka pagasta=lahdei makfajis.

S. 421. Ja kahds usfuhdsetais jeb tas, prett furru appelleerehts tappis, preefsch Pilskunga=teefu ohtras nodattas ne nahf, tad winnam ohtrais termins tohp peefaz-zihts ar to pamahzishanu, ka „ta ismefleschana arridsan bes winna fawu zellu ees, „ka ta ne-atnahfchana par apleezinaschanu tahs prettineeka fuhdsetahanas buhs tur-rama un pehz teefas buhs nospreestam tapt.“ Ja winsch ohtra terminu nahf, tad winnam pehz teefas-kungu spreeschanas tahs makfas par to pirmu terminu un weens fudraba rubbels prettineeka pagasta=lahdei jamakfa, pehz ka tas prazeffis jo prohjam fawu zellu eet. Ja winsch ir ohtra terminu ne nahf, tad winsch par tahdu tohp tur-rehts, kas wainigs apsinahs un pehz teefas taps nospreests.

Settortais Nofchkirrums.

No teem preefsch teefas aizinatam; no teem, pee kurreem zits, kahda prazeffa aisinemts, warr peekertees, ja winsch paspehle un kurreem schis tadehl no tahs zehlfchas kildas sinu dohd, tohs pee tahs teefaschanas paliga aizinadams; no teem, kas zittu teefataju starpa stahjabs, woi paschi fawu labbumu ihpaschi mefle-dant jeb weenam ohtram no teem teefatajeem gribbedami paliga buht; no teem, kas tiffai weetneeku kahra kilda eelafchabs, faut winneem pascheem ta apfildeta leeta ne peedere, un no mantineekem.

S. 422. Kad fuhdsetais un usfuhdsetais fatts fawu galwotaju peerahda un tee aizi-nati tappusch bet ne nahf, tad tas prazeffis us winnu galwas fawu zellu eet. Tifpat noteek, kad winni leed-ahs aistahweraji buht. Bet ja tee us aistahwefchanu gattami, tad tee tohp klausiti un par teefatajeem turreti.

S. 423. Weens lihd=teefatais, kas woi ar to fuhdsetaju jeb usfuhdsetu fohpa fa-beedrojabs, tohp usluhfohts ka lihd=karrotais. Kas zittu teefataju starpa stahjabs, tas irr tas, kas to kilda buhdamu leetu pats preefsch fewim melle, us ihpaschu fuhdsefchanu tohp aisrahdihts, bes ween, kad winsch pee paschas starpa=spreeschanas fawu ihpaschu, winnam preefsch wisseem zitteem ween peederramu, teefu zaur ittin pilnigu pa-rahdischanu us weetas preefscha neff.

S. 424. Kas kahdu leetu, pee kurreas zits fawu teefu gribb parahdiht, tiffai ka weetneeks fawa waldischana turr un to isteefaschanu ar to fuhdsetaju usnem un to pee wahrda ne isteiz, kam ta leeta ihsti peederr, tam par wissu stahdi un makfahm jagahwo.

S. 425. Ja weens no teem teefatajeem tanni starpa, ka teefajabs, nomirft, tad mantineekam feschu neddelu starpa staidri buhs noteift, woi to prazeffi wehl turpmak gribb isteefah wo ne. Bet ja tas mantineeks nepasifstams, jeb ta mantoschanas dalla wehl kil-a buhdama, tad weens pahrschahweis tahs teefaschanas tohp eezelts. Bet ja tas fuhdsetais jeb tas usfuhdsetais pehz nospreeduma pasluddinaschanas tanni nolifta starpa pa 10 deenahm nomirft, tad teem mantineekem fur brihwi stahw appelleereht, peewaltas no 6 neddelahm tohp wehletas.

Peeftais Nofchkirrums.

Ka parahdischanahm buhs notift.

Pirmais Appaefch: nofchkirrums.

Ka pawissam tohp parahdihts.

S. 426. Tam fuhdsetajam tai teefai buhs usdoht, zaur fo winsch fawas isteif-schanas, ta ka usfuhdsetam zaur fo winsch fawu taisnoschanu un fawus eemeslus staidri gribb parahdiht.

S. 427. Pehz ismefleschanas prazeffa, kas eestahdihts irr, patti ta teefa tai parahdischanai fawu zellu rahda, un fawa aminata dehl tohs terminus us leezineeku apstellefchanu noteiz.

S. 428. Ja parahdischana irr pilniga, kad zaur to paschu pehz liffuma nospreeschanas warr nojehgt, ka ta leeta teefcham ta un ne zittadi buhs notiffusi; ta irr ne-pilniga, kad pehz wissahm usnemtahm parahdischanahm ta leeta gan tizzama, bet ne staidri isprohtama rahdahs.

Ohtrs Appaefch: nofchkirrums.

No parahdischanahm zaur neleegchanu.

S. 429. Kad tas apfuhdsetais ne leedsahs pretti to fuhdsetahanu, jeb tas fuhdsetais ne atmett tohs eemeslus, nedf faut fo teefas=geldigu preetim ne runna, tad fatts pehz fawas aishfchanas teefajams.

S. 430. Kad tai isfazzishanai buhs geldigai buht, tad wajaga:
1) Ka ta preefsch peederrigu teefu irr notiffusi.

- 2) Ka ta naw dirprahiga, bet ar ffaidreem wahrdeem isteifta.
- 3) Ka ta pufse, kas isfakfa, to teefas-geldigā kahriā spehj isteift.
- 4) Ka ta isfazzifchana neds zaur apmiffeschanu neds zaur wiltibu jeb peespeeschanu naw nowillata.

S. 431. Wehrmindereem un pahrstahwejeem tā kà weetneefceem ja-aishild par wiffu fo ne leedsahs, teem, kas winnu glabbafchanai un pahrstahweschanai cedohiti un winneem weetneefu grahmatas dewufchi.

S. 432. Meleegfchanai, kas teefafchanas rakstōs usnemta un farakstita irr, bes jebkafdas ihpaschas peenemfchanas no prettineefa pufses, par parahdifchanu geld.

S. 433. Ta isfazzifchana weena dallibas-nehmeja, teem zitteem dallibas-nehmejeem par fahdi, nekafdu parahdifchanas spehku ne warr dabbuht; jo ta neleegfchana pa wiffam tiffai pretti to parahd, kas ne leedsahs.

S. 434. Weena isfazzifchana preefsch zitteem teefas frefhleem un zittā prazessā par pilnigu parahdifchanu tohp tanni leetā, fo ta aishnem.

T r e f c h a i s A p p a f f c h : n o f c h e i r r u m s.

No parahdifchanas zaur leezibas-raksteem.

S. 435. Suhdsjetajam un usfuhdsjetam buhs, ja ne kas gaddahs, kas teefas-geldigi tam prettim stahw, tohs leezibas-rakstus tulihit pee fuhdsfchanas jeb aishildeschanas woi eefsch grunta raksteem jeb apleezinatās norakstifchanas teefai preefschā list.

S. 436. Teem teefatajeem brihwi stahw, appellaziones teefā jaunus leezibas-rakstus preefschā nest. Pehz pabeigtas ismekleschanas ohtrā meklejamā teefā nekafdi jaunū leezibas-raksti wairs ne tohp peenemti, un isfchirta leeta, kas weenreis teefas spehku dabbujufi, dehl no jauna atrasteem leezibas-raksteem tiffai tad no jauna atkal usnemama, kad tas preefschā-nessis warr apfwehreit, fa winsch fchohs leezibas-rakstus agrafi naw pasinnis un nulle wehl atraddis.

S. 437. Kad dehl weena leezibas-raksta peetizzibas filda zellahs, tad teefai talabbad peederrigu ismekleschanu buhs usnemt. Pretti tahdeem leezibas-raksteem, furru ap-pafsch-raksti no teefas weenreis par taifneem atrasti, nekafda fwehrestiba naw peenemama.

S. 438. Kad weens leezibas-raksts wehl us zittu rahda, kas naw wairs atrohnams, tad fchis peenests leezibas-raksts tanni leetā, furra us to ohtru ne peenestu rahda, ne fo ne apleezina.

S. 439. Ta parahdifchana zaur leezibas-raksteem irr ta peerahdifchana kahdas darrifchanas zaur raksteem jeb zaur fihnehm, kas rakstus un fflaitlus apfihme. Burtas fohfi tadehl arridsan teem leezibas-raksteem peeffaitijami.

S. 440. Weens wiffceem sumams, pehz listumeem usnemts leezibas-raksts, to tanni paschā farakstitu darrifchanu pilnigi apleezina.

S. 441. Weens leezibas-raksts, kas no ta pascha, kas to preefschā ness, irr farakstihits, ne fo winnam par labbu ne warr apleezinaht, bet-gan pretti winnu parahda, kad prettineefs to par leezibu nemm.

S. 442. Weenam leezibas-rakstam, fo tas pats farakstijis un par taifnu pasinnis, pretti furru tas leezibas-raksts tohp preefschā nests, irr pehz notiffufchas apleezinafchanas, pilnigs spehfs preefsch winnu un pretti winnu.

S. 443. Kam winna pascha rohkas raksti tohp preefschā list, tam wajaga, fchohs woi par taifneem turreht, woi fwehreit, fa winsch tohs neds pats appafsch-rakstijis, neds lizzis appafschrakstihit. Ja ne weens ne ohtrs ne noteek, tad winsch par tahdu tohp turrehts, kas to rakstu par fawu paschu pasinnis. Kas fawu rohkas rakstu pasinnis, tam ne warr laut, to zaur fwehrestibu noleegt, kas tanni rakstā stahw. Kad tas, kas leezibas preefschā zelt, fawam prettineefam ne lauj, winna appafschrakstu zaur fwehrestibu noleegt, bet winsch to parahdifchanu usnem, tad tas winnam ja-nowehle.

S. 444. Ja tas peenests leezibas-raksts no zitta farakstihits, kam tanni prazessā ne kahda dalla, tad tam, pretti furru tas raksts tohp preefschā nests, gan fflaidri tadehl irr ja-isteizahs, bet winsch naw peespeeschams to par taifnu turreht.

S. 445. Teem kam weetneefu-grahmatas rohka irr, mantas-nehmejeem, wehrmindereem, un winnu glabbafchanai nodohceem, kad tee pilnā wezzumā eestahjufchi, gan buhs, ja kà fuhdsjetaji jeb usfuhdsjeti teefas-leetu usnem, tohs no weetneefu-grahmatas-deweja, no mantas-nehmeja un no wehrmindereem farakstihits leezibas-rakstus woi par taifneem turreht, woi fwehreit, fa tee neds sinn neds tizz, fa tas leezibas-raksts no ta, kas par to farakstitaju tohp turrehts, jeb ar winna sinnu un gribbeschanu winnu wahrda irr appafschrakstihits tappis.

Ja tas, kas tahdus rakstus preefschā ness, tam, pretti furru tohs preefschā ness, ne lauj zaur fwehrestibu fchohs noleegt, tad winsch, kad tas farakstihits dshwo un winna mahjoklis sumams, warr praffitees, fa tas dehl ta raksta fflaidri isteizahs. Ja fchis to rakstu par fawu pasinnis, tad tas geld; bet ja fchis leedsahs, tad winnam ta noleegfchana ja-apfwehre jeb pretti winnu, dehl atlihdsinaschanas, warr fuhdsitees.

S. 446. Ifkatram, kas kahda leezibas-raksta isdohfchanu praffahs, kas zittā glabbafchanā rohnahs, buhs parahdiht, kahds labbums winnam no ta atlezz.

S. 447. Ja tas leezibas-raksts tam peederr, kas to praffahs, tad tas winnam isdohdams. Tiffpat noteek, kad tas winnam un tam kas to taggad turr, abbeem fohpā peederr. Bet ja tas leezibas-raksts neds winnam ihpaschi, neds abbeem fohpā peederr, tad neds tas prettineefs neds zits irr peespeeschams, to leezibas-rakstu, kas winna ihpaschums, no rohkahm isdoh.

S. 448. Ja kas to isdohfchanu weena winnam woi ihpaschi woi ar zittu fohpā peederriga leezibas-raksta praffahs un tas, kam to isdoh peenahfahs, leedsahs, fa tas winna rohkas irr, tad winnam jaswehre, fa winsch to ne turr un arridsan, fa winsch to tihfchi newaid faudejis.

S. 449. Kas to isdohfchanu praffijis, warr norakstifchanu nemtees, bet tas grunta-raksts tam, kas to isdewis, irr ja-atdohd, bes ween ja tas leezibas-raksts tam, kas to isdohfchanu praffijis, ihpaschi peederr.

S. 450. Ifkatram peenahfahs, fawu leezibu doht un pee ismekleschanas tahs taifanibas paligā nahft. Wifch tadehl zaur fairu teefigu fpeeschanu irr peeturrams, fawu leezibu doht, tomehr ne weenam ne warr usstahft, us fahdu jautaschanu atbildeht, zaur fo winnam fawu paschu jeb fawu peederrigu faunu buhs sinnamu darriht, jeb fahdu apflehpunu ispaust, fas winna ammatu, winna zilti jeb winna pelnischanu aismem. Teesai buhs pehz meetas tahluma, jeb fā ta leeta to isneff, ta leezineeka mafas noteift. Rā preefschrahtis tohp nolifts, fa par weenu deenu, lai dauds buhtu, 40 fudraba fa peifi irr mafajami.

S. 451. Kad fahds peederrigi aizinahts leezineeks bes teefas=geldigahm aiskawefchanahm ne nahft preefschā, tad tam naudas=stahpe no 40 fudraba fapeifeem tai pagasta=lahdei un zif par to jaunu aizinaschanu nahfahs, irr jamakfa. Ja wifch arridsan pehz ohtras aizinaschanas ne nahft, tad tam diwlahrtiga naudas=stahpe jamakfa, tahs isdohfchanas ja=atlihdina un us nahfchanu zaur peespeeschanu irr peeturrams.

S. 452. Patti ta teefa tohs waizaschanas gabbalus un apjantas preefsch teem leezineekem faraksta, tomehr teem teefatajeem wehlehts, tohs waizaschanas gabbalus un apjantas ar wahrdeem protokollā eeteift jeb rakstos eedoht.

S. 453. Teefa ifkatru leezineeku ihpaschi pahrklaufa, wehl preefsch pahrklaufifchanas tam pee firds leef, fā fwehti tam peenahfahs, taifnibu rumnaht un fahds fauns un grehts no melleem zeltahs; un winnam turflaht sinnamu darra, fa wiffas winna isteifschanas pehz pabeigtas pahrklaufifchanas winnam buhs ja=apfwehre.

S. 454. Kad ta pahrklaufifchana irr pabeigta, tad ta teefa tam leezineekam preefschā laffa, fo wifch isfazzijis un winnu waiza, arrig gattaws to zaur fwehrestibu apstiprinaht.

Za teefa pehz tam tohs teefatajus leef preefschā nahft, un tohs pawaiza, moi tee praffahs, fa teem leezineekem to fo isfazzijufchi buhs apfwehreht. Ja no abvahm pufsehm ta fwehreschana teem leezineekem tohp atlaihta, tad pa wiffam ne tohp fwehrehts. Bet ja tiffai weena pufte us fwehreschanu pastahw, tad tai ja noteef ar fwehtu firds pazillafchanu un kad ta leeta dauds isneff, gan wehl pehz pamahzifchanas zaur basnizlungu. Ja ta teefa atrohn, fa tas, fo tee leezineeki isfakfa, pee isfchirfchanas ne fo ne palihds, tad winna, dehl fawa ammata, to fwehrestibu warr atlaiht. Bet leezineeku fwehrestiba tad ne skann tā, kad tas leezineeks to pateefibu gribb fazzihft, bet fa wiff, fo wifch preefsch teefas tanni leeta jau isfazzijis, taifniba irr.

S. 455. Ja eeffch leezineeku isteifschanam prettirunnafchanas rohnahs, tad ta teefa melle tahs wehl preefsch fwehreschanas zaur to islihdinaht, fa tohs leezineekus mutti prett mutti pahrklaufa.

S. 456. Za weenprahrtiga isteifschana diwju leezineeku, furru gohds un dsihwofchana ne smahdejami un furreem ne kad nifna flawa zelta, weenlihdj moi tee no wifchifchu jeb no feenwifchu fahrtas, fā pilniga parahdischana tohp peenemta.

S. 457. Leezineekem buhs isteift, fo tee no fahdas leetas paschi ffaidri sinn, bet ne, fo tiffai no zitteem buhtu dsihdejufchi. Ro diwi jeb wairaf pilnam geldigi leezineeki isteiz no zitta muttes effoht dsihdejufchi, furra taifniba teefigi naw smahdejama, kad wifch pats ne warretu pahrklaufihts tapt, tas no teefas isfchirrams. Teefa nolemm, zif dauds pee teefas fpreeschanas pehz isneschanas to leetu us tahdu isteifschanu warr doht.

S. 458. Par leezineekem naw peenemmami:

- 1) Wihrs un feewa, weens par ohtru un prett ohtru.
- 2) Wezzaki, patehws un pamahfte, wihra un feewas tehws un mahfte, meefigi behrni, ihstneeki un pufbrahli un pufmahfes, bes ween kad winni tam, fas winnus par leezineekem nemm, tifpat flahiti rabbi, fā tam, prett furru tee tohp nemti. Tomehr fcheit arridsan teefa pehz leetu atrafchanas isfchirs, zif dauds us winnu isteifschanam warr doht.
- 3) Metaisni fwehretaji, kam jau usrahdihts, fa tee wiltigu leezibu preefsch teefas demufchi.
- 4) Ahra prahtha buhdami, nejhgi un fas feschpazmit gabbus naw pahrklaufifchi, arridsan tahdi kiftigi laudis, fas pee Deewa galda wehl naw peewefii.
- 5) Tee, kam moi labbums moi fahde no leetas isteefafchanas irr jagaida.
- 6) Tee, fas ar to zilweku, prett furru teem buhs leezibu doht, sinnamā eenaiddā dsihwo.

S. 459. Wiffas schahs leetas buhs teesai preefsch pahrklaufifchanas ismekleht zaur to, fa winna to zilweku, prett furru leezineeki tohp zelti, par to iswaija un to taifnibu winnu isteifschanu pahrbauda. Kur teefa wehl fchaubahs, moi tas leezineeks irr peenemmams moi ne, tur winna to gan peenemim, lai wirfejas teefas walla ne taptu aiskahrtā, bet fawā nofpreedumā ffaidri teiz, zeef no winna isteifschanam warr tizzeht. Teefa tad ween ne=ustizamus leezineekus warr pahrklaufiht, few paturredama to ihpaschu pahrbaudifchanu, kad ne fahdas zittas parahdischanas par ismekleschanu tahs taifnibas pee rohfas irraid.

S. 460. Tiffai gruhti isfchirramas leetas ta teefa teem teefatajeem warr nowehleht, pehz pabeigtas leezineeku pahrklaufifchanas no jauna leezineekus usweit; tomehr tad tam leezineeku waddonam pee fawas dwehfeles buhs apleezinaht, fa wifch agrafi no tam naw sinnajis, fa fchee zilweki no tahs leetas fo sinna.

S. 461. Ka eenaids un nefatiffchana tapu aiskargati un fa tee leezineeki jo wairaf bes behdahm to ffaidru taifnibu warretu isfazzihft, tadehl tahs leezineeku isteifschanas teem teefatajeem ne tohp sinnamu darritas, un tiffai teefas nofpreedumā bes leezineeku wahrdu minneschanas tohp tifts, fas pateefi jeb nepateefi fazzihfts tappis.

S. 462. Weenam semneeku pagasta lohzeffam tapat nowehlehts, fa tas leezineekus us muhchigu peeminnu warr list pahrklaufiht, fadehl winnam pee Pilskunga=teefas ohtras nodallas jagreeschahs, appakfch furra tee leezineeki pirmā un ohtrā teefā fahw; un fchai teesai bes pawehleschanas no Gubernemnta waldischanas to leezineeku pahrklaufifchana us muhchigu peeminnu teefigā fahrtā irr ja=usnemim. Za teefa to leezineeku

neeku istschichanas pee fewis fluffi paglabba un teem teefatajeem par to weenu sibmi dohd, ka ta usnemta leezineeku pahrlaufschana pee winnas ar to sinnu tohp paglabbata, ka to us to peederrigu teefu warr noraidiht, kad ta leeta preefsch teefas tohp mefleta.

P e e k t a i s A p p a f f c h : n o f c h e i r r u m s.

Zaur apstattichanu us weetas un pehdahm.

S. 463. Kad ta pateefiba pehz azzu sinnas irr ismeklejama, tad ta teefa weenu peefehdetaju noraida to leetu apraudsiht. Wiff kas pee tahdas apstattichanas redsamus tohp un pee ischfirschanas warr gelbigs buht, tulihf ka ta leeta to pawiffam isneff, us weetas un pehdahm protokolla tohp sarastihf. Teem teefatajeem ta walla, sawas sinnas protokolla eefeift. Zur fur wajadsigs, no leetu prattigeem tohp prassihf, sawu padohmu doht.

S. 464. Kad wajadsigs, tee leezineeki tohp pahrlaufiti pehz tam, kad teem ta leeta parahdita.

S e s t a i s A p p a f f c h : n o f c h e i r r u m s.

No parahdischanas zaur swehrestibu.

S. 465. Pascha swehrestiba. Zas fuhdsetais tam usfuhdsetam ta ka schis winnam swehrestibu warr uslift. Tai usliftai swehrestibai buhs woi usnemtai woi nowehrstai tapt, jeb tam, kam irr uslifta, ja istsch, ka winsch parahdischanu gribb usnemt, swehrestibas weeta. Kas usliftu swehrestibu nedf swehre, nedf no fewis nowehrsch, nedf swehrestibas weeta parahdischanu usnemn, tas par tahdu tohp usluhfohts, kas prettineeka istschichanas ne leedsahs.

S. 466. Peelihdsinaschanas swehrestiba. Kad naw nekahda, jeb tomehr nekahda pilniga parahdischana jeb pretti-parahdischana, tad teefai ta walla, tam kas wairaf ka to pussdallu jeb tomehr to pussdallu parahdijis, uslift, par peepildefchanu swehrest.

S. 467. Taifnoschanas swehrestiba. Ja tas, kam ja parahda, ne pussdallu irr parahdijis, tad prettineeks zaur swehrestibu warr taifnotees.

S. 468. Tee swehrestibas wahrdi no teefas pehz leetu wajadsibahm tohp usdohti. Wiffas swehrestibas pascham ja swehre (un ne zaur weetneeku). Tahs trihs augfcham peeminnetas swehrestibas jau zaur paschu swehreschanu par teefas nospreedumu irr turrejanas; tadehl tahs ne warr pirms uslift ne ka beidsama nospreeduma, lai walla ne taptu panemta, tam wehl pretti runnaht.

S. 469. Spreeschanas swehrestiba. Kad kahdas leetas wehrtiba jeb kahdas stahdes atlihdsinaschana ne warr ismekleht, tad teefai tai pusfei, kas to maffu prassahs, buhs preefscha rakstihf, lai pehz taifnas apstinnaschanas usfihme, zif winnai par to leetu jeb stahdi nahkabs, un kad papreefsch to nolihdsinajusi, tad winnu pee spreeschanas swehrestibas peenemt.

S. 470. Parahdischanas swehrestiba. Kad kahdam pulks leetu no roh-kahm irr ja-isdohd, par lihdsibu kahda mantiba, tad ta prettipusse no ta warr prassitees, lai winsch swehre, ka ne ka naw slehpis.

S e s t a i s N o f c h e i r r u m s.

No teefas spreeschanahm un prajessa maffahm.

S. 471. Ja pee leetu ischfirschanahm teefneeku padohmi ne friht kohpa, tad pehz wairuma to padohmu-deweju tohp nospreests. Pee padohmu dohschanahm papreefschtas jaunakais teefneeks sawu praktu istsch, tad tas kas paffal winnu nahf, un pehdigi tas teefas preefschneeks.

S. 472. Tai nospreeschana, kas tahda kahrtä noteek, buhs ar tahm wiff stiprafahm parahdischanas sinnam protokolla sarastitai un no teem teefneekem un protokollarastitaja appaffsch-rakstitai tapt. Tee teefneeki, kas ne mahf rakstihf, trihs frusta sikhmes peewelf un teem siftehreem jeb sifrihwereem schahs frusta sikhmes ja-apleezina.

S. 473. Dehl tahs nospreedumu pasluddinaschanas jau wirfu nolifts tappis. Bet schein tohp preefscha rakstihf, ka protokolla buhs sarastihf, ka tas termins us pasluddinaschanu teem teefatajeem irr sinnamu darrihts tappis, un fursch no winneem pats flahf bijis, jeb fursch weetneeks, fur tahds nowehlehts, pee pasluddinaschanas flahf bijis.

S. 474. Teefneekam, kam zits padohms ka tai leelakai dallai, scho sawu padohmu woi ar wahrdeem, woi rakstis buhs protokolla doht, turflahf peerahdidams, kapehz ta spreedis.

S. 475. Teefas nospreedumam staidri buhs nolift, kas katrai dallai jadarra un ja-prassahs.

S. 476. Teefa spreesch:

- 1) Weenu noteefaschanas nospreedumu, kad fuhdsetais to taifnibu sawas prassichanas taifni parahdijis.
- 2) Weenu atlaifchanas nospreedumu, kad fuhdsetais sawas fuhdseschanas waimu ne mas naw parahdijis, jeb tas usfuhdschis pilnigi taifnojees un sawus eemellus parahdijis.
- 3) Weenu ar ihpaschu sinnu noteefaschanas nospreedumu, kad tas fuhdsetais, lai mas buhtu, to pussdallu parahdijis un teefa ar scho sinnu ween to usfuhdsetu noteefa, kad fuhdsetais papreefsch to swehrestibu par peelihdsinaschanu buhs swehrestis.
- 4) Weenu ar ihpaschu sinnu atlaifchanas nospreedumu, kad tas apfuhdschis ar scho sinnu, kad winsch to winnam usliftu swehrestibu buhs swehrestis, tohp walla spreests.
- 5) Weenu us brihdi atlaifchanas nospreedumu, kad tas usfuhdschis nedf pahrlleezinahs nedf taifnohts irraid, un teefa ne brihft winnam laut zaur swehrestibu taifnotees, tad ta winnu atlaifsch us brihdi, zaur fo fuhdsetajam wehlehts, kad stiprafas parahdischanas atrohn, to leetu no jauna usnemt.

S. 477. Kad no tahm teefaschanas grahmatahm tohp redsams, ka ta fuhdssetasa un ta apfuhdsseta teefas pee kahdas kilda buhdamas leetas weenlihdfigas irraid, tad ta pee stribdes wainiga leeta, kad irr dallijama, winnu starpâ tohp isballita; bet kad gaddahs, ka naw dallijama, tad weenai pufsei ta tohp weffela peeschirta ar scho sinnu, tai ohtrai to nospreestu atlihdsinaschanu ismaksahs.

S. 478. Prazessa maksas. Ta pufse, kas sawu teefu saudeja, parradâ irr, tai pufsei, kas wirfrohtu dabbuja, tahs peerahdijamas un no teefas winnam nospreestas maksas un skabdes atlihdsinahs, kad pehz redsams kluhtu, ka weens ohtru no patgalwibas un bes wiffas teefas waines speedis preefsch teefas stahditees. Bes tahm peeminnetahm un peerahdidamam maksahm un skahdehm tahdam irr ja-atlihdina tif pat sawam prettineekam ka teem leezineekem ta apkaweschana us if septineem wersteem tahluma ar diwidefinit sudraba kapeiteem par katru deenu, kad teem no mahjahm bij japaleek noht. Neds teefneekem neds fiktepreem jeb protokolla-rakstiteem eefsich schahdahm jeb eefsich tahm ihfi sanentahm ismekleschanas leetahm, par lihdribu, eerahdischanas eefsich pirnas buhschanas u. t. j. pr., jebkahdu atlihdsinaschanu jeb gohda-maksu ne buhs nemt, turprettim teefa un taisniba eefsich wiffahm leetahm bes maksas irr jaspreefsch. Kad teefneekem, fiktepreem jeb teefas-rakstu ammateem, teefataju leetu dehl us zella irr jadohdahs, tad teem tiffai par to braufschanu, prohti 30 sudraba kopeiki us katreem septineem wersteem par katru sirgu irr ja-atlihdina. Tas aprinka teefas-kungs warr par trihs sirgeem, tas assessors un tas teefas-rakstu amnats par diwi sirgeem atlihdsinaschanu prassitees. Tahdas ismekleschanas starpâ par teefas-lohzeftu pceflahjamu neds tomehr dahrgu usturru tohp gabdahs. Tas teefas sullains dabbu sawu peenahkamu maksu par tahm peefazschanahm un nobohschanahm, bet ne warr prassitees ihpafchu atlihdsinaschanu par leezineeku pahrfklausichamu un kas wehl ne buhtu. Kur teefas-rakstu nauda par israfstischanahm no teefaschanas grahmatahm ic., pehz likkumeem irr jadohd, tur ta teefas-rakstu spreeschana no 1717ta gadda, kas ifkatra teefas weeta peesittama un atrohnamai waijag buht, arridsan turpmak janemm wehra.

S. 479. Bet kas zittu wehl tihschi no launas firds un tiffai ar scho padohmu, zittam nemeeru un skabdi darriht, zaur sawu fuhdseschamu preefsch teefas aizina jeb prett sawu labbu firds apsinaschanu eefsich skaidras un par taisnu turretas leetas zittu us fuhdseschamu speesch, tahds ne ween skabde, maksas un apkaweschana irr ja-atlihdina, bet no teefas un dehl winnas amnata, pehz leetu atraschanas, ar naudas strahpi irr ja-apleek, kas tai lahdei ta pagasta par labbu nahf, pee furra tas peederr, kas bes waijadsibas apfuhdschts jeb ka winnam bij ja fuhdsahs, ar warru irr speests tappis.

S. 480. Kur tomehr gaddijahs, ka ta leeta naw ihfi sumama un teefas ischfirschanas waijaga, neds arridsan nekahda tihscha eefahroschana pehz kildahm un teepchanas naw wehra nemnama, jeb kur tahs stribdes zaur swehreschanu no weenas jeb ohtras pufses tappe ischfirtas, tur wiffas teefaschanas maksas fohpâ, no teefas weena prett ohtru tohp islihdsinatas, un tad ifkatrai pufsei par fewis ween tas, fo buhtu isdewust, irr jamakfa, bet tahs zittas teefas maksas us pufsi tohp dallitas.

Ohtra Noballifchana.

No daschadeem ihpafcheem prazesschem

Pirma Appafsch-noballifchana.

No Konkurses prazessa.

S. 481. Tas konkurses prazessis ar scho padohmu tohp usnems, ar teem parradu-dewejeem tahda parradneeka, kas ne spehj wairs maksahs, no winna wehl atleekamam mantahm tif tahli ka tahs sneeds, lihdribu darriht, tamni kahrtâ, furra winnu parradumekleschanas weena pakkal ohtru pehz likkumeem stahw.

S. 482. Konkurse taisni falkoht jau flahs, kad tif dauds parradu-deweji pee teefas pcefakfahs, ka teem us atlihdsinaschanu nekahda zerriba. Ta konkurse pateesi eefahf, kad teefa to konkurses prazessi usnem.

S. 483. Tif drihs ka konkurse teefahm jau flahs, teefai buhs wiffas ar teefas peespeeschanu isdarridamas atnemschanas no weena jeb ohtra parradu-deweja preefsch fewis apturreht un parradneekam wiffu pahrdohschanu, isfihloschanu un ismaksaschanu pee neleetibas strahpes aisleegt.

S. 484. Pee konkurses buhs wehra list, ka tee parradu-deweji, kas no tahs twehruma mantas sawu atlihdsinaschanu ne dabbuja, tif drihs ka winnam atkal mantas rohka buhs, sawas mekleschanas warr atjaunahs.

S. 485. Pee konkurses prazessa irr ja-apzerre schahs pakkalnahdamas sinas:

- I. Preefsch kahdas teefas tas irr usnemmas.
- II. Tahs konkurses prazessa eefahkums.
- III. Ta waldischana tahs twehruma mantas un usmekleschana wiffas konkursneekam peederrigas mantas.
- IV. Usmekleschana to parradu-deweju un to zittu prassitaju.
- V. Tahs reises nospreeschana, tas irr, tas nospreedums, furra tohp nolikts, pehz kahdas reises teem parradu-dewejeem tohp atlihdsinahs.
- VI. Ta isballifchana starp teem parradu-dewejeem.

I.

No tahs konkurses teefas par teem semneeku pagastu lohzeftem un teem, kas gan naw semneeku pagastu lohzefti, bet pa wezzam appafsch muischneeku teefas wallas stahweja.

S. 486. Par teem semneeku pagasta lohzeftem irr ta pagasta-teefa, pee furras tas parradneeks kas ne spehj wairs maksahs peerastihst tappis un sawas ihpafchas frohna-nobohschanas makfa, ta peederriga konkurses-teefa.

S. 487. Par teem, kas pa wezzam appafsch muischneeku teefas wallas stahweja, bet naw kahda semneeku pagasta lohzefti, irr tahs peederrigas Pilsunga-teefas ohtra noballa ta peederriga konkurses teefa.

S. 488. Tee schee appafsch nahfdami likkumi par to konkurses prazessu tifpat irr dohti par tahm pagasta-teefahm ka par tahm Pilsunga-teefu ohtrahm noballahm.

II.

No eesahkuma pascha ta konfurfes prazessa.

§. 489. Tai teesai to konfurfes nospreeschannu ne buhs pahrssteigt, neds arridsan to wilzinaht. Konfurfes prazessa usnemfchana us to dibbinajahs:

„Rad skaidri redjams, ka parradneeka manta ne peeteef, wissus tohs parradu-dewejus atlihdsinaht un kad ta konfurse zaur falihgfschannu ar teem parradu-dewejeem narw aisfargajama, tad tas konfurfes prazessis irr jafahf.“

§. 490. Ta teesa to konfursi warr nospreest:

- 1) Kad pats parradneeks konfurse padohdahs un farwu mantu par atlihdsinafchannu nodohd.
- 2) Kad kahds pagasts jeb weens pats zilweks, par lihdsibu, par fawahm aisdewibahm konfursi prassahs. Bet tad parradneeka isleifschanas papreefsch irr jaslau-fahs un ja winsch eemeslus preitim zelt, tad irr ja ismekle, woi winsch ne spehj maffahf un woi wiinna twehruma manta ne peeteef.

§. 491. Ta teesa warr, farwa aminata dehl, konfursi nospreest prett nomirruschu jeb launa prahda aisbehguschu parradneeku, kad tas sinams, ka wiinna manta ar paradeem bij apfrauta, ta ka jau arridsan, kad tas dehl parradu-deweju sapulzinafchanas tai wajadfigi rahdahs. Tam launa prahda aisbehguscham parradneekam bes tam wehl pehz notiffuschas passluddinafchanas wissur, fur wiinnu panahf, buhs sagrahbtam un pascham ar wissu, fo pee tahda atrohn, us konfurfes teesu eesuhstitam tapt.

III.

No konfurfes twehruma-mantas usmekleschanas un wiinnas waldischanas.

§. 492. Rad teesa to konfursi irr nospreedusi, tad wiinna pehz schahm paffal nahfdamahm sinahm turrahs:

- 1) Wiinna tamni pagasta sinamam darra, ka ta konfursneeka manta ne stahw wairs wiinna waltā, un ka schis tadehl ne warr neds pahrdohf, neds kihlā doht, neds weenam jeb ohtram parradneekam ihpafchi ismaffahf.
- 2) Ta teesa tam parradneekam wissu wiinna mantu atnemim, kas wehl wiinna rohās bij, tomehr wiinnam tif dauds peemett, ka par wiinna pascha un wiinna peederrigu usturru wajadfigs, us to laifu, kamehr tee parradu-deweji irr safaukti un woi schee woi teesa dehl konfursneeka pahrtifschanas buhs nospreeduschi.
- 3) Ta teesa eedohd to waldischannu tahs konfursneeka mantas pehz rullis farakstifschanas tam us kahdu laifu no wiinnas eezeltam pahrstahwejam. Pehz leetu atrafchanas tam pahrstahwejam woi rohka us tam jadohd, woi zaur ihpafchu swehrestibu zeeti ja-afschla un ar farwu paschu mantu jagahwo, ka winsch to wiinna glabbafchanai eedohdu konfurfes mantu ka labs nonnaturretais griib uskohpt, un par schahdu usnemfchannu winsch pehz teesas spreeschanas peenahfannu atlihdsinafchannu no konfurfes twehruma mantas dabbu. Gattawu naudu ja buhtu, patti teesa farwa glabbafchanā nemim. Schis preefschrafsis arridsan irr

twehra leekams pee ta ihstena pahrstahweja, kas pehzaf zaur parradu-deweju islassifschannu irr eezeltams.

- 4) Kad swefscha manta ne warr tapt peejaufka pee konfurfes un tas gruntneeks to mahju-fohpfschannu kahdas mahjas-weetas jeb to nohmui tiffai ar scho sinu eedewis, kad tas semneeku fainneeks jeb tas nohmatais spehj farwas darrifschanas lihdsigs tapt, tad ar ta fainneeka jeb nohmataja bankruttu (nespehzi bu farwas parradus atlihdsinaht) jau no few pascha wiinna mahju-fohpfschana un nohmatafchana beidsahs un ta isnohmata weeta lihds ar tahm pehz liffumeem peederrigahm rullu leetahm tulihf no konfurfes twehruma-mantas noschirrama un funga rohkahm atpaffal dohdama, ja tas jau pirms ne buhtu notizzis; fungam turklaht brihw, dehl rullu leetu truhkuma, chfu panihfschanas, ne peepilditahm klauffschannahm w. pee konfurfes peesazitees.
- 5) Ta teesa konfursneekam peefohdina, swehrestibas weeta wissu farwu mantu usdohf un parahdiht, woi wiinnam eefsch zitteem pagasteem ne kas ne peederr jeb woi wiinnam tur nekahds narw parrada. Ta teesa warr pehz wajadfibas jeb us weena konfurfes-parradu-deweja mekleschannu tam konfursneekam to parahdischanas swehrestibu uslift, tas irr, wiinnam jaswehre, ka winsch wissu farwu ihstenu mantu, kaut kahda wiinna buhtu, un talihds arridsan to, kas wiinnam ka sinu no zitteem nahkahs, irr usdewis un peerahdijis.
- 6) Katram konfurfes parradu-dewejam brihw, peerahdiht, zif ween wiinnam no ta konfursneeka mantahm sinams.
- 7) Tam pahrstahwejam itt ihpafchi peenahkahs, ta konfursneeka mantas isdibbi-naht un tai pagasta-teesai no tam sinu doht.
- 8) Tai pagasta-teesai peenahkahs, katru teesu, appafsch furas kahda tam konfursneekam peederriga manta rohnahs, zaur mekleschanas grahnatu luhgt, lai wiinna wissu apturr un tadehl
 - a. to gattawu naudu ka arridsan zittu kustamu mantu pehz papreefsch notiffuschas falihgfschanas ar to gruntneeku us konfurfes teesu noraida;
 - b. bet to nekustamu mantu un gruhfi aisweddamas leetas appafsch usrauga leef, fo pehz liffumeem teem wairaf fohlidameem pahrdohd un to safrahtu naudu us konfurfes teesu eesuhsta.
- 9) Tas pahrstahweis pehz ta leelafa skaitla to parradu-deweju un prohti ne pehz galwahm bet pehz ta leeluma tahs us parradu dohtas naudas tohp islassihts un no pagasta teesas apstiprinahs. Schim tas pahrstahweis us kahdu laifu, ja winsch pats no jauna ne buhtu islassihts tappis, to waldischannu nodohd. Weens parradu-deweis warr buht pahrstahweis, bet ne pats tas konfursneeks.
- 10) Tam pahrstahwejam wissa sanahfusi gattawa nauda ifdiwi neddelas us pagasta-teesu irr janofuhta.
- 11) Tam pahrstahwejam buhs appafsch weena teesas lohzefta usraudisfchanas, tulihf kad tas parradu usahmeschanas termins nolifts irr, wissu kustamu mantu woi muischa woi kahda ehfa tahs sahdschas lift pahrdohf. Salmi, pellowas un

seens peederr pee grunta gabbala, ta ka wissi lauku kohpeji Kurfemne to mehds turreht, ja tas zittadi ar naudu ne buhtu fagahdats tappis. Lauku un dahrsa augli tikkai talihds warr tapt pahrdohiti, ka tas isnohmatais irr nomakfahs un tas tam parradneekam ihpaschi peederr.

- 12) Kad tam konkursneekam ihpaschi grunta gabbali peederr, tad ta teesa terminu us pahrdohschanu noleek un scho terminu trihs mehneschus papreefsch leek sinamu darriht eefschi tahs pagasta basnizas, eefschi tahs pilfata basnizas, fur Pils-kunga-teesa fehsh un eefschi Zelgawas awisehm, un tanni terminu tam wairak fohlidamam to grunta-gabbalu peespreesch.

IV.

No usmekleschanas to parradu=deweju un zittu prassitaju.

S. 493. Zik drihs ka ta teesa to konkursi nospreedusi, winna arridsan bes kaweschanas un lai wehli buhtu, astonas deenas pehz konkurses nospreeduma, wissus un jebkurreus parradu=dewejus ta konkursneeka zaur pasluddinaschanu safanz, lai tee, ja ne griib fawas teefas saudeht, diwju mehneschu starpä, prohti tanni nolifta deenä, kas tas weenigais un isflehgschanas termins buhs, pehz kurrea ne weens wairs ne tohp dsurdehts, ar sawahm prassichanahm un winnu parahdischanahm preefschä nahf, arridsan pee saudefchanas sawu mekleschanu, tanni nosazzita isflehgschanas terminu, woi paschi woi zaur weetneekem, fur tahdi peenemmami, preefschä stahdahs. Ta preefschä-aizinaschana trihs swehdeenas weenä pehz ohtras no teem spreddiku frehsleem tahs basnizas, fur tas parradneeks mahjo, un tanni pilfata basniza, kurrea ta peederriga Pils-kunga-teesa fehsh, tohp pasluddinata un trihs reis eefschi Zelgawas awisehm eelifta.

S. 494. Ta teesa tohs usrakla, kas scho diwju mehneschu starpä peesazzijuschees, no winneem tahs parahdischanas winnu mekleschanu prettin nemm un winnus par wissu to pahrklausa, kas par usrahdischanu tahs taisnibas winnu mekleschanu irr wajadfigs. Kad tas tanni safauschana nolifts isflehgschanas termins pahrgahjis, tad ta teesa nospreesch, ka ne weens, kas ne buhtu atsauzees, pee konkurses-teefas wairs ne buhs peelaists tapt.

S. 495. Kad wisseem parradu=dewejem tanni isflehgschanas terminu irr preefschä jastahdahs, tad ta teesa zaur to meeruspreedeju mehgina, tohs pee tahs konkurses fanahfuschus dallibu=nehmejus salihdsinaht. Tee noht-paliffuschu par tahdeem tohp turreti, kas ar meeru irr ar tahm tam parradneekam wissu wairak par labbu nahdamahm spreeschchanahm, ko weens no teem klastbuhdameem peenehmis buhtu. Bet ta salihgschana ne warr zittadi notift, ka ar sinu un wehleschanu wissu klastbuhdamu kohp, jo ne weens ne warr par zitta ihpaschumu pawezleht, nedf winnu us kahdu atlalschamu peespeest.

S. 496. Ta ta salihgschana ne isdohdahs, tad ta teesa to ismekleschanu, dehl tahs taisnibas un klastakas teefas to mekletaju, pehz teem jau wirsa nosazziteem liffumeem ta ismekleschanas prazessa usnemur, kad ta ismekleschana pabeigta, to reises jeb ween-

eerahdischanas nospreedumu isteiz un to paschu teem teefatajeem tanni papreefsch fluddinajama terminu sinnamu darra.

V.

No tahs reises isspreeschanas.

S. 497. Ta teesa schinni nospreeduma teem konkurses dallibu=nehmejem to reis isteiz, kurrea teem buhs atlighdsinateem tapt, un pehz schahs pehznahkamas schfirru-eedallischanas zeeti turrads.

P i r m a S c h i r r a.

- 1) Tas isnohmatais weena grunta-gabbala jeb semneeku mahjas; tahds tulihst pehz konkurses lehfschanas sawu ihpaschumu lihds ar tahm rultu leetahm atpaffal dabbu, ta ka tas jau S. 492. irr nolifts tappis.
- 2) Wissi tee, kas nam derrejuschi ar to konkursneeku, bet ar to twehruma=mantu, un tadehl preefsch zitteem irr atlighdsinajami.
- 3) Ta laulata seewa, kas sawu puhru un peenestu mantu, ta ka wissu, kas winnai ap to laiku winnas laulibas dschwoschanas zaur mantoschanu jeb zittur peekrittis, no tahs konkurses dabbu, ja tas kuntraktu-grahmata irraid farakstihst un wehl eefschi ta konkursneeka mantahm wefels atrohnams. Tapat tohp turrehts ar tahm konkursneeka behrneem peederrigahm mantahm, ko tee no sawas mahtes un zitteem eemantofuschu un kas no konkursneeka pascha nam zehlfuschees, ja tahs kuntraktu-grahmata farakstihst un eefschi konkursneeka mantahm wehl rohnahs. Tas arridsan wehra nemmans pee konkursneeka audsefneem jeb winna glabbaschana eedohteem, dehl winnu bahrinu mantas, kas eefschi ta konkursneeka mantahm wefela rohnahs.
- 4) Tee, kas konkursneekam nekustamus gruntu pahrdemuschu un eefschi ta pee teefas eerakstita pirtschanas-kuntrakta lihds makfaschanai to ihpaschuma=teefu preefsch ferwis paturrejuschi.
- 5) Tee, kam us to no konkursneeka pirtu grunta-gabbalu pee teefas eerakstitas mekleschanas irr, kas kuntraktu-grahmata agrati eerakstitas, ne ka ta konkursneeka pirtschanas-grahmata.
- 6) Teem, kas kahdu wehl eefschi konkursneeka mantahm atrohnamu, no winneem tam us glabbaschanu eedohtu jeb bes makfas tam par walfoschanu tappinatu leetu atpaffal prassahs, teem ta patti irr atdohdama. Tapat irr tas arridsan ar tahm winnam no zitteem us pahrdohschanu ustizetahm prezzehm.
- 7) Tee, kurreu kustamas leetas zaur fagschanu jeb zitta aisleegta wihs eefschi konkursneeka rohlahm nahfuschas, tahs atdabbu, ja tahs pee konkurses lehfschanas eefschi konkursneeka rohlahm irr.
- 8) Tee, kas tam konkursneekam leetas kishä demuschu, sawu wehl wefeli kishu atdabbu, ja winni to ismakja, ko konkursneeks us to kishu winneem irr tappinajis.

- 9) Rad mantineefi no ta konkursneeka kahdu leetu ne buhtu dabbujufchi, fas winna mantu starpâ rohnahs un ta mantoschana, us fo winnu teefa dibbinajahs, funtraktu-grahmatâ irr eerakstita, tad winnu ihpaschums teem irr ja isdohdams.
- 10) Teem, fas rohfâs-fihlus turr, tee gan tai iwehruma-mantai irr janodohd, bet preefsch zitteem sawu maksu dabbu, ja ta par to eenemta nauda peeteef winnus ismafscht.
- 11) Tahs ifgabba grunta-nastas un nodohschanas, tas irr tahdas, fas no kahda grunta-gabbala irr maksajamas, konkurses starpâ tohp atlihdsinatas un maksatas.

O h t r a S c h k i r r a.

- 1) Tahs waijadsigas behru maksas un tahs isdohschanas pehdigâ flummbâ, kurrâ tas konkursneeks nomirris.
- 2) Tahs iwehruma-mantas waldischanas- un teefas-maksas.
- 3) Ta muischas waldischana jeb tas isnohmatais dehl tahm fâ sinn truhdamahin rultu leetahin un dehl wiffahin tam isnohmatajam, pehz tahs funtraktu-grahmatâ eerakstitas nohnas-derribas, peenahkamahin teefigahin mefleschanahin, tapehz fa winnam preefsch wisseem zitteem ta fihlu-teefa pee wiffahin nohmataja leetahin peefriht.
- 4) Ta ne-ismaksata deenesta-lohne to deenesta-behrnu par weenu gaddu.
- 5) Tahs ne-atlihdsinatas Krohna- un zittas sinamas nodohschanas, talihds fâ arridsan tahs magasihnes daltas weenâ gaddâ.
- 6) Tahs basnizfungam, basnizahin un skolahin, winnu ammateem un kalpeem par weenu gaddu wehl peenahkamas nodohschanas.
- 7) Ja tam konkursneekam leetas ar ihpaschahin norunnaschanahin irr isdohstas un funtraktu-grahmatâ eerakstitas, tad, ja tahdas norunnaschanas rohnahs, tee, kam tahs par labbu nahf, pehz derribas israhdischanas warr prassitees to atdohschanu. Ja nesinnams buhtu, woi tas, fas norunnahs tappis, gaddisees woi ne, tad tas, kam tur kahda dalla, warr prassitees, lai jeb ta pahrdohschana tif tahli taptu aiskaweta, jeb tahdâ wihse noteef, fa tam pirzejam ja-usnemmahs, pehz tahm norunnaschanahin lihdsigam tapt.

T r e f c h a S c h k i r r a.

- 1) Ta laulata feewa ar sawu lihds-atnestu jeb zittadi peenahkamu mantu, ja tas funtraktu-grahmatâ eerakstihis, bet eefsch konkursneeka mantahin ne rohnahs.
- 2) Ta laulata feewa ar sawu puhru, derribas dahwanahin un to fas winmai pehz laulibas derribahin peenahkabs, ja tas pee teefas eerakstihis irraid.
- 3) Ta konkursneeka behrni ar sawu mantu, fas eefsch kahdahin paschahin leetahin pastahwedama ne rohnahs eefsch ta konkursneeka mantahin, ja ta funtraktu-grahmatâ irr eerakstita.

- 4) Tee konkursneeka glabbaschanai un wehrmintera-buhfchanai nodohiti ar sawu mantu, fas eefsch kahdahin paschahin leetahin pastahwedama eefsch ta konkursneeka mantahin rohnahs, ja tahs glabbajamas un appatsch wehrmintera-buhfchanas stahwedamas mantas pee teefas irr eerakstihis.
- 5) Tee, kam pehz tahda, preefsch konkurses lehfschanas, teefas-spehku dabbujama nospreeduma fas nahkabs, un scho nospreedumu funtraktu-grahmatâ irr liffufchi eerakstihit.
- 6) Tee parradi, fas pagastam dehl winna isdohschanahin un papreefsch-maksaschanahin par to konkursneeku nahkabs, ja tahs parradu-funtraktu-grahmatâ pee teefas irr eerakstihis, un tee magasihnes parradi.
- 7) Tee parradu-deweji, kurre mefleschanas us tahdahin rakstos jeb ar wahrdeem funtraktu-grahmatâ farakstihahin, pee grunta-teefas apdrohschinatah jeb fihlu-teefigahin derribahin un parradu-apleezinaschanahin dibbinajahs. Dehl teem, fas nekustamu fihlu ar pelnudihschanas-teefu woi zaur derribu, woi zaur eerahdischana no teefas dabbujufchi, irr janemm wehrâ: „fa tas fihls gan paleef winnu rohfâs lihds isfaufschanu un arridsan konkurses starpâ rentes neff, bet fa tai rentejamai naudai tiffai pehz ta laifa tahs eerakstihichanas winnu fihla-teefas weeta taps eerahdita.“ Par teem treschâ schkirra stahditeem konkurses parradu-dewejeem tas preefschraffis geld: „fa teem, pehz ta laifa tahs eerakstihichanas winnu mefleschanu eefsch funtraktu-grahmatas, weeta taps eerahdita.“ Bet kad ne kahds liffums atpaffal-geldigu teefas-spehku warr dabbuht, tad tahdas konkursneeku parradu-fahfchanas, fas preefsch pasluddinaschanas schi liffuma zehlfuschees, to winnahin ihpaschi peederriju pirmu weetu dabbu, kad tahs arridsan funtraktu-grahmatâ warr eerakstitas, ja tahs tiffai zittadi pehz teefas warr tapt parahdita.

Tomehr turflaht tohp preefschraffstihis: fa tahdahin mefleschanahin diwu gaddu starpâ pehz schi liffuma pasluddinaschanas funtraktu-grahmatâ buhs eerakstihahin buht, jo kad schee diwi gaddi pahrgahjufchi, tad tahm tiffai beidsama schkirra weeta taps eerahdita.

Z e t t o r t a S c h k i r r a.

Wiffas un jebkurras pee grunta-teefas ne apdrohschinatas bet funtraktu-grahmatâ eerakstitas mefleschanas pehz ta laifa tahs eerakstihichanas pee atdabbuschanas peetohp.

P e e k t a S c h k i r r a.

Wiffas un jebkurras zittas mefleschanas, lai tahs pee grunta-teefas apdrohschinatas buhtu jeb ne, pehz sawu isfrihtamu dallu pee atdabbuschanas peetohp.

S. 408. Zebfchu gan tahs rentes konkurses starpâ weenigi teem ihpascheem parradu-dewejeem no pirmas schkirras un nehmurreem tohp maksatas, tomehr winnas arridsan

teem zitteem rentes nesdameem parradeem par labbu paleef, un katram parradu-dewejam weenam paffal ohtru sawa reise ta ka tas lifkums to aizina, buhs pee atdabbuschanas (maksas) fluht ar paschu parradu un rentehm, bet probti tiffai ar tahm rentehm par to gaddu preefsch konfurses lehfschanas. Pascha gadda kad ta konfurse zehlahs, tahdam sawa reise tiffai ar tahm konfurses starpä isnahkamahm rentehm tohp nolifka; zaur to ween tam apdohmigam parradu-dewejam ta drohschiba, ka winsch tam wehlafejäm ar rentejamu naudu un rentehm preefschä stahw, un tahda nolifschana to usfizzibu eefsch naudas leetahm apstiprina.

§. 499. Teefas-maksas teem parradu-dewejeem tiffai tad ween tohp nowehletas, kad wissi par rentejamu naudu un rentehm sawu atlihdsinashanu irr dabhujschi.

§. 500. No tahs reises isspreeschanas tahs pagasta-teefas, ka eefsch wissahm ziwil-teefas leetahm pee Pilskunga-teefas ohtras nodallas warr appelleereht.

§. 501. No tahs reises isspreeschanas tahs Pilskunga-teefas ohtras nodallas, ka eefsch wissahm ziwil-teefas leetahm tiffai ta pahrraudsichana pee semmes wirf-teefas irr meflejana.

VI.

No isdallischanas tahs konfurses twehruma-mantas starp teem parradu-dewejeem.

§. 502. Ta isdallischana noteef:

- 1) Kad no tahs reises isspreeschanas nam appelleerehts tappis un ta teefas-spehka nahkufi.
- 2) Ja no tahs appelleerehts buhtu, tad us to jagaيدا, kas tamü appellaziones-teefä taps nospreests. Tas weetu-eerahdischanas nospreedums, kas appellaziones-teefä nolifts tappis, kad tas teefas-spehku dabhujs us pagasta-teefu tohp noraidihts un tad ta isdallischana noteef.
- 3) Bet kad prett to weetu-eerahdischanas nospreedumu ta pahrraudsichana tohp meflela, tad ar to isdallischanu tif ilgi tohp gaidihts, kamehr tas pahrraudsichanas nospreedums par isdallischanu us pagasta-teefu tohp noraidihts.

§. 503. Talihds ka ta isdallischana warr notift, ta teefa lihds ar to pahrstahweju nokemm to twehruma-mantu un usneim to isdallischanu pehz ta teefas-spehziga weetu-eerahdischanas nospreeduma.

Ohtra Appafsch-nodallischana.

No Arresta un aistwehrschanas prazessa.

§. 504. Arrests irraid ta teefas darrischana, zaur ko ta jeb paschu kahbu parradneefu jeb winna kustamu mantu leef apturreht, dehl drohschibas, ka ne weens, kam dallida pee tahs buhtu, sawu teefu saudetü. Pee pascha zilweka arresta, ka wajadfigi rahdahs, tahdam jeb ta atkaphschana no sawa namma, woi kahda widbus aisleegta, jeb namna waktis peelifta tohp, woi arridsan to paschu pagallam zeetuma leef.

§. 505. Arrests par lohzeffeem ta semneeku-pagasta, no pagasta-teefas, un par tahdeem, kas nam semneeku-pagasta lohzefti, bet zirkahrt appafsch muischneeku teefas wallas stahweja, no Pilskunga-teefas ohtras nodallas tohp nospreests. Tomehr, behgdamu parradneeku, kad teefas paligs ne buhtu pee rohkas, ir pats parradu-deweis warr fagrahbt, un teefa nodoh, bet tiffai bes wissa warras darba pee winna meefahm. Prett wasankeem arresti turpat warr mefleht, fur winnus paschus jeb winnu mantas panahk.

§. 506. Pascha zilweka arresti warr mefleht:

- 1) Kad parradneeks jau us behgschanas stahw, un parradu-dewejam ja-baschijahs, ka no atlihdamahm mantahm sawu parradu ne isdifts.
- 2) Ja kam pascham kahdas klausischanas peenahzehs, un winsch tahdam zaur behgschani ismukt gribbetu.

§. 507. Arrests allaschin tohp nospreests us ta mefletaja galwas, kam arridsan, us atdohschanu, tam zeetumneekam pahrtischana jadohd.

§. 508. Pee kustamas mantas un gattawas naudas apturreeschanas, kas ne buhtu no zitta jau aiskihleta, papreefsch japarahda azzim redsama ischkehrdeschana jeb noglabbaschana.

§. 509. Ta aistwehrsichana tahs nekustamas mantas tohp nosaufta teefas wal-loda Sekwestrazione, un tahdu warr mefleht:

- a) Pee skaidri noprohtamas jeb jau redsamahs nihfschanas ta parradneeka.
- b) Pee winna nomannitas gribbeschanas, sawu mantu preefschajeem parradu-dewejeem par skahdi zittur pahrdoh jeb kihla doht.

Ta aistwehrsichana patii warr diwjadi notift:

- 1) Kad ta nekustama leeta tiffai ar weenu aisleegschanu tohp aplifta, pee kurras tam, kam winna peederr, gan ne tohp ta waldischana panemta, bet pahrdohschana un kihla-lifschana leegta.
- 2) Kad winnam ta waldischana tahs nekustamas leetas tohp atnemta un pahrstahwejam usdohda.

§. 510. Pee wissahm arresta jeb sekwestraziones meflechanahm, ja bes bailehm ar to warr apkawetees, tam mefletajam arridsan wajaga sawu skaidru teefu, ja ne wairak tatschu tizzamu darriht, kaut ir ne tuhbalin to pagallam parahdiht un aprehkneht warretu.

§. 511. Sekwestrazione tapat ka arrests us pascha ta mefletaja galwas tohp nowehleta.

§. 512. Arrests par kustamu mantu tohp, ja nohte speesch, uslifts, zaur aisehgeleschani, zaur weenu tam saimneekam ta parradneeka usdohu arresta-paweheleschani, jeb zaur peeliftu wakti; arridsan tahs aistwertas leetas, ja ne dauds un paweddamas buhtu, pascha teefa warr us glabbaschanas nosfappeht.

§. 513. Ta teefa tam, kas to arresti jeb sekwestrazioni meflejis un isdabhujis, terminu nospreesch, kurrä ta meflechana, kadehl tas arrests jeb sekwestrazione nowehleta

flie, peederrigai teesai preefschâ janess, pee strahpes tabs allaischanas un maffaschanas wiffas stahdes.

§. 514. Zeem prett nospreestu arrestu jeb sekwestrazioni pakerteem teefas=paglahbjumeem naw ne kahds nowehrschanas spehks.

§. 515. Ja tas parradneeks spehji sagahdaht peenemmamu drohschibu jeb galwofschamu libds isteesatas leetas, tad arrests un sekwestrazione tulihst fluhst atnemti.

Trefcha Appakfsch=nodallifchana.

No stahdes atlihdsinaschanas prazessa.

§. 516. Kad weens sawâ wallâ ohtram kahdu kustamu leetu atnemm, jeb zittu ismett no tahdas nekustamas leetas, to schis zauru gaddu meerigi sawâs rohks bij turrejis, jeb to brihdina sawâ teefâ pee kahdas leetas, kâ par libdsibu gannibas=teefâ, tad tam stahdes=zeetejam, prohti, kam ta warra darrita, wiffwehlafi 3 mehneschu starpâ pehz winnas notifschanas, jafuhdsahs preefsch pagasta=teefas, ja teitan peederr tas darritais, jeb 5 mehneschu starpâ pee Pilskunga=teefas ohtras nodallas, ja schi winna fahrtas teefa buhtu. Irraid ta stahde pee kustamas leetas padarrita, tad ta teefa, kâ ween warredama, to flahstafu terminu noleef, isdibbina pehz ismekleschanas=prazessa liffumeem, arrig pateef tas apstahdehts to leetu zauru gaddu meerigi turrejis un zaur warru to saudejis, un ja tif pat schahda ne aiskahrta turrefchana, kâ arridsan ta atnemfchana israhdbahs, tad winna to stahdes=zeeteju us weetas sawâ pirmajâ teefâ eezell, bet par to darritaju nospreesch, stahdes un wiffu ismaffaschanu atlihdsinaschanu. Gannibas=, meschu= un brauzamu zettu teefas zittadi ne, kâ tiffai tanni nospreestâ starpâ no defnits gaddeem warr eedabbuht, tapehz, kâ schahdas leetas ta fleppena usbahfchana gan drih ne=isfargajama irraid.

§. 517. Irraid ta stahde pee kahdas nekustamas leetas padarrita jeb kahdu teefu aistiffufi, tad noleef ta teefa bes kawefchanas to terminu tanni paschâ weetâ, fur ta stahde notiffufi, un turpat nosufhta weenu assesseru un ffrihweri, kas nogahjufchi, woi pars darritais preefschâ nahzis woi ne nahzis, ismekle to pastahwejufchu buhschani, kâ arridsan tabs darritas atraujes un to protokolli tai teesai nodohd, furra tad terminu noleef dehl pasluddinaschanas ta spreeduma. Utrohu ta teefa taifnu fuhdseschani un ne leedsamu pahribu, tad nospreesch winna to atdohfchani un usleef tam laupitajam to atlihdsinaschanu wiffas stahdes un isdohstas naudas.

§. 518. Ta teefa isdarra sawu nospreedumu tif labbi dehl atdohfchanas kâ stahdes un maffas atlihdsinaschanas, jebfchu gan pretti to kahdi eemefli usnemti buhtu, jo tahdas atlihdsinaschanas leetas tee ne spehji pretti stahweht.

Zettorta Appakfsch=nodallifchana.

No teefas preefschanas ammata stahdi ischfhtas leetas (Eksfuzione) un no isdarfchanas to teefas=spehzigu nospreedumu.

§. 519. Ja kas dehl stahdras parrada=mekleschanas zittu usfuhds, tad buhs pagasta=teefai to apfuhdschu tulihst preefschâ aizinaht, un kad tam naw ne kahdas us

weetas parahdamas isrunnas, kas tai maffaschanai jeb pagallam pretti stahw, jeb tah-lafu ismekleschanu prassahs, pehz tabs leetas isneschanas to laifu nospreest, kad winnam ja=aismaffa. Ne nemtu tas parradneeks scho nospreestu maffaschanas terminu wehrâ, tad tai teefai tas parrads libds ar aiskawefchanas rentehm un teefas maffam zaur peespeeschani japedsem.

§. 520. Tapat darra tabs Pilskunga=teefas ohtrâ nodallâ ar tahdeem, kas naw semneeku pagasta lohzeeli, bet ziffahrt appakfsch muifschneeku teefas wallas stahweja.

§. 521. Stahdra irraid weena parradu=mekleschana tad, kad gaischi red'amz, fursch tas parradu=dewejs un fursch tas parradneeks, kâ tas parrads zehlees, kad, fur, un zif jamaffa.

§. 522. Ja kas teefas=spehzigam nospreedumam tanni noliftâ laifâ naw paslaufigs, tad patti teefa to ar peespeeschani isdarra.

§. 523. Pee wiffam tahdam peespeeschani buhs tam no teefas tadehl nosufhtitam sohgam papreefsch tabs kustamas leetas pehz nospreeschanas apturreht un weenâ no winna pascha noliftâ terminâ pahrdohht. Ja ta sanahfufi nauda ne peeteef, to parradu, dehl furra ta peespeeschana noleef, un tabs teefas=maffaschanas atlihdsinaht, tad tohp ta nekustama manta aistwert, appakfsch pahrstahwefchanas noliftâ, un tam parlabbu, furra pehz wiffa ta peespeeschana usnemta bij, walbida, kamehr wiffch atlihdsinahts. Tomehr tif pat tam, kam ta manta peederr, kâ tam parradu=dsimejam naw aisleegts, pee teefas mefleht, kâ tas grunta=gabbals us pahrdohfchanas isfaufts taptu, un buhs tai teefai, ja tas parradneeks gadda starpâ sawam parradu=dewejam ne spehji aismaffah im no tabs aistwerschanas atswabbinatees, to gruntu tahdâ wihf pahrdohht, kâ jau fowfurfes prazessâ preefschâ raffihts irraid.

§. 524. Teefas=paglahbjumeem pretti eksfuziones spreedumu naw ne kahds aisturrefchanas spehks.

§. 525. Ja kas eksfuzionei jeb atlihdsinaschanai pretti turrabs, tad buhs tam peesdsihfchanas sohgam to Pilskunga=teefas pirmai nodallai sumamu darriht, kas winnam tad farra wihru paligu atfufhta.

§. 526. Buhtu tam parradneekam pascham wehl us rentehm isdohsta nauda, tad buhs to papreefsch aistwert, eefam pee ta grunta peeferrabs, un kâ tas peesfemmams parrads, ta stahde un zittas maffaschanas to isneff, tam parradu=dsimejam peeschfirt.

§. 527. Ta eksfuzione warr pasteeptes ir us zittam tam parradneekam buhdamahm leetahm un peederrumeem, bet teefas=amnatu lohni ta ne drihst aiskahrt.

Peekta Appakfsch=nodallifchana.

No ta prazessa tabs is=aizinaschanas us teefu.

§. 528. Schis prazessis usnemmans:

1) Ja kas leelahs, kâ winnam prett zitta mekleschanas effohht, jeb no zitta negohdigi runna.

- 2) Ja kam prett zitta subdseschana jeb mefleschanahm tahdas isrunnas, zaur fo ta subdseschana woi pawissam woi kahdâ daltâ atmettama buhtu, bet winnam jabihstahs, tahdas sawas isrunnas saudeht, kad ta subdseschana wilzinata tohp.
- 3) Ja kas gribbetu ar wisseem saweem parradu=dewejeem islibdsinatees un wissus tohs sinnaht dabbuht, kam pee winna kahda mefleschana (fo nosauz ediktal-jeb likwidaciones prazessi.)

§. 529. Wissas schahdâs leetâs, iweens warr turretees pee sawas peederrigas teefas un luhgtees, lai tas prettineeks preefschâ aizinahs taptu, kas tad noteek jeb no paschas tahs teefas, ja tas aizinajams tai peederr, jeb ja tâ ne buhtu, zaur teefas=fahrtigahm mefleschanahm pee zittas teefas.

§. 530. Ja tas aizinahs, pirmâ fahrtâ (No. 1.) to leelischanu, dehl kurras winsch preefschâ aizinahs, leedsahs, bet aizinatais us to pastahw, tad ta teefa to ismekle, un kad aizinataja subdseschana ne parahdama atrasta tohp, tad schim pehz teefas spreeduma tam aizinatam ja-aismakfa ta apkaweschana un wissas isdohschanas. Bet rahdâhs zaur ismekleschanu, ka tas aizinahs pateesi kahdas negohda wallodas wainigs irraid, tad wajjaga tam, ja ne usnemahs to apleezinaht, tam aizinatajam isdohschanas un apkaweschanu, ka teefa nospreesch, atlibdsinaht, un schim wehl brihwi paleek, to pazeestu negohdu tahlafi mekleht. Usnemahs tas aizinahs sawu runnaschanu parahdiht, tad atstahj ta tahlafi mefleschana; tas aizinahs pats usnemun to subdseschanu, un tas prazessis pehz teem schinni likkumu-grahmatâ atrohnaineem preefschraaksteem sawâ zellâ prohjam eet.

§. 531. Ja ohtrâ fahrtâ (No. 2.) tas aizinahs sawu subdseschanu ne gribb preefschâ nest, tad tohp tahs isrunnas us muhschigeem laikeem par taisnahm peenemtas, bet atbild winsch us subdseschanas un isrunnahm, tad paleek tas prazessis sawâ schinni grahmata eerahditâ teffa.

§. 532. Gadditohs, ka weens woi ohtrs teefas preefschâ ne atnahktu, tad ja noteek tâ ka §. 417. eerahdihts stahw.

§. 533. Treschâ fahrtâ (No. 3.) tas, kas libdsinatees gribb, luhdsahs, ka wissi tee, kam pee winna mefleschanas buhtu, pee muhschigas fluffi-zeeschanas strahpes sa-aizinati taptu. Ta sa-aizinaschana noteek tapat ka konkurses prazessâ. Pehz pahrgahjuscha atsaufschanas termina, ta teefa sluddina to isflehschanas spreedumun, kam tas spehts, ka wissi tee, kas ne buhtu atsaufschees, sawas mefleschanas pagallam saudejuschi. Teem, kas peeteifuschees par labbu, ta ismekleschana dehl taisnibas winnu mefleschanu tohp usnemta, ka konkurses prazessâ, un pehz pabeigtas pahrtreeschanas, tâ nospreests ka taisni un parcisi buhs. Tas paglabbjums tahs appelleereschanas un pahrraudsichanas brihwi stahw. Tas ediktal-prazessis ne aisleeds ekskuzioni.

Sesta Appafsch=nodallischana.

No wehrmintera prazessa.

§. 534. Kad patti wehrmintera-teefa nomanna, ka wehrminderi sawus likkumus wehrâ ne nemun, jeb kad libds-wehrminders jeb zits prett wehrmintera subdsahs, tad

wehrmintera-teefa tuhbal sahft ismekleht, un atrastama, ka winsch sawâ ammatâ naw peetizzigs bijis, jeb wairs ne buhtu ustizzams, ta winnam atnemun to ammatu un zittam usleek, kam arridsan no ta atlaista wehrmintera mantas to wajjag peedsiht, kas buhtu peetruhzis. No tahdas spreeschanas tahs pagasta-teefas warr appelleereht, bet tai naw aisturrams spehts. Prett tahdas paschas spreeschanas no Pilskunga-teefas ohtras nodallas warr mekleht to pahrraudsichanu, bet kas arridsan ne fo ne spehj aisturreht.

§. 535. Ja tee appafsch pahrstahwejeem bijuschi behrni pilnds gaddâs nahkfuschi, ar tahs wehrminderu waldischanas un rehknijumu meera ne buhtu, tad winni apsubds tohs pee tahs jeb dehl dsihwofla jeb dehl ammatu=waldischanas peederrigas teefas. Tee zittahrtigi behrni ness preefschâ sawas brahfeschanas un subdseschanas, un tas apsubdschts atkal sawas parahdschanas un isrunnas, un tad pagallam tâ tohp darrihts, ka jau preefschafi ismekleschanas-prazessâ nolifts irraid. Gessch wehrmintera rehknijuma un pahrstahweju waldischanas leetahm, prett pagasta-teefas nospreedumeem warr appelleereht, prett Pilskunga-teefas ohtras nodallas spreeschanahm pahrraudsichanu mekleht, abbejadi ar aisturramu spehku; bet tatschu teem subdschajeeem brihwi stahw, ja tee fo baschijahs, luhgtees, ka ta wehrmintera manta apfihleta taptu.

Septita Appafsch=nodallischana.

No rohbescha prazessa.

§. 536. Ja gaddahs, ka lohjekli tahs semneeku draudses jeb laudis, kas tahdi naw, bet zittahrt appafsch muischneeku teefas waltas stahweja, nekustamu mantu eedabbu, un rohbeschu kildas eefriht, teem wajjaga tahdas tapat un preefsch teefahm islibdsinaht, ka muischneekum un zittas fahrtas laudim jadarra.

§. 537. Bet kad semneeku=faimneekam jeb nohmturram rohbeschu kilda gaddahs, tad warr diwjadi notift:

- a) Ta rohbescha kilda warr gabbitees ar zittu semneeku=faimneeku, muischneeku, un zittu gruntneeku, jeb ar weenu pee Krohna muischas, woi tahda grunta, ka par libdsibu Pilskungu un mahzitaju muischas, peederrigu semnes gabbalu; tad peenahkâhs tam faimneekam jeb nohmturram, to rohbescha pahrfahpschanu sinnamu darriht tam, kam tas grunts peederr, bet schim jamekle to srihdimu woi ar labbu jeb zaur teefu ischkirt.
- b) Ta rohbescha kilda zellahs stary semneeku=faimneeka jeb nohmturra no weenas pusses, un zitta faimneeka jeb nohmturra tahs paschas muischas no ohtras pusses, dehl tahm winneem no ta gruntneeka us kohpschanas jeb nohmâ eedohtahm semmehm, gannibas zelleen, pfawahm. Tad tam, kas dohma brihdinahts buht, brihwi stahw pee pagasta-teefas greestes, kas us paschas weetas un pehdahm to leetu pahrmekle un to srihdimu turpat ischkirt. Pretti tahdas ischkirschanas ta appelleereschana bes aisturrama spehka nowehleta. Pee tahs ischkirschanas weenigi us to jassattahs, fo pats tas gruntneeks katram us kohpschanu jeb noh-

mu eerahdijis un ta rohbescha noballischana arriidsan tiffai us to kohpschanas jeb nohmas laifu geldiga, jo, kad tas nohmas laifs beidsees, tad tam grunneekam tik wairak brihwi stahw, tohs rohbeschus pehz sawas patischanas eetaisih, ka winnam par sawu mantu ta walta, pagallam neko wairs us nohmu doht, bet sawas brihwas weetas waldisht ka gribbedams.

Ustota Appaksch=noballischana.

No mantoschanas dallischanam.

S. 538. Iffatrs lihds-mantneeks, warr, kad ta mantibas dallischana ar labbu ne webdahs, us peederrigu teesu greestees un dallischanu zaur winnu mefleht.

S. 539. Ta peederriga teesa noleek to ishpreeschanas terminu, fa-aizina wissus mantneekus, kam pilnigs wezzums, un turrehs pawissam pehz teem eestahditeem liffu-meem ta ismekleschanas prazessa.

S. 540. Prett mantas dallischanas spreedummu no pagasta-teefas warr appelleereht, prett to, kas noteek pee Pilsfunga-teefas ohtras nodallas ta ahrraudischana meflejama. Tomehr buhs, ja tas, kas pee weenas moi ohtras teefas winne, to pagehretu, to aistweherschenu (sekrestrazioni) nospreest, kas bes tam eefsch mantoschanas leetahm noift warr wehl ir preeksch tahs ischekirschanas, ja tahds, ka rohkās kahdas mantoschanas leetas buhtu, ne spehj peenemmamu apgalwoschanu skappeht.

Dewita Appaksch=noballischana.

No basnizās-teefas prazessa.

S. 541. Teem semneekem par labbu tas zaur scho teefas-grahmatu eestahdihts ismekleschanas-prazessis arriidsan eefsch basnizās-teefas leetahm eezelts.

Pirmais Peelikkums

pee

Semneeku Likkumu-grahmatas.

Preekschrafsi dehl refruhfchu-dohschanas.

S. 542. Ta aprehkeneschana dehl tahs refruhfchu-dohschanas tā kā ta nospreechana zif refruhfchu katrai muischai, pehz ta zaur wiffaugstaku pawehleschanu israfstita skaitla, eefsch dwehselehm irr jadohd jeb ar naudu irr japeemaksa, paleek tā kā lihds schin turrehtis tappis, tai Kambara-waldischanai un tai Gubernementa-waldischanai uswehleta.

S. 543. Tai pagasta-pollizei tadehl tiffai peenahfahs, to lauschu skaitlu, kas par winnas pagastu isfriht, iszelt, un to peemaksajamu naudu, tā kā tahs isdohschanas par islaischanu un nodohschanu peedsiht.

S. 544. Kas no teem lohzeleem kahda pagasta par refruhfchu irr nodohdams, tas no pagasta-teefas pehz ta padohma to preekschneeku un wiffabbaku semneeku=sainneeku un nohturru ar wehleschanu tahs muischas-pollizes irr islassams. Ja gadditohs, ka dehl tahs refruhfchu islassischanas muischas-pollize ar pagasta-teesu ne fateek, tad schis sirihdinsch no Pilsfunga-teefas ohtras nodallas irr ischekirrams.

S. 545. Par refruhfscheem ne warr nemt:

- 1) Tohs kas pehz refruhfchu preekschrafsischanas naw derrigi pee tam.
- 2) Tohs kam semnes-grunti ihpaschi peederr, no, ja mas buhtu, 6 Rihges puhru rubdens sehjuma katra lauka, un winnu wezzaku dehl.
- 3) Nohturru jeb sainneekus weenas semnes-weetas no ne masak kā 6 puhru sehjuma katra seemas lauka un winnu wezzaku dehl.
- 4) Tohs stohlmeisterus, kamehr tee sawa ammata stahw.
- 5) Tohs lohzeklus tahs pagasta-teefas un tohs pagasta-preekschneekus, arriidsan kamehr tee sawa ammata.
- 6) Muischas=laudis.

S. 546. Dehl tahs arwabbinaschanas to muischas=lauschu no refruhfchu=nemschanas irr scheit wehra leekams:

- 1) Tas fungs weenas muischas, pee furras weens semneeku=pagasts lihds 100 dwehselu rohnahs, 4 zilwekus par muischas=laudim warr usdoht, kas zaur to swabbadi tohp, kaut ir par refruhfscheem derrigi buhtu.
- 2) Kam pahri par 100 dwehselehm sawa muischā irr, us iffatrahm 50 wihrischku dwehselehm weenu muischas deenesta-behrnu wairak warr usdoht; tadehl kam

200 dwehseleu irr, 6; kam 300 sawa pagasta irr, 8, un ta jo prohjam; kam masak ka 100 dwehseles irr, us if 25 dwehselehm weenu muischas deenesta-behrnu warr usdoht.

- 3) Kam wairak muischas irr, pehz schihs nowehleschanas katra mui cha warr darriht, bet ne ta ka tam muischas pagastam zaur to pahri noteek. Winsch tadehl katra pagasta tiffai par labbu scha pagasta lohzeleem pehz schihs sawas tee-fas warr darriht.
- 4) Tas stahw ta funga tahs muischas walla, scho swabbadibu weenam muischas deenesta-behrnam atnemt.
- 5) Teem muischas waldineekem peenahfahs, tohs muischas laudis, kurreem tee to swabbadibas teesu no refrushchu=nemshanas gribb nowehleht, ikreis jau preeksch tahs pee wahrdeem peefazziht.

S. 547. Kamehr wehl par refrushcheem derrigi zilwefi kahda pagasta rohnahs, ne buhs diwi brabus weena lahga par refrushcheem nemt.

S. 548. Ja refrushchu=dohshanas laika kahdi par refrushcheem derrigi pagasta lohzeleu no ta pascha atkahpajahs un zaur ismekleschanu no teefas redsams kluhtu, ka tee refrushchu=nemshana gribbejuschi ismukt, tad schee tulih pehz sagrahbschanas, tam pagastam par labbu, par refrushcheem irr nodohdami.

S. 549. Wissi tee, kas no semmes=pollizes jeb no kriminal-teefas noseegumu dehl par refrushcheem tohp nodohdi, tam pagastam par labbu tohp peerehketi, kurrä tee sawas galwas nodohshanas makfa.

S. 550. Par weetneekem tiffai tahdi semneeku=pagasta lohzeleu tohp peenemti, kas deeneht warr un saldatu animatam derrigi irraid. Irraid tas weeta nahfdams zitta pagasta lohzeleu, tad tam, kas winnu nodohd, peekriht, arridsan wissu, kas tam prett sawu pagastu peenahfahs, usnemtees. Kad tas jau eeksch S. 53. tahs Widssemes likkumu=grahmatas wiffaugstaki wehlehts tappis, ka semneeku=pagasti par sawu naudu brihwus laudis par refrushcheem warr stelleht, tad ta patti teefa arridsan Kursesmes semneeku=pagasteem irr nowehleta.

S. 551. Pagasta=teefai buhs zaur weenu no saweem lohzeleem jeb zaur pagasta preekschneeku tai refrushchu=kommiffionei tohs no ta pagasta nodohdamus refrushchus preekscha stahdiht, nodohd un wissu kas turflaht wajadfigs irr, apgahdaht. Tam pagastam peekriht, tohs kas preeksch peenemshanas no refrushchu=kommiffiones, woi aisbehg, woi apsirgst, woi nomirft, ta ka tohs, kas no tahs refrushchu=kommiffiones ne tohp peenemti, no sewim atkal atlihdinahrt.

S. 552. Kad weens pagasta lohzeleu par refrushchu isredsehts, kas pehz S. 548. no ta pagasta atstahjees, ka tas zitta pagasta apmestohs, tad tas schim pagastam peenahfahs, un tam par to ja=atbild, ka tahds pagasta lohzeleu pee sawa pagasta stahdabs, no ka winsch ir tad ne warr atrautees, kad tas tanni swescha pagasta tahda kahrtä eestahjees, kas pehz likkumeem no refrushchu=nemshanas atswabbina.

Dhtrs Peelikkums.

No Kursesmes semneeku peenahfamas palikshanas Kursesme.

S. 553. Kursesmes semneekam tik ilgi ja=paleek eeksch Kursesmes Gubernementa rohbescheem, kamehr ihpascha wiffaugstaka pawehleschana talabbad taps dohta.

S. 554. Pirms schis laiks atees, Kursesmes semneekam tiffai eeksch schi Gubernementa un tiffai tahdas derribas warr uszelt, zaur kurrähm winsch tai semmes=kohpschanai, tahm us semnehm eerastahm darboschanahm-un pelnischanaahm, teem us semnehm wajadfigeem ammateem un zitteem pee semmes kohpschanas peederrigeem darbeem ne tohp atrauts.

S. 555. Tik pat mas tas tam Kursesmes semneekam brihw, eeksch Kursesmes Gubernementa pilfateem jeb winnu aprinkeem apmestees, nekustamu mantu turpat eedabbuht, jeb ar pilfatneekem deenesta=kuntrahtus jeb par pilfatu grunta-gabbaleem nohmas kuntrahtus uszelt, pirms wissi Kursesmes semneeki kohpa, pehz tahm dwehseleu rullehm to kaitli no diwi simts tuhstoschahm wihrischahm Kursesme paleekamahm dwehselehm buhs atneeguschi. Kad tas noteek, tad ta Gubernementa waldischana lihds ar to wissas Kursesmes weetneeka passu-grahmatas us teem Kursesmes pilfateem warr doht, to-mehr wairak ne ka teem, kas pahri par 200,000 dwehselehm us semnehm rohnahs.

S. 556. Schis likkums ne aisnem tahdas Kursesmes semneekus:

- 1) Kas ar wehranemshanu to eeksch likkumeem dohtu preekschrahtu pee kahdas gildes leek peerafstitees un ta labbad pilfatos gribb dsihwoht.
- 2) Kas preeksch passuddinaschanas schi likkuma pee kahda pilfata grunta-gabbala bij peerafstiti.
- 3) Kas pee paschas passuddinaschanas schi likkuma ar peederrigahm passu-grahmatahm un atlaischanas simnehm pilfatos sawu mahjas=weetu usnehmusch, kur tomehr tam dsimtskungam brihw, tohs kahda parihkama rinde weenas schir-ras us brihwlaishanu eerakstih. No scheem peeminneteem laudim eemanto to teesu, ir eeksch pilfateem nohmas= un deenesta=derribas uszelt un turpat ihpaschumu turreht, arridsan winnu pehnahkami.

S. 557. Tee, kam Kursesmes Gubernementa sawas muischas irraid, weenlihds woi winni tahs us nohm dervuschi jeb zaur zitteem leek walbiht, woi tee ahra ta Gubernementa jeb eeksch kahda no winna pilfateem dsihwo, tohp ar saweem peederrigeem ka us semnehm dsihwodami usihkoti, ta ka tee preekschaji panti winnus ne mas ne aisnem, un Kursesmes semneeki pee winneem gan warr deenesta eestah, kur tahdi tad pee weena no teem pagasteem irr peestaitijami, kas no tahs semneeku=kahrtas winnu Kursesme buhdamu muischu irraid fabeedrojuschees. Tee dsinti laudis, kas lihds schim kungeem bes muischahm peederreja, jebchu tee pilfatos naw dsihwojuschi nedf pee pilfateem irr bijuschi peerafstiti, saweem lihds=schinnigeem kungeem us pilfateem un ahra ta Gubernementa katra brihdi warr lihds eet un ar teem wissadas derribas, kaut kurrä weeta tas buhtu, uszelt. Bet winni paleek parradneeki to pagastu, pee kurreem tee irr peerafstiti, dehl winnu peenahkumeem prett paschas walfts un zittahm darrihschanahm.

§. 558. Zikats Kurfemmes semneeks no schahm faitehm farwas brihwibas warr atraisitees:

- 1) Zaur ihpafchu nowehleschanu tahs us semmes runnas-deenu fapulzinatas muischneeku draudses.
- 2) Zaur weetneeka dohschanu, kad tas wissas farwas zikfahrtigas darrischanas prett farwu grunta-funga un farwu pagastu lihdsigs tappis.

Par weetneeku tahds irr derrigs, kas farwalneeks, un lihds schim neds pee tahs schfirras to Kurfemne palidamu semneeku peederreja, neds kahda noseeguma dehl sinnamu strahpi zeetis, un kas warr parahdiht, ka weens Kurfemmes semneeku pagasts farwu labbu prahru irr apleezinajis, to par farwu lohzepli usnemt; par wissu to tai Gubernementa waldischanai pehz norunnaschanas ar to wissas Kurfemmes weetneeku ta ismekleschana un nospreeschana peekriht.

Treschais Peelikkums.

D a s c h a d a s z i t t a s n o l i k f c h a n a s.

§. 559. Teem muischneekem ta Kurfemmes Gubernementa ta teefa paleek, par to laifu tahs fataisamas un pahrejamas buhschanas tahdas pahrtaisichanas un peelikkumus, kas pehzat wajadfigas un peenemmigas ismanitas un atrahtas tohp, un tohs pamatta likkumus tahs semneeku buhschanas ne pahrtwehrsch, peelikt flahst un tam Augsti zeenijamam Keiseram par apstiprinaschanu preefscha nest. Bet schahdi peelikkumi un pahrtaisichanas par apstiprinaschanu naw zittadi preefscha nessami, ja ne diwi treschdallas to lohzepli tahs muischneeku draudses, kam wehleschanas teefa irr, scheem peelikkumeem un pahrtaisichanam irr peekrittuschas. Bet ja schahs uswehletas pahrtaisichanas un peelikkumi tohs us Krohna-muischahm dsihwodamus semneekus aismem, tad scho semneeku dehl ta Rambara-waldischanas sinna un palauschana irr meklejama.

§. 560. Tai teefas-grahmatai us to pahrejamu laifu un teem likkumeem par teem semneekem us to paleekamu buhschanu preefsch winnu pasluddinaschanas, Kreemu-Latweeschu- un Pohlu-walloba buhs pahrtulkoteem tapt.

§. 561. Kad tee tschetri pehz wezzas buhschanas wehl palikkuschi Kurfemmes tiltu-fungi buhs apmirruschi, tad winnu amnats un weetneeki pagallam mitteees. Teem amnata darbeem, kas winneem schamehr wirsu gulleja, starp teem Wirf-Pilsungeem un to Pilsunga-teefu pirmu nodattu ta buhs isdalliteem tapt, ka tahm ar peepeschamu noteefamam isdarrischanam to teefas nospreedumu, kas teem tiltu-fungeem lihds schim peenahzehs, turpmat teem Wirf-Pilsungeem, un ka tai usrandischanai par teem leelzeleem weenam no Pilsunga-teefu pirmas nodallas noraiditam lohzeklam eeksch winnu aprinkeem buhs uswehletahm tapt.

Settortais Peelikkums.

Nolikschana no tahs eezelschanas un uswehleschanas tahs Kommissions par eeweschanu to semneeku likkumu eeksch Kurfemmes.

§. 1. Weenai Kommissionei par eeweschanu tahs jamas semneeku buhschanas eeksch Kurfemmes Gubernementa buhs eezeltai tapt Gubernementa-pilsata Zelgawa; winnai farws amnats irr jawalda par wissu to laifu tahs pahrejamas buhschanas un us to it fewischki zeeti jaskattahs, ka ar wissu paklausichanu pehz teem preefschrafsteem tohp dsihwohs, kas eeksch teem us wiss augstaku pawehleschanu pasluddinateem semneeku likkumeem atrohnami.

§. 2. Schi Kommissione appalsch paschas Keiserisks Majeesteetes stahw, no Tahs Paschas us Wina Augstu wahrdu pawehleschanas dabu un Tai Keiserisksai Majeesteetai atbildeschanu dohd zaur ta Gubernementa Generalgubernatoru.

§. 3. Ta Kommissione pastahw eeksch ta preefschneeka, feschem affeoreem un teem wajadfigem Kanzelleijas amnateem pehz tahs apstiprinatas lohnes-rulles.

§. 4. Tas Gubernators tahs semmes irr zaur paschu farwu amnatu tahs Kommissions preefschneeks.

§. 5. Schihs Kommissions affeffori irr: weens teefaskungs no tahs Gubernementa waldischanas, diwi teefaskungi no tahs Rambara-waldischanas, trihs pee weetas paleekami Wirf-Pilsunga-teefas-weetneeki no tahs Kurfemmes muischneeku draudses.

§. 6. Tas Generalgubernators weenreis pa wissam tohs no Gubernementa waldischanas un no Rambara-waldischanas iswehletus lohzeklus schimi amnata fazett.

§. 7. Tee no tahs muischneeku draudses ta Kurfemmes Gubernementa islassiti lohzepli preefsch farwa amnata usnemichanas no Gubernementa waldischanas teek swehrinati.

§. 8. Tee pee weetas paleekami Wirf-Pilsunga-teefas-weetneeki no teem peezeem Kurfemmes aprinkeem irr iswehleti lohzepli tahs eeweschanas-kommissions; bet pee tahs teefu pahrzelschanas Piltene aprinki tai nosaufschana no Ordenes (Kurfemmes) un Piltene semmes buhs mittetees.

§. 9. No scheem peezeem lohzeleem tahs eeweschanas-kommissions tiffai trim weena un tai pascha laika kohpa irr weeta un runnaschanas teefa.

§. 10. Winni schimi amnata pahrmains pehz tahs nolikschanas tahs Kommissions no tahs muischneeku draudses ta Kurfemmes Gubernementa.

§. 11. Winni farwu amnatu walda lihds to pirmas nahkamu semmes runnas-deenu, kas itrescha gadda tohp turreta. Ja winni tad woi no pascha prahra, woi dehl tahs islassichanas no zitteem, farwam amnatam ka aprinka mahrschalleem atfalka, tad winni arridsan wairs ne paleek lohzepli tahs eeweschanas-kommissions, un tee no jauna islassiti Wirf-Pilsunga-teefas-weetneeki us teem trim nahkamem gaddeem ka lohzepli tahs eeweschanas-kommissions pehz ta preefschrafsta ta §. 7. no Gubernementa waldischanas teek swehrinati.

§. 12. Tee Kanzelleijas-amnati tahs eeweschanas-kommissions farwa amnata irr eezeltami no ta preefschneeka ar to rulle nosazzitu lohni.

S. 13. Tee pee tahs eeweschanas-kommissiones eezelti Wirf-Pilsunga-teefas-weetneeki pee farwas lihds-schinnigas lohnes no tahs semmes-lahdes kà peemettekli dabbu 133½ fudraba rubbelus.

S. 14. Kad tas Gubernators teefas-lihdsigu wajadfibu dehl ne warr preefsch-neeka krehfla sehdeht un ja tà noteekoht, no tahs Keiseriskas Majesteetes zits ne buhtu eestahdihts, tad tas winna weeta eefsch tahs eeweschanas-kommissiones eestahj, kas winna amnatu eefsch Gubernementa pehz teem wiffaugstakeem Gubernementa liffu-meem walda.

S. 15. Kad kahds lohzeelis tahs eeweschanas-kommissiones, kas ar wiffaugstaku apstiprinashanu no ta skaitla to Gubernementa- un Kambara-waldischanas teefas-fungu irr eezelts tappis, teefas-lihdsigu wajadfibu dehl, paleek noht, tad tas Generalgubernators weenu lohzeeli no Gubernementa- jeb no Kambara-waldischanas, pehz tam kà weeta waltam tohp, par weetneeku eezelt.

S. 16. Pee noht-palischanas us kahdu laifu jeb pee pateefigas atstahschanas weena Wirf-Pilsunga-teefas-weetneeka, kadehl jauna islassichana noteekama, winna weeta eestahj lihds winna atpakkal-nahschanu jeb kamehr tanni waltà buhdama weeta zits tohp eezelts, weens no teem zitteem diweem paleekameem Wirf-Pilsunga-teefas-weetneekem.

S. 17. Tee pateefigi un tee kà weetneeki eestahjuschi affeffori tahs eeweschanas-kommissiones pirms ne warr farwu weetu atstahj, kamehr tee no jauna islassiti lohzeeli farwu amnatu pagallam usnehmuschi.

S. 18. Preefschneekam ta teefa, tif lab teem kommissiones affefforeem kà teem kanzelleijas ammateem us 28 deenahm atlaischanu doht.

S. 19. Teem kommissiones lohzeleem weenlihdfigas teefas un peenahkumi irraid.

II. Peenahkumi tahs Kommissiones.

S. 20. Tai eeweschanas-kommissionei us to irr jassattahs, ka tee semneeki Kursemmes Gubernementa pehz teem preefschrafsteem, kas eefsch teem wiff augstaki apstipriateem semneeku liffumeem stahw, pa kahrtahm us brihwibu tohp islaisti, tahs eefsch pahrejamas buhschanas winneem eesohlitas teefas pateefi dabbu un bauda; un ta patti to warru, kas winnas rohka irr, tif lab par patwehrunnu to fungu walfahs kà par us-turrechanu ta meera un tahs pareisibas eefsch Gubernementa.

S. 21. Par isdarrishanu scho peenahkumu ta patti:

- a) Pawehlehs, ka tee semneeku liffumi Latweeschu un Pohlu walfoda tohp passubdinati un winna turflaht ferwischki par to jo pilnigu un saprohtamu pamahzishanu tahs semneeku kahrtas gahdahs.
- b) No tahm teefahm sinnu prassihis no tahs isdarrishanas to us pahrejama laifu dohtu preefschrafstu, ta ka winna tohs pakuhtrus us tschaklaku wehranem-schanu to liffumu un tohs nepaklausigus us kahrtigu isturrechanu warr peespeest.
- c) Zkattras fungu un semneeku subdseschanas pretti nems un klausihis un pehz leetu wajadfibas woi tahm peederrigahm teefahm to ischkerishanu uswehlehs,

Woi pehz tahs warras, kas winnas rohka stahw, no sewim tahs wajadfigas pawehleschanas dohs, ka wiff atkal pareisi eetu.

S. 22. Kad tai eeweschanas-kommissionei par to taisnu un pilnigu isdarrishanu to eefsch teem semneeku-liffumeem dohtu preefschrafstu irr jagahda, tad winna itt ferwischki dsihsees ne ween patti schohs liffumu skaidri isprast, bet arridsan wiffu nesapraschanu un leekas dohmas, kas kaut fur warretu rastees, zaur pee tam derrigahm passubdinashanahm nowehrft. Tomehr schahm ne kad teem wiffaugstaki apstipriateem semneeku-liffumeem ne buhs prettin buht, bet tiffai winnu prahtu skaidraku un wairaf saprohtamu darriht.

S. 23. Ja pee eezeschanas to jaunu liffumu fur ne dohmaja gaddiohs, ka tai semneeku kahrtai jeb teem muischas walbineekem no daschahm tur atrohnaham nolifschanahm ihpascha skahde atlehtu, tad tai kommissionei to isdarrishanu tahdu nolifschanu, tulihst buhs apturreht un to sinnu no tam, kura ta farwu padohmu isstahsta, bes kaweschanas zaur to preefschneeku tam Generalgubernatoram preefscha list, kas, ja winsch tam padohmam tahs kommissiones peekriht, winna isdarrishanu pawehl, bet ja ne, tai Keiseriskai Majesteetei buhs preefscha list, un winnas wiffaugstaku pawehleschanu sagaidiht. Bet ja tee lohzeeli tahs kommissiones ne buhtu weenada prahta, tad tee lohzeeli no tahm wirf-teefahm ta Gubernementa tahda wajadfiba faraksta par nowehrshanu tahs skahdes, kas buhtu jabihstahs, kahdu padohmu, kam no ta preefschneeka tahs eeweschanas-kommissiones buhs preefscha listam tapt tam Generalgubernatoram; tee no tahs muischneeku draudses islassiti lohzeeli arridsan tahdu isstahstishanu ar farweem flahstifteem padohmeem no ta gaddijuma faraksta un to tam wiffas Kursemmes weetneekam nodohd, kas to tapat tam Generalgubernatoram ta Gubernementa preefscha leek. Tas Generalgubernators ta Gubernementa pehz kohpa-turrechanas un pahrmesleschanas abbeju isstahstishanu spreesch, woi pee apturrechanas tahs tur peeminnetas nolifschanas lihds wiffaugstaku nospreeschanu irr japaleek, fur winsch tad no sewis. Tai Keiseriskai Majesteetei farwu padohmu preefscha leek; — jeb woi tam no tahs eeweschanas-kommissiones dohtam padohmam buhs isdarritam tapt, un farwu spreeschanu talabbad tam Gubernatoram tifpat kà tam wiffas Kursemmes weetneekam lihds-dalla, kas tai kommissionei to par wajadfigu isdarrishanu eedohd. Bet teem no tahs kommissiones par paligu preefscha nestem padohmeem ne mas ne buhs prettin buht tahm grunta-nolifschanahm to wiffaugstaki apstiprinatu liffumu, par lihdsibu, tai ne-aiskarramai brihwibai tahs semneeku kahrtas, tai ne-aiskarramai ihpaschumateefai to muischas walbineeku us gruntu un semmi, tai brihwilaischanai pa kahrtahm ic., un tifpat tam Generalgubernatoram kà tai kommissionei ta wehra-nemschana scho grunta-liffumu kà fwehta manta tohp pee firds list.

S. 24. Ja ta kommissione pee eeweschanas to jaunu liffumu eefsch teem pastahwedumeem liffumeem kaut fo arrastu, kas wehl wairaf apdohmajams buhtu jeb zekka stahweru, tad winna tadehl pehz ta S. 23. dohta preefschrafsta tam Generalgubernatoran sinnu preefscha ness, kas bes kaweschanas tai Keiseriskai Majesteetei to preefscha leek, tahs wiffaugstakas pawehleschanas sagaida, un tahs zaur to eeweschanas-kommissioni leek isdarriht.

§. 25. Kad ta kommissione kahdu turpinat dohdanu wiiffaugstafu pawehleschanu, jeb to no Ta walddidama Senata, jeb kahdu spreeschanu to augstu runnas- (Ministera-) kungu, teem semneeku-liffumeem par to Kursimmes Gubernementu un tahm schai kahrtai dohtahm teefahm prettin stahwoht atrohn, tad winna zaur to Gubernementa walddischanu wiiffaum teefas-frehfleem ta Kursimmes Gubernementa bes kaweschanas preefsch-raffa, tahdas pawehleschanas jeb preefschrafftus pirins ne isdarriht, kamehr jauna wiiffaugstafa pawehleschana tadehl tohp dohta.

§. 26. Pa tam starpam winna no sawas pusses pehz ta preefschraffa ta §. 23., schahdu notiffchanu Tai Keiseriffai Majesteeti zaur to Generalgubernatoru ta Gubernementa preefscha ness ar plaschafu isstahstifchanu tahs leetas, no tam sinnu dohd teem teefas-frehfleem, jeb tam Ministerakungam, no kam ta pawehleschana irr dohta un to wiiffaugstafu nospreeschanu fagaidda.

§. 27. Kad Kursimmes Gubernementa no paschu semneeku prahta apgaifinoschanas wiiffawiraf ta paschfirfchana ta padohma winnu jaunus buhschanas irr fagaiddama, tad tai kommissionei ta walla, arridsan pee ffohlu buhschanas eeffsch Kursimmes Gubernementa zaur jaunu ffohlu eetaiffifchanu par pamahzifchanu to lauschu semjas kahrtas dallibu nemt, kadehl winnai buhs mefleht fassimatees ar to Ministerakungu tahs lauschu apgaifinoschanas un kad waijadsigs zaur sawu preefschneeku Tai Keiseriffai Majesteeti kahdu sinnu (Doflad) semnigi preefscha list.

§. 28. Wiiffaum Kursimmes Gubernementa teefas-frehfleem, kam ta walla ar peespeeschanu tohs spreedumus isdarriht, tahs usdohfchanas no tahs eeweschanas-kommissiones bes prettinumafchanas buhs peepilidht.

§. 29. Tai Rambara-walddifchanai eeffsch wiiffahm, bet it fewifchki eeffsch Krohna-semneeku leetahm tahs noraiditas praffifchanas tahs kommissiones bes kaweschanas buhs isdarriht.

§. 30. Kur waijadsigs rahdabs, ta kommissionei ir farraspehka paligu warr praffitees un wiiffahm wirfahm peenahfahs, tahdahm meflefchanahm bes wiiffas laifas kaweschanas paklauffigahm buht.

§. 31. Ta kommissionei sanahf us sawu teefas-turrefchanu us to aizinafchanu ta preefschneeka jeb winna weetneeka, kas tadehl arridsan ihpaschas neddelas deenas warr nosazziht.

III. No Kommissiones ammata darrifchanas zella.

§. 32. Tahs kommissiones ischfirfchanas un nodarrifchanas tad ween teefas-geldigas irraid, kad winna pilniga bij sanahfufi, jo zaur to eestahdischanu to weetneeku nekahda weeta pehz liffumeem ne warr walla buht.

§. 33. Tahs ufases, pawehleschanas, meflefchanas, ar wahrdu fakfoht, wiiffas grahmatas un farakstifchanas, kas pee tahs kommissiones atnahf, tas preefschneeks, winna weetneeks, jeb weens par to isredsehts lohzeffis tahs kommissiones prettin nemm, kas pehz grahmam atfehgeleschanas tahs us kanzelleiju nodohd, lai tahs eeffsch ta rahditaja no teem eesuhituum rakfiteem taptu eesihmetas un us preefscha-neschana fataiffitas.

§. 34. Tas fitehrs faraksta ar ihseem wahrdeem, fo tahs eesuhititas grahmatas fannem, no tahm eesuhitahm leetahm ihfas fannemfchanas islaiffa, un winnam ja-atbild par winnu taffinbu un ka pee winnam ne kas ne truhft; arridsan ifkafis lohzeffis tahs kommissiones to lihds-dallifchanu to grunta-rakstu pehz nodohfchanu sawa padohma warr praffitees.

§. 35. Ta preefscha-neschana to leetu noteef pehz ta ffaiffa, kas katrai farakstifchanai deenas-grahmata irr peelifts, ja sawada waijadsiba (kas arridsan deenas-grahmata irr jafaraksta) to preefschneeku ne peespeesch zittadi darrift.

§. 36. Tamm kanzelleija tahs kommissiones weena deenas-grahmata tohp turreta tiffpat no tahm leetahm kas eenahf, ka no tahm kas tohp islaiffas.

§. 37. No fitehra weens fewifchks teefas-fefdeschanas protokols tohp turrehts, furrā buhs farakstift tohs flahfbuhdumus lohzeffis, jeb winnu weetneeks, un kadehl tee pateeffi lohzeffis paschi naw flahf bijufchi, to laifu ap furrā winni to fefdeschanu eefah-fufchi, kahdu leetu ismekleschana irr usnemta, kahdas spreeschanas irr norunnatas un kahda laiffa winni to fefdeschanu irr pabeigufchi. Tas fefdeschanas-protokols no ta preefschneeka un teem flahfbuhdameem lohzeffiteem tohp appafschrafftits un no ta fitehra ar sawu wahrdu apfihmetis.

§. 38. No ifkafis leetas nospreeschanas wehl weens no tahs kommissiones lohzeffleem plaschafu protokollu faraksta, fo tahs deenas preefschneeks un wiiff flahfbuhdani lohzeffis appafschraffa, bes teem, kas zittu prahtu turrejufchi, un furreem buhs peerafftift flahf, kapehz tee zittadi spreedufchi.

§. 39. Wiiffas no tahs kommissiones islaiffas grahmatas no ta preefschneeka, winna weetneeka jeb weena no winna par to usluhgta lohzeffa tohp appafschrafftitas, no fitehra ar wahrdu apfihmetas un weena ihpascha grahmata (missiw-grahmata) eerakstifas.

§. 40. Tamm kommissionei tahs leetas wahz-walloba tohp isdarritas, tomehr tahs eesuhitijamas atbildeschanas us To Keiseriffu Majesteeti un tahs sinnas un meflefchanas grahmatas us teem zittum Gubernementem (bes ween no Wiiffummes un Jggaunusimmes) Kreewu walloba tohp farakstifas.

§. 41. Tahs kommissiones preefschneeks apwaiza tohs affefforus, kahds padohms teem irr, kas sawu padohmu schinni pehznahkama kahrtā sinnamu darra:

1. 2. un 3. tee Wirf-Pilsfuga-teefas-weetneeki tahs muifschneeku draudses ta Kursimmes Gubernementa. 4. Tas jaunakais teefas-fungs no Rambara-walddifchanas. 5. Tas wezzakais teefas-fungs no Rambara-walddifchanas. 6. Tas teefas-fungs no Gubernementa-walddifchanas. Weidsoht tas preefschneeks. Pehz ta leelaka ffaiffa to padohma-deweju tohp nospreefts. Ja gadditohs, ka tee padohma-deweji us puffi stahw, tad ta preefschneeka wahrds to ischfirfchanu dohd. Siftefram buhs sawu padohmu, ja tas ne fa-derr ar to spreeschanu, protokollā ihpaschi isteift.

§. 42. Tam preefschneekam ta walla, to isdarrihchanu to nospreeschanu apturreht, kas pehz ta leelaka ffaiffa to padohma-deweju nosazzitas, kad tahs ne fa-eetahs ar winna padohmu un no tam tam Generalgubernatoram sinnu preefscha list, kas pehz sawas labpatifschanas woi pawehl no jauna to leetu pahrdohmahf, pehz furras ohtra reise notiffufchas

pahrdohmaschanas tai leetai bes tablakas meßleschanas buhs isdarritai tapt, woi tabehl no fewis teescham Tai Keiseriskai Majeesteetei preeßschâ leek, ka ta wiffaugstaka pawehleschana to strihdinu ischirtu. Ja tas gadditohs, tad teem no tahs muischneeku draudses islassiteem lohzeleem ta walla irraid, to no Gubernatora nospreestu apturrefchanu tam wiffas Kursemmes weetneekam peesazijt, kas no fewis tam Generalgubernatoram ta Gubernementa no tam sinnu dohd.

§. 43. Kad pehz leetu atraschanas tas wajadsigs buhtu, kahdu apßkattifchanu jeb ismeßleschanu us weetas un pehdahm usneint, tad tam preeßschneekam jeb winna weetneekam ta walla, woi pascheem tur no eet, jeb us Krohna- un pagasta-muischahm weenu jeb wairak lohzeklus no teem asseforeem to wirf-teesu, bet us muischneeku-muischahm weenu jeb wairak no teem no muischneeku draudses islassiteem lohzeleem noraidiht. Ja kahds kommissiones lohzeklus eeksch ammata darrißchanahm kant fur tohp noraidihts, tad winnam stahw brihw, pehz labpatifchanas weenu no teem zitteem lohzeleem fawâ weetâ atstahnt us tahm deenahm, fur winsch aplawehts tohp, teefas-frehßlâ fehdeht un preeßsch winna fawu padohinu doht.

§. 44. Tam preeßschneekam jeb winna weetneekam peenahfahs par to gahdaht, ka ne kahda leeta zaur newihschoschanu to kanzelleijas ammatu jeb to kommissiones lohzeclu ne-ischirta paliftu, un winnam pawiffam peefriht par to wakreht, ka wiff pawerijt pehz teem preeßschraksteem tohp padarrihts.

§. 45. Ta kommissione ifgads pehz ta tanni pahreijana buhschana nolifta eefahkuma ta semmes kohpschanas gadda Mufsu wiffaugsti zeenijamam Keiseram atbildeßcham preeßschâ neßfihß no tahs isdarrißchanas ta winnai uswehleta darba. Schinni atbildeßchana buhs atrastees:

- 1) Tahs gadda starpâ notiffuschas pahrmainifchanas dehl tahs kommissiones lohzeleem.
- 2) Ihfa isstahstifschana to pahrgahjuschâ gaddâ pehz teem semneku-liffumu preeßschraksteem usneintu pahrtaißcham ar to semneeku-fahrtu un kas no tam zehlees.
- 3) Kas fewischki wehl pee schahm pahrtaißchanahm gaddijees.
- 4) Ihfa parahdischana wiffu to no tahs kommissiones usneintu eezelßchanu un noliffchanu, kadehl tahs wajadsigas bijuschas, un ja kas fewischki wehraleekams no tahm zehlees buhtu.
- 5) Plaschaka isstahstifschana wiffu to, kas tai eewefchanai to jaunu liffumu prettin stahw jeb kahdai dallai to Gubernementa eedfihwotaju par gruhtibu buhtu.
- 6) Ta sinna no tahm nahfuschâ gaddâ wajadsigahm eetaifschanahm dehl tahs brihwlaischanas.

§. 46. Scho sinnas-dohschanu ta kommissione pahrbaua, par to kas tur eekschâ stahw, katrs fawu padohinu nodohd, un tee lohzecli, kas ar to ar meeru, to appafschraksta. Tad winna tam Generalgubernatoram tohp nolaisla, kas winnu ar fawu flahthlistu padohinu kommissiones wahrda Tai Keiseriskai Majeesteetei pee kahjahm leek.

Lohnes = Rulle

tahs Kommissiones us eewefchanu to jaunu liffumu par teem Kursemmes semneekem.

	Zif zilweku.	Zif lohnes pehz Oflada us gaddu tohp dohts.	
		Weenam.	Wiffeem.
		Sudraba rubb.	Sudraba rubb.
Preeßschneeks:			
Tas Ziwil-Gubernators eeksch Kursemmes Gubernementa	1	—	—
Lohzecli:			
Tas teefaskungs no Gubernementa waldischanas .	1	—	—
No teem teefaskungeem tahs Rambara waldischanas	2	—	—
No tahm brunneneeku fahrtahm	5	466 $\frac{2}{3}$	2333 $\frac{1}{3}$
Siktehrs	1	450	450
Pahrtulkotais	1	400	400
Deenas-grahmatas rakstiais	1	375	375
Strihweri	2	100	200
Nohmasnauda par teem nammeem, fur ta kommissione teesu turr un par zittahm teefas-rakstifchanu makfahm	—	—	500
	14	—	4258 $\frac{1}{3}$

Preeßchisme

p e e §. 252. N o. 5.

Pawahrbi. Kriſtibas= wahrdi.	Kirſpehle.	Muiſcha.	Iſbahwa nohmaſ= weetu.	Winnas leelumnu.	Mekle kaſhu deeneta= behrnu.	Kahbs taſ deeneſts.

Lohnes = Rulle

par to ohtru nobattu to Pilskunga = teefu.

	Sudraba rubbeli.	
	Weenam.	Wisseem.
Aprinka teefaskungš	500	5000
Meera spreedis	350	3500
Wseffors no muischneeku kahrtas	332½	3325
Wsefehbetais no semneeku kahrtas	80	800
Siktehrs	200	2000
Teefas fullains	50	500
Teefas rakstischanas nauda	200	2000
Par teefas kohrteli	200	2000

Peeminni. Tee 200 sudraba rubbeli par teefas kohrteli tam siktehs-ram tohp peelikti, bet ar to usfohlischanu, ka winsch tahdu kohrteli par to islassa, ar ko aprinka teefaskungš ar meeru irr.

1912½

19125

Preekshihme

pee §. 252. No. 4.

Parahdischana

to

nohmas = un deenesta = mefletaju.

Messe	beneficium.	
	nobinas = wectu.	
Episcopatus fatus dñwofchana=		
naß behl.		
Spec fa wimfch beichfoht beneficijß.		
Woi wimfch (wimna) fahou ammatu irr		
maßgijes, un fahou ammatu jeb darbu		
un fñunfi wimfch (wimna) probt.		
Woi wimfch fapß bijß, woi wimna		
fapone.		
Woi wimfch nobinneßß bijß, woi		
wimna nobinneße.		
Woi wimnam (wimnai) beßni irr,		
woi ne.		
Woi appreßßes woi ne = appreßßes.		
Wohdiga dñwofchanaß weeta.		
Wagafß.		
Wuifcha.		
Kirpeshic.		
Dñntene.		
Wegjunß.		
Pawahrbi.		
Kristibas=		
wahrbi.		
Ziltß.		

Messe	beneficium.	
	nobinas = wectu.	
Episcopatus fatus dñwofchana=		
naß behl.		
Spec fa wimfch beichfoht beneficijß.		
Woi wimfch (wimna) fahou ammatu irr		
maßgijes, un fahou ammatu jeb darbu		
un fñunfi wimfch (wimna) probt.		
Woi wimfch fapß bijß, woi wimna		
fapone.		
Woi wimfch nobinneßß bijß, woi		
wimna nobinneße.		
Woi wimnam (wimnai) beßni irr,		
woi ne.		
Woi appreßßes woi ne = appreßßes.		
Wohdiga dñwofchanaß weeta.		
Wagafß.		
Wuifcha.		
Kirpeshic.		
Dñntene.		
Wegjunß.		
Pawahrbi.		
Kristibas=		
wahrbi.		
Ziltß.		

Sad ta no mums us ismekleschanu un ohtru pahrskattischanu to farakstittu liffumit par semneefceem islassita un us to pamahzita Deputirtu *) kungu teefa eefsch samahm farun-
naschanahm un pahrdohmaschanahm, fo wiina weena patti preefsch sewis ka arridsan
kohpa ar to wiffaugsti eezeltu Kommissione **) irr turrejusi, allaschin ar to Landagu ***)
aprunnajupees un allaschin paprassijusi, woi Landags bij ar meeru un woi lahwe tahs
leetas eefsch scheem liffumeem par semneefceem, par kurrahm bij ja-apdohma, un ar wahrdu
to eezelfchanu to daschadu pagasta un tauschu teesu ta isdarriht jeb ne, un kad nu ta
schee liffumi par semneefceem weenadi no teem minnetceem Deputirteem un no tahs augsti
eezeltas Kommissione, ar tahm pahrlabboschanahm, fo abbas schis teefas bij pee-
nehmufchas, pagallam pabeigti, no wisseem lohzeleem tahs Kommissione ar samu
rohku rakstu sihmi apstiprimati un apsehgeleti — tad Mehs Landboten Marschallis ****)
un Deputirti to Kursenmes un Pilteneš muischneeku gohdigas brunneneeku beedribas,
par scheem ta farakstiteem semneeku-liffumeem preefsch Kursenmes Gubernementa, kas
wiffu-augstakai apstiprinaschanai nodohdani, pehz tahs wallas, fo tee gohdigi kungi, kas
muhš suhtijuschi mums dewuschi, effam teifuschi, ka mehs ar wisseem scheem liffu-
meem, ka arri ar itttru liffumu ihpaschi ar meeru effam, ka wiini mums par prahu
un ka ar muhsu gribbeschanahm sa-eet, un zaur scho wisseem sumamu Landaga grah-
matu, kas irr weena pateefiga dalka ta Landaga spreeduma no tahs 23. April mehne-
scha deenas schi gadda mehs to effam atsinnuschi.

Schai Landaga grahmatai, ka wisseem sumams, no mums Landboten Marschalka
un Deputirteem to Kursenmes un Pilteneš muischneeku (brunneneeku) beedribu irr pee-
litta muhsu rakstu sihine un sehgelis, tapat tas brunneneeku fistehrs samu rakstu pee-
lizzis un ar brunneneeku sehgele apsehgelis. Ta notiffe Jelgawa tanni 20. Julius
mehnescha deena 1817.

(S. W.) *****)

Ferdinand Rutenberg,

Landboten Marschallis un Deputirts no Auges Kirspehes, mans raksts
un mans sehgelis.

(S. W.)

Friedrich Fircks no Rogalles,

preefsch Pilteneš muischneeku (brunneneeku) beedribas, mans raksts un
sehgelis.

*) Prohti labbi. Deputirts irr tas, kas no zitteem teef islassihts un fur aistellehts,
preefsch wisseem teem, kas wiinu suhtijuschi, fo isdarriht.

**) Kommissione ta beedriba to, kas irr islassiti kahdu leetu ismekleht un pahrdoh-
maht.

***) Landage. Ta sanahschana wiffu Deputirtu tahs muischneeku kahrtas.

****) Landboten Marschallis irr Landages preefschneeks.

*****) Prohti labbi. S. W. tas irr sehgele weeta.

- (S. W.) **George Witte von Wittenheim,**
fä Lihbs-Deputirts tabs Schrip's Landaga Kirspehles, manna pascha
raksts un arri preeksch mannu Lihbs-Deputirtu, to Justizraths-kunga
von Rüdiger.
- (S. W.) **Ernst von Rechenberg-Linten,**
preeksch Als-Langes Deputirta, mans raksts un sehgelis.
- (S. W.) **Johann Reinhold Fölkersahm,**
fä Dunburga-pils Landaga Deputirts, mans raksts un sehgelis.
- (S. W.) **George Friedrich Witte von Wittenheim,**
fä Weetnecks ta Narratas Landaga Kirspehles Deputirta, Kollegiens
assessora un brunneneeka D. Gerhard von den Brincken, mans
raksts un sehgelis.
- (S. W.) **Kleist,**
fä Deputirts ta Aliskrankles Landaga Kirspehles, mans raksts un seh-
gelis.
- (S. W.) **J. W. von Berner,**
fä Jelgawas Landaga Kirspehles Deputirts, mans raksts un sehgelis.
- (S. W.) **Peter von Pfeiliger-Franck,**
Jelgawas Landaga Kirspehles Deputirts, mans raksts un sehgelis.
- (S. W.) **Gottthard von Meerfelde,**
Sohdu Landaga Kirspehles Deputirts, preeksch fewim un faweem Lihbs-
Deputirteem, mans raksts un sehgelis.
- (S. W.) **Ernst von Rechenberg-Linten,**
Sohdu Landages Kirspehles Deputirts, mans raksts un sehgelis.
- (S. W.) **Karl Wilhelm von Doerper,**
Bauskas Landaga Kirspehles Deputirts, preeksch fewim un faweem
Lihbs-Deputirteem, mans raksts un sehgelis.
- (S. W.) **Christian Brihwkungs von Rönne,**
fä Ezawas Landaga Kirspehles Deputirts un preeksch fawu Lihbs-De-
putirta, to Assessoru von Kloppmann, mans raksts un sehgelis.

- (S. W.) **Karl von Vietinghoff,**
Balbones Deputirts un preeksch fawu Lihbs-Deputirta, to Baronu von
Lieven us Daugawas muischu un Mienendorff.
- (S. W.) **Friedrich von Henking,**
preeksch Wezzas-muischas Deputirta, mans raksts un sehgelis.
- (S. W.) **Pilskungs Baron Medem,**
fä Dohbeles Landaga Kirspehles Deputirts, mans appaksharaksts un
sehgelis.
- (S. W.) **Friedrich Fircks,**
fä Lihbs-Deputirts tabs Jaunas-pils Landaga Kirspehles un preeksch
manneem Lihbs-Deputirteem, teem kungeem Matthias von der Recke un
von der Brügggen no Alischmuischas, mans raksts un sehgelis.
- (S. W.) **Heinrich Graf Kenserling,**
Kulbigas Landaga Kirspehles Deputirts, mans raksts un sehgelis.
- (S. W.) **Wilhelm Bagge,**
preeksch fewim un preeksch ta Rambara-kungu von Offenber, fä Groß-
bines Landaga Kirspehles Deputirti, mans raksts un mans sehgelis.
- (S. W.) **Karl Seefeld,**
preeksch to brunnaskungu von Kleist no Leeges muischu, fä Dohrbes
Landaga Kirspehles Deputirtu, mans raksts un sehgelis.
- (S. W.) **Eduard Brihwkungs von Rönne,**
fä Wentes Landaga Kirspehles Deputirtu, mans raksts un sehgelis.
- (S. W.) **Peter von Medem,**
preeksch to kungu Gideon von Stempel, fä Alschwanges Landaga De-
putirts, mans raksts un sehgelis.
- (S. W.) **Johann Fircks,**
preeksch Alisputtes Deputirta, mans raksts un sehgelis.
- (S. W.) **Karl Seefeld,**
preeksch to Starastu von der Ropp un preeksch fewim, fä Gramsbes
Landaga Kirspehles Deputirti, mans raksts un man sehgelis.

(S. W.)

Peter von Medem,

Id Saldes Landaga Kirspehles Deputirts, mans raksts un sehgelis.

(S. W.)

Karl Thiel Behr,

Id Lulkuma Deputirts, preeksh sewim un preeksh sawu Lihds-Depu-
tirtu Ludwig von Kleist, mans raksts un sehgelis.

(S. W.)

Friedrich Henckling,

Randamas Landaga Kirspehles Deputirts, mans raksts un sehgelis.

(S. W.)

Heinrich Graf Kaysersling,

Id weetneeks preeksh to Kambara-kungu von Stromberg no Wirbes
muischas, Id Zahbilles Landaga Kirspehles Deputirts, mans raksts
un sehgelis.

(S. W.)

Johann Firds,

Talsenes Kirspehles Deputirts, mans raksts un sehgelis.

(S. W.)

Ernst v. Rechenberg-Pinten,

Kursemmes brunneneeku beedribas Siftehrs.

Weenlihdfigs ar pascheem grunts-raksteem:

Nihgas Kara-Gubernators Markis Pauluzzi.

